

הישיבה השלוש-מאות-ושישים-וחמש של הכנסת השתים-עשרה

יום שלישי, כ"ד בטבת התשנ"ב (31 בדצמבר 1991)

ירושלים, הכנסת, שעה 09:04

א. הצעת חוק לתיקון פקודת מסי העירייה ומסי הממשלה (פטורין) (מס' 6), התשנ"ב — 1991*
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ד' שילנסקי:

הנני מתכבד בזה לפתוח את ישיבת הכנסת ולברך את כל חברי הכנסת בבוקר טוב. בחוץ יורדים גשמים, אני מקווה שהם יהיו גשמי ברכה, ושגם הדיונים היום, שיהיה יום ארוך — אני מקווה שהם יהיו דיוני ברכה ויישאו תוצאות ברכה.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
גשמי ברכה ודיוני ברכה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת וירשובסקי עזר לי, גשמי ברכה ודיוני ברכה. בוודאי יהיו ויכוחים וחילוקי דעות בדיונים, נשתדל לעשות זאת בדרך הלגיטימית הנאותה והמכובדת, ויהיו היום דיונים טובים.

הסעיף הראשון בסדר-היום — הצעת חוק לתיקון פקודת מסי העירייה ומסי הממשלה (פטורין) (מס' 6), התשנ"ב — 1991, בקריאה שנייה ובקריאה שלישית. יציג את החוק יושב-ראש ועדת הפנים ואיכות הסביבה. בבקשה.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):
שאלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

כן, בבקשה.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

האם הכוונה היא לנהל את הישיבה היום לפי הסדר הרשום, או שיש שינויים, ואז הייתי מבקש שהיושב-ראש יודיע לנו על כך כבר עכשיו.

היו"ר ד' שילנסקי:

בשלב זה אינני יודע על כל שינויים. אני תקווה שהישיבה תנוהל לפי סדר-היום שפורסם.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
ללא הפסקות.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מקווה כך. בלי נדר.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):
חשוב מאוד.

דן תיכון (הליכוד):
הצעה לסדר.

היו"ר ד' שילנסקי:

הצעה לסדר, בבקשה.

דן תיכון (הליכוד):

אינני יודע אם אתה יודע שבחוץ יורד שלג, וחלק מחברי הכנסת טרם הגיעו. הייתי מציע לך לדחות את פתיחת הישיבה בחצי שעה כדי לאפשר לכל אלה שנחקעו בפקקים להגיע לישיבת הכנסת.

פנחס גולדשטיין (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):
או לדחות את ההצבעה.

דן תיכון (הליכוד):

או את ההצבעה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת תיכון, אני מודה לך על ההצעה לסדר. יש בה היגיון. אנחנו נתחיל בדיון. בינתיים גם נברוק מה קורה בחוץ, ונקווה שלא תהיינה הפרעות כתוצאה ממה שקורה בפנים.

בבקשה, אדוני, חבר הכנסת יהושע מצא.

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אולי הערה להערות על שלג. הייתי אומר שאין ספק שהכנסת תלבין היום, הלילה ומחר. אני מקווה שפנינו לא ילבינו ונדע לקיים דיונים מכובדים.

חגי מירום (העבודה):

פנינו כבר הלבינו.

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):
אולי פניך.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מקווה שהדיונים היום יתנהלו ברוח טובה ובתוספת קצת הומור.

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):
אדוני היושב-ראש, יש לי הכבוד להביא לכנסת הצעת חוק לתיקון פקודת מסי העירייה ומסי הממשלה (פטורין) (מס' 6), התשנ"ב — 1991.

הצעת החוק שאני מביא היום לקריאה שנייה ולקריאה שלישית, לתיקון פקודת מסי העירייה ומסי הממשלה (פטורין) (מס' 6), התשנ"ב — 1991, היא הצעה פרי יוזמתו של חבר הכנסת מרדכי וירשובסקי, שנדונה בדיון מוקדם במליאת הכנסת ביום 3 ביולי 1991, ובקריאה ראשונה — ביום 9 בדצמבר 1991.

החוק קצר ביותר, אך אפשר לומר שהוא מהפכני. הוא בא לבטל הסדר מנדטורי שהיה קיים מאז 1938, בתקופת

אריאל ויינשטיין (הליכוד):
ומה יהיה אם גם מחזר יהיה שלג?

דן תיכון (הליכוד):

מחזר יעשה זאת משהו אחר בעניין אחר. האנשים לא הגיעו, לא יכולים להגיע.

פנחס גולדשטיין (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):
אפשר אולי לקבל את העיקרון — — —

היו"ר ד' שילנסקי:

אינני רוצה להיכנס עכשיו לוויכוח. תנו לי לחשוב כמה דקות, וביתניים אולי נעבור לחוק הבא — חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 77), שגם הוא חוק קצר בסך הכול. יש בו שתי הסתייגויות. נשמע את ההסתייגויות לחוק הזה, וביתניים אני אחליט בקשר לבקשה של חבר הכנסת דן תיכון.

אורה נמיר (העבודה):

מה הולך כאן?

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אדוני היושב-ראש, אני לא חושב שזה חוקי.

היו"ר ד' שילנסקי:

רבותי, זה עניין של חמש דקות, למה לעשות מזה — — —

אורה נמיר (העבודה):

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, אנחנו נתווכח על זה רבע שעה, במקום שבמשך חמש דקות נשמע את ההצעה של הצעת החוק. חברת הכנסת אורה נמיר, בואי תביאי את החוק שלך.

אורה נמיר (העבודה):

אפשר לשאול שאלה?

היו"ר ד' שילנסקי:

כן, בבקשה.

אורה נמיר (העבודה):

השאלה היא פרוצדורלית. חבר הכנסת מצא הביא כאן הצעת חוק, והיא לא הועמדה להצבעה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברת הכנסת אורה נמיר, היחה פה בקשה, אני לא רוצה להחליט על רגל אחת ואינני רוצה לעשות הפסקה. אני פשוט לא מתמצא. אני באתי הנה עם חוס ישר מהמיטה. אני פשוט אינני יודע. אני שומע שיש שלג והדרכים חסומות. אינני יודע. כך שבמקום להתווכח, לא חמש דקות אלא רבע שעה, תעלי ביתניים, תביאי את החוק, ואני אחליט בקשר להצעת החוק הקודמת.

עדנה סולודר (העבודה):

אין שום שלג בחוץ.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אדוני היושב-ראש, אני מאוד מבקש ממך שלא ליצור את התקדים הזה. יכולה להיות הכוונה הטובה ביותר והתמימה ביותר, אבל התוצאה היא, שאומר לך חבר כנסת מסוים שבגלל נסיבות כלשהן לא הגיעו חברי כנסת, ואילו הגיעו, היתה להצבעה תוצאה אחרת, ואדוני דוחה את ההצבעה — משמעות הדבר לא טובה, אדוני היושב-ראש.

המנדט הבריטי, מאז היה החוק הזה קיים. אז החליטה ממשלת המנדט הבריטית, השלטון שהיה כאן, שהיא לא משלמת לרשויות המקומיות ארנונה עבור הרכוש הממשלתי.

מאז הקמת מדינת ישראל תיקנה המדינה והוסיפה, שניתן יהיה להמשיך שלא לשלם מסי ארנונה לרשות המקומית, פרט לערי עולים ולירושלים. בכל יתר המקומות ימשיכו שלא לשלם. ערים מספר הוכרו אז כערי עולים, וגם בירושלים, כבירת ישראל, שילמה הממשלה מסי ארנונה.

מאז התבררנו בעלייה גדולה, וכמעט אין עיר שאין בה עולים רבים, והחוק כפי שהוא קיים, בלי התיקון המוצע, גורם עולל נורא לרשויות המקומיות בכך שהממשלה לא משלמת להן את מסי הרכוש שלה.

בעת הדיון במליאת הכנסת בקריאה הראשונה הושמעו הערות בשני נושאים: האחד, הצורך להתחשב במוסדות שנותנים שירותים והם אינם למטרת רווח; השני, מעמדן של נציגויות זרות והצורך בהרדיות מבחינת פטור מתשלום מסים מקומיים.

אשר לנושא הראשון, הוועדה הכניסה תיקון לסעיף 5(י) וקבעה, כי שר הפנים, במסגרת סמכותו לפטור מוסד מתנדב לשירות הציבורי, יוכל לפטור גם מוסד כזה המחזיק ברכוש שהוא רכוש המדינה.

אשר לנושא של הנציגויות הזרות, הוועדה שמעה מפי משרד החוץ, כי קיימת הדדיות מלאה, וכי אף נציגויות ישראל פטורות מתשלום מסים מקומיים. הן נציגויות ישראל והן הנציגויות הזרות משלמות שליש מהסכום שנקבע בחוק, וזאת כתשלום עבור שירותים כגון פינוי אשפה.

כפי שצוין כבר בעת הקריאה הראשונה, החוק ייכנס לתקופה רק בשנת הכספים 1993. כך שיהא סיפק בידי כל הגורמים להעריך נכונה את משמעותיותו ולהתארגן בהתאם.

אדוני היושב-ראש, לחוק אין הסתייגויות, ואבקש מחברי הבית לאשרו בקריאה השנייה ובקריאה השלישית. אני מודה לך מאוד.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אני מניח שעל החוק הזה אפשר להצביע למרות ההערות על השלג. אני כבר מפעיל את הלוח.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש — — —

היו"ר ד' שילנסקי:

רבותי, קודם כול, אני מבקש מכולם לשבת.

דן תיכון (הליכוד):

יש לי בקשה, אדוני היושב-ראש. ההגיונות מחייבת שתאפשר לחברי הכנסת להגיע. היום מדובר בהצבעה הזאת ומחזר יהיה מדובר בהצבעה אחרת. זה יכול להיות תקדים — — —

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת דן תיכון, למען היעילות, לחוק הזה אין הסתייגויות — — —

דן תיכון (הליכוד):

אבל בוא ניתן לפחות לכולם סיכוי להגיע. אני מבקש בכל זאת לקבל את בקשתי ולדחות את ההצבעה.

חוכרת י"ג, ישיבה שס"ה

— הצעת חוק לתיקון פקודת מסי העירייה ומסי הממשלה (פטורין) (מס' 6);
— הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 77) —

אני חושב שהיה נכון לחכות כמה דקות, אבל על־מנת שלא ליצור כל מיני מחשבות, ולפנים משורת הדין, אני הולך להצביע על חוק לתיקון פקודת מסי העירייה ומסי הממשלה (פטורין) (מס' 6), התשנ"ב — 1991. אני מפעיל את הלוח להצבעה. זו הצבעה מס' 1.

ה צ ב ע

היו"ר ד' שילנסקי:
סליחה, אני מבטל, מבטל, מבטל, מבטל. אני לא הכרתי שאני מעמיד את סעיפים 1 — 3 להצבעה בקריאה שנייה.

עמיר פרץ (העבודה):
בגלל השלג אנחנו תומכים.

היו"ר ד' שילנסקי:
עכשיו אני מפעיל את הלוח. זו הצבעה מס' 2.

ה צ ב ע

בכד סעיפים 1 — 3 — 34
נגד — אין
נמנעים — אין

סעיפים 1 — 3 נתקבלו.

היו"ר ד' שילנסקי:
34 בכד, אין נגד, אין נמנעים. החוק נתקבל בקריאה שנייה. אני ניגש להצבעה על החוק בקריאה שלישית. זו הצבעה מס' 3.

ה צ ב ע

בכד החוק — 33
נגד — אין
נמנעים — אין
חוק לתיקון פקודת מסי העירייה ומסי הממשלה (פטורין) (מס' 6), התשנ"ב — 1991, נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:
33 בכד, אין נגד, אין נמנעים. אני קובע שחוק לתיקון פקודת מסי העירייה ומסי הממשלה (פטורין) (מס' 6), התשנ"ב — 1991, נתקבל בקריאה שלישית.

אתם רואים שהתוצאה מוכיחה, כי הבקשה היתה תמימה במלוא מובן המלה, וכל הוויכוח היה מיותר.

פנחס גולדשטיין (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):
למה?

אברהם פרוז (תנועת המרכז — שינוי):

תמר גז'נסקי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

היו"ר ד' שילנסקי:

סליחה, אני מבקש מחברי הכנסת שקט. אני מבקש מכולם לשבת. רבותי, אפשר לבקש מכולם לשבת? חבר הכנסת קורפו, אתה מספר דברים היתוליים כל כך, שחבר הכנסת לין צוחק בקול רם, אבל זה מפרע קצת לדיון. אני מבקש מכולם, הרי זה חוק בלי הסתייגויות. אני מבין שהוא לא בוויכוח. הרשו לי להתייעץ לרגע לגבי התקדים.

רענן כהן (העבודה):
אם אין הסתייגויות, אין בעיה להצביע.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):
אין בעיה.

דן תיכון (הליכוד):

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

עדנה סולודר (העבודה):

אדוני היושב־ראש, חבר הכנסת מיכה גולדמן הגיע מכפר־תבור.

עמיר פרץ (העבודה):

כבוד היושב־ראש, אם חבר הכנסת מיכה גולדמן הגיע, כולם יכלו להגיע.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מבקש מכולם לשבת.

עמיר פרץ (העבודה):

כבוד היושב־ראש, חבר הכנסת מיכה גולדמן הגיע.

מיכה גולדמן (העבודה):

ואני בא עכשיו מהבית.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת מיכה גולדמן, כוון הבא.

עמיר פרץ (העבודה):

אם הוא הגיע, כל אחד יכול להגיע.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, אני באמת מבקש מכם. אני הגעתי צרוד, יש לי שפעת, תשחררו אותי מלצדוק.

ב. הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 77), התשנ"ב — 1991*

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

אורה נמיר (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):
אדוני היושב־ראש, רבותי חברי הכנסת, חברי חבר הכנסת דן תיכון, הייתי רוצה לומר לך משהו על מזג האוויר. אני לא מכינה את כל הטענות הזה על מזג האוויר. אנחנו, ארבעה חברים מוועדת העבודה והרווחה, הלכנו הבוקר — ובשעה

היו"ר ד' שילנסקי:
אני מזמין את חברת הכנסת אורה נמיר, יושבת־ראש ועדת העבודה והרווחה, להביא את הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 77), התשנ"ב — 1991, בקריאה שנייה ובקריאה שלישית. בבקשה.

המשפחה. התיקון המוצע יצמצם את התלות הגדולה. הקיימת כיום, בין רמת הקצבאות לבין הסכמי עבודה ושכר הנכרחים במשק, שזיקתם לרמת חייהם של הגמלאים היא שולית.

חברי הכנסת, לאור חשיבות התיקון, ארחיב, ברשותכם, את הדיבור על מהות התיקון ומשמעותו.

כידוע, מחושב השכר הממוצע על-פי החוק בחודש ינואר של כל שנה, וכן בכל חודש שבו משולמת תוספת יוקר במשק. בכל מועד עדכון כזה מחושב השכר הממוצע, על בסיס השכר החודשי הממוצע למשרת שכיר של שלושת החודשים האחרונים המצויים בידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, בצירוף שיעור תוספת היוקר ששולמה לכלל השכירים במשק בתום שלושת החודשים האמורים ועד לחודש העדכון. ברור מכאן, כי למועד תשלום תוספת היוקר יש חשיבות רבה בקביעת שיעור השכר הממוצע על-פי החוק, אם במועד תשלום תוספת היוקר מצויים בידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה נתוני שכר עבור חודשים שבהם כלולים תשלומים שנתיים, כגון הבראה בחודש יוני, ביגוד בחודש יולי, או הפרשי שכר שנתיים בחודש דצמבר, כי אז השכר הממוצע על-פי החוק יהיה גבוה במיוחד — והמצב הוא הפוך כאשר אין כלולים תשלומים אלה בבסיס השכר שבידי הלשכה. כתוצאה מכך יש תנודות חריפות ברמת הקצבאות, וכולנו זוכרים את המחזות המבישים בחודש ינואר של כל שנה, כשאנו מנהלים מאבק קשה כדי למנוע את ירידת רמת הקצבאות המתחייבת על-פי החוק.

המניע המידי להנהיג את התיקון עכשיו, ובדחיפות, נבע מהשינויים שחלו בהסכם תוספת היוקר מיום 24 במאי 1991. כאן אני רוצה להוסיף שהאוצר, אולי לא בידיים נקיות, אבל גם ההסתדרות, מתוך אי-תשומת לב מספקת חתמה במועד מוקדם, כאשר היא לא שמה לב לכך, שעל-ידי החתימה במועד מוקדם יותר תיפגענה הקצבאות.

על-פי הסכם זה הוקדמו מועדי תשלום תוספת היוקר בחודש אחד, דהיינו באוגוסט במקום בספטמבר ובפברואר במקום במרס. הקדמת המועדים, שהיא אולי חיונית מבחינתם של העובדים השניים, היתה פוגעת קשות בציבור מקבלי הקצבאות, שהרי במועדים החדשים של תשלום תוספת היוקר לא מופיעים בחודשי הבסיס חודשים שבהם משולם שכר גבוה, כך שהשכר הממוצע על-פי החוק היה נפגע, וכמובן גם כל הקצבאות המחושבות על-פיו היו כלולות באותה פגיעה.

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, כדי להתגבר על הליקויים האלה גובשה הצעת התיקון המובאת לפניכם. המרכיב המרכזי בהצעה הוא פריסת התשלומים השנתיים בגין הבראה, ביגוד והפרשי שכר שנתיים, שמתבטאים כיום בחודשים ספציפיים, על פני כל חודשי השנה, ומכאן שכל חודש מחודש השנה יזכה לחלק היחסי בכל אחד מהתשלומים האמורים. התיקון ייעשה באמצעות "מקדם הפריסה", המבטא את הביטוי החודשי של תשלומי הבראה, הביגוד והפרשי סוף השנה. מקדם הפריסה יחושב מחדש בכל מועד עדכון, על-פי הנתונים האחרונים שהיו באותו מועד. על-פי חישובי המוסד לביטוח לאומי יתבטא מקדם הפריסה בכ-2%, כך שהשכר הממוצע שיחושב על-פי החוק בכל מועד עדכון יוגדל בכ-2%, ומשמעות הדבר הגדלת הקצבה החודשית בשיעור זה, בהשוואה לשכר הממוצע המחושב על-פי החוק הנוכחי.

התיקון המוצע הופעל לראשונה בחודש אוגוסט 1991, כמגמה למנוע את הפגיעה ברמת הקצבאות בגין השינויים

06:30 כבר היינו שם — לביקור בשירות התעסוקה בירושלים, כדי לראות ניסיון, שבעיני הוא ניסיון חיובי מאוד, לקצר את ההליכים — —

רענן כהן (העבודה):
מי השתתף בביקור?

אלי דיין (העבודה):
מי היה שם?

אורה נמיר (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):
חבר הכנסת דן תיכון, אני מבקשת שתקשיב לדברי, המופנים אליך.

דן תיכון (הליכוד):
כן, אני שומע, כולי אוזן.

צירלי ביטון (הפנתרים השחורים):

אורה נמיר (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):
חבר הכנסת צירלי ביטון, לו אני הייתי צריכה לבוא מתל-אביב ולהיות בשעה 06:30 בשירות התעסוקה בירושלים, אני מודיעה לך שהייתי מגיעה חמש דקות לפני הזמן.

דן תיכון (הליכוד):

אורה נמיר (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):
תסלח לי, אני לא מבינה את כל המהומה הזאת.

דן תיכון (הליכוד):
מאין הגעת למשכן הבוקר, מהמלון שלך?

רענן כהן (העבודה):
אתה לא מקשיב למה שהיא אומרת לך.

דן תיכון (הליכוד):
ולאחר מכן חזרת למלון?

אורה נמיר (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):
לא, חזרתי לכנסת, ואחרתי, כי כל יום אני באה בשעה 07:15, היום באתי בשעה 07:45. מי שרוצה להגיע יגיע, ואני לא מבינה את המהומה, כשכולם ידעו שמצביעים על החוק, אני לא זוכרת אולם מליאה מלא כל כך. כבר מזמן לא ראיתי אולם מליאה מלא כל כך.

דן תיכון (הליכוד):
— — — אולם מליאה עם 120 איש.

אורה נמיר (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):
באמת, לזה תדאג בדיון על התקציב.

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני מתכבדת להביא לפני הכנסת לקריאה שנייה ולקריאה שלישית את הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 77). התשנ"ב — 1991.

הצעת החוק, רבותי חברי הכנסת, מתייחסת לתיקון נוסחת השכר הממוצע לפי חוק הביטוח הלאומי, שממנו נגזרות מרבית הקצבאות המשולמות על-ידי המוסד לביטוח לאומי.

מטרת התיקון היא להבטיח עדכון נכון יותר של השכר הממוצע על-פי החוק, בהתאם להתפתחות האמיתית של השכר הממוצע במשק, ובכך לצמצם את התנודות הריאליות החריפות ברמת הקצבאות, המקשות את ההיחל העיל של תקציב

הביטוח הלאומי, ואחת לשנה לפי מלוא עליית שיעור מדר המחירים לצרכן.

בועדה הועלו הצעות להצמיד גם את שכר המינימום לשיטה החדשה של חישוב השכר הממוצע. ואולם, משרד האוצר התנגד לכך ואף איים במשיכת החוק חזרה אם תתקבל ההצעה. בנסיבות אלו, ומאחר ששכר המינימום כיום מגיע ל-1,221 שקלים ו-50 אגורות לחודש, שהם 45.3% מהשכר הממוצע, הסכימה הוועדה, כדי לא לסכן את השיפור המוצע במצבם של הגמלאים, שלא להוסיף להצעת החוק תיקון לחוק שכר מינימום. מאחר שלמעשה ההשפעה של התיקון המוצע על חוק שכר מינימום היא שולית ביותר, ואין קשר בין שיטת עדכון הגמלאות לבין שיטת עדכון שכר המינימום.

לחוק, אדוני היושב-ראש, יש הסתייגויות, ואבקש לאפשר למסתייגים לנמק את הסתייגויותיהם, ולאשר את החוק בקריאה שנייה ובקריאה שלישית.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חברת הכנסת שושנה ארבל-אלמוזלינו רוצה לנמק?

שושנה ארבל-אלמוזלינו (העבודה):

כן.

היו"ר ד' שילנסקי:

גם חבר הכנסת רן כהן ירצה לנמק?

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

כן.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת יאיר צבן כבר סימן בראשו, גם חברת הכנסת גוֹרֶנְסְקִי וגם חבר הכנסת נפאע. בבקשה, חברת הכנסת שושנה ארבל-אלמוזלינו.

שושנה ארבל-אלמוזלינו (העבודה):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני בהחלט תומכת בתיקון המוצע לגבי הנושא של קצבאות הזיקנה כדי לתקן את העוול שנעשה לזקנים שזכאים לקצבת הזיקנה — ועל-פי החוק, 16% מהשכר הממוצע במשק. אבל בגין השחיקה שחלה לגבי השכר הממוצע במשק בעקבות הקדמת תשלום תוספת היוקר, כפי שנאמר, ובעקבות תשלומים חריגים אחרים, הקצבה לא עורכנה בהתאם. לכן נחתם כשעתו הסכם בין האוצר לבין הביטוח הלאומי, והאוצר למעשה כיסה אותו סכום שבא לתקן את העוול שנעשה לגבי הזקנים, כדי שהם לא ייפגעו. האיום היה, שאם הצעת החוק הזאת לא תאושר, לא יהיה תשלום נוסף ולא יחדשו את ההסכם. באים תמיד באיומים, כפי שבאו באיום שימשכו את הצעת החוק בחזרה אם תשונה ההגדרה לגבי השכר הממוצע במשק על-פי חוק הביטוח הלאומי.

כל העסקאות האלה והאיומים הללו עושים כנראה את שלהם. כדי לפגוע בקבוצות אחרות ובתשלומים אחרים, מכניסים סוכרייה אחת, והסוכרייה היא לגבי קצבאות הזיקנה, וכולנו בהחלט כעד התיקון ואיננו רוצים שיעשה להם עוול. אבל העוול ייעשה, אדוני היושב-ראש, למקבלי שכר המינימום. שכר המינימום צמוד לשכר הממוצע במשק, ואנחנו עדים לשחיקה המתמדת, גם בשנה שחלפה — — —

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, אבקש מכולם לשבת. חבר הכנסת רן כהן, אולי חברת הכנסת שושנה ארבל-אלמוזלינו תגיד דברים

שחלו בהסכם תוספת היוקר. כאשר הבסיס לתשלום על-פי הנוסחה המתוקנת היה הסכם מיוחד שנכרת בין המוסד לביטוח לאומי לבין משרד האוצר מכוח סעיף 200 לחוק. מימון הביניים לפי הסכם זה נעשה על חשבון האוצר. מתוך הכנה שתחולתו של התיקון לחוק תהיה רטרואקטיבית, מ-1 באוגוסט 1991, והמימון יחול על הביטוח הלאומי ממועד זה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, אבקש מכולם לשבת.

אורה נמיר (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):

אדוני היושב-ראש, לו היה חבר הכנסת דן תיכון יושב-ראש הישיבה ואני הייתי מתנהגת כמוהו, הוא כבר היה קורא אותי לסדר שלוש פעמים. שלוש פעמים היית קורא אותי לסדר.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

מינימום.

אורה נמיר (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):

מינימום; אם הוא לא היה מוציא אותי מאולם המליאה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת דן תיכון, לא שמעת מה שחברת הכנסת אורה נמיר אמרה?

דן תיכון (הליכוד):

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

הוא רוצה להגיד, שלא הוציא אותך אף פעם — — —

דן תיכון (הליכוד):

אנחנו מאחלים לך הצלחה במאבק שלך.

אורה נמיר (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):

אחרת היית מרעיש עוד יותר. חבר הכנסת דן תיכון, קצת פחות צנינות.

היו"ר ד' שילנסקי:

זה היה מיותר.

אורה נמיר (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):

קצת פחות צנינות.

דן תיכון (הליכוד):

למה?

אורה נמיר (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):

אני מקבלת באהבה את האיחולים שלך.

אם אפשר לבקש קצת שקט. אני רוצה לסיים את דברי.

חברי הכנסת, אני מאמינה שהתיקון המוצע ישר, ולו במעט, את מצבם של מקבלי הקצבאות מהמוסד לביטוח לאומי. אומנם, אדוני היושב-ראש, מדובר בתוספת שבין 10 ל-20 שקלים לחודש, אבל מי שמכיר את מצבם של מקבלי הקצבאות יודע שבשבילים 10, 15 ו-20 שקל זה סכום כסף רב ומשמעותי.

לבסוף, ברצוני להתייחס לסוגיית שכר המינימום. שעלתה בקשר לחוק זה, ואף נרשמו הסתייגויות של כמה חברי כנסת לגביה, אף-על-פי שהחוק שאותו אני מביאה היום אינו עוסק בשכר המינימום ועניינו עדכון הגמלאות בלבד.

כידוע, שכר המינימום מתעדכן אחת לשנתיים, כך שיהיה בשיעור של 45% מהשכר הממוצע במשק, כהגדרתו בחוק

בוועדה כדי שיהיה רוב בעד ההסתייגויות שלנו, לתת לחוק לעבור ללא הסתייגויות, ולבטא כאן את העמדות הללו שאנחנו מבטאים.

האמת היא, שהחוק בא למנוע התכונות כפולה. כזכור לכם, חברי הכנסת, מדי פעם, בשיטה הקיימת, עד השינוי הזה שייכנס, שיטת חישוב השכר הממוצע היתה מקפיצה למעלה כינואר ומורידה למטה במרס, וכל פעם צריך היה להיאבק על כך שקצבאות הזקנים לא ייפגעו כאשר חישוב השכר ירד, וכל פעם לא לתת לבכירים כאשר במקרה הגיאות בחישוב השכר הממוצע עולה. אם כן, העובדה שהתכונות הכפולה הזאת תבוטל בזכות התיקון הזה לחוק שבא היום מצדיקה תמיכה מלאה בהצעת החוק, ועל כך אני בא לברך. אלא מה? ההיגיון שפעל לא רק מהבחינה החברתית, אלא גם מהבחינה הכלכלית — אילו היו שוקלים שיקולים רציונליים באוצר, היו צריכים לעשות את ההפרדה בין הקצבאות של הנכים, האלמנות והזקנים ושכר המינימום, לבין שכר הבכירים.

ראה זה פלא, בא האוצר ואומר: לא, אני אשים את השרים ואת חברי הכנסת ואת המנכ"לים ואת מקבלי השכר הגבוה יחד עם מקבלי שכר המינימום, ולגבי אלה לא אתקן את החוק. למי כן אתקן את החוק? רק למקבלי הקצבאות. זה דבר בלתי נסבל, הוא בלתי נסבל מהבחינה המוסרית ובלתי נסבל מהבחינה הכלכלית.

מהבחינה המוסרית וההומנית ברור לחלוטין מדוע לא צריך לפגוע במקבלי שכר מינימום, אבל גם היגיון כלכלי אין בכך. מדובר באנשים, שתמורת חודש עבודה מלא משתכרים 1,224 שקלים, ובתיקון הזה באים להוריד מהם 24 שקלים; בדיוק 24 שקלים. למה להוריד למקבלי שכר המינימום?

אגב, מי הם מקבלי שכר המינימום? רובם נשים, צעירים, עולים חדשים, כל אותם אנשים שאנחנו רוצים לקלוט אותם במעגל החברתי הישראלי ככלל ובמעגל הייצור כפרט. האם לא צריך לעודד מקבלי שכר מינימום להתקדם ולהשתלב בתחום הפרודוקטיבי? הרי זו ממש טעות מהבחינה הכלכלית.

מה היא בכלל העלות של הדבר הזה? אלוהים אדירים, במשך שבשנה האחרונה חלה בו שחיקת שכר בשיעור של 6%, ובשנה הקרובה תהיה עוד שחיקה בשיעור שבין 2.5% ל-5.5%, האם לא צריך היה לשמור דווקא על שכר המינימום שלא יישחק? אבל האוצר בשל, מותקש על שלו, ואין לנו ברירה אלא לנסות כאן לתקן את המעוות.

אני רוצה לסיים בדבר שאיני יכול לעבור עליו לסדר-היום: מידת הפגיעה של ההסתדרות בשכר המינימום בולטת מאוד לעין. אלמלא הסכם השכר שחתמה ההסתדרות עם האוצר, שבא ליצור אותה אפליה כלפי מקבלי קצבאות וכפלי מקבלי שכר מינימום, לא היינו צריכים היום לעמוד בפני הכעיה הזאת. אבל ההסתדרות לא ראתה, לא שמה לב, יושבים שם אנשי המכון למחקר כלכלי, יושבים שם ראשי האיגוד המקצועי, יושבים שם אנשים שזו כל עבודתם, בשביל זה הם מקבלים שכר, לשם כך הם נבחרו — חבר הכנסת קיסר מתפאר כאן מדי פעם שהוא נבחר ב-55% — והם צריכים לרדת, שאם הכנסת לא תאשר היום את ההסתייגויות שלנו בדבר תיקון גם למקבלי שכר המינימום, הרי גם לראשי ההסתדרות יש אחריות לעניין הזה. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אני מזמין את חבר הכנסת יאיר צבן, ואחריו — את חברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

שאתה התכוונת להגיד, וזה יחסוך זמן; כדאי לך לשמוע אותה. רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אדוני היושב-ראש, רק ראיתי את מבטן לעברי וחזרתי למקומי.

היו"ר ד' שילנסקי:
הוא כל כך מפחיד?

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
לא, אבל הוא בהחלט — — —

שושנה ארבל-אלמוזלינו (העבודה):

אדוני היושב-ראש, בשנה שחלפה נשחק השכר הממוצע במשק, וערכו ירד ב-2%, ויש כל הנתונים שבשנת 1992 הוא ירד עוד ב-3%. זאת אומרת, רמת השכר הממוצע במשק איננה נמצאת בעלייה. אנחנו יודעים על המאבק המתנהל לגבי שכר המינימום, כאשר האוצר מנסה כל פעם להביא תיקונים כדי לפגוע בשכר המינימום. עובדה היא גם, שהממשלה עוצמת עין ואיננה מפקחת במידה מספקת ואיננה מגישה תביעות נגד מעסיקים העוברים על החוק ומשלמים סכומים או שכר מתחת לשכר המינימום. אני חושבת שזו ברשה וחרפה לכולם, כאשר הממשלה עוצמת עין ומשרד העבודה והרווחה איננו מפקח במידה מספקת בעניין העוול הזה, שנעשה לעובדים המנוצלים על-ידי מעסיקים, שמשלמים להם מתחת לשכר המינימום.

לכן, אדוני היושב-ראש, אנחנו לא יכולים להשלים עם העובדה, שמכל הכיוונים הפגיעה תהיה בשכר המינימום. לכן אני, יחד עם חברי כנסת נוספים מוועדת העבודה, הגשנו את ההסתייגות, ואנחנו מציעים תיקון חוק שכר מינימום; אנחנו אומרים: בסעיף 1 לחוק שכר מינימום, התשמ"ז — 1987, במקום הגדרת "השכר הממוצע" יבוא: "השכר הממוצע" — כמשמעותו בסעיפים 1 ו-1א לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשכ"ח — 1968.

אם ההסתייגות הזאת תתקבל, היא לא תבוא להעלות את שכר המינימום. היא תגן עליו מהפגיעה אשר עלולה להיות ואשר קיימת בוודאות בשל השחיקה בשכר הממוצע במשק גם בשנה החולפת וגם בשנה הבאה.

אני מבקשת מחברי הכנסת לחמוך בהסתייגות הזאת, ולעשות צדק לא רק עם הזקנים ועם הגמלאים, אלא גם עם מקבלי שכר המינימום. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת רן כהן, ואחריו — חבר הכנסת יאיר צבן.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושב-ראש, חברות וחברי הכנסת, גבירותי ורבותי, אני רוצה לומר קודם כול, בתחילת הדברים, שהתיקון הזה הוא תיקון כל כך טוב, כל כך חשוב, שמן הראוי להעביר אותו, ואף-על-פי-כן הוא הכניס אותנו, חברי ועדת העבודה והרווחה, לצרה צרורה. ישבנו בוועדה, רוב גדול בעד ההסתייגויות שהגשנו כאן, חברי הכנסת ארבל-אלמוזלינו, יאיר צבן, תמר גוז'נסקי ואנוכי, כפי שאני מכיר את עמדותיה של חברת הכנסת נמיר, גם היא היתה בעד התיקון הזה. אבל מאחר שהאוצר בעצם החזיק גם את הזקנים, גם את הנכים, גם את האלמנות, כבני ערובה, ואיים שאם נחיל את זה גם על שכר המינימום הוא ימשוך את החוק בחזרה, והחל ממחר ייפגעו מקבלי הקצבאות בכ-2% מקצבאותיהם, לא היתה לנו ברירה אלא לעשות "תרגיל", לא היתה לנו דרך אחרת אלא לשבת

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, בבקשה.

אורה נמיר (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):

אדוני היושב-ראש, אני מבקשת להשיב.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, אם את רוצה, אפשר להכפיל את זמנך ותנמקי גם את ההסתייגות הבאה שלך.

תמר גוז'נסקי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, המציאות החברתית הכלכלית בשלוש השנים האחרונות, שבה נרשמה שחיקה בשכר הממוצע המשולם במשק, נרשמה שחיקה בהכנסות השכירים — המציאות הזאת השפיעה על כל הנגזרות, כלומר, על כל הקצבאות ועל יתר הסכומים והתשלומים שקשורים לצורך העניין הזה בשכר הממוצע. לכן נתקלנו בכך, שמדי פעם פעם בא המוסד לביטוח לאומי ואמר, שלפי החוק, כלשונו, עליו בעצם להוריד או לקצץ מהקצבאות המשולמות לקשישים, לנכים, להבטחת הכנסה, ויתר התשלומים מהסוג הזה.

הכוונה הבסיסית של המוסד לביטוח לאומי, למצוא הסדר שימנע את הירידה והקיצוץ בקצבאות. הכוונה הזאת כשלעצמה היא כוונה טובה, אבל נעשו כמה דברים בדרך למימוש הכוונה הטובה הזאת. הדבר הראשון הוא: ערכבו שני מסלולים שהם בעצם שונים. מסלול אחד הוא המסלול של השכר הממוצע, כפי שהוא מחושב על-ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. השכר הזה מושפע מההתפתחויות בשוק העבודה, ובשנים האחרונות בעיקר מהאבטלה. שגורמה לכך שעובדים נאלצו להסכים לעבוד בשכר נמוך יותר: שגורמה לכך, שמעבידים הפעילו את השוט הזה, ובמקרים מסוימים פיטרו עובדים בעלי שכר גבוה יותר וקיבלו עובדים בשכר נמוך יותר, או שקיבלו עובדים חדשים בשכר נמוך יותר יחסית. אפשר לומר שזה מסלול רבי-שנתי.

במקביל קיים גם מסלול שנתי של תנודות, שנובע מכך שבחודשים מסוימים משלמים תוספות שאינן כלולות ביתר החודשים. למשל, הבראה: למשל, משכורת חודש 13, במקומות שבהם מקובל הדבר הזה. לכן, בחודשים מסוימים יש קפיצות בשכר הממוצע. הקפיצות האלה קיימות גם בשנים שבהן באופן כללי השכר נשחק.

השיטה שבה הביטוח הלאומי מנסה לפתור את הבעיה עוסקת בעצם רק במסגרת התנודות בחוק שנה אחת, ואין בה תשובה על הנושא הבסיסי של שחיקת הקצבאות כתוצאה משחיקת שכר. מציעים צורת חישוב מסובכת מאוד, שאני אישית לא הבנתי אותה בדיוק, ולא ראיתי שום דוגמה מספרית איך זה יחושב בדיוק ואיך יהיו האחוזים, אבל אם כל העניין היה רק לקחת את דמי ההבראה, את משכורת חודש 13 ותוספות דומות, ובמקום שיהיו מרוכבים במשך חודשים מסוימים יפרסו אותם על פני כל השנה, הייתי אומרת שהבעיה קלה יחסית ויש בדרך זו הרבה היגיון. אבל אין בחוק הזה תשובה על השאלה, מה יקרה אם הגמלאות יישחקו כתוצאה מכך שהן צמודות והן בשיעור מסוים מהשכר הממוצע. זה חישוב שנתי, שאינו קשור לתנודות האלה.

חברי הכנסת, אני חושבת שעל-ידי ההצעה הזאת עשה הביטוח הלאומי רק חצי צעד ולא צעד שלם לפתרון הבעיה. הוא רק ייצר אשליה, שבכל חודש הקצבה איכשהו תעלה, בכל פעם שיהיה. עדיין, אבל בחישוב שנתי הקצבה עלולה לרדת.

יאר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אדוני היושב-ראש, אני מצטרף לדעת קודמי. שהחוק הזה ביסודו הוא חיובי, אפשר אף לומר שהוא בא באיחור. לאלה שאין סיפק בידם להתעמק בבעיות החוק, אומר משפט אחד: השכר הממוצע במשק מתנהג בצורה קופצנית: בעיקר פעמיים בשנה, בחודש יוני ובחודש דצמבר, באופן שיטתי, יש קפיצה יחסית דרמטית של העלאת השכר הממוצע, ואחר כך הוא יורד. מכיוון שהקצבאות צמודות לשכר, הן אמורות להתנהג בהתאם. החוק הזה בא ליישר את הגבנונים.

אני מצטרף לביקורת החריפה שהושמעה כאן כלפי האוצר על האופן שבו נעשה ההסכם האחרון. שגרם לכך שמאות אלפי קצבאים קשישים עמדו להיפגע, ולביקורת על ההסתדרות, שלא היתה ערה, למצער — אומר זאת כך — כדי לעמוד על משמר האינטרסים של אותם מאות אלפי גמלאים. מי שמוטלת עליו חובה, חייב לעמוד בחובה הזאת. זאת לא חובה של מה בכך. במקרים כאלה, האמירה "לא שמתי לב" איננה מהווה הצדקה למה שקרה.

אכן אנחנו במלכוד שהאוצר טמן לנו כאן, שעה שנטל אותם מאות אלפי קצבאים קשישים ועשה אותם בני ערובה בחוק הזה, שעה שהוא איננו מחיל על שכר המינימום את החישוב הכללי שיהיה מעתה בעניין השכר הממוצע במשק.

ראשית, אני שואל: מה הולך כאן? יש "שני קוני למל", זה אני יודע, אבל אין שני שכרים ממוצעים במשק. או זה או זה. או שיש מדידה של שכר ממוצע במשק על-פי חוק ועל-פי שכל מסוים — ואם השכר הממוצע על-פי המדידה הזאת הוא לא ראוי, הוא לא צריך להיות תקף לשום דבר.

אנחנו עומדים עכשיו בתקופה של ירידת שכר שלא היתה כמוה ברצף כזה של שנים. זו כבר שנה שנייה, ומסתמנת שנה שלישית. תפתחו את השנתון של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, לא תמצאו רצף של שלוש שנים של ירידה בשכר הממוצע במשק מאז קמה מדינת ישראל. כלומר, אנחנו מדברים על הצמדה לשכר שנמצא בירידה, לא לשכר שנמצא בעלייה.

אנחנו מדברים על חוק שכר מינימום, שהוא מופקר, נרמס, שהוא לא מקיים. חברי הכנסת, למה שיקים? הממשלה לא רוצה שהחוק יקיים. האוצר לא רוצה שהחוק יקיים. במשרד העבודה והרווחה יש שניים יחסי פקידים שמופקדים על ביצוע חוק שכר מינימום בכל הארץ, כאשר יש רכבות הפרות של החוק. יש עובדת אחת, אשה — אנחנו יודעים מה זה לפקח על חוק שכר מינימום ולעמוד מול קבלנים — אשה מופקדת על חוק שכר מינימום, פיקוח מאשדוד עד נתניה. אשה בשמינית משרה מפקחת בכל מחוז הדרום. דרזון בשמינית משרה מפקח בכל הצפון. מנתניה צפונה. זאת לא בדיחה?

היינו הבוקר בשירות התעסוקה. היה שם מנכ"ל שירות התעסוקה, היה ראש הסניף, שאלתי, איפה הסברת הזכויות לעובדים? מקבלים חוברת של 60 עומדים, אין מלה אחת על חוק שכר מינימום. רבותי, מה זה משרד? זה משרד שיש למישהו כוונה רצינית לבצע את החוק הזה? באה הצעת החוק הזאת ושוב שמה את שכר המינימום בגטו.

לכן, בצד הברכה, כי אסור שהקשישים יהיו שוב ושוב קורבן לחרדות שמה קצבאותיהם ייפגעו, אנחנו כועסים מאוד על כך שנכנסנו למלכוד כזה, שחוק שכר מינימום הפך להיות כופר לקשישים בני הערובה.

המינימום, החוק יימשך חזרה. ופירוש הדבר הזה, חברים, שחברי ועדת העבודה, לרבות היושבת-ראש, יהיו אחראים לכך שהגמלאים לא יקבלו תוספת של 10 או 20 שקל עדכון הקצבה החדשה שלהם, כאשר בשבילם זה כסף רב.

לכן החברים נמנעו בוועדה, אבל הרימו יד כדי לרשום הסתייגות. אני אומרת זאת על כמה חברים בוועדה, שלא רצו — — —

שלמה הלל (העבודה):

— — — בטענה של נושא חדש.

אורה נמיר (י"ר ועדת העבודה והרווחה):
הבה לא נעסוק בפרוצדורה. הנושא הוא מהותי ולא פרוצדורלי.

אני עומדת כאן ופונה אליכם כמי שחוק שכר מינימום יקר לה לא פחות משהוא יקר לכל המסתייגים כאן. כאשר אנחנו יודעים שהמאבק על שכר המינימום מתנהל היום כדי שלא יפגעו בקיים, כי זה המאבק המרכזי שאנחנו מנהלים. נגד הממשלה, ולצדדי ניהלנו גם נגד הממשלה הקודמת.

לכן אני מבקשת מכל מי שהגמלאים יקרים להם, ומכל מי שמכירים ויודעים את מצבם של הגמלאים — להצביע נגד ההסתייגות, ולקבל את החוק. שאם לא כן, מ"ו בחודש הגמלאים לא יקבלו את העדכון. תודה רבה.

הי"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חברי הכנסת, נא לשבת. אנחנו ניגשים להצבעה בקריאה שנייה. לסעיפים 1 ו-2 אין הסתייגויות. אני מעמיד להצבעה את סעיפים 1 ו-2 כהצעת הוועדה. זו הצבעה מס' 4.

ה צ ב ע

בעד סעיפים 1 — 2 — 42

נגד — אין

נמנעים — 1

סעיפים 1 — 2 נתקבלו.

הי"ר ד' שילנסקי:

42 בעד, אין מתנגדים, נמנע אחד. אני קובע שסעיפים 1 ו-2, כהצעת הוועדה, נתקבלו.

אחרי סעיף 2 יש הסתייגות של חברי הכנסת שושנה ארבלי-אלמוזלינו, רן כהן, יאיר צבן, חמר גוזנסקי ומוחמד נפאע. מי שהוא בעד ההסתייגות ירים את ידו. זו הצבעה מס' 5.

ה צ ב ע

בעד ההצעה של חברי הכנסת

ש' ארבלי-אלמוזלינו, רן כהן,

"צבן, ת' גוזנסקי ומ' נפאע

אחרי סעיף 2 — 8

נגד — 35

נמנעים — 3

ההצעה של חברי הכנסת ש' ארבלי-

אלמוזלינו, רן כהן, "צבן, ת' גוזנסקי ומ'

נפאע אחרי סעיף 2 לא נתקבלה.

לכן מוצע לפניכם התיקון לסעיף מס' 2, ובו נאמר שבשום מקרה לא תפחת הקצבה המשולמת על-ידי הביטוח הלאומי מסכום הקצבה ששולם קודם לכן. התיקון הזה הוא חיוני, כי בלעדיו התופעה של שחיקת קצבאות וההצעה של הביטוח הלאומי לפי החוק הקיים להוריד קצבה עלולות להישמר.

אני קוראת לחברי הכנסת לתמוך בתיקון הזה. שאומר שבכל מקרה לא תפחת הקצבה המשולמת על-ידי המוסד לביטוח לאומי, הקצבה ששולמה לקשישים, קצבאות הילדים, השלמת הכנסה וכו', מהקצבה שהייתה קודם לכן. רק על-ידי התוספת הזאת יובטח מה שאנשי המוסד לביטוח לאומי והאוצר הגרירו ככוונתם, עם הגשת החוק הזה, שהוא חוק שהוגש על-ידי הממשלה.

בקשר לעניין שכר המינימום, חברי הכנסת, עניין שכר המינימום הופך אחת השאלות המרכזיות, הייתי אומרת השאלה המרכזית השנייה אחרי שאלת האבטלה. זאת שאלה מרכזית, משום שהמעבידים, למעשה בשיתוף פעולה עם משרדי הממשלה, עושים כל שביכולתם כדי להתחמק מהצורך לשלם את שכר המינימום. החל בהצעות שאפשר לשלם פחות משכר המינימום במשך תקופה מסוימת — 80% וכו', וגמור בכל מיני הקלות שנעשות כיום, כאשר, למשל, עובדים נאלצים לעבוד תמורת אותו שכר מינימום לא שמונה שעות במשך שישה ימים בשבוע, או תשע שעות במשך חמישה ימים בשבוע, אלא 10 ו-11 ואף יותר שעות ביום עבור אותו שכר מינימום, וכאשר באמצעות שיטות של חישובי פרמיה וכו' וכו', בסופו של דבר העובדים אינם חוזרים הביתה עם שכר המינימום.

לכן, הבעיה של שכר המינימום איננה חריפה כל כך — בזה אני מסכימה עם הדוברים לפני — כמו שאלת הקצבאות, כי שכר המינימום מעודכן גם לפי עליית המדד, אחת לשנתיים, אבל הבעיה קיימת. לכן נחוץ שיהיה חוק שיסדיר, שגם שכר המינימום לא יפחת, מאחר שגם כך זה באמת שכר מינימלי, שנחוץ לציבור העובדים. אני קוראת לחברי הכנסת לתמוך בהסתייגויות הללו.

הי"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חברת הכנסת אורה נמיר, אני מבין שרצונך להשיב. בבקשה.

אורה נמיר (י"ר ועדת העבודה והרווחה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני כמעט לא מבינה מה שקורה כאן. כולם מגינים על שכר המינימום, מלבד חברת הכנסת אורה נמיר. צר לי שאני צריכה לומר זאת כאן. אני לא חושבת שיש — ותסלחו לי על חוסר הצניעות — עוד מישהו בבית הזה שחלקו ביוזמת החקיקה, בהובלת החקיקה ובמאבקים נגד ממשלת האחדות הלאומית דאז, שהיו בה גם חברי מפלגתי וגם חברי הליכוד, שכולם התנגדו לחוק שכר מינימום, היה גדול כל כך כמו חלקי, ולא יהפכו אותי כאן היום למי שלא מגינה על שכר המינימום וצריכה לעלות כאן על הכמה ולהתגונן.

שנית, החוק שהובא אלינו לא עסק בשכר המינימום, הוא עסק רק בעדכון הקצבאות.

אני מתפלאת על חברתי, חברת הכנסת שושנה ארבלי-אלמוזלינו, שאמרה לי בוועדה שצריך להפריד, וצריך לאשר את עניין הגמלאות. ואם אומרים שצריך לאשר את עניין הגמלאות, הרי האוצר הודיע, גם אם זה לא מוצא בעיניי, שאם אנחנו נוסיף בחוק שלא עסק בשכר המינימום את עדכון שכר

חוכרת י"ג, ישיבה שס"ה

— הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 77):
— הצעת חוק מס שבח מקרקעין (תיקון מס' 19) —

ה צ ב ע ה

— 53	בעד סעיף 3
— אין	נגד
— 2	נמנעים

סעיף 3 נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

53 בעד, אין מתנגדים, שני נמנעים. אני קובע שסעיף 3, כהצעת הוועדה, נתקבל.

חברי הכנסת, אני מעמיד להצבעה בקריאה שלישית את חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 77), התשנ"ב — 1991. נא להצביע, הצבעה מס' 8.

ה צ ב ע ה

— 53	בעד החוק
— אין	נגד
— 1	נמנעים

חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 77), התשנ"ב — 1991, נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

53 בעד, אין מתנגדים, נמנע אחד. אני קובע שחוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 77), התשנ"ב — 1991, התקבל כאן בקריאה שלישית.

ג. הצעת חוק מס שבח מקרקעין (תיקון מס' 19), התשנ"ב — 1991*

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

ה צ ב ע ה

— 31	בעד סעיפים 1 — 2
— 1	נגד
— אין	נמנעים

סעיפים 1 — 2 נתקבלו.

היו"ר ד' שילנסקי:

31 בעד, אחד נגד, אין נמנעים. אני מוסיף את קולו של חבר הכנסת שבח וייס למצביעים בעד — 32 בעד. אני קובע: סעיפים 1 ו-2, כהצעת הוועדה, נתקבלו.

אני מעמיד להצבעה בקריאה שלישית את חוק מס שבח מקרקעין (תיקון מס' 19), התשנ"ב — 1991. מי בעד החוק בקריאה שלישית? נא להצביע. זו הצבעה מס' 10.

ה צ ב ע ה

— 25	בעד החוק
— אין	נגד
— אין	נמנעים

חוק מס שבח מקרקעין (תיקון מס' 19), התשנ"ב — 1991, נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

25 בעד, אין מתנגדים ואין נמנעים. אני קובע כי חוק מס שבח מקרקעין (תיקון מס' 19), התשנ"ב — 1991, התקבל בקריאה שלישית.

היו"ר ד' שילנסקי:

שמונה בעד, 35 נגד, שלושה נמנעים. אני קובע שההצעה של חברי הכנסת שושנה ארכלי-אלמוזלינו, רן כהן, יאיר צבן, תמר גוז'נסקי ומוחמד נפאע אחרי סעיף 2 לא נתקבלה.

אחרי סעיף 2 יש הצעה לחברי הכנסת תמר גוז'נסקי ומוחמד נפאע. אני מעמיד אותה להצבעה. זו הצבעה מס' 6.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה של חברי הכנסת ת' גוז'נסקי ומ' נפאע אחרי

סעיף 2 — 9

נגד — 40

נמנעים — 3

ההצעה של חברי הכנסת ת' גוז'נסקי ומ' נפאע אחרי סעיף 2 לא נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תשעה בעד, 40 נגד, שלושה נמנעים. אני קובע שההצעה של חברי הכנסת תמר גוז'נסקי ומוחמד נפאע אחרי סעיף 2 לא נתקבלה.

לסעיף 3 אין הסתייגויות. מי בעד סעיף 3, כהצעת הוועדה? נא להצביע, הצבעה מס' 7.

היו"ר ד' שילנסקי:

אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: הצעת חוק מס שבח מקרקעין (תיקון מס' 19), התשנ"ב — 1991, קריאה שנייה וקריאה שלישית. יציג את החוק יושב-ראש ועדת הכספים.

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הנני מתכבד להביא לקריאה שנייה ושלישית הצעת חוק מס שבח מקרקעין (תיקון מס' 19), התשנ"ב — 1991.

חוק זה מקורו בהצעת חוק פרטית של חבר הכנסת אברהם פורת, וצריך להודות לו על יוזמתו. אני שמח שאני יכול לפצות אותו חלקית על אכזבתו בשבוע שעבר.

החוק קובע, שהעברת בעלות במקרקעין או בזכות באיגוד מקרקעין, הנעשית על-פי פסק-דין לגירושין, לא יראוה כמכירה או כפעולה באיגוד לעניין חוק זה, בין שהיא העברה בין בני הזוג ובין שהיא העברה מהם לילדיהם, ולכן ההעברה תהיה פטורה ממס שבח מקרקעין.

כל הנמקה נוספת מיותרת. זה הגיוני, צודק, הגון. לכן אני מבקש מהבית לאשר את ההצעה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה בקריאה שנייה. מי שהוא בעד סעיפים 1 ו-2 לחוק מס שבח מקרקעין (תיקון מס' 19), התשנ"ב — 1991, כהצעת הוועדה — נא להצביע. זו הצבעה מס' 9.

* "דברי הכנסת", חוב' ט', עמ' 1023: נספחות.

ד. הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה) (מס' 2), התשנ"ב — 1991* (קריאה שנייה וקריאה שלישית)

חברי הכנסת, יש הסתייגות. אבקש מחבר הכנסת שוחט לנמק את הסתייגותו לשם החוק.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
אדוני היושב-ראש, נצביע אחרי כל סעיף?

היו"ר ש' וייס:
תיכף נחליט על זה. ההסתייגות של חבר הכנסת שוחט היא לשם החוק, עוד לפני סעיפי החוק. עד חמש דקות לכל מסתייג.

אברהם שוחט (העבודה):
אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני אדבר עכשיו רק על כלליות החוק ועל חוקי ההסדרים שהופיעו והונחו על שולחן הכנסת בשנה וחצי האחרונה, שכן על ההסתייגויות המהותיות אעמוד כאשר אקרא לדוכן, בהתאם לסדר הדיון בכל סעיף וסעיף.

ברצוני לפתוח את הדיון בבוקר זה בשאלה לממשלה: האם שר האוצר נמצא? אתמול אחר-הצהריים חיפשו את שר האוצר: ראש הממשלה, שרים למיניהם, יושב-ראש ועדת הכספים, חברי סיעות חרדיות, אנשי המפד"ל —

אלי דיין (העבודה):
טוב שלא מצאו אותו.

אברהם שוחט (העבודה):
— עיתונאים, חברי כנסת — ושר האוצר נעלם. במדינת ישראל, ברגע קריטי של משבר חמור כל כך, לא היה אפשר למצוא אותו.

אבל התופעה הזאת של היעלמות השר היא תופעה שכחה וקיימת בכנסת, וזאת לא הפעם הראשונה. שר האוצר נעלם בזמן הדיון על התקציב הנוסף באוגוסט 1990, יחד עם כמה חברים מסיעתו. שמות שלושתם התחילים באות גימ"ל: חבר הכנסת גולדברג, חבר הכנסת גרופר, חבר הכנסת גולדשטיין. אז היתה הסתתרות ובריחה של ארכעה חברי כנסת.

שר האוצר לא השתתף בהצבעה על תקציב המדינה לשנת 1991, שכן הוא נחפז לשרדה התעופה, נעלם כלא היה ולא היה בשטחה של מדינת ישראל.

אתמול, בהמולה שהיתה, כאשר לא ידענו האם יתקיים דיון בוועדת הכספים, לא יתקיים, האם נתכנס בשעה 16:00, בשעה 18:00, בשעה 20:00, בשעה 21:00 — יושב-ראש ועדת הכספים רצה מאוד לקיים את הדיון, אבל קשה לקיים דיון כאשר אי-אפשר לסכם דברים השנויים במחלוקת, בתוך אגודת ישראל, בין אגודת ישראל למפד"ל, בין ש"ס למפד"ל, בין ש"ס לאגודת ישראל; ושר האוצר, שהוא צריך להיות הכתובת, נעלם והיה כלא היה.

יש לי חשד די סביר, ששר האוצר נעלם כדי להגדיר את מחיר הפתרון למדינת ישראל מבחינתו. אני מניח ששר האוצר נעלם כי הוא רוצה ברגע האחרון ובצר לכל מי שחוששים לאישור התקציב ולנפילת הממשלה — בוודאי יודקו לשר האוצר על-מנת למצוא פתרון, ויש לי חשד מסוים, ששר האוצר רוצה מאוד להבטיח את מקומו הפוליטי, הנראה כעת חסר כל בסיס.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה) (מס' 2), התשנ"ב — 1991, בקריאה שנייה ובקריאה שלישית. אני מזמין את יושב-ראש ועדת הכספים להביא את החוק.

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הנני מתכבד להביא לאישור הכנסת את הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה) (מס' 2), התשנ"ב — 1991.

חוק זה כולל את הסעיפים שוועדת הכספים, לפי סעיף 121 לתקנון, הפרידה מהצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה), התשנ"ב — 1991, והוא כולל את הסעיפים 1, 2, 3, 4, 5, 6, 9, 11, 12, 13 עד 16 של אותה הצעה.

סעיפים אלה כוללים הוראות הקשורות קשר הדוק לתאריך 1 בינואר, בשל היותם צמודים לתקציב או בשל היותם מארכים תוקפם של חלקים העומד לפקוע בתום שנת כספים זו. תמצית תוכנם היא כללה.

מטרת החוק:

תיקוני חוק יסודות התקציב: א. סייג להכנסה מיועדת: ב. החמרת זיקה לאישור פרלמנטרי; ג. זיקת הוראות מינהל לתקצוב.

שינוי קצב ההחלה של מתן חינוך חינוך לגילאי שלוש וארבע; שינוי קצב ההפעלה של יום חינוך ארוך; הארכת התוקף של חוק ההיטל על שירותים מייבאים; הארכת התוקף של חוק יציבות מחירים במצרכים ובשירותים; הארכת התוקף של החוק הפוסט ממס את ההכנסה מהשכרת דירת מגורים; הארכת התוקף של צמצום הזכאות לקצבאות בשל שני הילדים הראשונים; תיקוני חוק מס מקביל, הקובעים הפרשות שנתיות לכיסוי הביטוח של עולים קשישים; תשלומי רשות הנמלים והרכבות ורשות הדואר למדינה; הגבלות על הארנונה הכללית לשנת הכספים 1992.

כעת דיוניה הכניסה הוועדה כמה תיקונים להצעה:

הפעלת חוק לימוד חובה תידחה עוד בשנתיים במקום ארבע שנים, ומשך יישום חוק יום חינוך ארוך יוארך ויפרס על פני שנתיים נוספות במקום ארבע שנים.

הארכת התוקף של צמצום הזכאות לקצבאות בשל שני הילדים הראשונים תהיה לשנתיים במקום שלוש שנים.

גם הוספנו שינוי לגבי ארנונה, אשר מאפשר לרשויות המקומיות, בדרכים הנאותות, להעניק הנחה מסיבות מוצדקות, כאשר היו מנועות מלעשות כן על-פי ההצעה המקורית.

אני מבקש לדון בהסתייגויות ולאשר את הצעת החוק בקריאה שנייה.

היו"ר ש' וייס:
תודה רבה ליושב-ראש ועדת הכספים.

* "דברי הכנסת", חוב' י"ב, עמ' 499; נספחות.

פנחס גולדשטיין (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):
חבר הכנסת שוחט, אתה בעד בחירות מוקדמות?

אברהם שוחט (העבודה):

מייד אתן לך לדבר, אדוני סגן שר החינוך. תן לי רגע לתאר את רגשותי לגבי שר האוצר.

הרגשתי היא, שהוא פשוט רוצה לקבל את המחיר הפוליטי על-מנת שבבחירות בנובמבר יהיה come back לשר האוצר, אשר נמצא כעת בתהום, שממנה נראה כאילו אין מוצא פוליטי שיאפשר לו לחזור לחיי הפוליטיים.

אני שמח לראות פה את סגן שר האוצר, שהוא בוודאי לא יכול לתת את התשובות שעליהן מתמודדות המפלגות הרחיות והחרדיות, ואולי גם התחיה ומולדת, שגם הן הפכו לגופים המסתובבים סביב ועדת הכספים כימים אלה, אבל אולי לאחר מכן — — —

השר ר' זאבי:

את מולדת לא ראת שם.

אברהם שוחט (העבודה):

לא אותך ראיתי, אבל אני אגיד לך את מי מן ראיתי. ראיתי את ראשי יהודה, שומרון ועזה, כולם שוככים במסדרון במשך יומיים — — —

השר ר' זאבי:

אמרת מולדת.

אברהם שוחט (העבודה):

אני לוקח את דברי בחזרה.

ראשי יהודה, שומרון ועזה בילו יומיים במסדרון. ראשי "גוש אמונים" ישבו יומיים במסדרון.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

יש פה התנחלות חדשה.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, הדיו ערים עד שתיים בלילה, תשמרו על האנרגיה.

אברהם שוחט (העבודה):

דיברו עם חברי ועדת הכספים, הם החליפו את הגופים החרדיים שהיו ממלאים את המסדרון. לא שהגופים החרדיים ויתרו, הם וחלילה, על הכסף, שלא תהיה אי-הבנה. כל גרוש שהיה בשנה שעברה בתוספת המקדמים, יופיע השנה בתקציב, פלוס כסף נוסף שעליו כבר דיברנו רבות.

לכן, כאשר אני מסתייג מהשם, אני מסתייג מכל מלה שכרוכה בהסדרים, בחקיקה, בנוהל תקין. בשנה וחצי האחרונה היינו עדים לארבעה חוקי הסדרים, שלא עברו את ועדת הכספים ואת המליאה, ואם עברו — עברו באופן חלקי ביותר. דברים עיקריים נשלפו והוצאו מהחוק.

אני חושב, שמן הראוי לתמוך באותם סעיפים אשר נותנים יכולת פעולה למשק, אבל לשלול חלקים גדולים מאוד מהחוק ואת החוק בכללותו, שכן הוא לא בא לתת תשובה אמיתית לכלכלת ישראל.

משפט אחרון. אני אשמח לשמוע מסגן שר האוצר, או ממי שלא יהיה, האם באמת נמצאה האבדה, והאם שר האוצר חזר למשרדו, והאם אפשר להשיג אותו בטלפון, והאם אפשר לקיים אתו פגישה — — —

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
למי צריך להודיע אם מאתרים אותו?

אברהם שוחט (העבודה):

אני חושב שכדאי להודיע לעם ישראל ולכנסת. אם התשובה חיובית, לא נותר אלא להביע צער על שהוא חוזר לעבודה.

דן תיכון (הליכוד):

— — —

אברהם בורג (העבודה):

אם התשובה חיובית, תשאל: כשכיל מה לפגוש אותו?

יוסף עזרן (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

הוא במשרד ומקיים פגישות.

אברהם שוחט (העבודה):

נמצא במשרד ומקבל אנשים. זאת אומרת שהכלכלה תעלה כעת על דרך המלך. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. רשות הדיבור לחבר הכנסת עמיר פרץ, בבקשה. חמש דקות.

עמיר פרץ (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, היום יותר משידורשלים תלכין בשלג, ילבינו פניה של הכנסת מהבזיון שאנחנו נציג בפני עם ישראל. עם ישראל, שמחכה במשך כל השנה, במצוקות הקשות שהוא נמצא בהן, ליום התקציב. לשמוע את הבשורה, לקבל אולי תשובה או איזה פתרון שיאפשר לראות את האור בקצה המנהרה — מסתבר שהוא, כמונו, ימתין עד לרגע המתאים, שהקואליציה תגיע להסדר כזה או אחר, וסוף סוף נכנס את ועדת הכספים, שבמשך כל החודשים האחרונים לא התכנסה לדיונים רציניים כמתחייב מדין סביב התקציב.

אני שמח שהחרדים יכולים לומר על עצמם בשנה הזו, שהם לא הרומינונטיים ביותר במסדרונות הכנסת. היום באמת החרדים כבר הצליחו להביא לך, שחלק מהמפלגות בישראל, ואולי הציבור שתומך בהם, כבר התרגלו למס הפוליטי שצריכים לשלם.

וצרה חדשה נפלה עלינו: המתנחלים מבינים, שיותר מאשר לעמוד על איוז גבעה בתוך קרוון ולנסות להזעיק את הממשלה הלאומית הזאת, שבאמת אומרת שהיא מאמינה והיא תעשה ותקציב לאותם שליחים שלה, כביכול — הם מבינים שיש רק שיטה אחת שהממשלה הזאת מבינה: להחזיק אותה בזמן הנכון, במקום הנכון ובעוצמה הנכונה, והם מתנחלים לנו בכנסת, ככל פניה ופניה, לא נותנים לאיש לעבור. הם כבר עברו את סף הכושה. ואת הקריאות שהם משמיעים בקול גדול מול בתיים של שרי הליכוד, קריאות האיום של "ניפגש בשביעות", הם אומרים בלחש וברמיזה במסדרונות הכנסת.

האם באמת בסוג כזה של דיונים יכולו המובטלים במדינת ישראל לצפות, שמכאן תבוא להם הישועה? האם באמת בנוהל כזה המתקיים כאן בכנסת, ובסדרי העדיפויות שנקבעים על-פי חלוקת כוח, שאני מקווה שהיא זמנית, מישוהו יכול לצפות, שאכן הכנסת הולכת להביא את הבשורה?

אילו חיפשתי שם מתאים לחוק הזה, הרי במקום לקרוא לו חוק הסדרים במשק המדינה הייתי קורא לו חוק שמסדיר את הנצחת האבטלה, חוק שמסדיר את הנצחת הפערים, חוק שמסדיר את התרוקנות הפריפריה מהחזרה לעם ישראל, חוק

מבקש שכלל זאת תקפידו על הזמן. אני חושב שחמש דקות זה אפילו יותר מדי זמן.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מציע שהכנסת תמצה גם את התקנון וגם את הדיון באופן מסודר. יכול להיות שכל מיני הצעות ייעול יעלו במשך היום או הלילה, נבחן אותן על-פי התקדמות הדברים.

היו"ר ש' וייס:
טוב.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
במסגרת ההסתייגות הראשונה שלי, לשם החוק, אני רוצה להתחיל לכמה דברים ששייכים לתקציב כולו ולחוק הסדרים.

שלשום התפרסמו על-ידי נגיד בנק ישראל, על-ידי בנק ישראל, סיכומים קשים על תוצאות הרבעון השלישי של שנת 1991. נדמה לי שיש בודדים בתוכנו המאמינים, אף שהרבעון הרביעי מסתיים הלילה, שהוא מסמן שינוי, אף שעדיין אין עליו נתונים.

בעצם הנתונים הללו משמיטים את הבסיס משתי מערכות תחזיות שהיו בסיס לשני תקציבים: מהערכות המצב שהיו בסיס תקציב 1991, ומהתחזיות לתקציב 1992. בעצם זה אישור נוסף, חזק מאוד, משמעותי מאוד, לעובדה שאנחנו נתונים במיתון שהולך ומתחזק, שהצמיחה של הרבעון השני הייתה בעיקרה צמיחה של הבנייה, ומאחר שאנחנו הולכים להאטה בקצב הבנייה — בעצם המניע הבסיסי לצמיחה, ששינה קצת את הנתונים המספריים בשנה שעברה, גם הוא נגמר. היציא קטן: השוק המקומי, בגלל האבטלה, בגלל המיתון, איננו מגביר ביקושים, למרות התחזיות שהיו, שעצם העלייה תגביר את הביקושים. ואנחנו נמצאים במצב, שהמשק הישראלי שוקע במיתון מתמשך: נכון, כחלק ממצאות עולמית שיוצרת קושי נוסף, שאיננו תלוי בנו. אבל האם הקושי הנוסף הזה יהיה התירוץ שכבר מתחילים לשמוע לכישלונות של שנת 1992? או האם הנתון הקשה הזה — הוא ללא ספק קשה, והוא לא בידי ממשלת ישראל — איננו סיבה לבוא אל הכנסת, קודם כול לגבש תוכנית שתהווה תשובה למצב הזה, ולא רק מצבור של תירוצים לכישלון צפוי?

נגיד בנק ישראל, שכידוע הוא גם היועץ הכלכלי של הממשלה, אומר: אינני יודע איזה תקציב יצא היום מן הכנסת. שר האוצר אמר ביום שישי: אין לי מושג איך זה ייגמר. אינני יודע למה חבר הכנסת שוחט מחפש את שר האוצר. הוא בעצם ראש סיעה בגודלה של מפ"ם. האם יש לך טענות למפ"ם לגבי המדיניות הכלכלית של הממשלה? איפה ראש הממשלה? איפה הממשלה כאשר נגיד בנק ישראל, היועץ הכלכלי של הממשלה, אומר שאין תקציב? שר האוצר אומר: אני נתון לסחיתות יומיומיות, אין תקציב. מה עושה ראש הממשלה?

התקציב המוגש כאן, שאנחנו נאשר אותו, או שיאשר אותו מי שיצביע בעדו הלילה, כבר מחורר ומפורר. כאשר אנחנו נצביע על התקציב, זה יהיה תקציב עם גירעון של 6.2% מהתל"ג, תקציב עם שיעורי גירעון, שכרע עוד מתכסים באופן אלגנטי, כי יש שם 2 מיליארדי דולר ערכויות אמריקניות, ויש תחזית הכנסה מבוססת על המשך צמיחה של 6% — 8%. איפה כל הנתונים הללו? איפה כל העובדות הללו?

נכון, פעם היה לנו עוגן מונטרי, אחר כך היה לנו בסיס: היום יש לנו שני עוגנים, לכל המערכת הפוליטית של התקציב

שמנציח את בדידות הגליל, חוק שמנציח את בדידות הנגב. זה החוק שמוגש לנו היום.

אני מקווה מאוד שהממשלה הזאת לא תצליח למצוא את כל אותם סידורים שהיא מנסה היום למצוא לכל מיני פרטים וקבוצות, ובוודאי לא מתוך דאגה לעם ישראל. אני מקווה מאוד שהיא תגיע לכאן בשעה שהיא תצטרך להגיע: כי, לשמחתנו הרכה, את התאריך, גם ממשלת הליכוד, בעזרתו של יושב-ראש ועדת הכספים, לא תצליח לשנות. זה שהיום בשעה 24:00 מסתיימת השנה — זה דבר שגם הליכוד איננו יכול לשנות. לכן אני מקווה שהיא תגיע עירומה וחשופה, על כל מחללה, בפני עם ישראל.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה, חברי הכנסת. לפני שאני מזמין את חבר הכנסת אורון, אני רוצה לשאול שאלה ולהציע לכם הצעה. יש לנו לחוק הזה, שש הסתייגויות של חבר הכנסת שוחט, שבע הסתייגויות של חבר הכנסת עמיר פרץ, תשע הסתייגויות של חבר הכנסת אורון, שבע הסתייגויות של חבר הכנסת צבן, שבע הסתייגויות של חבר הכנסת פארס, וכן הלאה וכן הלאה. האם אתם מוכנים בנאום לזהט חשוב אחד לרכז את כל ההסתייגויות שלכם?

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
לא.

שמעון שטרית (העבודה):
לא, כל הסתייגות לחוד.

היו"ר ש' וייס:
בסדר.

אברהם שריר (הליכוד):
שינמקו מהמקום.

דן תיכון (הליכוד):
המשמעות היא שאתה מצביע סעיף-סעיף.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
כן, סעיף-סעיף.

היו"ר ש' וייס:

רבתי, אני אעשה כל מה שמתחייב מן התקנון. רק הצעתי לכם איזה רעיון, שבמקום שנמור את הדיון בחוק הזה, נניח, ב-20:00, נגמור אותו בעוד שעתיים-שלוש שעות. אני מדבר רק על החוק הזה.

הצעה שנייה, אינכם חייבים לקבל אותה: האם אתם מוכנים, או חלק מכם, לנמק את ההסתייגויות מן המקום, בקיצור נמרץ, מי שירצה? כי אני מסתכל ליצע, ואלה שצריכים לקלוט את ההסתייגויות אינם. אני אומר את זה לא בעקיצה, חלילה.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
נראה לפי התקדמות הדברים.

היו"ר ש' וייס:
טוב, כשתחליטו אני אכנע להחלטה שלכם.

חיים רמון (העבודה):
בינתים אנחנו הולכים לפי התקנון, ככתבו וכלשונו:

היו"ר ש' וייס:
בסדר. חבר הכנסת חיים אורון, בבקשה: אחריו — חבר הכנסת יאיר צבן, ואחריו — חבר הכנסת חסיין פארס. אני

כאשר הוא הגיש את החוק טען שזה חלק בלתי נפרד מהתקציב.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
ואין בלתי.

חיים רמון (העבודה):
ואין בלתי.

"אין בלתי" אמר קודמו, אבל גם הוא התכוון. כל החוק הזה, אם הוא לא עובר, כך נאמר, אין מדיניות כלכלית, אין תוכנית כלכלית.

עכשיו מביאים לנו את החוק הזה, ונדמה לי שחלק גדול ממנו נשאר תקוע בוועדת הכספים. החוק הזה איננו מיושם, ורוצים שהוא ייקרא חוק הסדרים, איך אפשר, חוק שאיננו מסדיר דבר, במקרה הטוב הוא מקלקל. במקרה הרע הוא באמת מביא אי-סדר במשק, איך אפשר לקרוא לו חוק הסדרים? שם החוק הוא פשוט הונאה. הונאה לא על-פי שיטתי אלא על-פי שיטתו של שר האוצר, כי בין שם החוק לבין מה שהתכוון לו שר האוצר אין דבר וחצי דבר, ואסור להכשיל, חס וחלילה, את הציבור, כאשר מישור מהציבור יקרא לחוק הזה חוק הסדרים במשק המדינה, בשעה שהחוק עצמו גורם אי-סדר.

בואו ונסיר לפחות את המכשלה הקטנה הזאת, המכשלה של העברית, ונקרא לחוק בשמו האמיתי. אני משוכנע ששר האוצר יסכים אתו. שר האוצר עצמו אמר, שהוא איננו יודע מה גובה הגירעון — — —

היו"ר ש' וייס:
אבל אז נעשה את זה "איהסדרים" ולא "איהסדרים" כדי שלא יהיה אי במובן של island.

חיים רמון (העבודה):
איהסדרים. אני מוכן לקבל את התיקון של היושב-ראש, זה יהיה בבחינת תיקון טעות סופר.

היו"ר ש' וייס:
סופר-ססת'ם.

חיים רמון (העבודה):
ופה זה יהיה ססת'ם תיקון טעות.

שר האוצר צריך לתמוך בכך, אם הוא יהיה פה, כמובן, כי לשר האוצר יש מנהג קצת מגונה, שכאשר אנחנו דנים בעניינים רציניים כמו תקציב, כמו העברות תקציביות, או בחוקים שיש להם השלכה מכרעת על משק המדינה, הוא נעלם. אני מקווה שלמרות תנאי מזג האוויר הקשים הוא יצליח להגיע חזרה מתל-אביב.

אברהם בורג (העבודה):
השר פה.

חיים רמון (העבודה):
השר פה, אני מאוד שמח.

קריאות:
הוא הגיע.

חיים רמון (העבודה):
הוא הגיע. אתמול קראו לו — — —

דן תיכון (הליכוד):
כל מה שאתה שומע ברדיו אתה מקבל?

— המתנחלים והחרדים. אבל איפה כל עם ישראל? איפה כל עם ישראל שהוא לא מתנחל ולא חרדי, אשר התקציב הזה צריך לתת תשובה על הבעיות האמיתיות שלו?

על כך, כנראה בהמשך היום, תהיה לי הזדמנות לדבר יותר מפעם אחת.

היו"ר ש' וייס:
תודה רבה. חברי הכנסת, אני מבקש מאוד להקפיד על הזמן, כי יהיו לנו באמת אפשרויות ללא גבול להתבטא היום.

אני מזמין את חבר הכנסת יאיר צבן.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
כתבתי לך פתק שהוא — — —

היו"ר ש' וייס:
חבר הכנסת חסיין פארס.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
הוא מוותר עכשיו.

היו"ר ש' וייס:
מוותר. מתחילים.

חבר הכנסת רמון ימציע במקום "הסדרים" —
"איהסדרים".

דן תיכון (הליכוד):
"קלקולים".

היו"ר ש' וייס:
קודם היתה הצעתו: "נושאים מכל הבא ליד".

חיים רמון (העבודה):
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת תיכון, "קלקולים" — זה יבוא על-ידי חבר הכנסת בורג, כך נדמה לי, כך שגם זה יגיע.

הבעיה שלנו היא על מה לדבר, כי יש כל כך הרבה דברים. תקדימים — — —

היו"ר ש' וייס:
יש לך שש פעמים, חבר הכנסת רמון.

חיים רמון (העבודה):
שש פעמים בחוק הזה.

היו"ר ש' וייס:
כן. תחלק.

חיים רמון (העבודה):
אפשר לדבר על הכול, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ש' וייס:
כן, אם הקהל יתחלף, אתה יכול לומר אותם דברים.

חיים רמון (העבודה):
אותו נאום.

היו"ר ש' וייס:
כן. אורי זוהר היה אומר תמיד, שהוא לא מחליף את הבדיחות כי הוא מחליף את הקהל.

חיים רמון (העבודה):
חוק ההסדרים הזה איננו דומה לחוק ההסדרים שהביאה הממשלה. חוק ההסדרים שהביאה הממשלה — שר האוצר,

אברהם בורג (העבודה):

חבר הכנסת תיכון, כל מה שהוא שומע ברדיו, הוא מדליף.

חיים רמון (העבודה):

כשאישי קואליציה אומר, אני מקבל; כשאישי קואליציה אומר שהוא מחפש את שר האוצר, ומעל גלי האתר הוא אומר: אם שר האוצר שומע אותי, שיענה. חבר הכנסת ביבי ביקש שהוא יתקשר אליו באמצעות הרדיו, אני מאמין — — —

דן תיכון (הליכוד):

חבר הכנסת ביבי גם אמר שהתקציב לא מאושר — — — הוא כופר בכלל בעובדה שיש בעיה של ייחודיים, מה דעתך?

חיים רמון (העבודה):

את דעתי אני אגיד לך כשאנמק את ההסתייגות הבאה.

אני רק רוצה לדבר על שר האוצר, ומבקש את חמיכתו כתיקון הזה. זה לא ענייני מהותי, התיקון הזה ייצג את דעתו האמיתית של שר האוצר. כאשר שר האוצר אמר ביום חמישי: כל התקציב הוא פוליטי, אין לי מושג מה החשבון — זה סדר? זה הסדרים? זה במקרה הכי טוב איסדר מסוים.

דן תיכון (הליכוד):

אתה יודע שהוא לא שר האוצר הראשון שאומר את זה.

חיים רמון (העבודה):

לא, לא, הוא שר האוצר הראשון שאומר את זה, בהחלט, הראשון שאומר את זה, שאיננו יודע מה החשבון וחותרם עליו.

דן תיכון (הליכוד):

אתה הרי ותיק בכנסת ובוודאי בוועדת הכספים. אתה יודע כיצד מתנהלים הדיונים לקראת התקציב.

חיים רמון (העבודה):

לא, לא. חבר הכנסת תיכון, אפילו אתה תעיד, שהפעם הזאת עברתם את כל השיאים; אם היה שיי בוועדת הכספים הדומה לשיא של כוב כימון, השיא האגדי הזה, השנה אתם שברתם אותו. השנה אתם ניפצתם אפילו שייא, שחשבנו שאייאפשר לנפץ אותו.

אברהם בורג (העבודה):

אתה צודק, זה היה בגובה — — —

דן תיכון (הליכוד):

תאמין לי, אין הבדל בין כימון לפאואל ואין הבדל בין פלדמן לשפירא.

חיים רמון (העבודה):

תאמין לי שיש הבדל גדול, חבר הכנסת תיכון.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רמון, לא אכפת לי שתמשיך ככל ההסתייגויות.

חיים רמון (העבודה):

לא, לא, רק ההסתייגות הזאת.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. יש לך עוד הזדמנויות נוספות. רשות הדיבור לחבר הכנסת דוד צוקר.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, עוד כמה הסתייגויות יש לסעיף הראשון?

היו"ר ש' וייס:

הרכבה הרבה. עוד ארכבה-חמישה מסתייגים.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כווקר טוב, גם אני שומר את עיקר טיעוני להמשך הדיון שיערך כאן היום. אני מבקש בהסתייגות הראשונה שלי רק להעמיד דברים על דיוקם. מן הירועות הוא, שחוק צריך לתת תמונה ברורה, צלולה, מדויקת, של המטרות, היעדים, האמצעים, והנה החוק הזה נמצא חסר בשמו.

היו"ר ש' וייס:

ורצוי שהוא לא יהיה אידיאולוגי. נכון?

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

ורצוי שהוא לא יהיה אידיאולוגי.

היו"ר ש' וייס:

בעיקר אם מגישים אותו אחרים.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

כן. אתה מדבר עכשיו בתור יושב-ראש או בתור מציע של אחד החוקים?

היו"ר ש' וייס:

לא, לא, בתור מהרהר.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אני חושב שאתה צריך להקפיד על תפקידך כיושב-ראש עכשיו.

היו"ר ש' וייס:

בתור מהרהר, בבקשה.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אבל נדמה לי, שבכל אופן כדאי שכל אחד יקפיד על תפקידו כיושב-ראש כשהוא יושב-ראש.

היו"ר ש' וייס:

יש בזה משהו.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

מאחר שאחת התכונות החשובות של החוק היא, שהוא נותן תמונה ברורה, מדויקת, אני מבקש להעמיד דברים על דיוקם, ובתחילה בכל מה שקשור לשם, שהרי אי-אפשר לומר לציבור הישראלי, למחוקק הישראלי, שמדובר אך ורק בחוק הסדרים, כאשר אתה משמיט תכונה חשובה של המדיניות הכלכלית של הממשלה, כאשר אתה משמיט ממד חשוב של המדיניות הכלכלית של ממשלת ישראל, והוא הגדלת אבטלה. לכן אני מציע להוסיף לשם חוק הסדרים במשק — "הגדלת אבטלה", שכן אם אפשר לציין גורם אחד מרכזי, בולט, שמזדקק מן המדיניות של הממשלה הזאת, אפשר לציין גורם אחד מרכזי והוא הגדלת אבטלה שיטתית, מתמשכת, בלתי-פוסקת. שכן תראו עם אילו תנאי פתיחה התחילה הממשלה הזאת, איפה היא סיימה, ובאיזה מספר מובטלים היא סיימה.

לכאורה, כל תנאי הפתיחה הבטיחו, שלמרות או אולי בגלל המעמסה שהאבטלה מטילה על המשק, צריך יהיה המשק הזה לייצר, משום שהוא מקבל תוספת אנשים שיוצרים וצורכים.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת חגי מירום. תודה.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
ארכבעה. חבר הכנסת תיכון, אגיד לך את הדברים שמוכרים
גם לך, כי אתה אמרת אותם מעל הכמה הזאת.

דן תיכון (הליכוד):

אנחנו לא ממהרים היום.

היו"ר ש' וייס:

יש היום הזמן הסתייגויות. עם הזמן נהיה גמישים יותר.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

חבר הכנסת תיכון, המשק הישראלי הוא כל-כך קטן, היקף
הייצור שלו הוא כזה, הוא כל-כך מינימליסטי ביחס למשק
העולמי, שההקטנה בביקושים בעולם, באירופה או
בארצות-הברית, לא בהכרח צריכה להשפיע על המשק הזה
ועל הפעילות שלו. כלומר, אתה עובד על נתחי שוק כל-כך
מוגדרים בעולם, באירופה ובארצות-הברית, אתה עובד על
נתחי שוק כל-כך מוגדרים, כל-כך קטנים, שהאבטלה במקרו
בארצות-הברית לא אומרת, שאין פלחי שוק ניכרים יחסית
לגודל של המשק הישראלי, שבהם אתה יכול לפעול. אתה
אמרת את זה מעל הכמה הזאת עשרות פעמים, הרבה מאוד
פעמים. אני רק מבטט אותך.

אבל אני אומר לך יותר מזה. נניח שהיית צודק — ואתה
לא צודק, ואתה יודע שאתה לא צודק — מול זה, מה שמקוץ
את ההקטנה בביקושים זו העובדה, שגדלו פה הביקושים
הפנימיים. צריך היית לצפות, שבגלל הגידול בביקושים
הפנימיים, כלומר עוד 400,000 אזרחים שמייצרים וצורכים
פה, היה צריך לגדול הביקוש ולפחות לקצו ולמתן את ההקטנה
בביקושים העולמיים. וזה לא קרה. למה? חבר הכנסת תיכון,
מעולם לא היתה למדינת ישראל ממשלה שמאלית כל-כך.
מעולם לא היתה למדינת ישראל ממשלה עם ידיים כל-כך
שמאליות, שמתחילה בנאי פתיחה כל-כך טובים ומסיימת
כפי שמסיימת, עם 200,000 איש שאינם חוזרים עם משכורת
הביתה. תסולק הממשלה השמאלית הזאת.

היו"ר ש' וייס:

חודר רבה. אני מומין עכשיו את חבר הכנסת אלי דיין,
אחרי — את חברת הכנסת נאווה ארד, ואחריה — את חבר
הכנסת צ'רלי ביטון.

אלי דיין (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני מציע לקרוא
לחוק הזה "חוק לביטול נוהלי חקיקה". זה חוק שמקומו לא
יכירנו במשטר דמוקרטי. לממשלה יש זמן במשך כל השנה
להביא חוקים.

היו"ר ש' וייס:

אתמול הונחה על שולחן הכנסת הצעה לביטול נוהלי
שפיטה. זו היתה דווקא הצעת חוק פרטית.

אלי דיין (העבודה):

לממשלה יש זמן במשך כל השנה להביא חוקים ולחקן
חוקים, והיא לא יכולה לבוא כלאחר יד, במסגרת הדיון על
החקיקה, ולהביא ערמה של חוקים. כידוע, כבר מהרגע
שמגישים אותם אנחנו יודעים שחלק גדול מהם הוא הצהרתי
בלבד, אין לו מקום, אין לו ערך, ובכלל הוא לא מגיע לדיון.
בשיטה הזאת אנחנו פוגעים בבית-המחוקקים, אם אכן יש
מקום לתיקון חוק או לשינוי בחוק או לביטול חוק, מן הראוי
שהוא יונח כהצעת חוק ממשלתית, שתזכה לכל הדיון המקובל
במליאה ובוועדות, כדי שחברי הכנסת יוכלו ללמוד כל הצעה
והצעה כנפרד ולהביע את דעתם בעניין.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
צריך יהיה המשק הזה לצמוח ולייצר עוד מקורות פרנסה.
והנה, למרות כל תנאי הפתיחה, כל מה שקרה הוא — ועמד על
כך קצת חבר הכנסת אורון לפני — שהמדיניות הזאת מסתכמת
בהגדלת מספר המובטלים.

כבר הגיעו ארצה כ-400,000 עולים, ואם כן מדובר עוד
כ-400,000 איש שהיו צריכים לצורך, לייצר ולהגדיל את
הביקוש במשק; כלומר לייצר עוד מקורות תעסוקה, כלומר
ליצור מצב, תנאים ונסיכות של צמיחה. והנה אנחנו עומדים
עכשיו במספר ללא תקדים, כמוכן אבסולוטי, אבל גם
באחוזים, ללא תקדים מאז 1966, כשלמעלה מ-10% מובטלים,
כ-200,000 איש הם מבקשי עבודה, מחפשי עבודה, מובטלים,
כלומר 200,000 איש שלא חוזרים הביתה בסוף החודש עם
משכורת. ההגדרה של המוסד לביטוח לאומי לצורך זה היא
עניין משני לחלוטין. יש 200,000 איש שאינם מסוגלים להביא
משכורת בסוף החודש לביתם. זאת התוצאה של תנאי-הפתיחה
המשוכחים הללו, שממשלת ישראל פתחה בהם.

הרי אתם אמרתם לפני שנה, כאשר הצגתם את התקציב,
שאחת המטרות של יצירת הגירעון בתקציב היא באמת ליצור
תנאים של צמיחה. גירעון, אמרתם, נחוץ לעתים, הכרחי
לעתים, משום שהוא צריך להביא להגדלת הביקושים במשק.
מה קרה לזה? מה קרה לגירעון הזה, שכל-כך שיבחתם אותו?
מה התוצאות של הגירעון הזה? תוצאות הגירעון בתקציב
המדינה, בניגוד לכל המצופה ובניגוד לכל תנאי הפתיחה שהיו
לכם, הן הגדלת אבטלה, 200,000 איש שלא חוזרים הביתה עם
תלוש משכורת מדי חודש; 200,000 איש, חבר הכנסת ריבלין
וחברת הכנסת דורון — שאין לכם זמן להקשיב לזה. אתם
יצרתם מצב, שבו 200,000 איש חוזרים הביתה בסוף החודש
ללא תלוש משכורת. היו לכם תנאי פתיחה עוד יותר טובים.

דן תיכון (הליכוד):

אפשר לשאול שאלה?

היו"ר ש' וייס:

אתה מסכים?

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
כן.

היו"ר ש' וייס:

בבקשה.

דן תיכון (הליכוד):

אתה מסכים אתי, שיש מצב נתון בכלכלת העולם המערבי,
ואולי גם בכל העולם, שמספרי האבטלה הלכו וגדלו בכל
העולם, ללא יוצא מן הכלל. האם אתה חושב שהמצב בישראל
הוא בכחיתת חריג? האם אתה מצפה שבמצב הנוכחי שבו
מצויה כלכלת ארצות-הברית יבואו משקיעים לארץ על אף כל
מה שקורה בארצות-הברית?

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

חבר הכנסת תיכון, אענה לך בדברים, שזכירו לך גם
דברים שאתה אמרת פה כמה פעמים.

היו"ר ש' וייס:

רק רגע. האם תוכל לחלק את התשובה לכמה הסתייגויות?

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

מיידי, אני מסים בשלושה משפטים.

היו"ר ש' וייס:

בסדר.

לכן אני שמח, שלפחות חלק גדול מהחוקים שהונחו בקריאה ראשונה לא הובאו לכאן, ובמיוחד אמור הדבר לגבי החוק החברתי הגדול, חוק המשכנתאות. מקומו כבר לא כאן. היום נקבל הצעת חוק טובה. אנחנו נדרוש עוד כמה תוספות להצעה הזאת, כמו הנושא של ביטול הערכים. אם לא נבטל את החובה של הערכים, נקשה על הלויים. יש משכנתאות טובות, בתנאים טובים, לעולים, לזוגות צעירים, וזהו הישג חברתי ממדרגה ראשונה. אני שמח שחברי, חבר הכנסת יעקב שמאי, חבר הכנסת רן כהן, ואנוכי אילצנו את שר האוצר הליברלי הזה להסכים לחוק חברתי. זה דבר חסר תקדים. אם נעקוב אחר תולדותיה של המפלגה הליברלית, כל הזמן הם מביאים רק חוקים כמו: פטור מדמי שכירות, פטור ממס רכוש, פטור ממס ירושה, ואין שום דאגה חברתית, שום חוק חברתי. אני שמח שהכנסת, כיוזמתנו, אילצה את שר האוצר ואת הממשלה להביא חוק חברתי ממדרגה ראשונה.

אבל, רבותי חברי הכנסת, אם לא נכניס את ההצעה של חבר הכנסת שמעון שטרית, יושב־ראש הלوبي החברתי, שהדירה תהווה משכנתה, וכשבעל הדירה יפונה יינתן לו דיור סוציאלי, שיכון ציבורי, אם לא נבטל את חובת הערכים, לא תהיינה עסקאות. הערכים נעשקו עליידי הבנקים במשך שנים. קראנו היום על מאות שוטרים שנעצרו בגלל ערכיות שהם נתנו למשכנתאות. הם נאלצו להתפטר ממקום עבודתם. יש גם משפחות שהסתכסכו. היום ערכים אינם חותמים וצריך לחזור לנוהל שמקובל בעולם, שהמשכנתה — — —

ראובן ריבלין (הליכוד):
ולאן הוא ילך? מה תאמר לו?

היו"ר ש' וייס:
לא, הוא ילך לשיכון סוציאלי.

אלי דיין (העבודה):
הוא ילך לשיכון סוציאלי. קבענו זאת ודיברנו על כך עם שר האוצר. שר האוצר לא דוחה את ההצעה הזאת.

ראובן ריבלין (הליכוד):
תפסת מרובה, לא תפסת.

אלי דיין (העבודה):
לא, לא, הוא הסכים. שר האוצר הסכים, שהדירה תהווה ערבות למשכנתה, ואפשר יהיה לפנות את הדייר כנוהל מקוצר. אולם אם יפונה הדייר — — —

ראובן ריבלין (הליכוד):
מי יפנה?

אלי דיין (העבודה):
אם יפונה הדייר, הוא יקבל דיור חלופי.

ראובן ריבלין (הליכוד):
אחר כך נקום ונזעק שמפנים אותו.

אלי דיין (העבודה):
לא, אם אדם גר בדירה, הוא יכול לעבור לשיכון ציבורי. מדובר — — —

שמעון שטרית (העבודה):
היום מפנים את הערכים.

אלי דיין (העבודה):
היום מפנים את הערכים ומפטרים אותם ממקום העבודה.

ראובן ריבלין (הליכוד):
אתה תביא למצב, שבו קופת המדינה תתדלדל ותתרוקן. תגיד אז שיש אלמנות וילדים. מי ישלם?

חיים רמון (העבודה):
חבר הכנסת ריבלין, הניצחון שווה כל מחיר.

אלי דיין (העבודה):
רוח האנשים משלמים את המשכנתאות, וצריך לחדול מהנוהג הקלוקל הזה של עושק ערכים ואנשים תמימים שחותמים במקומות העבודה. צריך לסלק את הנוהג הזה מחיינו הציבוריים.

היו"ר ש' וייס:
תודה. חברת הכנסת נאוה ארד — איננה. חבר הכנסת צירלי ביטון, יש לך הסתייגות לשם החוק.

צירלי ביטון (הפנתרים השחורים):
אני מוותר.

היו"ר ש' וייס:
אתה מוותר. רשות הדיבור לחבר הכנסת אברהם בורג, בבקשה.

אברהם בורג (העבודה):
אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה, בהסתייגות זו לשם החוק אני רוצה לבקש מן הכנסת להצביע — במקום שם החוק: "תיקוני חקיקה", יבוא: "קלקולי חקיקה", ואני רוצה לנמק את דבריי. מי שהיה נוכח בחלק מדיוני ועדת הכספים לא יכול היה שלא להיזכר במשחק הילדים המפורסם "מונופול". במשחק הילדים המפורסם הזה יש משבצת שנקראת "שלם דמי מעבר", וכך עובר המונופול של ועדת הכספים. מביאים חוק, עם כניסתו לוועדה, פלדמן גובה דמי מעבר בשביל הכניסה. עם יציאתו מן הוועדה, פלדמן גובה דמי מעבר בשביל היציאה. אם קורה שהחוק נתקל בדרך וצריך לחזור עוד הפעם, הוא שוב משלם דמי כניסה. אבל כשהוא נכנס הוא צריך לצאת, והוא משלם עוד הפעם דמי יציאה.

מורי ורבותי, ועדת הכספים הפכה לוועדת מונופול, ויושב־ראש הוועדה הוא "עלי בכא 40 השודדים". בתוך כל חבית שנכנסת לוועדה נמצא שודר קטן. אתה אף פעם לא יודע. מכניס עלי־פלדמן את החבית לתוך הוועדה, לא מדברים על זה, עוברות חמש דקות, שלוש דקות, שתי דקות, זה יוצא החוצה — מסתבר לך שהחבית מלאה זוזי זהב, זוז אחרי זוז, שקל אחרי שקל, והכול הולך לסקטורים החברתיים הכי פחות רלבנטיים. משכנתאות — אה, במקרה ברגע האחרון הכנסנו נשים עשוקות — למי אכפת? יתומים — למי אכפת? העיקר שיהיו חרדים. אם היתום חרד, זה עניין אחר. ליתום חרד יש פחות הורים מאשר ליתום חילוני, לכן הוא צריך לקבל יותר כסף למוסדות שלו. מוסדות חינוך — מדברים על אפליה, מדברים על עושק, ובכלבר שהאיש העשוק יחבוש כיפה — לא סוגרה אפילו, כיפה שחורה. אם הוא חובש כיפה שחורה, ועדת עלי־פלדמן 40־ השודדים תאשר את הכסף.

פנחס גולדשטיין (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):
עלי באל"ף או בעי"ן?

אברהם בורג (העבודה):
עלי.

עמך כאן לפני שנה שר האוצר, ובהתרוממות רוח אמר: זה תקציב של בשורה. כך אמר שר האוצר וכולנו שמענו. גם השנה, מן הסתם, יבוא — — —

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

רענן כהן (העבודה):

כמה תעלה לנו הישיבה הזאת?

היו"ר ד' שילנסקי:

היתה ברכה, ברכת תלמיד חכם. לא צריך להתלוצץ על זה.

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

מה שאלת?

רענן כהן (העבודה):

כמה יעלה עכשיו הדיון הזה שלך?

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת רענן כהן, קבל את הצעתי ותוותר על השאלה.

רענן כהן (העבודה):

ויתרתי.

היו"ר ד' שילנסקי:

כבוד הרב, יושב־ראש ועדת הכספים, יכול להמשיך.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

חבר הכנסת פלדמן, תמשוך זמן.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מבקש מכולם להירגע. בבקשה, אדוני.

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

אני רואה שאתה רוצה לעזור לי. אולי תדריך אותי, חבר

הכנסת רן כהן, איך מושכים זמן? אולי אתה יודע?

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

— — — עם קואליציה.

שמעון פרס (העבודה):

אתה מושך זמן עכשיו?

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

אני מושך זמן? אני לא אוהב לאבד זמן, אני אוהב להרוויח

זמן.

אדוני היושב־ראש, אני מוכרח לומר, שכאשר הבאנו לכאן

את חוק ההסדרים, סעיפים כבדים, חשובים, משמעותיים מאוד

לכלכלת המדינה, למשק — — —

חסיין פאריס (מפלגת הפועלים המאוחדת):

לקלוקל המדינה.

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

אני ציפתי שההסתייגויות של האופוזיציה בנושאים

הכבדים, הערות חשובות וענייניות — — —

קריאות:

אתה לא היית כאן — — —

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, אתם מרכים בקריאות, ואחר כך אומר חבר

הכנסת שמעון פרס, שהנואם טוחב את הזמן. זה לא בסדר

להכות עם המקל בשני הקצוות — גם להפריע וגם להאשים

בסחיבת זמן.

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

הייתי כאן רוב הזמן ולא שמעתי מלה אחת עניינית.

אלי דיין (העבודה):

לא היית כאן.

חיים רמון (העבודה):

חבר הכנסת פלדמן, איך קרא לך חבר הכנסת בורג?

אברהם בורג (העבודה):

אני שמעתי אותו פה. בטלוויזיה הוא בוודאי ברח באמצע.

אני חושב שגם השנה יעלה הנה שר האוצר ויגיד: זה תקציב

של בשורה. הוא ימשיך ויוסיף: זה תקציב של בשורת איוב. אין

פרק אחד בכל התקציב ובכל ההסדרים שיש בו איזו בשורה

טובה. מי ששילם עד היום משכנתה ברצפה נמוכה —

במקומות אחרים יגדילו אותה עד 300%. זאת בשורה, אדוני

שר האוצר?

פרויקט שיקום שכונות — 7 מיליוני שקל. כמה כסף כבר

יש לפרויקט שיקום שכונות? אבל בכלל לא אכפת, משום שיש

כסף אחר, וכסף במיליונים רבים, בעשרות מיליונים. זה לא

יעבור. למה? — כי לפלדמן אין פרויקט שיקום שכונות. אילו

היתה שכונה אחת שלפלדמן היה אכפת ממנה, היא היתה

מקבלת 70 מיליון, לא 7 מיליונים. אבל לפלדמן לא אכפת כי

אין חדר אחד בשכונת עוני, כי אין חדר אחד שצריך לשקם את

שכונות.

והנה נכנס הנה שר העבודה והרווחה, ראש הממשלה, הוא

הרי אחראי לפתרון בעיות העבודה והרווחה במדינה. יש לו סגן

שעוסק בדברים הטכניים של המשרד, אבל על המדיניות, על

הטיפול בנושא, מופקד שר העבודה והרווחה. ומיהו שר

העבודה והרווחה? ראש ממשלת ישראל. תקציב של בשורה

— רבע מיליון מובטלים. כבר לא בודקים מובטלים במדינה

במספרים של אלפים. בודקים מובטלים במדינה במספרים של

שכרי מיליונים. ומי אחראי לזה? — ראש ממשלת ישראל. הוא

גם אחראי לקואורדינציה בתוך הממשלה.

מה קרה? בא שר התעשייה והמסחר והציע לנו מגמה

משקית מסוימת עם כשורות גדולות. לא נקפו יומיים־שלושה

ימים, חודש, הגיע שר האוצר והציע הצעה אחרת. זה הציע לנו

פחת מואץ וזה הציע לנו ביטול של פחת מואץ. בסופו של דבר,

יש בפנינו ממשלה שבראשה עומד אדם שלא אכפת לו לא

מהסדרים ולא מאי־סדרים, מותר לו לשקר לאוכלוסייה, מותר

לו לשקר לשותפיו, ובכלד שחישמר קואליציית הכיבוש

הקדושה. יש לו יושב־ראש ועדת כספים, אדם דגול. שכל מה

שאכפת לו זה לגבות דמי מעבר חרדיים בכניסה לוועדה

ולשרוד ולעשוק דמי מעבר חרדיים ביציאה מן הוועדה. וחוז'

מזה. מורי ורבותי, כמו שאמר שר האוצר, זה תקציב של

בשורה. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. לחבר הכנסת שמאי יש הסתייגות. הוא איננו

באולם. אנו ניגשים להצבעה. לפני כן, חבר הכנסת פלדמן

מבקש את רשות הדיבור. בבקשה.

חברי הכנסת, אני מבקש מכולם לשבת במקום ולהירגע.

אני רואה שיש לנו ישיבה ארוכה והצבעה ארוכה. נא לשבת.

חבר הכנסת כ"ץ־עוז, בשם כל חברי הכנסת אני מברך

אותך על שובך. שתהיה בריא ושלם ושיהיה לך כל טוב. זה גם

חוסך מכולם לגשת אליך ולברך אותך באופן אישי, כי זה קצת

מפריע. בירכתי בשם כולם.

בבקשה, כבוד יושב־ראש ועדת הכספים.

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה, תרשו לי גם להצטרף

לברכת היושב־ראש לחבר הכנסת כ"ץ־עוז בכריכה המסורתית:

ברוך רחמנא דיהבך ניהלן ולא יהבך לעפרא.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, חבר הכנסת שמעון שטרית, חבר הכנסת חיים רמון, אני מבקש מכולכם. כל אחד קורא קריאת ביניים אחת, ואי אפשר להמשיך. בבקשה, אדוני.

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

אם יהיה שקט, אני אמשך. אני יכול לחכות, יש לי סבלנות.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני פונה לכל אחד ומבקש להפסיק. בבקשה.

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

מכירים אותי כבר, יש לי סבלנות.

ובכן, כך אני ציפתי. ואומנם, לא אסתר כאן. חלק מהסעיפים, באמת לא פשוט בשבילנו להחליט עליהם, בהחלט לא. אבל בסופו של דבר החלטנו על חלק מהסעיפים בלב כבוד. מפני שהסתכלנו במקרו, על כלל צורכי המשק וצורכי המדינה. וראינו שאין מנוס ועלינו להחליט כאן כדי להציל מקום אחר. לכן ציפתי לשמוע כאן הערות ענייניות, אבל, רבותי, מה לעשות, אתם אכזבתם אותי.

אלי דיין (העבודה):

לא שמעת אותנו, לא היית פה.

אברהם שוחט (העבודה):

לא היית פה. אין לך בכלל מושג מה קורה כאן.

עמיר פרץ (העבודה):

— — —

אברהם שוחט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אפשר לתת לו עצה טובה?

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

שמעתי פה נאום דמגוגי מרשים של ידידי בייגה שוחט —

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, אני מבקש. אי אפשר שיהיו קריאות ביניים אחרי כל משפט שני. אני לא מאפשר שום דבר, חבר הכנסת שוחט. אני מבקש מיושב-ראש ועדת הכספים להמשיך. חבר הכנסת שוחט, אני מבקש ממך. בבקשה.

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

שמעתי בהתחלה הערות של ידידי ועמיתי חבר הכנסת בייגה שוחט, שהתייחס להיסטוריה של חוקי ההסדרים הקודמים, ואחר כך הוא עבר מהיסטוריה לגיאוגרפיה. ושאל איפה היה מקום הימצאותו של שר האוצר אמש. ואחרי השיעורים המאלפים בהיסטוריה ובגיאוגרפיה של חבר הכנסת שוחט, כאתי בסוף ושמעתי — — —

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, אי אפשר כך. חבר הכנסת רענן כהן, חבר הכנסת פורו, אני מבקש מכולם לשוב למקומות. חבר הכנסת חיים רמון, חבר הכנסת דן תיכון, אדוני השר מגן, אני כבר בירכתי את חבר הכנסת כ"ץ-עוז כשם כל חברי הכנסת וכל השרים. בבקשה, אדוני, נא להמשיך.

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

אחר כך שמעתי את דבריו של חבר הכנסת בורג, דברים שלעניות דעתי, אדוני היושב-ראש, לא היה מקומם בבית המכובד הזה: סיפורים מאלף לילה ולילה, סיפורי בדים, סיפור

על עלי בבא ור-40 השודדים. וחבר הכנסת בורג, לא פחות ולא יותר, הכניס גם את עצמו בתוך המניין של השודדים.

יש לנו כלל אצל חז"ל, שיש שיטה של "פלגין ריכורא". אתה נאמן לומר על עצמך שאתה שודד, אבל אינך נאמן להעיד על שאר חברי הוועדה שהם, חס וחלילה, חשודים בשוד.

אם כך, רבותי, יש כאן מצב חמור מאוד. כאן, במקום הזה, הצהיר חבר הכנסת בפני קהל ועדה שהוא שודד. אדוני היושב-ראש, זה מצב שאני חושב שלא היה כמוהו בהיסטוריה של הכנסת. הדבר מחייב בירור חמור.

אבל עכשיו, אדוני היושב-ראש, אני מציע שניגש להצבעה. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה ליושב-ראש ועדת הכספים.

חברי הכנסת, אנו ניגשים עכשיו להצבעה, ואני מבין שיש בקשה להצבעה אישית. אנו נצביע עכשיו על הסתייגות של חברי הכנסת שוחט ופרץ לשם החוק.

קריאה:

מי ביקש הצבעה אישית?

היו"ר ד' שילנסקי:

סיעת הליכוד ביקשה.

בבקשה, מזכיר הכנסת.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

(קורא בשמות חברי הכנסת)

אהרן אבוחצירא	— נגד
רפאל אדרי	— בעד
אהוד אולמרט	— נגד
חיים אורון	— בעד
מיכאל איתן	— אינו נוכח
רפאל איתן	—

קריאה:

נגד.

היו"ר ד' שילנסקי:

סליחה, נשמעה כאן כאילו תשובה, ויכול היה להתקבל הרושם כאילו חבר הכנסת רפאל איתן הצביע. יכולה היתה להיות כאן טעות. חבר הכנסת אינו נוכח.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

(קורא בשמות חברי הכנסת)

שולמית אלוני	— בעד
אריה אליאב	— בעד
שושנה ארבלי-אלמזלנו	— בעד
נאוה ארד	— בעד
משה ארנס	— נגד
זאב בנימין בגין	— נגד
אברהם בורג	— בעד
יגאל ביבי	— נגד

צירלי ביטון	— בעד	רן כהן	— בעד
יוסי ביילין	— בעד	רענן כהן	— בעד
בנימין בן-אליעזר	— בעד	אברהם כ"ץ-עוז	— בעד
אליהו בן-אלישר	— נגד	דוד לוי	— אינו נוכח
אליהו בן-מנחם	— בעד	יאיר לוי	— נגד
מיכאל בר-זהר	— בעד	דוד ליכאי	— אינו נוכח
חיים בר-לב	— בעד	יצחק לוי	— נגד
עוזי ברעם	— בעד	אוריאל לין	— נגד
גרעון גדות	— נגד	עוזי לנדאו	— נגד
תמר גוזנסקי	— בעד	דוד מגן	— נגד
יוסף גולדברג	— נגד	יצחק מודעי	— נגד
מיכה גולדמן	— בעד	אליעזר מזרחי	— נגד
פנחס גולדשטיין	— נגד	האשם מחאמיד	— בעד
אפרים גור	— נגד	רוני מילוא	— נגד
מרדכי גור	— בעד	מוחמד מיעארי	— בעד
גדליהו גל	— בעד	חגי מירום	— בעד
אריה גמליאל	— נגד	נואף מסאלחה	— בעד
משה גפני	— נגד	יהושע מצא	— נגד
פסח גרופר	— נגד	דן מרדור	— נגד
שרה דורון	— נגד	יצחק נבון	— אינו נוכח
אלי דיין	— בעד	אורה נמיר	— בעד
שלמה דיין	— נגד	משה נסים	— נגד
עבד-אלוהב דראושה	— אינו נוכח	מוחמד נפאע	— בעד
יגאל הורביץ	— נגד	בנימין נתניהו	— אינו נוכח
שלמה הלל	— בעד	עדנה סולודר	— בעד
שמואל הלפרט	— נגד	יוסף עוזן	— נגד
זבולון המר	— נגד	עובדיה עלי	— נגד
צחי הנגבי	— נגד	שאויל עמור	— אינו נוכח
אליקים העצני	— אינו נוכח	חסיין פארס	— בעד
שבח וייס	— בעד	אברהם פורז	— בעד
אריאל ויינשטיין	— נגד	חנן פורת	— נגד
עוז ויצמן	— אינו נוכח	משה זאב פלדמן	— נגד
מרדכי וירשובסקי	— בעד	רפאל פנחסי	— נגד
אברהם ורדיגר	— נגד	מנחם פרוש	— נגד
רחבעם זאבי	— נגד	יהודה פרח	— נגד
עמנואל זיסמן	— אינו נוכח	שמעון פרס	— בעד
מיכאל חריש	— אינו נוכח	יצחק חיים פרץ	— אינו נוכח
גד יעקבי	— בעד	עמיר פרץ	— בעד
גאולה כהן	— נגד	גדעון פת	— נגד

משה שחל (העבודה):	— בעד	יאיר צבן
אדוני היושב־ראש, אני מצטער מאוד, התוצאה איננה מדויקת.	— בעד	דוד צוקר
היו"ר ד' שילנסקי:	— בעד	יעקב צור
חבר הכנסת שחל, אתה ניהלת ישיבות הרבה זמן. אתה יודע שיש פה צוות סופר. אני הרי אינני סופר. אני חייב לקבל את מה שהם מוסרים לי. יש להניח שסגן מוזכיר הכנסת, דוד לב, רשם את הסימנים כשהמוזכיר קרא. יכול להיות שהיתה פה טעות באחד או בשניים.	— בעד	יואש צידון
חברי הכנסת, הודעתי את התוצאה ואני מבקש, עובדי הכנסת אינם יכולים להתגונן. לו היתה פה טעות משמעותית, מילא. אבל למה להאשים את עובדי הכנסת? חבר הכנסת שחל, תוריד את ההתנגדות.	— נגד	חיים קופמן
חברי הכנסת, אנו ניגשים להצבעה על ההסתייגות של חברי הכנסת אורון, צבן ופארס. האם מבקשים הצבעה אישית?	— אינו נוכח	חיים קורפו
קריאות:	— בעד	ישראל קיסר
כן. לא.	— נגד	מיכאל קליינר
היו"ר ד' שילנסקי:	— נגד	משה קצב
בבקשה, הצבעה אישית.	— נגד	יצחק רבין
יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):	— בעד	אברהם רבין
מי מבקש?	— מקוון	אמנון רובינשטיין
היו"ר ד' שילנסקי:	— נגד	ראובן ריבלין
סיעת הליכוד. יש לי 20 חתימות, לא חשוב לי מי הם ומאיזו סיעה. יכולות להיות 20 חתימות מכל מיני קבוצות. גם על ההסתייגות הזאת — הצבעה אישית.	— בעד	חיים רמון
אנחנו מצביעים על ההסתייגות של חברי הכנסת אורון, צבן ופארס לשם החוק.	— נגד	אבנר חי שאקי
אני מודיע שהמוזכיר ביקש, שאני אטיל על שני חברי כנסת לרשום. אדוני המוזכר, אני נותן כך ובצוותא אמן מלא. אני דוחה את בקשתכם. אתם תמשיכו לרשום. אני נותן בכם אמן מלא.	— נגד	יהושע שגיא
אודה נמיר (העבודה):	— בעד	אברהם שוחט
אני רוצה לבקש משהו. אדוני היושב־ראש, כדי שהמוזכיר יוכל לעשות את עבודתו כהלכה, אם אפשר שיהיה שקט.	— בעד	משה שחל
היו"ר ד' שילנסקי:	— בעד	שמעון שטרית
אני מצטרף להצעה ולבקשה של חברת הכנסת אודה נמיר, שיהיה שקט. אודה לאלה שעומדים עלייך המוזכר. המוזכר צריך להתחיל לקרוא את השמות. חבר הכנסת שמאי, אני אודה לך אם תחזור למקומך. אני מאוד מבקש מכולם להיות בשקט ולא לקרוא קריאות ביניים בזמן ההצבעה.	— נגד	דב שילנסקי
אני חוזר, אנחנו מצביעים על ההסתייגות לשם החוק של חברי הכנסת אורון, צבן ופארס. אדוני מוזכיר הכנסת, נא לקרוא את השמות.	— נגד	יעקב שמאי
מוזכיר הכנסת ש' יעקבסון:	— נגד	יצחק שמיר
(קורא בשמות חברי הכנסת)	— אינו נוכח	גרשון שפט
אהרן אבוחצירא	— נגד	יאיר שפרינצק
רפאל אדרי	— נגד	אריאל שרון
אהוד אולמרט	— נגד	יוסי שריד
חיים אורון	— נגד	אברהם שריר
	— נגד	דן תיכון
		היו"ר ד' שילנסקי:
		חברי הכנסת, יש משהו באולם ששמו לא נקרא?
	— בעד	עמנואל זיסמן
	— בעד	יצחק נבון
	— בעד	רפאל איתן
		מוזכיר הכנסת ש' יעקבסון:
		(קורא בשמות חברי הכנסת)
	— נגד	דוד לוי
		היו"ר ד' שילנסקי:
		זה הכול? בסדר. תמה קריאת השמות.
		חברי הכנסת, 57 נגד, 49 בעד. ההסתייגות נדחתה.

אינני רוצה לשאול מי השיב במקומו של חבר הכנסת דראושה. אני חוזר ומבקש הגינות מכולם. אם אחד מחברי הכנסת איננו, אני מבקש שהאחרים ישתקו, ואז יבין המזכיר שהוא איננו. משיבים במקום חברי כנסת שאינם, ואחר כך באים בטענות שהיו טעויות.

אני מודיע: אם חברי כנסת יעמדו באולם, המזכיר יפסיק את קריאת השמות וכולנו נשב ונחכה. חבר הכנסת לנדאו וחבר הכנסת צוקר, נא לשבת.

אדוני מזכיר הכנסת, בבקשה לחזור.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:
אני חוזר.

עבד-אלוהב דראושה — אינו נוכח

היו"ר ד' שילנסקי:

לא, אל תמשיך, כי אני רואה שעדיין לא יושבים. מצדי אפשר לנהל את ההצבעה הזאת חמש שעות. חבר הכנסת רמון, עד שלא תשב אנחנו לא נמשיך. כולם יושבים ומחכים שחבר הכנסת רמון ישב.

אדוני מזכיר הכנסת, עכשיו אתה יכול להמשיך.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:
(קורא בשמות חברי הכנסת)

יגאל הורביץ — נגד

שלמה הלל — בעד

שמאל הלפרט — נגד

היו"ר ד' שילנסקי:

סליחה. חברי הכנסת כהן את כהן, ביקשתי לשבת. עד שחבר הכנסת אלי בן-מנחם לא ישב, כולנו נחכה לו. נלך בטקטיקה שונה. נחכה עד שחבר הכנסת בן-מנחם ישב. בבקשה, אפשר להמשיך.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:
(קורא בשמות חברי הכנסת)

זבולון המר — נגד

צחי הנגבי — נגד

אליקים העצני — אינו נוכח

שבח וייס — בעד

אריאל ויינשטיין — נגד

עזר ויצמן — אינו נוכח

מרדכי וירשובסקי — בעד

אברהם ורדיגר — נגד

רחבעם זאבי — נגד

עמנואל זיסמן — בעד

מיכאל חריש — אינו נוכח

קריאות:

מיכאל חריש נמצא כאן.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:
שירים את קולו.

מיכאל חריש — בעד

מיכאל איתן — אינו נוכח

רפאל איתן — בעד

שולמית אלוני — בעד

אריה אליאב — בעד

שושנה ארכלי-אלמוזלינו — בעד

נאוה ארד — בעד

משה ארנס — נגד

זאב בנימין בגין — נגד

אברהם בורג — בעד

יגאל ביכי — נגד

צ'רלי ביטון — בעד

יוסף ביילין — בעד

בנימין בן-אליעזר — בעד

אליהו בן-אלישר — נגד

אליהו בן-מנחם — בעד

מיכאל כר-זהר — בעד

חיים כר-לב — בעד

עוזי כרעם — בעד

גרעון גדות — נגד

חמר גוז'נסקי — בעד

יוסף גולדברג — נגד

מיכה גולדמן — בעד

פנחס גולדשטיין — נגד

אפרים גור — נגד

מרדכי גור — בעד

גדליהו גל — בעד

אריה גמליאל — נגד

משה גפני — נגד

פסח גרופר — נגד

שרה דורון — נגד

אלי דיין — בעד

שלמה דיין — נגד

עבד-אלוהב דראושה — נגד

קריאות:

חבר הכנסת דראושה איננו.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת דראושה נמצא כאן? חברי הכנסת, אני מבקש שכל אחד ישב במקומו. חברת הכנסת שולמית אלוני, אני מבקש שתשבי במקומך. חבר הכנסת בנימין בגין, אתה פעיל מאוד בזמן ההצבעה.

חיים רמון (העבודה):		בנימין נתניהו	— אינו נוכח
כך היה בהצבעה הקודמת.		עדנה סולודר	— בעד
קריאות:		יוסף עזרן	— נגד
— — —		עובדיה עלי	— נגד
היו"ר ד' שילנסקי:		שאל עמור	— אינו נוכח
חברי הכנסת, עניין הקיזוזים לא נוגע לי. קיזוזים זה עניין אישי, שבנוי על אמון, והוא לא נוגע ליושב־ראש הכנסת. נא להמשיך.		חסיין פארס	— בעד
מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:		אברהם פורז	— בעד
(קורא בשמות חברי הכנסת)		חנן פורת	— נגד
גד יעקבי	— בעד	משה זאב פלדמן	— נגד
גאולה כהן	— נגד	רפאל פנחסי	— נגד
רן כהן	— בעד	מנחם פרוש	— נגד
רענן כהן	— בעד	יהודה פרח	— נגד
אברהם כ"ץ-עוז	— בעד	שמעון פרס	— בעד
דוד לוי	— נגד	יצחק חיים פרץ	— אינו נוכח
יאיר לוי	— נגד	עמיר פרץ	— בעד
יצחק לוי	— נגד	גדעון פת	— נגד
דוד ליבאי	—	יאיר צבן	— בעד
היו"ר ד' שילנסקי:		דוד צוקר	— בעד
שוב עשו דבר כזה. אני לא שואל כמו בבית־ספר. אני שואל, מי השיב "בעד" במקום חבר הכנסת דוד ליבאי? אף אחד לא מודה. זה לא הוגן. חבר הכנסת ליבאי אינו נוכח.		יעקב צור	— בעד
מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:		יואש צידון	— בעד
(קורא בשמות חברי הכנסת)		חיים קופמן	— נגד
דוד ליבאי	— אינו נוכח	חיים קורפו	— נגד
אוריאל לין	— נגד	ישראל קיסר	— בעד
עוזי לנדאו	— נגד	מיכאל קליינר	— נגד
דוד מגן	— נגד	משה קצב	— נגד
יצחק מורעי	— נגד	יצחק רבין	— בעד
אליעזר מזרחי	— נגד	אברהם רביץ	— נגד
האשם מחאמיד	— בעד	אמנון רובינשטיין	— אינו מצביע
רוני מילוא	— נגד	ראובן ריבלין	— נגד
מוחמד מיעארי	— בעד	חיים רמון	— בעד
חגי מירום	— בעד	אבנר חי שאקי	— נגד
נואף מסלאחה	— בעד	יהושע שגיא	— נגד
יהושע מצא	— נגד	אברהם שוחט	— בעד
דן מרידור	— נגד	משה שחל	— בעד
יצחק נבון	— בעד	שמעון שטרית	— בעד
אורה נמיר	— בעד	דב שילנסקי	— נגד
משה נסים	— נגד	יעקב שמאי	— נגד
מוחמד נפאע	— בעד	יצחק שמיר	— נגד
		גרשון שפט	— אינו נוכח

היו"ר ד' שילנסקי:
רבותי, נצביע שוב על ההסתייגות של חבר הכנסת חיים רמון, ומי שיטעה יפסיד הפעם. הלוח מופעל, הצבעה מס' 12.

ה צ ב ע ה
בעד התיקון של חבר הכנסת
ח' רמון לשם החוק — 51
נגד — 56
נמנעים — 1

התיקון של חבר הכנסת ח' רמון לשם החוק
לא נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:
עכשיו אנחנו מצביעים על ההסתייגות של חבר הכנסת דוד צוקר. מי בעד? מי נגד? זו הצבעה מס' 13.

ה צ ב ע ה
בעד התיקון של חבר הכנסת
ד' צוקר לשם החוק — 51
נגד — 57
נמנעים — 1
התיקון של חבר הכנסת ד' צוקר לשם החוק
לא נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:
עכשיו נצביע על ההסתייגות של חברי הכנסת אלי דיין, נאווה ארד וצ'רלי ביטון, הצבעה מס' 14.

ה צ ב ע ה
בעד התיקון של חברי הכנסת
א' דיין, ג' ארד וצ' ביטון
לשם החוק — 51
נגד — 57
נמנעים — אין
התיקון של חברי הכנסת א' דיין, ג' ארד
וצ' ביטון לשם החוק לא נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:
עכשיו נצביע על ההסתייגות של חבר הכנסת אברהם בורג. נא להצביע, הצבעה מס' 15.

ה צ ב ע ה
בעד התיקון של חבר הכנסת
א' בורג לשם החוק — 48
נגד — 58
נמנעים — 1
התיקון של חבר הכנסת א' בורג לשם החוק
לא נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:
חבר הכנסת יעקב שמאי ביטל את הסתייגותו. ובכן, אנחנו ניגשים עכשיו להצבעה על שם החוק, כהצעת הוועדה. זו הצבעה מס' 16.

— נגד
— נגד
— אינו נוכח
— נגד
— נגד
יאיר שפרינצק
אריאל שרון
יוסי שריד
אברהם שריר
דן תיכון

היו"ר ד' שילנסקי:
תוצאות ההצבעה: 51 בעד, 58 נגד. ההסתייגות לא התקבלה.

עכשיו אנחנו מצביעים על ההסתייגות של חבר הכנסת חיים רמון. האם מבקשים הצבעה אישית?

קריאות:
לא.

היו"ר ד' שילנסקי:
אם כן, אנחנו עוברים להצבעה אלקטרונית. הצבעה מס' 11.

ה צ ב ע ה
בעד התיקון של חבר הכנסת
ח' רמון לשם החוק — 47
נגד — 48
נמנעים — 1

התיקון של חבר הכנסת ח' רמון לשם החוק
לא נתקבל.

אורה נמיר (העבודה):
אדוני היושב-ראש — —

היו"ר ד' שילנסקי:
האם יש טעות בהצבעה האישית שלך?

אורה נמיר (העבודה):
לא.

היו"ר ד' שילנסקי:
האם יש טעות בהצבעה האישית שלך, חברת הכנסת שרה דורון?

שרה דורון (הליכוד):
הצבעתי "בעד" ואני מבקשת שיירשם "נגד".

היו"ר ד' שילנסקי:
נרשם בהצבעה "בעד" והיא מבקשת שיהיה "נגד".

אורה נמיר (העבודה):
אותו דבר אצלי.

היו"ר ד' שילנסקי:
האם אותו דבר אצלך?

אורה נמיר (העבודה):
כן.

היו"ר ד' שילנסקי:
אם כן, הקולות מתקזזים.

קריאה:
לא.

ה צ כ ה

בעד שם החוק, כהצעת הוועדה — 57

נגד — 51

נמנעים — אין

שם החוק, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

לסעיף 1 יש הסתייגות אחת, של חברי הכנסת אלי דיין, נאווה ארד וצירלי ביטון. האם אתם רוצים לנמק?

אלי דיין (העבודה):
כן.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מציע לחברי הכנסת להישאר כאולם, כי יש הסתייגות אחת ומייד מצביעים. בבקשה, חבר הכנסת אלי דיין.

אלי דיין (העבודה):

אדוני היושב ראש, רבותי חברי הכנסת, אני מציע לשר האוצר, כדי להיות הגון עם הציבור, לבטל את סעיף 1. בסעיף זה כתוב, שהמטרה של חוק ההסדרים במשק היא לצמצם את הוצאות המדינה, אבל ראינו כאן שפעילות השדולות של "גוש אמונים", שהתנהלו כאן בכנסת, והדרישות של החרדים, אינן מצמצמות את הוצאות המדינה אלא מגדילות את הוצאות המדינה, כך שאי אפשר להשיג את יעדי התקציב. רק בשבוע שעבר חילק כאן שר האוצר 2 מיליארדי שקל במהלך ההצבעה. ומה הוא מביא לנו בחוק ההסדרים? בושה וחרפה — לא להפעיל את חוק לימוד חובה, לא להפעיל את חוק יום חינוך ארוך. מה הוא מביא לנו בתקציב? לבטל 7 מיליוני שקל של שיקום שכונות, לא לתת 3 מיליוני שקל למגן-דוד-אדום. מדובר במיליונים מעטים. אני מתפלא ששום דבר לא מעניין את המפלגות הדתיות ואת השדולה של "גוש אמונים" בכנסת. שום נושא חברתי לא מעניין אותם. לא אכפת להם שהכול יתמוטט, שיפוטו עובדים סוציאליים, שיפגעו בתחבורה הציבורית.

רבותי חברי הכנסת, יש צמצום בתקציב — כמה? בסובסידיה לתחבורה הציבורית, של יותר מ-150 מיליון ש"ח. כמי זה יפגע? אני שואל את שרי הליכוד: כמי זה יפגע? זה יפגע בשכבות החלשות, בעולים החדשים, בשכבות שמשמשות בתחבורה הציבורית. הרי שימוש בתחבורה ציבורית מצמצם את מספר תאונות הדרכים ומצמצם את הצורך בתשתיות.

אני יודע שהשר קצב נגד צמצום הסכסוד לתחבורה הציבורית, אבל מדוע לא שומעים את קולו היום? הוא צריך להצביע נגד התקציב הזה, שפוגע בשכבות החברתיות החלשות, פוגע בתחבורה הציבורית, ואין בו שום רגישות חברתית.

אדוני שר האוצר, התקציב מגדיל את הגירעון. צריך לומר את האמת. היית הגון, בסוף השבוע אמרת שאתה אפילו לא יודע כמה עולה העסק הזה. זה יביא לאינפלציה, זה יביא לאבטלה, זה יגדיל את האבטלה.

אל תאשרו את התקציב הזה. זה לא חוק הסדרים במשק, זה חוק קלקולים במשק. כולנו צריכים להיות הגונים ולפחות להסכים לביטול סעיף 1, סעיף המטרה, שמדבר על צמצום הוצאות המדינה. יש לכתוב בו: להגדיל את הוצאות המדינה. אין פה השגת יעדי התקציב אלא יש הגדלת הגירעון, הגדלת

האינפלציה, העמקת האבטלה, פגיעה בחינוך, פגיעה בכל נושא העבודה והרווחה. אני שואל את ראש הממשלה, הממונה על חיק העבודה והרווחה: מה האטימות הזאת וחוסר הרגישות לקשישים, למפגרים, לנזקקים? יש אטימות מוחלטת. מחלקים מיליארדים, שלא יודעים לאן הם הולכים. מגלים אטימות לצורך במיליונים מעטים, שיכולים להציל שכבות נרחבות.

אני מקווה שהציבור יעניש אתכם בשנת הבחירות והממשלה הזאת לא תהיה עוד.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אני מזמין את חברת הכנסת נאווה ארד. אני מבין שהיא מוותרת. אני מזמין את חבר הכנסת צירלי ביטון. מייד אחרי דברי חבר הכנסת צירלי ביטון, אנחנו מצביעים.

אדוני המזכיר, נא לצלצל.

אדוני שר הבריאות ואדוני שר המשפטים, שניכם ירושלמים. אתם יכולים לנהל שיחה בבית.

צירלי ביטון (הפנתרים השחורים):

אדוני היושב ראש, חברי הכנסת, מה פירוש שמירה על המסגרת של התקציב, כשאנחנו רואים את המירון המטורף יום-יום? אתמול, במשך יום שלם, חברי ועדת הכספים הסתובבו כשהם לא ידעו אם תתכנס הוועדה אם לאו. באות כל מיני שדולות, דואגות ועושות הכול כדי לשים יד על הקופה הציבורית. אנחנו יושבים ולא מבינים מדוע אפשר לפגוע בצורה האכזרית ביותר בשכבות החלשות ביותר של מדינת ישראל.

רבותי חברי הכנסת, פגעו בתקציב המדינה בסך של 20 מיליון שקל, תקציבים שהיו מיועדים לתושבי השכונות. אנשים בנו על האפשרות שהתקציב שלהם משיקום השכונות יהיה בו איזה פתרון. אבל תקציב שיקום השכונות, שהיה תקציב של הסוכנות, עבר עכשיו לעניין של העלייה. מי ידאג לתושבי השכונות? מי יטפל בקיצוץ האכזרי הזה? מי יטפל בנוער הזה, שאינו עובד לומר? מי יטפל באוכלוסיות החלשות האלה, שההורים שלהם מובטלים מעבודה? יצטרכו לטפל במשפחות האלה עובדים סוציאליים. יצטרכו לטפל באוכלוסיות האלה בדברים הכי כואבים, היוםומימים, ואז לא יהיה אותו תקציב. אנחנו נצטרך היום לדאוג למסגרת.

רבותי חברי הכנסת, אני מבקש היום להצטרף להסתייגות שלנו, של חבר הכנסת דיין, של חברת הכנסת נאווה ארד ושל. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני יושב ראש ועדת הכספים, נא להשיב. יושב ראש ועדת הכספים רוצה להשיב, חברי הכנסת. נא לשבת. מייד עם חום התשובה אני יגש להצבעה.

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

ובכן, אדוני היושב ראש, כנסת נכבדה — — —

חיים רמון (העבודה):

חבר הכנסת פלדמן, אנחנו מסכימים שרק תעמוד ולא תדרבן וגם תתפלל.

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני השר המר, אדוני סגן השר הלפרט.

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

חבר הכנסת רמון, תאמין לי שאני מאמין לך שאתה מעדיף שלא אדבר. אתה מפחד מן האמת?

חיים רמון (העבודה):

אתה יודע מה? — תתפלל.

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):
האמת מפחידה אותך?חיים רמון (העבודה):
תתפלל.משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):
אני מאמין לך. ובכן, אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה —
אדוני היושב-ראש, אי אפשר כך.היו"ר ד' שילנסקי:
אי אפשר כך, חברי הכנסת. האם אתם רוצים לשבת פה עד
מחר בערב, באותה ישיבה?קריאת:
כן.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת צוקר, אודה לך אם תשב. חבר הכנסת רענן
כהן, אדוני השר המר, בבקשה.

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

ובכן, אדוני היושב-ראש, אני חשבתי לתומי, שלסעיף הזה
אנחנו נקבל שפע שבחים, תהילות ותשבחות מכל חלקי הבית,
כי הרי המטרות הן כל-כך נכונות, נכונות וחשובות. איך אפשר
לחלוק עליהן? פשוט נמנע ממני מלהבין. תראו אילו מטרות
חשובות יש לחוק הזה. הוא בא לחקן חוקים שונים, להאריך את
חוקם, לקבוע הוראות נוספות, במטרה לצמצם את הוצאות
המדינה. האם זה לא חשוב לצמצם את הוצאות המדינה? האם
אנחנו צריכים לפרוץ פריצה טוטלית, גלובלית, את מסגרת חוק
התקציב? לדרדר את המשק לסחרור אינפלציוני? לגרש
משקיעים פוטנציאליים?

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מבקש, חבר הכנסת בגין, אתה תמיד יושב כל-כך
בשקט. היום אתה מלא מרץ. נתמלאת מרץ. חבר הכנסת
בן-מנחם, אתה גם מתבקש לשבת. אתה מתרוצץ כל הזמן.
תשקיף מרחוק על העניינים. חבר הכנסת עמיר פרץ, גם ממך
אני מבקש במיוחד. חבר הכנסת בן-מנחם, אתה לא יכול כל
הזמן כך. יש לך מושב בכנסת, חשב על מושבך בכנסת. או תצא
או תשב על מושבך. בבקשה, נא להמשיך.

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

אני רוצה לומר בפרט לידידי, לעמיתי, משמאל הבית, הרי
אתם ערים לצרכים החברתיים.עמיר פרץ (העבודה):
כן.

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

אתם רגישים לסכנות אבטלה. איך אתם לא מודעים עם
המטרה הנכספת, החשובה הזאת, לצמצם את הוצאות המדינה
כדי לנמנע אינפלציה, כדי לא לפרוץ את המסגרת וכדי לאפשר
אכן להשיג את היעדים החשובים העומדים בפנינו בשנה זו,
הבאה עלינו לטובה?

עמיר פרץ (העבודה):

הרב פלדמן, תן מעשר לעניים מהכסף שלך.

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

את עידוד ההשקעה, את יצירת מקומות התעסוקה —

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת פרץ, אנא.

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

איך אפשר להתנגד לכך? אני מתפלא עליכם, ידידי, ואני
מבקש, אדוני היושב-ראש, אכן לאשר את סעיף מס' 1.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, נא לשבת. אנחנו מצביעים. אדוני שר
האוצר, אני מודיע לך שלא תוכל להצביע. גם השר זאבי יהיה
שקוע בשיחה וישכח להצביע. כולם יושבים כבר
במקומותיהם? — לא יושבים. מי שלא יושב על המושב שלו
יכול להטות על-ידי זה שהוא יצביע ממקום אחר, וזה לא
מקובל. אנחנו מצביעים על ההסתייגות של חברי הכנסת אלי
דיין, נאווה ארד וצ'רלי ביטון לסעיף 1. מי בעד? מי נגד? זו
הצבעה מס' 17.

ה צ ב ע

בעד ההצעה של חברי הכנסת

א' דיין, נ' ארד וצ' ביטון

לסעיף 1 — 51

נגד — 57

נמנעים — אין

ההצעה של חברי הכנסת א' דיין, נ' ארד

וצ' ביטון לסעיף 1 לא נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

51 בעד, 57 נגד, אין נמנעים. ההסתייגות של חברי הכנסת
דיין, ארד וביטון נדחתה. מי בעד סעיף 1, לפי הצעת הוועדה?
זו הצבעה מס' 18.

ה צ ב ע

בעד סעיף 1, כהצעת הוועדה — 56

נגד — 48

נמנעים — אין

סעיף 1, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

56 בעד, 48 נגד, אין נמנעים. סעיף 1, כהצעת הוועדה,
נתקבל.לפני סעיף 2 יש הסתייגויות, ואחר-כך — לסעיף 2. אני
מציע לחברים לנמק בידך את ההסתייגויות לפני סעיף 2
ולסעיף 2. הדבר מקובל. תודה רבה.אני מזמין את חבר הכנסת חיים קופמן לנמק את
ההסתייגות שלו. אחריו — חברי הכנסת פרס ורמון. בבקשה.

יהושע מצא (הליכוד):

מתי יהיה צלצול, אדוני?

היו"ר ד' שילנסקי:

חמש דקות לפני ההצבעה יהיה צלצול, אבל לא יותר
מחמש דקות. חבר הכנסת שבח וייס, יש עכשיו די זמן.חבר הכנסת קופמן נמק את שתי ההסתייגויות שלו. יש לו
עשר דקות. בבקשה, חבר הכנסת קופמן.

חיים קופמן (הליכוד):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, בישראל קיימת שיטת
מס הכנסה שאיננה הגיונית, היא מסובכת ומעוותת. שיעורי

הוא משלם מס כמעט כפול מזה שמשלם הקונצנר הגדול, ולכן גם איננו מחזיק מעמד או שהוא מתקשה בהרחבת עסקו, אף שהוא יעיל, גמיש ומתאים את עצמו במהירות לתנאי הכלכלה המשתנים.

כל מומחי הכלכלה והמשק בעולם מעלים על נס את תרומתו של העסק הקטן לצמיחה הכלכלית ולקליטת עובדים, ואילו אצלנו, בשורה של מעשים ומחדלים, ובעיקר על-ידי עיוות במערכת המסים, אנו בולמים את העסקים הקטנים ומשלמים מחיר יקר באבטלה, בדמי אבטלה, בהטבות ובמענקים שאנו מחילים על כל המשק, עדיף, לדעתי, לעבור למסים: כשיעור של 25% – 30% לכל היותר, וזה ייתן אות לצמיחה או לתעסוקה פי כמה יותר מכל היוזמות הממשלתיות.

תנו למשק לעבוד, תנו לו לפעול בחופשיות. אל תכניסו את ידי האוצר הארוכות לכיס האזרחים כדי לחלק הטבות בצורה מעוותת ובלתי יעילה, כעדות האוצר עצמו כתובת התקציב הרב-שנתי לשנים 1992 – 1994. שם כותב האוצר, שההנחות וההטבות וההקלות במסים מסתכמות ב־7.4 מיליארדי שקל לסקטור העסקי. ומה עוד כותב אותו אוצר? הוא כותב: "יעילותם של חלק מהמאמצים לעידוד המגזר העסקי מוטלת בספק. חלקם אף יוצרים עיוותים מקרי-כלכליים".

לכן אני אומר, שאם מסך כל מס ההכנסה, המסתכם ב־23 מיליארד שקל בשנה, נוריד לא את כל 7.4 מיליארדי שקלים הטבות והנחות במסים, אלא נוריד רק 5 מיליארדי שקלים, אנחנו מגיעים לסף מס של 25%, עד 28% אין לי ספק, שכאשר נגיע לכך, תהיה צמיחה כלכלית, יהיה סף רווח קרוב יותר, תהיה פחות העלמת מס. אין לי ספק, שבמצאות כזאת גם ההכנסות יגדלו, ואז נוכל לצמצם את דמי האבטלה ואת כל יתר המענקים, כמו "חוק גל" וכל מיני מענקים אחרים, שאנחנו נותנים לעסקים שמגדילים את התעסוקה.

אני חושב שהממשלה צריכה להשתמש בסממה המפורסמת "עזו לתמורה בטרם פורענות": להוריד את המסים לכלל הסקטורים, ואז יצמצם הפער בין העסק הגדול לבין העסק הקטן, ואז הוא יוכל להתחרות יותר, גם השירותים וגם המוצרים יהיו זולים יותר, זולים בהרבה מכפי שהם היום, ואנחנו נוכל לקלוט בסקטורים אלה הרבה יותר עולים ומובטלים.

קראתי אתמול בעיתון "הארץ" מאמר על העסק הקטן. כותב זאת אחד המומחים של ה"ג'וינט" בישראל. הוא אומר שם, שכ־350,000 איש נקלטו בשנת 1989/90 בארצות-הברית בעסקים המעסיקים עד 100 איש, ואילו בעסקים המעסיקים 500 איש ויותר פוטרו 1.8 מיליון איש. את התופעה הזאת אנחנו רואים בכל העולם המערבי.

כולם מעלים על נס את מה שקורה באנגליה ובארצות-הברית לגבי העסק הקטן והבינוני. יש להפעיל את השיטה, שלפיה נצמצם את הפערים במסים. הם לא כתובים בספר, אבל פועלים למעשה. רק הקונצרנים הגדולים יכולים להתחכם, ובצדק, והכול במסגרת החוק, ולנצל עבור עצמם אפשרויות שונות כדי שלא לשלם מסים גבוהים, אם זה כפחת מואץ, אם זה בדרך של "מפעלים מאושרים" ואם זה בדרכים אחרות. אבל העסק הקטן, שאין לו יועצי מס מומחים ואין לו רואה-חשבון כזה ואף לא עורכי-דין מומחים ולא אנשים שעבדו פעם באוצר ויש להם קשרים טובים, העסק הקטן הזה איננו יכול להתמודד. טוב נעשה אם נבצע היום את הפעולה הזאת, ונעשה זאת מהר ככל האפשר. גם אחרי התקציב צריך

המס, מהגבוהים ביותר, שונים מסקטור אחד לאחר; באחד הם גבוהים, באחר נמוכים. זוהי שיטה מוזיקה הבולמת את הצמיחה הכלכלית, מצמצמת את התעסוקה ויוצרת אווירה שאינה מעודדת יזמים, ובעיקר יזמים קטנים, שהם כיום המובילים במשק העולמי בצמיחה הכלכלית, בקליטת עובדים וביצירת מקומות תעסוקה.

בראשית דברי, ברצוני לצטט מדבריו של אחד מבכירי הבכירים של משרד האוצר בסימפוזיון שנערך ב־1990. ומה אומר אותו בכיר? הוא אומר: מדיניות המיסוי שלנו היא חלק מהמדיניות הכלכלית שנוצרה ב־1973 כדי לדרבן צמיחה. נתינת עדיפות לסקטורים מסוימים הרתיעה אחרים. עכשיו עלינו לשנות את המדיניות כלפי כל הסקטורים. אם נסבסד סקטור אחד, שיעור הריבית יעלה באחר. פטור ממס בסקטור אחד, יעלה את המיסוי בסקטור אחר. בסופו של דבר, זה יהיה גורע לשני הסקטורים, כי אם תהיה העדפה מוגזמת לצד אחד, תיווצר צמיחה נגטיבית בצד האחר.

ישראל צריכה לשנות את מדיניותה, אומר אותו בכיר, כך ששום סקטור לא יקבל יחס מועדף, ותיווצר שיטת מיסוי פשוטה וטובה יותר. אנחנו נעים לכיוון זה באטיות, צעד אחרי צעד, צעד אחד בשנה, לפעמים שני צעדים בשנה. אנחנו רוצים להפחית מס הכנסה, אך בד בבד לבטל חלק מהפטורים בשטחים רבים, הממשלה יכולה לעודד צמיחה כלכלית על-ידי שיפור המבנה הבסיסי.

אלה דברי ידידי יורם גבאי, הממונה על הכנסות המדינה. וזה מה שהוא, אחד מבכירי הבכירים באוצר, אומר על שיטת מס ההכנסה. הוא ממשיך ואומר: אם רוצים לשנות את האווירה, אם רוצים ליצור סביבה אוהדת וחמה להשקעות — את זה אני אומר — צריך להתחיל בשינוי שיטת המיסוי, מכיוון שברפורמה במס יש השתקפות של כל הכלכלה הישראלית.

אם רוצים לצמצם את מעורבות הממשלה בכלכלה, רצוי להתחיל במיסוי, ולא בצעדים קטנים, כפי שממליץ ידידי הזהיר יורם גבאי.

המס מסוכן, אומר בסימפוזיון נציב מס הכנסה לשעבר, מר יאיר רבינוביץ. אני עובד עם משקיעים זרים גדולים, והם אינם בוטחים בשיטה. היא יותר מדי מסוכנת ויש בה פחות מדי "משחק הגון", מה שנקרא fair play. כשנסיים לתכנן פרויקט, אנחנו נתקלים ביותר מדי נקודות מבט סותרות. אם תשנה קצת את הפרויקט, המיסוי יהיה אחר לגמרי. אם תישאר באותו תחום, אתה עלול לשלם פי כמה יותר.

אנחנו מבזבזים — אומר יאיר רבינוביץ — יותר זמן על בעיות מיסוי מאשר על תכנון העסקים. ומה שמתסכל יותר מכל זו הביקורת של מס הכנסה, הגורמת לכך ששכף שהרווחנו לפני חמש או שש שנים הופך פתאום לכר-מיסוי, ואנחנו צריכים לשלם פי חמישה או פי שישה מס הכנסה.

מי צריך היום את החוק המסוכן של רווחי אינפלציה, כאשר האינפלציה היא כשיעור של 17% – 18%? יש שורה ארוכה של חוקי מסים, שרק המומחים של הקונצרנים הגדולים ביותר יכולים לנצלם. האבסורד הוא שבמשק הישראלי הקונצרנים הגדולים, שבהם עובדים אנשים מוכשרים, בכירי המנגנון הממשלתי לשעבר, שהם גם מומחים וגם בעלי קשרים — הם הם הנהנים העיקריים מהמענקים למפעלים, מהלוואות מסובסדות, מהטבות במיסוי וכו'; ואילו העצמאי הקטן, בעל החברה הקטנה, שבכל העולם נותנים לו עידוד — פה בארץ

מפלגות — מיליארד שקל להתחלופות ומאות מיליוני שקלים למפלגות אחרות. אין דבר כזה. זה תקציב שכל פניו למפלגות, לראשי המפלגות, לסיעות. לא דואגים — לא למדינה, לא לחברה ולא לאזרח. ממש מבייש.

חבר הכנסת פלדמן, אל תספר לי סיפורים שאתה כאן עושה איזה מעשה נסים. הייחודיים כבר הגיעו ל-720 מיליון שקל. 720 שקל על כל בית-אב בישראל. עכשיו אתם לא רק — —

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

שמעון פרס (העבודה):

לא רק הליכוד הוסיף מיליארד שקלים להתחלופות — —

חבר הכנסת פלדמן, אני לא הפרעתי לך.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת פלדמן, אל תפרע, תוכל להשיב לו.

שמעון פרס (העבודה):

אני רוצה להגיד, שלא רק שלקחתם מיליארד שקל להתחלופות, כאשר יש אבטלה, כאשר יש רעב, כאשר לא קולטים עלייה — בציניות, להוסיף גגות אדומים במקום שלא דרוש.

דן תיכון (הליכוד):

אבל נתתם גם לקיבוצים.

שמעון פרס (העבודה):

אתה, שלא עבדת יום בימי חיך — בקיבוצים עובדים מהבוקר עד הערב, כמושבים עובדים מהבוקר עד הערב.

דן תיכון (הליכוד):

תחבייש לך.

צחי הנגבי (הליכוד):

מה אתה מסית.

שמעון פרס (העבודה):

חוצפה.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

שמעון פרס (העבודה):

בציניות, כאשר יש 200,000 משפחות בלי עבודה, כאשר הקליטה צולעת, כאשר העלייה הולכת ופוחתת — מיליארד שקלים, ומסכנים עוד 10 מיליארד דולר, שיכלו באמת להפחית רוח חיים במשק. בשביל מה? רק — אין אמר שמיר? — להגן על שלטון הליכוד. שום סיבה אחרת. להגן על שלטון הליכוד? שיהיו רעבים, שיהיו מובטלים, שיהיו עולים מושפלים, להוריד 7 מיליוני שקל, בושע וחרפה, משיקים השכונות. אגיד לכם את האמת, בלי ציניות, בלי התנשאות — —

דן תיכון (הליכוד):

תחבייש לך.

צחי הנגבי (הליכוד):

דמגוגיה.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

מקצצים בשיקום שכונות.

לעשות רפורמה רצינית במיסוי אצלנו. ולא צריך להגיע לגירעון בגלל זה.

אני רוצה להתייחס בקצרה לנושא של מס מעסיקים. יש כאן אבסורד, פרדוקס ממש. מצד אחד נדרש המעסיק לשלם מס מעסיקים ב-31 בכל חודש, ומצד שני הוא מקבל דמי אבטלה וכל מיני מענקים המעודדים את הרחבת העסק. הרי זה אבסורד ששום גורם הגיוני לא מסוגל להבין אותו. ביד אחת אתה נותן וביד שנייה אתה מושך, והכול לגבי אותו עסק. בנושא הזה אין מפלים בין עסק לעסק.

צריך לחדול מכל הדבר הזה. זה גם יצמצם את מספר הטפסים, את הבירוקרטיה הקיימת. מצד אחד אתה מציג בקשה לתוספת, מצד שני אתה משלם מס מעסיקים.

אני רואה כאן את חבר הכנסת דן תיכון, את היושב-ראש וגם אנשי אופוזיציה. אני חושב שאם כמה חברי כנסת ינקטו יוזמה בנושא הזה, אנחנו נוכל לשנות הרבה, ובגדול, כי המס הוא הרי סם החיים, הוא מוביל את כל המשק. ככל שהוא יורד, כך יש חשק לעבוד וליצור ולקבל נטו גבוה יותר. והממשלה צריכה לדעת דבר אחד — אולי אנחנו, המחוקקים, כבר מתעלמים מזה — 18% מס ערך מוסף זה שיעור גבוה ביותר. מי שמשתכר נטו 2,000 שקל, משלם כל חודש 360 שקל מס ערך מוסף. זה מס אדיר, שהכנסותיו נטו כבר עולות על מס הכנסה, נקי בלי מסי רכוש.

אנחנו צריכים לדעת, ששיעור המסים בישראל הוא אדיר. טוב שנקצץ בהם שעה אחת קודם.

אני, כאיש קואליציה, ידי קשורות, אבל לפחות פי פתוח.

עמיר פרץ (העבודה):

חיים קופמן (הליכוד):

אני מציע, חבר הכנסת עמיר פרץ, שכנושא הזה נעשה שחרור של המשק החופשי הזה. כדי שיתעורר ויתעשת.

אני מקווה שאולי הבשורה הזאת תבוא בשנת 1992, אם לא מרצון, אולי מכרח המציאות. תודה רבה.

עמיר פרץ (העבודה):

חבר הכנסת קופמן, האם תצביע בעד ההסתייגות שלך?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חברי הכנסת, אנחנו עוברים להסתייגות הבאה, של חברי הכנסת שמעון פרס וחיים רמון. חבר הכנסת שמעון פרס, בבקשה.

שמעון פרס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, שמעתי את דבריו של חבר הכנסת קופמן וכולי תמיהה. באמריקה אומנם הורידו את המסים, אבל מה המצב במשק האמריקני? באמריקה הנשיא הכטיח להוריד מסים והנסט החליט להעלות את השירותים, והמשק האמריקני נקרע בסתירה הזאת. כך שאין כל כך ממה לקחת דוגמה.

חיים קופמן (הליכוד):

אין קשר בין שני הרברים.

שמעון פרס (העבודה):

אבל אם אתה מביא דוגמה מאמריקה, לא שמעתי שבאמריקה נותנים מיליארד שקל בכל פעם שנפגשות שתי

אנחנו לא ניתן לכם לעבור. הפעם נפנה לעם. רבים מהם מצביעי הליכוד. אתם עושים את שליחותכם רמייה. הבטחתם להם דברים, ואתם לא מקיימים. לא אכפת לכם מהשכונות, לא אכפת לכם מערי פיתוח, לא אכפת לכם מבעלי המשכנתאות, לא אכפת לכם מהעולים.

רענן כהן (העבודה):

חיילים משוחררים.

שמעון פרס (העבודה):

חיילים משוחררים.

דן תיכון (הליכוד):

שמעון פרס (העבודה):

תפסיק להשמיץ את הקיבוצים, ואז לא ישמיצו אותך. הקיבוצים והמושבים הם של אנשים עובדים — — —

קריאה:

שמעון פרס (העבודה):

אתה לא מומחה למידע. אתה הבאת לאינפלציה, אתה הצבעת בעד כל הממשלות שהרסו את הארץ הזאת, שהרסו את המשק הזה. הגיע הזמן שתהיה לך טיפת בושה. אתה עם הפה שלך.

דן תיכון (הליכוד):

איך אתה לא מתבייש? לאיזו רמה אתה יורד?

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

היו"ר ח' קופמן:

חבר הכנסת רן כהן, הוא עושה את העבודה כלי העזרה שלך.

שמעון פרס (העבודה):

שלחנו אנשים לחבל-לכיש, לנגב, לרמת-הגולן, לגליל, אנשים שמהבוקר עד הערב, יום אחרי יום, הם, הנשים שלהם, עבדו בשדה, בקיץ, בחורף, בתנאים הקשים ביותר, הפריחו ארץ, חוצפה של אנשים להשמיץ אותם, הם יצרו את האינפלציה? אתם, הליכוד, יצרתם אינפלציה, שהרסה את ההתיישבות, שהרסה את הקיבוצים, שהרסה את המושבים, שהרסה כל דבר יצרני בארץ, ואתם מתהלכים כמו טווסים. אתם בניתם את אמריקה, לא? לחקות את אמריקה.

דן תיכון (הליכוד):

איזו רמה.

רענן כהן (העבודה):

האמת מכאיבה לנו.

שמעון פרס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני מציע להכניס גורם יציב בעניין זכאי משרד השיכון. רכבות משפחות צעירות, שאינן יודעת כיצד לגמור את החודש — לשחרר אותן בסוף השנה משליש המשכנתה, לתת להן לנשום. פעם אחת תסתכלו לא על איך אתם מסדרים את העיתונים או את הכותרות, אלא איך אתם עונים לאנשים ועל צרכים.

זוהי מהות ההצעה שאני מציע.

היו"ר ח' קופמן:

תודה רבה לחבר הכנסת פרס. אני מזמין את חבר הכנסת חיים רמון.

שמעון פרס (העבודה):

תקציב שמצפצף על העם, מצפצף על האזרחים, מצפצף על המדינה, רק מפלגות, אלה נותנים לאלה, אלה שופכים קמח ואלה שופכים מים.

צחי הנגבי (הליכוד):

שמעון פרס (העבודה):

אם אין קמח אין מים, אם אין מים אין קמח. רק האזרח לא קיים. רק על האזרח לא חושבים, רק על המדינה לא חושבים.

אילו היה לכם לב ואלוהים בלב, 200,000 מובטלים —

רענן כהן (העבודה):

250,000.

שמעון פרס (העבודה):

עוד בתים כעזה, עוד בתים ביהודה ובשומרון — זה מה שדרוש?

צחי הנגבי (הליכוד):

עשית הסכם עם גנדי כדי להגיע לממשלה.

רענן כהן (העבודה):

שב בשקט, חוצפה.

שמעון פרס (העבודה):

חברי הכנסת, יש חמישה נושאים חברתיים: אבטלה גדלה והולכת, קליטה הולכת ויורדת, חינוך הולך וקורס, בריאות הולכת ונעלמת, ועכשיו גם עניין השיכון.

הלוא המשק שלנו לא יציב, יש הנהלה לא יציבה של המשק ומשק לא יציב, לא יציב, לא מאוזן, לא יודעים שום דבר, איזה מין תקציב זה, שאנחנו הכנסנו 2 מיליארדי דולר הכנסה מהאמריקנים, שאינם בכלל?

עכשיו אני רוצה להגיד למשתכנים: ההצעה שהוצעה, לפי דעתי, נתונה למצבי רוח ולמצבי המשק. אני בדקתי מה הדרך הטובה ביותר באמת לראונו למשתכנים. מצאתי שהשיטה הנכונה, היציבה והרצינית כלפי בעלי המשכנתאות היא השיטה האמריקנית. שם מחזירים לכל משתכן שלישי מהמשכנתה בסוף השנה. הרי כאן צריך רואה-חשבון, עורך-דין, הערכות ושיגיונות. המשתכן לא ידע מה יקרה אחר. הלוא כל פעם שאתם נפגשים, אתם גוזלים עוד כסף ממנו, עוד כסף מהעם, עוד כסף מהמובטל, עוד כסף מבעל המשכנתה.

דן תיכון (הליכוד):

תבטל את מס הכנסה, זאת המשמעות של ההצעה שלך. אתה לא מסייג לזכאים, אתה נותן לכולם.

שמעון פרס (העבודה):

אני מסייג זאת לזכאי משרד השיכון, כמפורש. אני אומר גם, שעניין הערכויות הוא שטות. עולה שכא לארץ — מאין יכיר ערבים שיש להם כסף? אם רוצים לראונו לעלייה — אבל לשיכון ביהודה ובשומרון תראונו, לשיכון לעולים לא תראונו. זה או התנחלויות או עלייה, או צמיחה — — —

גאולה כהן (התחיה):

לעולים אנחנו דואגים.

שמעון פרס (העבודה):

אתם לא דואגים לשום דבר. יצאת ידי חובה עם 1,000 שקל. זו בושה וחרפה. הם מובטלים. 10 מיליארד דולר זה הרכה יותר חשוב. 4 מיליארדי דולר לשיכונים.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב ראש, אני מבקש למסור הודעה אישית.

אליהו בן־מנחם (העבודה):
בסוף הדיון.

היו"ר ח' קופמן:

היתה כאן האשמה אישית כלפי חבר הכנסת דן תיכון. אני אתן לו אפשרות להודעה אישית. אנחנו עושים פשרה. חבר הכנסת דן תיכון, בסוף הדיון תקבל הודעה אישית.

דן תיכון (הליכוד):

אני מבקש למחוק את ההערה של חבר הכנסת פרס מהפרוטוקול.

שמעון פרס (העבודה):

אתה מדבר רק על הקיבוצים והמושבים — — —

היו"ר ח' קופמן:

שמענו את ההודעות האישיות. חבר הכנסת חיים רמון, בבקשה. פעם הן אומרים: "אלטלנה"; היום אומרים "קיבוצים" ומדליקים את הכול.

חיים רמון (העבודה):

אדוני היושב ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת דן תיכון, אני מתפלל עליך — — —

דן תיכון (הליכוד):

חבר הכנסת רמון, האם אני עברתי יום אחד בחיים שלי?

חיים רמון (העבודה):

אתה עברת, עברת. אני אגיד שעברת.

היו"ר ח' קופמן:

עבדת במשרד התעשייה והמסחר, אפילו אצל השר בר־לב.

חיים רמון (העבודה):

עבדת אפילו במשרד ממשלתי.

דן תיכון (הליכוד):

קיבלתי משכורת.

היו"ר ח' קופמן:

חבר הכנסת חיים רמון, בבקשה.

חיים רמון (העבודה):

חבר הכנסת דן תיכון, אני מתפלל עליך. הרי אתה יודע, שכל מה שאמר חבר הכנסת שמעון פרס איננו מתאר את המצב במלוא חומרתו. בגלל מסגרת הזמן המצומצמת הוא לא פירט את כל הנושאים. הרי אתה נמצא בוועדת הכספים, אתה מבקר את הממשלה — אני יכול להגיד את זה לזכותך, או לגנותם של חברים אחרים — יותר מרוב האופוזיציה. ומה שאתה אומר על הממשלה הזאת, לפעמים אפילו שלא בצדק, אנחנו לא כל כך מעזים להגיד, מתוך אחריות. אז אתה מעז להגיד על חבר הכנסת פרס, שהוא לא דובר אמת בעניין הזה?

דן תיכון (הליכוד):

כן.

חיים רמון (העבודה):

איך אתה יכול לומר כך? למה? כי הוא לא אמר באמת את כל מה שאתה אומר?

מיכאל איתן (הליכוד):

תגיד לי, רק בעניין הזה?

עמיר פרץ (העבודה):

מה אתה מתערב? מאיפה הגעת?

שמעון פרס (העבודה):

— — —

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

— — —

היו"ר ח' קופמן:

חברי הכנסת, אני מבקש להפסיק.

דן תיכון (הליכוד):

האם אתה מוכן לענות על שאלה שלי?

חיים רמון (העבודה):

כן.

דן תיכון (הליכוד):

חבר הכנסת פרס אמר, שהכסף הולך כולו ליהודה ולשומרון. האם אנחנו נתנו השנה סיוע כלשהו, סיוע סמלי, לקופת־חולים, ל"כור", למושבים, למגזר החקלאי? אני שואל אותך, עם יד על הלב.

חיים רמון (העבודה):

אני אענה לך, חבר הכנסת דן תיכון. האם אתה חושב באמת, שבכל פעם שאנחנו נבוא ונוכיח שאתם משקיעים את הכסף במקומות לא חיוניים, אתם תגידו לנו את זה? אם לא צריך לסייע ל"כור", אל תסייעו. אתם הצבעתם בעד זה. אני הצבעתי בעד "כור"? אתם הצבעתם. מי הצביע בעד קופת־חולים? האם זה עסק פרטי שלנו?

מיכאל איתן (הליכוד):

הוא צודק.

חיים רמון (העבודה):

אתם, ממשלת ישראל שאתם עומדים בראשה, מקצים את הכסף הזה מפני שאתם חושבים שזה חיוני. מה, אתה רוצה להגיד לי שממשלת ישראל נותנת כסף וסיוע לקופת־חולים כשזה לא מגיע לה? או ל"כור", כשזה לא מגיע לה?

דן תיכון (הליכוד):

לא מגיע. זה כסף ייחודי.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

— — —

דן תיכון (הליכוד):

— — —

היו"ר ח' קופמן:

חברי הכנסת, זה לא ייתכן.

מיכאל איתן (הליכוד):

חבר הכנסת רמון צודק.

חיים רמון (העבודה):

אז אינני מבין, חבר הכנסת תיכון, אל מי אתה בא בטענות. אתה מעז לומר, שממשלת ישראל איננה מקצה כספים בצורה רצינית ונכונה למי שמגיע לו? אבל אנחנו כל הזמן באים ואומרים — — —

דן תיכון (הליכוד):

זה לא מה שאתה אמרת — — —

לשנה; שאתם לא דואגים למובטלים, וכבר מתקרבים לרבע מיליון מובטלים; שאתם לא דואגים כמו שצריך לכעיות של חסרי דיור. על כל הנושאים האלה אין לכם מענה ואין לכם תשובה, כי כל מעייניכם במקום אחד, באזור אחד. כל שאר אורחי מדינת ישראל הם אזרחים סוג ב' עבורכם. אצלכם יש רק אזרחים מסוג אחד, אזרחים ישראלים שגרים ביהודה ובשומרון. הם גם מעל לחוק, וגם נהנים מכל מנעמי השלטון.

אליקים העצני (התחיה):

הם נמצאים שם בשבילך.

אליהו בן־מנחם (העבודה):

תודה רבה.

אליקים העצני (התחיה):

עליך אנחנו שומרים שם. מה אתה חושב?

אליהו בן־מנחם (העבודה):

אליקים העצני (התחיה):

היו"ר ח' קופמן:

חבר הכנסת העצני, חבר הכנסת בן־מנחם, אני אכריז על הפסקה של חצי שעה. חבר הכנסת בן־מנחם וחבר הכנסת העצני, אם לא תפסיקו אני אכריז על הפסקה של חצי שעה. אין איום טוב יותר מאשר הכרזה על הפסקה. זה האיום הטוב ביותר. זה גם חינוכי.

חבר הכנסת חיים אורון, בכקשה.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אדוני היושב־ראש, חברי הכנסת, אני מבין שחבר הכנסת העצני נח עכשיו — — —

היו"ר ח' קופמן:

חבר הכנסת העצני, חבר הכנסת העצני, אתה לא מאפשר למצלמות הטלוויזיה לצלם אותך, הזווית היא קשה מאוד.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אני מבין שחבר הכנסת העצני בא הנה לנו מהפוגרומים של הלילה.

בהסתייגות זו אני רוצה לעסוק בסעיף אחר, כדי להפנות חלק מדבריי אולי לזיכרון עם דבריו של היושב־ראש, שהגיש קודם הסתייגות בכיוון הפוך ממש.

אני רוצה להביא בפני הכנסת כמה נתונים. סך כל ההכנסות ממסים במדינת ישראל בהשוואה לארצות אחרות — במדינת ישראל הנתון הוא 39%, בגרמניה — 40.4%, בצרפת — 42.8%, באיטליה — 36%, בבלגיה — 46%, וכו'. המס הישיר במדינת ישראל, חלקו בהשוואה לארצות אחרות, חבר הכנסת קופמן, אדוני היושב־ראש, מגיע ל־18.9%, זה כל שיעור המס הישיר כחלק מהתל"ג. בארצות־הברית של אמריקה הוא 21%, ביפן — 22.5%, בגרמניה ובצרפת הוא מעל ל־28%. אצלנו — 18.9%.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

כמה בשבדיה?

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

בשבדיה הוא 38.2%.

היו"ר ח' קופמן:

וכך היא נראית.

חיים רמון (העבודה):

חבר הכנסת תיכון, אתה לא הוגן. שאלת שאלה, אני עונה. אבל אתה שואל על התנחלויות? יש פה הסתייגות. אני במקרה עליתי לנמק הסתייגות אחרת, אנמק אותה אחר כך.

מיכאל איתן (הליכוד):

האם בגולן מגיע, או גם בגולן לא?

אליהו בן־מנחם (העבודה):

היו"ר ח' קופמן:

חבר הכנסת בן־מנחם, האם אתה לא מהסיעה של חיים רמון? מה קרה לך?

מיכאל איתן (הליכוד):

אתם רוצים לפתח את הגולן — — —

היו"ר ח' קופמן:

חבר הכנסת איתן, כבר גמרנו לדבר על יהודה ושומרון, עוברים לנושא אחר.

חיים רמון (העבודה):

אם אתם כל כך גאים ואתם חושבים שההשקעות ביהודה ובשומרון הן חיוניות וחשובות, והן בכלל מסייעות לשלום — אז יש פה הסתייגות, הסתייגות פשוטה, שאומרת שבסוף כל שנה ייערכו דוחות, שיאפשרו לדעת כמה כסף הוצא ביהודה ובשומרון. פשוט מאוד.

אליקים העצני (התחיה):

מה ההיתממות הזאת?

חיים רמון (העבודה):

הרי היחידים שיודעים מה מושקע בשטחים הם האמריקנים, כי הם עוקבים אחריכם. אבל אזרחי מדינת ישראל לא יודעים. אני אומר בהגינות: הרי אתם חושבים שזה מביא לכם קולות בבחירות, אתם חושבים שרוב העם תומך בזה, למה לא תעשו את זה?

מיכאל איתן (הליכוד):

נעשה בחירות. אתם לא רוצים בחירות.

חיים רמון (העבודה):

בבקשה, תציעו. אבל שמעתי אתמול מה שראש הממשלה אמר. הוא מוכן לשלם כל מחיר בשביל שהממשלה הזאת תשרוד. כל הבעיה עם ראש הממשלה היא, שהוא אפילו — — —

מיכאל איתן (הליכוד):

גם חבר הכנסת פרס אמר את זה לפני שבוע, שהממשלה תמשיך לכהן.

חיים רמון (העבודה):

הבעיה עם ראש הממשלה היא, שהוא אינו יודע את המחיר. הוא גם לא מעניין אותו. המחיר באמת אסטרונומי. אבל בואו נעשה את זה, בואו נדאג שכך יהיה. למה לנו לריב? חבר הכנסת פרס אמר מיליארד, קפץ חבר הכנסת תיכון ואמר: מה פתאום. למה? אולי הוא טעה? אולי הוא לא יודע? תחשפו את זה. ואז תבואו לפני העם, אם יש לכם אומץ, ונראה כמה השקעתם שם. ועל זה ננהל מערכת בחירות. נראה אתכם, אם אתם מסכימים. אבל אתם אינכם עושים את זה, אתם מסתירים את זה, כי אתם פוחדים שהעם ידע כמה כסף אתם משקיעים שם וכמה כסף אתם לא משקיעים לא בשכונות. לא בחוק ילדים חריגים. שכולו 30 מיליון; שאתם שוחקים שכן ב־6% — 7%

האמיתיים של התקציב, ולא מה שמפורז כאן, כאשר אומרים: קצבת ילדים לא ניתן, כאשר היתה הצעה להטיל מס על קצבאות זיקנה, כאשר דוחים את ביצוע יום לימודים ארוך ודוחים את ביצוע חוק חינוך מיוחד — בשנה כזאת אומרים אין מקור? יש פה מקור, מקור שעומד על-פי כל קריטריון, על-פי קריטריון השוואה בין-לאומית, על-פי קריטריון של הצרכים הישראליים, ובעיקרו של דבר, על-פי הצורך לחלק באופן נכון יותר את הנטל בין השכבות.

יש נתונים מכל המקורות — מהביטוח הלאומי, מהמכון למחקר חברתי — שיש במדינת ישראל תהליך חמור של הגדלת פערים, תהליך שהולך ומתעצם. אני מדבר על כלי חלקי, הוא לא יכול לפתור את המגמה החזקה הזאת, שאני חושש מאוד, שבתקופה של מיתון ואבטלה כמו עכשיו היא תלך ותגבר.

אני אומר לאותם חברים בקואליציה, מהסיעות החרדיות, שכל כך הרבה נואמים ומדברים על המצוקה ועל הצורך: יש פה מקור. אנחנו כאופוזיציה מציעים לממשלה, יש לכם מקור של 350 — 400 מיליון שקל. תושיטו את הדין. זה צודק, זה נכון, יש מה לעשות עם זה.

יש לי רק בקשה אחת: אל תוסיפו אותו לא להתנחלויות ולא ליחידים, קחו אותו לצרכים האמיתיים של מדינת ישראל, הם מסומנים בהצעות כאן — 30 מיליון שקל יוסיפו עוד שנה אחת לחינוך המיוחד, עוד שנה אחת, כדי שנערים בני 17 לא ייפלטו ממערכת החינוך אלא יוסיפו להם שנה אחת. תחזירו את הקצבה לילד הראשון, ולא תימשך השעוררייה המתרחשת עכשיו. יש פה מקור, תשתמשו בו.

היו"ר ח' קופמן:

תודה רבה לחבר הכנסת אורון, הוא סיים את דבריו בדיוק בזמן. אני מזמין לסעיף 2 את חבר הכנסת אלי דיין.

יגאל הורביץ (הליכוד):
הוא כבר דיבר היום.

היו"ר ח' קופמן:

הוא ייכר עוד, ידבר, הוא גם דיין וגם עורך-דין וגם מחוקק, זכותו לדבר.

אלי דיין (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, ממש בושה וחרפה, שר האוצר לא נמצא כאן, ואתם יודעים איפה הוא נמצא?

קריאה:

איפה?

אלי דיין (העבודה):

הוא מנהל עוד מגעים, לחלק עוד כמה מאות מיליוני שקלים. אבל למה? אתם חושבים שכדי לפתור את הבעיות האמיתיות של עם ישראל, בעיות האבטלה החמורות? לא, לצערנו הרב, עולים חדשים נמצאים ממש במצב של חרפת רעב, וזה גורם לאלפים אחרים ולעשרות אלפים שרוצים להגיע לארץ שלא לעשות זאת, על אף המצב הקשה בכרית-המועצות.

ובמה עסוק שר האוצר? הוא עסוק עם אנשי התחיה, שלוחצים עליו לתת עוד כמה מאות מיליונים, ואחר כך אומרים שאין כסף ואין אמצעים כדי לטפל בקליטת העלייה החשובה לנו כל כך, שיכולה לחזק את המדינה; כדי לצמצם את ממדי האבטלה החמורים, ההולכים וגדלים מדי יום ביומו. רבבות משפחות נהרסו כליל.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
זה סך כל המס הישיר. מהתל"ג.

ויש לי נתון נוסף, המס העקיף, המאוד-פרוגרסיבי, במדינת ישראל הוא 20.4%; בארצות-הברית — 8.2%, ביפן — 8.5%, בגרמניה — 12%, בצרפת — 14%, וכו' וכו'. תראו איזו תמונה.

דן תיכון (הליכוד):

למה, אם כך, אתה לא נתן להפוך את המס העקיף למס פרוגרסיבי לפי מבחן הכנסה?

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
מי אמר שאני לא נתן?

ברגע שהמס העקיף יהיה מס לפי מבחן הכנסה, הוא יהפוך ביסודו למס שיש בו אלמנט של מס ישיר, כי הוא נבחן. אני רוצה להגיד לך באופן ברור מאוד: אני חושב שבתחומי המס הישיר, בעיקר במרכז הטבלה, הגענו לרמה נאה של פרוגרסיביות. ביחס שבין המס הישיר למס העקיף אנחנו מהמפגרות במדינות, כאשר הנטל מוטל על מי שמשלם יותר מס עקיף.

ופה אני גם מגיע לנתון, שמבחינה זאת הוא הכי מרשים. גובה המס השולי, שהיה עיקר הצעתך, במדינת ישראל הוא, כידוע, 48%; בבלגיה, לא בשכר, חבר הכנסת צבן, הוא 65% — ויש שם קצת צמיחה. בגרמניה המערבית — 53%, וקרה שם משהו כשנים האחרונות. באיטליה, השד של אירופה; סליחה, לאן ברח הנתון של איטליה — — —

היו"ר ח' קופמן:

במגף, במגף.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
אין לי פה נתון על איטליה.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):
המאפיה של סיציליה נפלה.

אלי דיין (העבודה):

חבר הכנסת אורון, מה המשמעות של הנתונים האלה?

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

המשמעות פשוטה מאוד. בשנים האחרונות, כבוד היושב-ראש, נעשתה רפורמה שהיה בה חלק חיובי, היה בה חלק שתרם, והוא באמצע הטבלה, על-ידי הרחבת המדרגה ועל-ידי הקטנת השיעורים. היתה גם העברה של סכומי כסף עצומים, בשיעור של 2 — 3 מיליארדי שקלים, לעשיריון העליון ולמאון העליון, דבר שאין לו שום הצדקה, לא כאשר מדובר בצורכי מדינת ישראל ולא כאשר מדובר בהשוואה למדינות אחרות. לכן אנחנו מציעים כאן, שבשוליים, על מי שמרוויח מעל 108,000 שקלים בשנה או 9,000 שקל בחודש, זה העשיריון העליון, יוטל מס של 55%, ועל מי שמרוויח 216,000 שקלים בשנה — 216,000 שקלים בשנה, רק שם בקצה — שזה 18,000 שקל בחודש, יוטל מס של 60%.

אדוני היושב-ראש, זה מקור של 350 — 400 מיליון שקל על-פי הרצה של המחשב של משרד האוצר.

היו"ר ח' קופמן:

ואתה לא מוכן להקל על שכבות אחרות?

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אני אומר כרגע, השנה, עד כמה שיכולתי ללמוד, כאשר שיעורי המס במרכז הטבלה הם פרוגרסיביים, ולאור הצרכים

חיים רמון (העבודה):

אדוני היושב־ראש, חברת הכנסת נאוה ארד לא מרגישה טוב ואני מבקש להתחשב בה, לפחות לתת לה לשתות.

היו"ר ח' קופמן:

היא היתה יכולה לוותר על ההסתייגות, בסך הכול מדובר על מחיקת הסעיף.

חיים רמון (העבודה):

יש לה דברים חשובים להשמיע לרב פלדמן. קודם כול, היא רוצה להגיד לו: מיאו.

היו"ר ח' קופמן:

המלה הזאת איננה בלקסיקון של הפרלמנט.

חיים רמון (העבודה):

איננה?

היו"ר ח' קופמן:

חברת הכנסת נאוה ארד, בבקשה.

נאוה ארד (העבודה):

כבוד היושב־ראש, חבר הכנסת קופמן, שמעתי שאתה הצטרפת למקהלת החתולות, אבל לא שמעתי שבתור חתולה השמעת ליושב־ראש ועדת הכספים "מיאו", ואני מציעה לחבר הכנסת אלי דיין גם לא לצפות לכל כך הרבה מיושב־ראש ועדת הכספים, כי הוא עסוק בדברים אחרים ולא כל כך אכפת לו. גם לממשלה לא אכפת.

על כן אנשים על הדוכן ואמרו דברים רציניים מאוד, ביניהם גם חבר הכנסת קופמן, ואנחנו לא שוללים את זה. אבל מה שקורה עכשיו בתקציב המדינה — זו שערורייה, זו בושה וחרפה. העם הזה לא יכול עוד לסבול אותנו. הוא צוחק לנו בפנינו כאשר אנחנו מדברים כאילו על רפורמה במס הכנסה, וכאשר רואים את החלוקה האומללה שנעשית כאן.

אני לא מתמצאת כלל בחצרות של החסידים, בכל פעם יש משהו אחר וזה כלל לא חשוב לי. מה זה גור? האם מדובר בבנים של ה"מיאו"? בבנים של החתולות?

אבל, באופן רציני יותר אני רוצה לומר לכם, שאנחנו ביקשנו למחוק את הסעיף, כי בסעיף הזה, המדבר בשינויים במס ההכנסה, כלולה כל הדרך המטופשת של חוק ההסדרים. אם צריך לעשות רפורמה במס, ויש אנשים המתמצאים בנושא, יכולנו לשבת בוועדת הכספים, לקיים דיון רציני ולהחליט על הנושא.

אמר חבר הכנסת ויינשטיין: אולי תוותרו על נושאים מסוימים? אולי אני אגיד לו: למה לא תוותר אתה על נושאים מסוימים? אבל יש רגעים, שכל צד יכול לוותר על נושאים מסוימים על-מנת להציל את המצב.

מה קורה היום? מצד אחד — ואתה יודע זאת טוב מאוד — לוקחים במיסי העקיף אגרות, לא משתמשים בכסף הזה למטרה שלה נועדו, אלא המדינה לוקחת אותו אליה ככיסול לתשתית. אני לא יודעת לאיזו תשתית, גם אתה בוודאי לא יודע, אולי לתשתית ביהודה ובשומרון. אבל כך — בסופו של דבר לא תקבל גם ערכויות מארצות-הברית, וכל הכאילו-רצינות של רפורמה במס הכנסה לא קיימת.

צר לי על דבר אחד: שאנחנו נותנים יד לרמות את העם, לרמות את הכנסת, כאילו נעוך כאן דיון רציני בנושא של רפורמה במס הכנסה. זה לא רציני, וטוב יותר שהסעיף הזה

אני פונה אל השרים הדתיים: האם היהדות איננה מחייבת להגן על ערכים אנושיים כאלה של מניעת אבטלה, של קליטת עלייה? מדוע אין קולכם נשמע בנושאים האלה? הרי זה ממש חילול השם לשחק כאשר הדברים האלה קורים. לגיטימי לדבר על צרכים אחרים, חינוך דתי וכדומה, אבל למה לא להגן גם על הנושאים האלה, הנוגעים לכלל ישראל, שהם כהתאם לערכי היהדות והמסורת?

מי שרואה בימי שיש את התמונות הנוראות של מאות עולים שבאים לשווקים לקבל חבילות מזון, וכשנגמרות החבילות הם נאלצים לחפש ליד הרוכנים, צריך להודיע, צריך להציע כאן היום הצעות, שישירו את החרפה הזאת מסדר היום.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

יש דרך אחת — לנטוש את הגישה הסוציאליסטית שלכם.

היו"ר ח' קופמן:

חבר הכנסת דיין, חרשה לי לצטט חבר כנסת שאינו כאן היום, את חבר הכנסת יוסי שריד, שנמצא היום בבית-המועצות, והוא כתב היום בעיתון "הארץ", שאחרי עמידה של עשר שעות בתור, האדם הרוסי לא מצליח להגיע אפילו לזה. המצב שם קטסטרופלי. תקרא את "הארץ" היום.

אלי דיין (העבודה):

קראתי, קראתי את המאמר של חבר הכנסת יוסי שריד ב"הארץ". אני אומר, שעל אף המצב הקשה הזה, כותבים אנשים שם שאינם יכולים לבוא לארץ בגלל התמונות המתפרסמות בכל העולם, באירופה וגם ברוסיה, מה קורה לעולים שאינם נקלטים.

לא מזמן התפרסם מאמר, הביאה אותו לכנסת קבוצה של אנשים מאירופה, הם הביאו אתם את העיתון "Paris Match" ובו מאמר — איך צעירות עולות חדשות מתדרדרות לזנות ואילו בעיות חברתיות יש כאן. אדוני יושב־ראש ועדת הכספים, זה עיתון רב תפוצה באירופה, וכולנו צריכים להודיע כאשר אנו קוראים את הדברים האלה. המפלגות הדתיות והחרדיות צריכות להיות המובילות במאבק הזה.

אבל אנחנו רואים ששולחן הממשלה ריק, את שר האוצר זה לא מעניין, יושב־ראש ועדת הכספים ממלא את תפקידו — הוא מקבל מה שמגיע לחסידי גור, ובהם תם העניין. הוא אפילו לא רוצה לדאוג לחבריו בתוך אגודת ישראל, או לאנשי ש"ס, או לאנשי דגל התורה. דברים אלה מביאים לצמצום הדעת ולא להרחבת הדעת.

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

חבר הכנסת דיין, אילו היית יכול להתנהג אפילו כאחוז אחד כמו שצריך להתנהג דיין — — —

אלי דיין (העבודה):

אדוני יושב־ראש ועדת הכספים, אני קורא לך לכנס את הוועדה ולדאוג לכלל ישראל. אתה תקנה את עולמך גם מבחינה יהודית אם תאכן תדאג לכלל ישראל. תודה.

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

זה מה שאני עושה יום-יום.

היו"ר ח' קופמן:

תודה רבה לחבר הכנסת אלי דיין. חברת הכנסת נאוה ארד, בבקשה.

היתה מלכתחילה בחטא, וככל שהחטא הזה נמשך, אנחנו עדים להתפתחויות ולגידולים גורעים יותר ויותר; אפשר לומר כמעט גידולים ממאירים. לכן, חוק ההסדרים הפך להיות אותו כלי שבאמצעותו הממשלה פותרת לעצמה כל מיני בעיות כלכליות, חברתיות, חוקיות ואחרות, במקום להעביר אותן בצורה מסודרת, והנוק שבצורה הזאת של הגשת החוק הוא, שכאשר בסופו של דבר מצביעים על חוק, מצביעים לא על סעיף כזה או אחר, אלא על סלט שלם, הכולל הרבה מאוד גזירות כלכליות על הציבור, בעיקר על הציבור שממילא נפגע, וכולל גם כל מיני הצעות להטבות לאותו ציבור בעל זכויות, בעל הון, שממילא מקבל את הזכויות שלו.

לכן, כל עניין חוק ההסדרים היה מלכתחילה דבר פסול, שצריך היה למנוע אותו, ועכשיו, ככל שהוא מעמיק שורשים הוא נעשה פסול יותר ויותר.

אני רוצה לומר משהו לגבי ההרכבים של המסים והמסוי בארץ. הממשלה דואגת להפיץ אגדה, האומרת שהיא נגד התערבות, היא רוצה לצמצם את ההתערבות במשק, היא רוצה לתת לשוק, באופן חופשי, לפתור את הבעיות. באופן מעשי, הדבר היחיד שנוק לשוק החופשי אלה העובדים, השכירים, שבהדרגה מוסרות מהם כל מיני הגנות, והם נשלחים לאותו שוק חופשי למכור את כוח העבודה שלהם. כפי שאמר כהדמויות מסוימת אחד מהפקידים הבכירים באוצר: אילו היה זה תלוי בי אישית, מחר בבוקר הייתי מבטל את חוק שכר מינימום — כשחוק שכר מינימום הוא אחת ההגנות המעטות שעדיין נשארו.

לכן, בתחום הזה של ההגנות, הכוונה היא כל הזמן לקצץ, אם זה חוק שכר מינימום, אם זה שירותים ציבוריים, אם זה שירותי הבריאות, אם זה כל מיני חוקי סעד שלא מתקיימים משום שאין להם תקציבים.

אבל אותה ממשלה, שכל הזמן אומרת שהיא לא רוצה להתערב בחיי המשק, דואגת באופן ברור מאוד לנצל את כל המערכת העומדת לרשותה כדי להאדיר, להעשיר ולחזק את כוחם של בעלי ההון, לדאוג לכך שמערכת המיסוי תהיה נוחה לבעלי ההון, ותהיה גרועה יותר לשכירים, לדאוג לכך שמערכת ההטבות תדאג קודם כול לבעלי ההון.

אם נוסף על כל זה את כל המערכת, שהולכת ונעשית דומיננטית יותר ויותר בתקציב, המערכת של ההקצבות להתנהלויות ולהתיישבות בשטחים, צריך לומר, חברי הכנסת, שבתחום הזה עדיין רב המכוסה על הגללה, ועדיין אנחנו יודעים מעט מאוד על כל הדרכים הישירות, ובעיקר העקיפות, המשמשות למימון רכישות שונות שנעשות מכספי המדינה, מכספי משלם המסים, בין שמדובר בסילואן ובין שמדובר במקומות אחרים.

לכן, כשאנחנו מדברים על החוקים הכלכליים המנוחים היום לפנינו, אנחנו מדברים על חוקים שנועדו להכשיר בצורה כלכלית את מדיניות הממשלה, שבמקום ראשון בסולם העדיפויות שלה עומדת המטרה של קביעת עובדות מוגמרות בשטחים וחסימת כל דרך להסדר שלום, שמבוסס על חלוקת הארץ, שמבוסס על הירברות בין שני העמים, ועל הקמת שתי מדינות — מדינה פלשתינית בצד מדינת ישראל.

לכן, מעבר להתנגדות לסעיפים השונים, ההתנגדות היא לקונפציה, הממשלה אומנם הלכה למהלך שלום, אבל המדיניות שלה, כפי שזה בא לידי ביטוי בכל המשאומתן שאנחנו היינו עדים לו באולם הזה ומחוצה לו, היא מדיניות שמכוונת להכשיל את תהליך השלום. תודה.

יימחק. טוב יותר שנבוא ונגיד: זאת לא ממשלה, זה לא תקציב. זוהי טרגדיה של עם.

כל המשאומתן המתנהל עכשיו בא לא רק כדי להוסיף לצרכים שאינם צרכים אמיתיים של עם ישראל. פירושו גם לבוא לאחר מכן אל ארצות-הברית, אל העולם הערבי ולכל מי שמעוניין בשלום ולומר: אתם יכולים לבוא אלינו עד מחרחיים, אבל אנחנו נשקיע בהתנהלויות, אנחנו לא צריכים את הערכויות שלכם. יש כאן חברים שאומרים: העולם כולו נגדנו. חבר הכנסת העצני קורא לנו מלשינים. אפשר לחשוב שכל חתיכת בית שם, שעליו שומרים חיילי צה"ל, זה איזה מעשה חלוצי בלתי רגיל.

אליקים העצני (התחיה):

מה זאת אומרת "שעליו שומרים חיילי צה"ל"? זו מדינה אחרת? וחיילים שהם תושבי ישר"ע לא שומרים על הקיבוצים?

חיים רמון (העבודה):

אליקים העצני (התחיה):

היו"ר ח' קופמן:

חבר הכנסת העצני, אתה כל כך צרוד שלא שומעים אותך.

נאוה ארד (העבודה):

בגיתיים במדינת ישראל יש עוני, יש אבטלה, אתם גורמים לנו לכזיון, אתם גורמים לכך שיש היום אנשים רעבים בתוך מדינת ישראל, לוקחים מהם היום תקציבים, ואני מקווה רק לדבר אחד — — —

אליקים העצני (התחיה):

זוהי דמגוגיה שפלה. בואו נעשה חשבון כמה מיליארדים אתם הוצאתם על הקיבוצים — — —

היו"ר ח' קופמן:

חבר הכנסת העצני, לא שומעים אותך בבהירות כי אתה צרוד, ואין טעם לקריאות הביניים שלך.

נאוה ארד (העבודה):

אני מקווה לדבר אחד: שבזמן הבחירות שיהיו יבין העם הזה, שההתנהלויות לא רק פוגעות בשלום, אלא מביאות אותו למצב של נסיגה כלכלית, חברתית וביטחונית — ולכן אני מבקשת למחוק את הסעיף.

אליקים העצני (התחיה):

העם הזה נבון יותר מאשר כולכם יחד. העם הזה אוהב את המולדת שלו — — —

היו"ר ח' קופמן:

תודה רבה לחברת הכנסת נאוה ארד. אני מזמין עכשיו את חבר הכנסת צ'רלי ביטון, בבקשה.

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):

אני מוותר על ההנמקה.

היו"ר ח' קופמן:

חבר הכנסת צ'רלי ביטון מוותר על ההנמקה.

אנחנו עוברים לסעיף הבא: חברת הכנסת תמר גוטנסיק מציעה, שפסקה (1) מסעיף 2 יימחק. הכול בתוך סעיף 2, כמובן.

תמר גוטנסיק (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, לידתו של חוק ההסדרים

אני בטוח שהשר שרון יכול להיות שכעצ־צון מהחוק הזה על כל סעיפיו. זה יהיה בכחית מזון לתיאבון שלו להפנות את הכספים אל מעבר ל"קו הירוק".

חבר הכנסת העצני ושותפיו יכולים להיות מרוצים מהחוק הזה. יושב־ראש ועדת הכספים יכול להיות מרוצה מחוק הסדרים ומהתקציב. ההתנגדות שלי היא למהות, למטרות של התקציב הזה. התקציב צריך לתת שירות לתחומי העבודה והרווחה, לרוב העם, לכל העם בישראל, אבל המטרה שלו, לצערי הרב, תהיה נגד השלום, נגד העבודה, נגד הרווחה, נגד הדיור ונגד כל התושבים־האזרחים במדינת ישראל, יהודים וערבים כאחד, ומכאן באה ההסתייגות שלי וההתנגדות שלי לחוק.

היו"ר ח' קופמן:

תודה רבה על דבריך הקצרים. חבר הכנסת חיים רמון?
חיים רמון (העבודה):
אני מוותר.

ה. הודעה אישית של חבר הכנסת ד' תיכון

אליהו בן־מנחם (העבודה):

הוא מסר בכתב?

היו"ר ח' קופמן:

הוא פנה אלי קודם. חבר הכנסת דן תיכון, בבקשה.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב־ראש, חבל שמפלטו של חבר הכנסת שמעון פרס — נעשה באמצעות השמצות אישיות. כבר למדנו, שכאשר אין לו מה לומר הוא בעצם נוקק להשמצה אישית.

מאחר שנאמר כאן שאני לא עבדתי יום אחד בימי חי, ולכן אני לא יודע על מה אני מדבר, ואני בוודאי מייצג את הליכוד בעניין הזה, אני רוצה להעיד עלי את חברי וידידי חבר הכנסת בר־לב, שכיהן כשר התעשייה והמסחר, ואני, לפחות שם, עבדתי כחמש שנים, שלא לדבר על "שיכון ופיתוח", שלא לדבר על כך שעבדתי בעסקי הפרטיים.

מכל מקום, הייתי מציע לחבר הכנסת פרס שייקח את דבריו בחזרה. זה לא יאה ולא נאה למי שמעמיד עצמו כמועמד לראשות הממשלה. תודה.

היו"ר ח' קופמן:

היות שיש לנו פסק זמן, נאפשר הודעה אישית לחבר הכנסת דן תיכון. כתנאי שתתאר את כל תולדות העבודה שלך במדינת ישראל מקריית־ביאליק, קריית־מוצקין, ועד למשרד התעשייה והמסחר.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

הודעה אישית צריכה להיות מוגשת בכתב.

היו"ר ח' קופמן:

הוא פנה אלינו קודם ואישרתי לו בתום הסעיף, וכך היה. הוא פנה וכן החלטתי. אם אתה רוצה ניסוח, תעזור לו בניסוח לאחר מכן.

אליהו בן־מנחם (העבודה):

גם אני רוצה הודעה אישית.

היו"ר ח' קופמן:

תמסור בכתב.

ו. הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה) (מס' 2), התשנ"ב — 1991

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

לו, שגם במסדרונות משרד האוצר כבר מכירים בזה, ואכן אני מניח שלא יארכו השנים עד שילכו בכיוון של ביטול מס מעסיקים.

אני רוצה להתייחס בכבוד הראוי להערות שהשמיע כאן חבר הכנסת שמעון פרס, יושב־ראש תנועת העבודה. אני לא מבין מאין הוא שאב את האינפורמציה הזאת, שכספר התקציב יש 700 מיליון כספים ייחודיים. מאין לקחת את המספרים האלה? הרי קיבלנו חוק ואין עוד ייחודיים כלל.

קריאות:

— — —

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):
אדוני היושב־ראש, אפשר להתחיל?

היו"ר ד' שילנסקי:
בבקשה.

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

כבוד היושב־ראש, כנסת נכבדה, הפעם הזאת אני מוכרח לומר, שהיו לי כמה הפתעות נעימות, כי שמענו סוף סוף מכמה מהמשתתפים בדיון בהחלט הערות ענייניות, חשובות. כמו, למשל, דברי חבר הכנסת קופמן, שאני מסכים איתו, על חשיבות המרצת העסק הקטן, וחשיבותו בדחיפת הצמיחה במשק. כן גם בעניין הצורך להוריד מס מעסיקים. אני שמח שאני יכול לבשר

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

מה שיש, זה דבר שאף פעם לא היה בייחודיים. כולכם הכרתם בצדקת הדבר, וכונתי לחינוך העצמאי. זה לפי קריטריונים, מפוקח. כמה פעמים צריך להגיד את זה? למה עוד פעם ועוד פעם לכוא עם מספרים דמיוניים ולהסית וללבות אש שנאה? לשם מה זה דרוש? מי צריך את זה?

אברהם בורג (העבודה):

אתם לא צריכים? תחזירו.

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

הגיע הזמן, תרפו מזה. לא על זה תפארתכם.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

איפה התקציב? איפה התקציב של משרד החינוך?

היו"ר ד' שילנסקי:

עכשיו מדברים על ההסתייגויות.

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

אם לא נאשר את חוק הסדרים במשק המדינה, באמת תהיה בעיה חמורה מאין לקחת את התקציב. אתה צודק.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת אורון, מדברים עכשיו רק על חוק הסדרים (מס' 2). רק בזה דנים. בבקשה.

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

אני רוצה עכשיו לומר דבר אחד לחבר הכנסת חיים רמון. אומנם עלית לנמק כאן את ההסתייגות שלך לגבי סעיף 2. שמעתי הרבה דברים יוצאים מפיו, שבכלל לא הסכמתי להם, בכלל לא סבירים — אבל שום מלה של הנמקה על הסעיף הזה.

חיים רמון (העבודה):

לא היה לי מה להוסיף על דברי חבר הכנסת פרס.

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

מלה אחת לא היתה שייכת למס הכנסה. חבר הכנסת פרס דיבר על דמי שכירות. לא שמעתי נימוק אחד על מס הכנסה.

חבר הכנסת חיים רמון, אתה הכרת ואמרת באופן כוללני: אתם לא דואגים למוכטלים. אותו דבר אני צריך להשיב לחבר הכנסת אלי דיין. בדברך הטפת לי מוסר. אני מודה לך. אני מוכן לקבל מוסר תוכחה מכל אדם, אבל בכל זאת, אנא, לפני שחטיף לי מוסר לגבי דאגה לכלל ישראל — אנא, קשוט עצמך תחילה. איפה היתה הדאגה שלך לכלל ישראל לפני שבועיים כאן, בבית הזה, כאשר הבאנו צו להגן על התעסוקה המקומית, כדי שלא יהיה כאן היצף שיגרום לפיטורים באלפים, ואתה, באופן בלתי אחראי, וחברך אתך, כיטלתם את הצו הזה וסיכנתם מקומות תעסוקה של רכבות עובדים? אני הייתי, אדוני, זה אשר דאג מתוך אחריות לכלל ישראל, שאכן שר האוצר יחזיר את הצווים. ועוד פעם אחת באת כדי להכשיל את הצו בצורה בלתי אחראית לחלוטין. אתה בא להטיף לי מוסר לגבי האחריות לכלל?

אלי דיין (העבודה):

עמיר פרץ (העבודה):

למה אתה לא מכנס את ועדת הכספים?

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת אלי דיין.

עמנואל זיסמן (העבודה):

אנחנו לא מכינים מה שהוא אומר.

אברהם בורג (העבודה):

— — —

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

חבר הכנסת חיים רמון, אתה דואג למוכטלים? אתה השתתפת בחגיגה של חבריך. תתביישו בהצבעה שלכם, הבלתי אחראית — — — מקורות תעסוקה לאלפי עובדים

אברהם בורג (העבודה):

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת בורג, אתה שואל היום הרבה שאלות.

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

פנו אלי אחר כך וביקשו לתקן זאת, וכך עשינו.

אדוני היושב-ראש, אפשר לגשת להצבעה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, אני מבקש לשמור על השקט. אני צרוד, יש לי שפעת, אינני יכול היום לצעוק. אתם צריכים לשמור על השקט.

אדוני יושב-ראש ועדת הכספים, אני מבקש שתשב

במקומך. אני כל כך אימנתי את גרוני כדי שישמעו אותך, עכשיו אתה מתבקש לשבת.

נתבקשתי שוב לערוך הצבעה אישית. אני מבקש מכל חברי הכנסת לשבת ולא לדבר. חבר הכנסת יאיר לוי, נא לשבת. חבר הכנסת צחי הנגבי, תואיל לשבת. אם גם חבר הכנסת אורון ישב, נוכל להתחיל בקריאת השמות.

אנחנו מצביעים על ההצעה של חבר הכנסת קופמן לפני

סעיף 2.

חיים קופמן (הליכוד):

אני מסיר את ההסתייגויות.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אנחנו מצביעים על ההצעה של חברי הכנסת

פרס ורמון לפני סעיף 2.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

(קורא בשמות חברי הכנסת)

אהרן אבוחצירא — נגד

רפאל אדרי — בעד

אהוד אולמרט — נגד

חיים אורון — בעד

מיכאל איתן — נגד

רפאל איתן — נמנע

שולמית אלוני — בעד

אריה אליאב — בעד

שושנה ארבל-אלמחלני — בעד

נאווה ארד	—	בעד	רחבעם זאבי	—	נגד
משה ארנס	—	נגד	עמנואל זיסמן	—	בעד
זאב בנימין בגין	—	אינו נוכח	מיכה חריש	—	בעד
אברהם בורג	—	בעד	גד יעקבי	—	בעד
יגאל ביבי	—	נגד	גאולה כהן	—	נגד
צ'רלי ביטון	—	בעד	רן כהן	—	בעד
יוסף ביילין	—	בעד	רענן כהן	—	בעד
בנימין בן-אליעזר	—	בעד	אברהם כ"ץ-עוז	—	בעד
אליהו בן-אלישר	—	נגד	דוד לוי	—	נגד
אליהו בן-מנחם	—	בעד	יאיר לוי	—	נגד
מיכאל בר-זהר	—	בעד	יצחק לוי	—	נגד
חיים בר-לב	—	בעד	דוד ליכאי	—	אינו נוכח
עוזי ברעם	—	בעד	אוריאל לין	—	נגד
גדעון גדות	—	נגד	עוזי לנדאו	—	נגד
תמר גוז'נסקי	—	בעד	דוד מגן	—	נגד
יוסף גולדברג	—	נגד	יצחק מודעי	—	נגד
מיכה גולדמן	—	בעד	אליעזר מזרחי	—	נגד
פנחס גולדשטיין	—	נגד	האשם מחאמיד	—	בעד
אפרים גור	—	נגד	רוני מילוא	—	נגד
מרדכי גור	—	בעד	מוחמד מיעארי	—	בעד
גדליהו גל	—	בעד	חגי מירום	—	בעד
אריה גמליאל	—	נגד	נואף מסאלחה	—	בעד
משה גפני	—	נגד	יהושע מצא	—	נגד
פסח גרופר	—	נגד	דן מרידור	—	נגד
שרה דורון	—	נגד	יצחק נכון	—	בעד
אלי דיין	—	בעד	אורה נמיר	—	בעד
שלמה דיין	—	נגד	משה נסים	—	נגד
עבד-אלוהב דראושה	—	אינו נוכח	מוחמד נפאע	—	בעד
יגאל הורביץ	—	נגד	בנימין נתניהו	—	נגד
שלמה הלל	—	בעד	עדנה סולודר	—	בעד
שמואל הלפרט	—	נגד	יוסף עזרן	—	נגד
זבולון המר	—	נגד	עובדיה עלי	—	נגד
צחי הנגבי	—	נגד	שאול עמור	—	אינו נוכח
אליקים העצני	—	אינו נוכח	חסיין פארס	—	בעד
שבח וייס	—	בעד	אברהם פורז	—	נמנע
אריאל ויינשטיין	—	נגד	חנן פורת	—	נגד
עוז ויצמן	—	אינו נוכח	משה זאב פלדמן	—	נגד
מרדכי וירשובסקי	—	בעד	רפאל פנחסני	—	נגד
אברהם ורדיגר	—	נגד	מנחם פרוש	—	נגד

ה צ ב ע ה	נגד —	יהודה פרח
בעד ההצעה של חבר הכנסת	בעד —	שמעון פרס
ח' אורון לפני סעיף 2 — 45	אינו נוכח —	יצחק חיים פרץ
נגד — 56	בעד —	עמיר פרץ
נמנעים — 3	נגד —	גדעון פת
ההצעה של חבר הכנסת ח' אורון לפני סעיף 2	בעד —	יאיר צבן
לא נתקבלה.	בעד —	דוד צוקר
היו"ר ד' שילנסקי:	בעד —	יעקב צור
לסעיף 2 יש הסתייגות של חברי-הכנסת אלי דיין, נאווה	נמנע —	יואש צידון
ארד וצ'רלי ביטון. זו הצבעה מס' 20.	נגד —	חיים קופמן
ה צ ב ע ה	נגד —	חיים קורפו
בעד ההצעה של חברי הכנסת	נגד —	ישראל קיסר
א' דיין, נ' ארד וצ' ביטון	בעד —	מיכאל קליינר
לסעיף 2 — 46	נגד —	משה קצב
נגד — 56	נגד —	יצחק רבין
נמנעים — 2	בעד —	אברהם רביץ
ההצעה של חברי הכנסת א' דיין, נ' ארד	נגד —	אמנון רובינשטיין
וצ' ביטון לסעיף 2 לא נתקבלה.	נמנע —	ראובן ריבלין
היו"ר ד' שילנסקי:	נגד —	חיים רמון
אני מעמיד להצבעה את ההסתייגות של חברי הכנסת	בעד —	אבנר חי שאקי
גז'נסקי, מחאמיד ונפאע לסעיף 2. זו הצבעה מס' 21.	נגד —	יהושע שגיא
ה צ ב ע ה	בעד —	אברהם שוחט
בעד התיקון של חברי הכנסת	בעד —	משה שחל
ח' גז'נסקי, ה' מחאמיד	בעד —	שמעון שטרית
ומ' נפאע לסעיף 2 — 46	נגד —	דב שילנסקי
נגד — 55	נגד —	יעקב שמאי
נמנעים — 2	נגד —	יצחק שמיר
התיקון של חברי הכנסת ח' גז'נסקי, ה'	נגד —	גרשון שפט
מחאמיד ומ' נפאע לסעיף 2 לא נתקבל.	אינו נוכח —	יאיר שפרינצק
היו"ר ד' שילנסקי:	נגד —	אריאל שרון
46 בעד, 55 נגד, שני נמנעים. ההסתייגות לא נתקבלה.	אינו נוכח —	יוסי שריד
נצביע על ההסתייגות של חבר הכנסת חיים רמון. מי בעד? מי	נגד —	אברהם שריר
נגד? זו הצבעה מס' 22.	נגד —	דן תיכון
ה צ ב ע ה	היו"ר ד' שילנסקי:	
בעד התיקון של חבר הכנסת	48 בעד, 59 נגד, ארבעה נמנעים. ההסתייגות לא	התקבלה.
ח' רמון לסעיף 2 — 46		
נגד — 56		
נמנעים — אין		
התיקון של חבר הכנסת ח' רמון לסעיף 2		
לא נתקבל.		
היו"ר ד' שילנסקי:		
46 בעד, 56 נגד, אין נמנעים. ההסתייגות לא נתקבלה.		
אלה כל ההסתייגויות. מי בעד סעיף 2, כהצעת הוועדה? זו		
הצבעה מס' 23.		

חברי הכנסת, מגישי הבקשה להצבעה אישית, אפשר לעבור להצבעה אלקטרונית? כן. תודה רבה.

אני מעמיד להצבעה, מס' 19, את ההסתייגות של חבר הכנסת אורון.

ה צ ב ע

כעד סעיף 2, כהצעת הוועדה — 56

נגד — 48

נמנעים — אין

סעיף 2, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

56 בעד, 48 נגד, אין נמנעים. סעיף 2, כהצעת הוועדה, נתקבל.

חברי הכנסת, אנו ניגשים להסתייגויות לסעיף 3. אולי בשלב זה כל החברים יסכימו שנעשה — — —

חיים רמון (העבודה):

אגיד לך מה אנחנו מציעים. אנחנו מציעים סעיפים 3, 4, 5, 6 ו-7 יהיו ביחד.

היו"ר ד' שילנסקי:

מ-3 עד 7 ביחד. הלאה. בואו נעשה סדר.

חיים רמון (העבודה):

אחר־כך סעיפים 8, 9, 10 ו-11 ביחד.

היו"ר ד' שילנסקי:

כלומר, סעיפים 8 — 11 ביחד.

חיים רמון (העבודה):

אחר־כך סעיף 12 בנפרד.

היו"ר ד' שילנסקי:

אחר־כך סעיף 12 בנפרד. אני מודיע בהסכמה כללית — — —

שר האוצר י' מודעי:

רגע, לא מבינים את ההצעה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני הצעתי שנגמור את כל ההנמקות ואחר־כך נצביע. ההצעה של חבר הכנסת רמון, שאני מבין שאין לה התנגדות. וזו זכותו לבקש לנמק אחרי כל סעיף, היא כדלקמן: אני מוותר על ההצבעה אחרי כל סעיף; אני מבקש שינמקו יחד את ההסתייגויות לסעיפים 3 — 7 — ואז להצביע; אחר־כך ינמקו את ההסתייגויות לסעיפים 8 — 11 — ואז להצביע; אחר־כך ינמקו את ההסתייגויות לסעיף 12 — ואז להצביע. אני הייתי שבע רצון לו היו מסכימים לנמק על כל הסעיפים, אבל כשאין הסכמה, זה עדיף מהנמקת ההסתייגויות על כל סעיף.

חברי הכנסת, אנו ניגשים עכשיו להנמקת ההסתייגויות לסעיפים 3 — 7. אני מזמין את חבר הכנסת אברהם שוחט.

אברהם שוחט (העבודה):

אדוני היושב־ראש — — —

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת שוחט, כמה הסתייגויות יש לך לסעיפים 3 — 7?

אברהם שוחט (העבודה):

יש לי שתי הסתייגויות.

היו"ר ד' שילנסקי:

אם כך, הזמן העומד לרשותך הוא עשר דקות.

היו"ר ח' קופמן:

כנסת נכבדה, בבקשה לשבת ולשמוע את חבר הכנסת שוחט. בבקשה.

אברהם שוחט (העבודה):

אדוני היושב־ראש, רבותי חברי הכנסת, ההסתייגויות שהגשתי ואדבר עליהן ברציפות מתייחסות לתחום חשוב מאוד.

יאי צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

כמה זמן מוקצב לכל הסתייגות?

היו"ר ח' קופמן:

כל הסתייגות — חמש דקות. שתי הסתייגויות — עשר דקות. אם היית מבקש 40 — היית מקבל הרבה זמן. בבקשה.

אברהם שוחט (העבודה):

אתייחס ביחד בדברי, כפי שנקבע פה עכשיו מטעמי נוהל, לשתי ההסתייגויות. אבל הבעיה איננה קשה, שכן שתי ההסתייגויות עוסקות בענייני חינוך, ושתיהן עוסקות בהגברת החינוך לילי ישראל ובהעמקתו. לצערי הרב, בהצעת חוק הסדרים הממשלה מציעה לפרוס את מימושם של החוקים האלה על תקופה ארוכה הרבה יותר, ובמקרה מסוים גם לרדות אותו בארבע שנים ובארבע שנים נוספות, גם בתחום של יום חינוך ארוך וגם בתחום של הענקת פטור מחובת חשלוס בגניילדים לגילאי שלוש-ארבע.

יכול להיות שמצבה של מדינה מחייב מעת לעת צמצום והגבלה בנושא של שירותי רווחה וחינוך. אולם כאשר אנחנו רואים את מה שקורה בכנסת הזאת, באולם הזה, במסדרונות, בקומות הקרקע, בימים אלו, זה מכיא אותי למסקנה, שההסתייגות היא בהחלט במקומה, ואנחנו לא יכולים להסכים לכך שבמדינת ישראל הקצאת המשאבים, העברת הכספים סדרי העדיפויות ייגזרו אך ורק מיכולת של קומץ חברי כנסת ממפלגות פוליטיות מסוימות, אשר חדשות לבקרים מעיקות על הממשלה וגורמות לה להיסחט. והאשמה איננה מוטלת על הסוחטים בלבד, אלא היא בהחלט אשמתם של הנסחטים לא פחות מאשמת הסוחטים.

כשילדים גילאי שלוש-ארבע לא מגיעים לחינוך, יש בדבר הזה משום גרימת נזק מצטבר לכל מהלך חינוכם והשכלתם, שכן השנים הללו, בגיל שלוש ובגיל ארבע, הן שנים שבהן מערכת חינוכית יכולה לטפח, לתרום, לקבוע כיוון ולהשפיע על הילד.

הגופים החרדיים מקיימים את מערכות החינוך האלה. הם מקיימים אותן גם כיום חינוך ארוך וגם לגילאי שלוש-ארבע. והם מקיימים אותן מכספי מדינת ישראל. אני לא חושב שאנחנו צריכים להסכים לכך, שמערכת מסוימת תיתן את הדברים האלה ומערכת אחרת, חילונית, לא תוכל לקבל זאת.

יתירה מזאת, בשנים האחרונות, במהלך תקופה ארוכה, ואינני זוכר במדויק את המספרים, ירד מספר שעות הלימוד המוענק לתלמיד גם במערכת החינוך היסודי וגם במערכת החינוך התיכוני. במקום שנגיע למצב, שבו מדינת ישראל תעמוד על הצרכים האמיתיים, תגביר את ההשקעות בחינוך, תיתן חינוך לילדים גילאי שלוש-ארבע בגניילדים בכל רחבי הארץ, ותעניק מערכת של יום חינוך ארוך, אשר תיתן גיבוי לתלמידים האלה בתחומים רבים וחשובים — במקום זה יש שחיקה והייתה שחיקה מתמדת במספר שעות הלימוד. מהלך העניינים הוא הפוך לחלוטין מכפי שהיינו צריכים לצפות

הוריו, שניהם מצביעי ליכוד. אנחנו סברנו אז, שחינוך חובה חנים ליוסי בן-חמו בן השלוש ייתן לו דחיפה אדירה קדימה, מפני שידענו, על-פי דבריהם של מומחי חינוך, פסיכולוגים וסוציולוגים, שכאשר נוטלים ילד ממוצא מזרחי בגיל צעיר יש לו סיכוי גדול להתקדם ולפרוץ קדימה, מפני שהמשפחה המזרחית, המשפחה הספרדית, היא משפחה חמה, שמעניקה הרבה מאוד חום לילד, ולילד יש המון ביטחון עצמי מגיל צעיר. זה הזמן לשתול בו ידע, חינוך, מוטיבציה. אחר כך הוא כבר יתקדם דרך בית-הספר אל התיכון. קיוונו מאוד, שכתוצאה מן החוק הזה, שהכנסת קיבלה פה-אחד, יוסי בן-חמו יתחיל ללמוד בגן בגיל שלוש, ויתקדם יפה.

היינו תמימים. עברו מאז שבע שנים. היום אנחנו בשנת 1991. יוסי בן-חמו הוא בן 10. יוסי בן-חמו לא קיבל חינוך חובה חנים בגיל שלוש, חס וחלילה, כי זה יעלה כסף למדינה. יוסי בן-חמו הלך לבחינות ההיגשים ונכשל בהן. יוסי בן-חמו לא עבר את הבחינה בהבנת הנקרא.

מה לעשות? יש אומרים שיש כאלה המרוויים את אדמת הארץ בדמם. יוסי בן-חמו שייך לאלה המרוויים את אדמת יהודה ושומרון בעתידים, מפני שהוא כבר לא יגדל להיות פרופסור, להיות רופא, להיות מהנדס. הבטיחו לו יום חינוך ארוך, ואת יום החינוך הארוך היה צריך להשלים בשנה הבאה, בתוך ארבע שנים. לא רובים ולא יער. מדי שנה בשנה זורק לנו משרד האוצר 10,000 שעות כדי להמשיך ולהפעיל את יום חינוך ארוך. על-פי החשבון שלי — או שמא אינני מבין בהבנת החשבון, כמו שרבים מאתנו אינם מבינים בהבנת הנקרא, וכשם שהממשלה לא מבינה בהבנת הנשמע — על-פי החשבון שלי, בקצב הזה יעברו 26 שנה עד שכסופו של דבר יונהג יום חינוך ארוך לכל ילדי ישראל.

יוסי בן-חמו, כמובן, לא יגיע לכך. יוסי בן-חמו יגדל. הוא יהיה מובטל כאשר הוא יגדל, מפני שלא יהיה לו חינוך, לא השכלה. הוא יצטרף ל-200,000, 300,000, 400,000 המובטלים, והיום, באמצעות ההחלטות שלכם, אתם מוסיפים עוד כמה עשרות אלפים, אם לא מאות אלפים של מובטלים. הוא יהיה מובטל והוא יצביע בעד הליכוד, עם כל המשפחה שלו, ואתם תשמחו מאוד בממשלה הזאת, שאתם מגדלים לכם מצביעי ליכוד כאלה. הוא ישנא את הקיבוצים, הוא ישנא את המושבים, הוא יגיד שהם גונבים את הכסף.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):
אם יהיו עוד מושבים.

מיכאל בריזהר (העבודה):

אם יהיו עוד מושבים, זה נכון. הוא יצביע בעד הליכוד. אולי כדאי לכם לגדל דורות נכערים שיצביעו בעדכם.

אבל האשמה היא לא רק בממשלה הזאת, לא רק בליכוד. איפה שר החינוך? חוק חינוך חובה חנים לגילאי שלוש-ארבע הוקפא שעה אחת אחרי שהועבר בכנסת. מ-1984, כל שנה, מופיע כאן שר האוצר ומבקש לדחות את ביצוע החוק בעוד שנה, בעוד שנתיים. היחיד שלא פותח את הפה בקשר לכך הוא שר החינוך והתרבות. הוא לא פתח את הפה, לא אמר דבר, לא ציין, מבחינתו — יפעילו את החוק, לא יפעילו את החוק. איפה שר החינוך? זה שר חינוך? זה שר אי-חינוך. לא אכפת לו מילדים גילאי שלוש-ארבע? לא אכפת לו יום חינוך ארוך? כל שנה זורקים לנו כניבה 10,000 שעות, וועדת החינוך צריכה לאשר את זה. לא אכפת לכם?

עכשיו ראיתי מהומה גדולה. המפד"ל נלחמת נגד הכספים הייחודיים, היא מסדרת, רצה, ושר החינוך היה פעיל מאוד

ומכפי שהיינו צריכים לראות במדינה המודעת לחשיבות החינוך.

יש התוצאות של הסקר, אשר הכו בתדהמה, הייתי אומר, כמעט כל גורם במדינת ישראל, הורים, תלמידים, מורים, מחנכים, אנשי אקדמיה: משמעותו של הסקר היא, שיש להגביר את הלימוד, יש לתת לילד במהלך חינוכו יותר שעות, יותר אמצעים, יותר תמיכה ועזרה. במקום זה אנחנו עומדים במצב, שהממשלה הזאת, על כל כישלונותיה, על כל מחדליה, על השעוריות שברך ניהולה, באה לכנסת ישראל עם חוקים אשר דוחים בשנים רבות, בארבע שנים, מימוש של חוק לימוד חובה בגני-ילדים לגילאי שלוש-ארבע, מימוש של חוק ליום לימודים ארוך, אשר הכנסת סמכה את ידיה עליו. והממשלה, במקום לעשות בתחום שבו היא יכולה לעשות — היא איננה עושה דבר בתחומים שבהם היא צריכה לעשות — מציעה לכנסת חקיקה שדוחה את הדברים הללו.

אני חוזר ואומר, שאפילו אם היה מאמץ לאומי עליון בתחומים רבים, ואפילו אם סדרי העדיפויות היו סדרי עדיפויות אמיתיים, הרי היינו צריכים לחשוב היטב, האם יש לפגוע במערכת החינוך בקטעים הרגישים והחשובים שלה. אבל כאשר אנחנו רואים את מערכת הבזבוזים, כאשר אנחנו רואים מצב, שבו שר מגיש חלושה על שר אחר וטוען שבמשרדו חרגו מהתקציב בהיקף של 1.5 מיליארד שקל, כאשר אנחנו רואים את הסחר-מכר המתנהל בימים אלה, באולם הזה, לגבי הכספים הייחודיים ולגבי העברות כספים למטרות שאינן קדושות אלא נובעות מלחצים קואליציוניים, הרי אנחנו, חברי הכנסת, כנציגי הציבור בארץ הזאת, צריכים להסתכל בדאגה מרובה על החקיקה כפי שהיא מובאת אלינו לקראת קבלתו של התקציב.

ההסתייגויות האלה באות להגיד את הדברים הברורים האלה: לא תהיה דחייה בחינוך של גילאי שלוש-ארבע ולא בהנהגת יום חינוך ארוך. הממשלה חייבת לעשות מאמצים על-מנת למצוא משאבים, שיאפשרו את ביצוע החוקים שקיבלה הכנסת.

היו"ר ח' קופמן:

תודה רבה לחבר הכנסת אברהם שוחט. חבר הכנסת מיכאל בריזהר, בבקשה.

חברי הכנסת, אתם צריכים להעלות את כל הסתייגויותיכם עד סעיף 7 ועד בכלל עכשיו.

מיכאל בריזהר (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, יכולתי להצטרף למקהלה הצורקת שדברה על הבושה והחרפה שירדו על הבית הזה בשבוע האחרון, בעיקר החל מיום רביעי שעבר. יכולתי גם אני לומר את כל אשר מעיק עלי, אבל אני יודע שהדברים האלה לא יועילו. אני יודע שאנחנו מדברים אל אנשים אטומים, שלא אכפת להם האינטרס האמיתי של העם.

משום כך, העדפתי לדבר על שני חוקים, שאת שניהם יזמתי: החוק האחד, חוק חינוך חנים לגילאי שלוש-ארבע, שיזמתי בכנסת העשירית והעברתי אותו, כסופו של דבר, בהצבעה פה-אחד של חברי הכנסת, ב-1984; החוק השני, חוק יום חינוך ארוך, שיזמתי לפני שנה, ואחר כך נוספו 67 חתימות של חברי הכנסת בעד החוק, ובכך הפכנו אותו למציאות.

לא אדבר אתכם על החוקים. אדבר אתכם על ילד אחד בישראל, ששמו יוסי בן-חמו. הייתי בביתו בשנת 1984. יוסי בן-חמו היה אז כמעט בן שלוש, ילד קטן, עירני, נחמד ונכון.

בא לבדוק כמה בעצם מדובר, מסתבר לך שאלה חוקים הפוגעים בראש ובראשונה במי שהצביעו בעד הליכוד.

אני רוצה לומר לידידי חבר הכנסת מיכאל בר-זהר: אל תיתן כל כך הרבה קרדיט לממשלה הזאת. אני אומר לך, שגם אנחנו עשינו טעויות. האמן לי: שאם נעשה את מה שאנחנו עושים בשנה האחרונה, גם מי שהם חושבים להפוך לבורים לא יהיו כך. אין בורים. האם הם חושבים, שאם יגזלו מילד זה ואחר שתי שנות לימוד, מכיתה י' עד כיתה י"ב, אם יגזלו ממנו כמה שעות, הוא לא יבין מאוחר יותר מי בעם הזה מסדר אותו? הוא לא יבין מי הפך את בנו למסומם? הוא לא יבין מי לא מצא בשביל הסבא שלו מקום שבו יוכל למות בכבוד? מדוע צריך קשיש להיות זרוק בבית, ולא במקום שיש לו בו אוכל? מה זאת אומרת הוא לא יבין? הוא יבין ויבין.

אנחנו צריכים להציג את הממשלה הזאת בכל מערומיה, כפי שהיא באמת. אלא שאנחנו נתנו לה לגיטימציה, ונתנו לה כל מיני חבלים להיאחז בהם. אני שמח שסוף סוף השתחררנו מהרבה מאוד כבלים שבהם ככלנו את עצמנו אל אותה קבוצה, שבאמת לקחה מהציבורים הגדולים את התיק החברתי, והיא משתמשת בו בצנינות למימוש התוכנית המדינית שלה. היא מקבלת את הקולות מהשכבות החלשות, ונותנת את האמצעים למתנחלים המתעשרים ולכל הקבוצות הגדולות האלה, כשרוכס מחזיקים בדירה שנייה, כשרוכס לא עובדים כלל באזור שבו הם גרים. זה המצב.

חלילה לנו מלהשלים עם כך שעם ישראל, העם הפשוט, שנגזר עליו לחיות עם פחות השכלה כאשר הממשלה הזו דואגת לכך שתהיה לו פחות השכלה, ימשיך להצביע בעד הליכוד. חלילה לנו מלהשלים עם מגמה כזאת. לא ניתן שתהליך כזה יהפוך להיות חלק מחיינו.

קחו לדוגמה את חוק שכר מינימום. יושב כאן חבר הכנסת יאיר צבן, חבר כנסת שמנהל מאבקים בלתי רגילים בנושאים החברתיים. כולנו נדהמנו כאשר הזמנו את המחלקות המשפטיות של המשרדים השונים, ובעיקר של משרד העבודה והרווחה, וכאשר שאלנו כמה תביעות משפטיות הם הגישו במשך ארבע שנים נגד אנשים שעברו על חוק שכר מינימום. מה הם השיבו לנו, חבר הכנסת צבן?

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

עד שהם באו אלינו הם הגישו תביעה אחת, אבל הם אמרו שבצנרת יש עוד שלוש תביעות.

עמיר פרץ (העבודה):

אתם מבינים דבר כזה? תביעה אחת במשך ארבע שנים על עבירות על חוק שכר מינימום. האם אין לראות זאת כשדר ברור של ממשלת ישראל, האומרת למעסיקים: תעברו עבירות, אל תדאגו, לא נשלח מפקחים, איש לא יתפוס אתכם? אדרבה, תעקפו את החוקים, תמצאו פטנטים, והעיקר: הוא שבפועל תדאגו לך, ששכר המינימום יידחק כלפי מטה כמה שיותר. ולמי עושים את זה? לעולים החדשים במצוקות הכי קשות שלהם. אתה פוגש עולים חדשים במתפרות, במפעלי מזון, במכוני מיון ובמחטות, והם מרוויחים שם 600 ו-700 שקל. ועל כך גם מוויכוחים במכתבים שהם כותבים לקרוביהם, שצריכים לעלות ארצה. אלה הם המכתבים שהקרוכים שם מקבלים.

היו"ר ח' קופמן:

חבר הכנסת פרץ, תקרא מה שחבר הכנסת יוסי שריד כותב אליך היום ב"הארץ".

בתחום הזה. כל הכבוד לשר החינוך והתרבות. בתוך כל הכספים האלה, שעפים בחלל החדר הזה, לא מצא שר החינוך והתרבות מיליון אחד או 2 מיליון שקלים בשביל להוסיף כמה שעות ליום חינוך ארוך, בשביל להנהיג לימוד חובה חינוך לגילאי שלושה-ארבע בכית'ספר אחד, בפניה אחת, בשכונה אומללה אחת, לכל הרוחות? הוא לא מצא את 7 מיליוני השקלים המסכנים הללו לשיקום שכונות, שגובו אותם? לא לקחו אותם, לא הקפידו אותם, גנבו אותם.

אבל אין לכם מה לדאוג, בשכונות מצביעים בעדכם. הם רוצים את הליכוד. הם יצביעו בעד הליכוד. איך אמר ראש הממשלה? — נשלם כל מחיר, הכול כשר, כל האמצעים. העיקר שהליכוד יהיה בשלטון. האם זה נכון? זאת השיטה.

ובכן, יש לי חדשות בשבילכם. אולי יוסי בן-חמו יצביע בשבילכם, אולי הוריו עוד יצביעו בשבילכם, אבל יש הרבה מאוד חושבים במדינה הזאת, שנקעה נפשם מן המחזות המתרחשים באולם הזה מדי פעם, מהזלזול שלכם בציבור, מהופעותיו של חבר הכנסת פלדמן. הוא לא באגודת ישראל, גם הוא נציג של הליכוד, גם הוא מבצע מדיניות לקולקלת ונפשעת, ומפועי פה כמעין אסטרטגות, חבר מכוכב אחר, צוחק, מגחך ומלמל אותנו. גם הוא מבצע את המדיניות של הליכוד. ועל כל זה ביחד ישלם הליכוד.

היו"ר ח' קופמן:

תודה רבה לחבר הכנסת מיכאל בר-זהר: הוא רק לא אמר באיזו עיר גר בן-חמו הצעיר. חבר הכנסת עמיר פרץ, בבקשה.

מיכאל בר-זהר (העבודה):

האם אתה רוצה לדעת?

עמיר פרץ (העבודה):

אני בן-חמו. מה הבעיה? האם זאת הבעיה שלך, מי זה בן-חמו?

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מזדהה עם כאבו של יושב-ראש ועדת החינוך והתרבות, חבר הכנסת מיכאל בר-זהר. אחד ההישגים הגדולים שהכנסת היתה יכולה לרשום לזכותה היה, אילו באמת היינו מצליחים להפעיל הלכה למעשה את יום החינוך הארוך בכל מדינת ישראל. חברים באו אלי פעמים רבות ואמרו לי: תשמע, אתה עלול לגרום לביטול היתרון שיש לערי הפיתוח כאשר אתה מסכים לאוניברסליות בכל מיני תחומים. תשמור על היתרון שיש לנו, תדאג לך שרק לנו יהיה יום חינוך ארוך, שרק לנו יהיה חינוך חינוך לילדים גילאי שלושה-ארבע. ואני אומר להם: תדעו לכם, שכל עוד נותנים לנו את הדבר הזה כמתת לעניים, כך זה גם נראה.

אדוני יושב-ראש ועדת החינוך, אני מציע לך לבקר באותם כתי"ספר שבהם כניכול התחילו בזה, ותראה כמה מתבטאת שם ההשלמה: בחוגים שאינך יודע מה תפקידם, עם מורים בלתי מקצועיים, עם כל מיני העשרות שאין להן קשר למאבק נגד התוצאות המחרידות שקיבלו לפני כמה חודשים בעקבות מבחני ההישגים. זאת בעצם הבעיה.

הבעיה היא בכך, שמדינת ישראל לא רואה בהשקעה בחינוך יעד לאומי ליצירת חברה בריאה, המכשיר אזרחים למאבק בכל נושא ונושא. האוכלוסיות העשירות, כאשר תהינה, תמצאנה לעצמן את הפתרון ההולם, והאוכלוסיות האחרות — ודאי שלא.

יש הרבה מאוד חוקים שמנסים להצניע אותם. מנסים לשטות בעם. משדרים לעם שאפשר לעקוף חוקים. וכשאתה

עמיר פרץ (העבודה):

קראתי מה שחבר הכנסת יוסי שריד כתב אלי. אם זאת הנחמה שלך, תהיה בריא.

היו"ר ח' קופמן:

זאת לא נחמה. אבל יש מציאות מסוימת בעולם.

קריאה:

מה הוא כתב?

עמיר פרץ (העבודה):

הוא כתב על המצוקה הקשה ברוסיה, על המלחמה בתור ללחם שם.

היו"ר ח' קופמן:

על תור של חמש שעות ללחם במוסקבה — — —

עמיר פרץ (העבודה):

אם זאת נחמתך — — —

היו"ר ח' קופמן:

זאת לא נחמה, אבל יש מציאות מסוימת. כשאתה מעלה 400,000 איש, זה לא פשוט.

עמיר פרץ (העבודה):

אם אתה חושב שעוצמתה, חוסנה ויציבותה של מדינת ישראל, ושזמן שהותם ויציבותם של העולים המגיעים לכאן יהיו תלויים במדידת רעב מול רעב — האם זה הדבר שאותו מציעה הציונות? האם כל מבחנה של העלייה הוא בכך, שאנחנו צריכים להתפלל שהרעב בכרית-המועצות יהיה גדול יותר? זה מבחנה של הציונות?

אילו אמרת לי שהדבר בלתי אפשרי, שאין משאבים ואין מה לעשות, הייתי אומר שאתה צודק. אבל אתה רואה לנגד עיניך מעסיקים שמנצלים סתם את העולים. האם ממשלת ישראל קבעה, שצריך לשלם לעולה בעבור עבודתו 500 שקל בחודש, או 700 שקל בחודש? למה זה כך? אבל אנחנו יודעים שמשרד האוצר מנהל מאבק בלתי פוסק, שנה אחר שנה, מתוך כוונה להוריד את שכר המינימום. אז הם יוצרים אווירה מסוימת.

על שר האוצר אפשר לומר, שבמקרים רבים מאוד הוא ענייני, והוא אומר בגלוי את דעתו. באחת הפגישות הוא שאל: למה אתם לא מאפשרים לעובד שרוצה לעבוד תמורת 600 שקל לעשות כן? תראו איזו ציניות. הרי העובד מתחנן לעבוד תמורת 600 שקל לחודש, אלא שאנחנו, הכנסת, לא מאפשרים לו לעשות זאת. זה מה שנקרא — לאפשר למישהו למות בכבוד תחת הגשר.

זו איננה גישה. זה בוודאי לא תפקידה של מדינת ישראל. אנחנו מדינה שמספר אזרחיה עדיין קטן, ואנחנו צריכים לשמור על כך שהעוצמה שלנו תבוא מכל מגזרי האוכלוסייה. העם היהודי השתבח במשך שנים רבות במעלות מסוימות, והוגדר על-ידי כל אומות העולם כעם הספר. בכל מקום בעולם אנחנו היינו אלה שהובילו בהשכלה. אבל, לצערי הרב, משבר ההשכלה של העם היהודי עומד להתרחש דווקא במדינת ישראל.

היו"ר ח' קופמן:

תודה רבה לחבר הכנסת עמיר פרץ. חבר הכנסת אלי דיין, בבקשה. אני מבקש להזכיר לך שוב, שאתה מסתייג על כל הסעיפים, עד סעיף 7 ועד בכלל.

אלי דיין (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, שימו לב שלא נוכח כאן שום שר מהממשלה, אף לא חבר אחר מהקואליציה.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

מלא פה. אתה לא רואה?

אלי דיין (העבודה):

לא. איפה הם? אינם.

במה אנו דנים בסעיפים האלה? מה מציעה לנו הממשלה הזאת? היא מציעה לנו בסעיף 3 תיקון חוק לימוד חובה. במקום "התשנ"ג" יבוא "התשנ"ה", ובמקום "התשנ"ט" יבוא "התשס"א". אתם יודעים מתי זה התשס"א?

מיכאל בריזור (העבודה):

הכול בלוף, הדחיות האלה. מעולם לא יישמו את זה. יש פה הטעיה, שדוחים בעוד שנתיים, זה מעולם לא יושם.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

זה כמו אותו איש, שהלך עם תחנת האוטובוס על הכתף.

היו"ר ח' קופמן:

חבר הכנסת אלי דיין, אני מזהיר אותך, שגם זמן התשובות יובא בחשבון ומזמן.

אלי דיין (העבודה):

רבותי חברי הכנסת, בחוק יום חינוך ארוך, במקום "התשנ"ד" יבוא "התשנ"ח". ממש עד ביאת המשיח צדקנו.

אני שואל אתכם, רבותי חברי הכנסת, הרי לחושך הממצאים בעניין החינוך שהיו השנה, והזעקה הגדולה והבורות הגדולה והפערים החינוכיים והפחתה של מספר התלמידים באוניברסיטאות באופן יחסי וביחס למה שקורה בארצות ערב — היינו צריכים להפעיל את החוקים האלה לאלתר, עוד באמצע שנת הלימודים, לא להמתין אפילו לשנת הלימודים הבאה.

אבל את הממשלה הזאת לא מעניין החינוך. אתם יודעים כמה עסוק כרגע שר החינוך? — לא בנושא החינוך, לא בנושא התרבות, אלא במציאת איזו נוסחה כדי שהמפד"ל תוכל לקחת עוד כסף לכל מיני עמותות שלה.

היו"ר ח' קופמן:

אבל זה נושא החינוך והתרבות.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

חבר הכנסת דיין, אתה יודע מה הנוסחה האחרונה? להעביר זאת לתקציב 1991. הולכים בברכס, כמו הסרטיים, ושם אין בעיה.

אלי דיין (העבודה):

אני מודה לך על העזרה. דהיינו, לקבוע היום, מאחר שזה ייחודיים, והחוק חל רק על שנת התקציב מ'1 בינואר 1992, ואנחנו הרי נמצאים ב'31 בחודש: שר החינוך, במקום להיאבק על חינוך לגילאי שלוש-ארבע, לצמצם פערים בחינוך וליישם חוק יום לימודים ארוך, שמונע נזר מנותק, מונע בעיות חברתיות קשות ביותר — שר החינוך מציע שהייחודיים ייכנסו ל-1992. זה הפלפול של שר החינוך.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

חבר הכנסת דיין, עוד יותר, יש לזה יתרון כי זה מפחית את הגירעון של 1992.

אלי דיין (העבודה):
נכון.

הי"ר ח' קופמן:

זו גם הצבעה טרוראקטיבית חוקית.

אלי דיין (העבודה):

רבותי חברי הכנסת, יש כאן ציניות, ואתה ממש מרים ידיים ואומר: האם בכלל יש טעם לעלות על הדוכן, לדבר ולהעלות הסתייגויות ולקרוא? אני תמה, הרי שר החינוך והתכנון היה צריך לשבת כאן בדיון על הסעיפים האלה ולקבל חיווך מידי חברי הכנסת כדי שיוכל למלא את משימתו, כדי שכשנה הבאה יוכל, לומר: יש לנו הישגים חינוכיים, אנחנו מצמצמים את הפערים החינוכיים, אנחנו גורמים לכך שילדים בכל רחבי הארץ, גילאי שלוש — הרי אנחנו יודעים, וכל מומחי החינוך אומרים לנו, שכנושא חינוך יש להתחיל בגיל הרך, הפער מתחיל בגיל הרך ולא באוניברסיטה. כל הבעיות של הנוער המנותק — ולפי מחקרים שבדקנו, יש ילדים רבים, רבבות ילדים בארץ שאינם באזורי פיתוח, ואינם הולכים לחינוך טרום-חובה בהיותם גילאי שלוש עד חמש, ואז הם מגיעים עם חסך חינוכי, חסר להם הרבה חומר, הם לא מוכנים די הצורך לגן-חובה, והם מתקשים בבית-הספר היסודי ולא מגיעים לבית-הספר התיכון. שם מתחילה הבעיה.

אני יכול לספר מניסיוני כראש עיריית אשקלון. אנחנו לא עיר פיתוח. כיום הראשון שנבחרתי, בשנת 1978, העברתי החלטה: כל הילדים ילכו לגן טרום-חובה. מצאנו 2,000 ילדים שלא היו בגן טרום-חובה וסכסדנו אותם מתקציב העירייה, וכלבר שיתחילו ללמוד בגן טרום-חובה, כדי לצמצם את הפער החינוכי, כי מצאנו שרוב ילדינו ממשפחות נזקקות ואומרים: חינוך טרום-חובה לגילאי שלוש עד חמש עולה הרבה כסף, ממילא האם לא עובדת, שהילדים יישארו בבית.

והנה הכנסת מחוקקת חוק, וכל שנה רוצה לדחות אותו, כי סדר העדיפויות משובש.

אני קורא ליושב-ראש ועדת החינוך והתכנון היושב כאן, חבר הכנסת מיכאל בר-זהר, שאני מצטרף לכל דבריו, לגנות את שר החינוך שלא ממלא את תפקידו, לא מייצג את בעיות החינוך האמיתיות של עם ישראל — הוא מגלגל את עיניו ומדבר כיפה-נפש ואומר שהוא כאילו היה שר החינוך הטוב ביותר שהיה למדינת ישראל מעולם, מאז היווסדה — לגלות את דרכו האמיתית, את פרצופו האמיתי — כמלה בוטה יותר — לעיני הציבור ולהוכיח שענייני לא בקידום החינוך, לא בפתרון בעיות החינוך, כי שני החוקים האלה הם המינימום שבמינימום, כאשר מחלקים מאות מיליונים כלאחר יד, ואפילו שר האוצר לא יודע לאילו סכומים הוא כבר הגיע. נשמת אפו של החינוך — הנוער, הגיל הרך, יום חינוך ארוך המקובל בכל ארצות העולם. רבותי, כאשר אומרים "מדינות מפותחות" — במרוקו יש יום חינוך ארוך עד השעה 17:00. עשרות אלפי צעירים מגיעים לאוניברסיטאות. פרסמו עכשיו מה קורה בארצות ערב.

ואנחנו, מדינת היהודים, מתעסקים בעוד עמותה ייחודית כזו או אחרת, כדי לשרת כל מיני עסקנים מפלגתיים, לפרנס אותם ולשלם להם משכורות כאשר הם לא עושים מאומה, זו פרנסתם: להגיד שהם עוסקים בתרבות רוחנית-תורנית, וכל מיני שמות, במקום להשקיע את המשאבים הגדולים האלה ממש בעתידו של העם ובעתידו של כל ילד וילד בחברה.

רבותי חברי הכנסת, אתם רואים את הסיכוי שלנו לבטל את הדברים האלה — האנשים האלה אפילו לא יושבים פה כדי

לשמוע, לא מעניין אותם, יש אטימות לב, אני כבר לא יודע איך לקרוא לזה, אין רגישות מינימלית לדברים כה חיוניים.

תקוותי היא שתבוא ממשלה אחרת, ומהר ככל האפשר, שיהיה לה סדר עדיפויות אחר. תודה רבה.

מיכאל בר-זהר (העבודה):

כן יהי רצון.

הי"ר ח' קופמן:

תודה רבה. חברת הכנסת נאוה ארד, תנמקי בבקשה את כל ההסתייגויות.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אדוני היושב-ראש, האם נוכח הנוכחות באולם אתה מוכן להודיע, שאחריה אדבר אני? המתח הורג אותי.

הי"ר ח' קופמן:

חבר הכנסת צ'רלי ביטון איננו נוכח. אומרת לי סגנית מזכיר הכנסת, שמשום-מה אין לך הסתייגויות עד סעיף 8.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

יש לי שתי הסתייגויות.

הי"ר ח' קופמן:

כתוב: סיעת מפ"ם.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

"חברי סיעת מפ"ם". נא לראות את ההסתייגות הראשונה — — —

הי"ר ח' קופמן:

אבל רק לחלופין.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

לא. יש לי גם לא לחלופין.

הי"ר ח' קופמן:

בסיעת חד"ש אתה לא נמצא, נכון?

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אני מבקש. בסעיף 3 יש לי הצעה לחלופין. זה הסדר, שהיועץ המשפטי של הוועדה בונה את ההסתייגויות כאשר יש להן מדרג הגיוני. אדוני היושב-ראש, הכלל הוא שחבר הכנסת לא יכול לנמק הסתייגות לסעיף וגם הצעה לחלופי חלופין לסעיף, אבל אנחנו לא הגשנו הסתייגות ראשית.

הי"ר ח' קופמן:

ברור לי.

חברת הכנסת נאוה ארד, בבקשה.

נאוה ארד (העבודה):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, חברי הטוב חבר הכנסת מיכאל בר-זהר, יושב-ראש ועדת החינוך והתכנון של הכנסת, הרי אתה רואה מה קורה כאן בדיונים, וזה באמת לא מעסיק הרבה מאוד אנשים. אבל אני מנסה להשוות בין הדיון שמחקים היום לבין דיונים בעבר. בעבר משרד החינוך, גם כאשר הוא לא כיצע למעשה את החוקים שאנחנו רצינו שיבצע, היה בא אליך, אל הוועדה שאתה עומד בראשה, היה בא אל ועדת הכספים, היתה ועדה משותפת של ועדת החינוך והתכנון וועדת הכספים, לראות מה גורלו של החינוך במדינת ישראל. היום שר החינוך והתכנון נותן יד לתעמולה שקרית מסוכנת מאוד, כאילו מצבו של החינוך במדינת ישראל השתפר.

מגיעים. קולטים עלייה. אני זוכרת ימים, שרק כתוצאה מהחינוך והמחקרים שנעשו בחינוך על עדות שונות הוכחנו, שהסיבה לכך שילדים לא הגיעו להישגים איננה השתייכותם לעדה זו או אחרת. זה לא עושה אותם חכמים פחות או נבונים פחות. הם לא הגיעו להישגים מפני שלא השקיעו בילדים האלה ולא נתנו שוויון הזדמנויות אמיתי, מה שאנחנו קראנו העדרה חיובית. ומסתבר שבכלל לא חשוב המוצא של הגאון והטיפש. יש גאונים וטיפשים בכל עדות ישראל ובקרב כל אורחי מדינת ישראל.

חברי כנסת ערבים בוודאי יעלו ויגידו את מה שיש להם לומר על החינוך במגזר הערבי לפני זמן קצר התפרסמו נתונים על מצב החינוך במגזר הערבי, על ההישגים. כל אחד מאתנו שנוסע ומבקר ביישובים ערביים רואה באילו תנאים פסיים הילדים לומדים. כל זה לא מעניין את הממשלה.

אני פונה בעיקר אליך, חבר הכנסת ברוזה, כי אתה כשבילי נציג האופוזיציה, הממשלה לא קיימת. יש לי תחושה, שגם אצלנו חברים שמדברים גבוהה-גבוהה על כך שצריך להרים יחד את הדגל המדיני ואת הדגל החברתי, שמים דגש יותר — ואומנם צריך לשים דגש יותר — בנושאים של תעסוקה ואבטלה, בנושאים של פער בהכנסה, בכסף, אבל לא בחינוך. משום-מה, נושא החינוך לא מקבל את המקום הראוי לו לפחות במערכת ההסברה שלנו.

לממשלה אין לי מה לומר. בסך הכול זו פגיעה בילדי ישראל, זו פגיעה באורחי מדינת ישראל, זו הורדת איכות, זו בכייה לדורות. מה שלא נשקיע היום לא נוכל לתקן בעתיד. גורמים שונים ומשונים נותנים לזה יד בגלל אינטרסים שלהם. אנחנו, כחברי אופוזיציה, הדבר היחיד שנותר לנו הוא להצביע, כמובן, בעד הסתייגות, נגד הממשלה, נגד חוק ההסדרים המוזר הזה, ולעשות כל מה שאנחנו יכולים כדי שהעם ידע את האמת. והאמת היא שהחינוך במדינת ישראל בנסיגה, שיש אפליה במדינת ישראל בין חינוך לחינוך, בין ילדים לילדים. והחרדים מיתממים, שהם דואגים לחינוך ילדי ישראל. אני רוצה שהם יקבלו מה שמגיע להם, אבל בסחיטה שלהם הם גורמים לכך, שמערכת החינוך של ילדי ישראל הולכת ונעשית גרועה יותר.

היו"ר ח' קופמן:

תודה רבה לחברת הכנסת נאוה ארד. חבר הכנסת צירלי ביטן איננו. חבר הכנסת שמעון שטרית, בבקשה.

שמעון שטרית (העבודה):

אדוני היושב-ראש: כנסת נכבדה, החוק הזה והחוקים הנלווים הנוספים שהונחו לפנינו על-ידי ממשלת ישראל מצטיינים בתכונה בולטת מאוד, ברורה מאוד, והיא שאין תחום חברתי אחד, שהממשלה הזאת אינה מכלילה בחוק סעיף הפוגע בו. אין, בתחום הבריאות, גחלים מהמס המקביל כ-100 מיליון שקלים כדי לממן את העולים שאינם יכולים לשלם. גחלים את זה מהמס המקביל, שמיועד לקופות-החולים, לכל קופות-החולים, דבר שישאיר את קופות-החולים בגירעון, ומשמעות הדבר היא, שלמעשה אנחנו מדברים על פגיעה במערכת הבריאות. פוגעים במערכת, הבריאות גם בסגירת תחנות של מגן-דוד-אדום.

בחינוך, והוא נושא הסעיפים שאנחנו עוסקים בהם כרגע, דוחים ביצוע, אומנם לתאריך פורמלי, בכמה שנים, אבל הכול יודעים שאיש לא מתכוון ברצינות להפעיל את זה — גם חוק חינוך מיוחד, גם חוק חינוך ארוך, וגם חוק להרחבת גילאי לימוד חובה.

אתה הערת בצדק, זה אמור לא רק לגבי הממשלה הזאת, גם לגבי ממשלות קודמות — כשאומרים שמאריכים ביצוע של חוק כביכול משנה לשנה, קל מאוד לשנות את ההיסטוריה. ויש אנשים שיראו את זה ולא יבינו, ויחשבו שמה לפחות ביצעו את החוק, שיש איזה לקחים, שמחליטים, אולי, אם אין מספיק תקציב, לעשות את זה במקומות שונים. אנחנו יודעים שבכלל לא ביצעו את החוקים האלה. זה גם ביוזין לכנסת, כי החוק הזה שאתה העברת היה חוק שכנסת ישראל קיבלה. ובסך הכול, היו גם דברים אחרים, היו גם חוקים אחרים שראש הממשלה או שרים ניסו שלא לבצע, ואנחנו הצלחנו להקים כוח שלא נתן להם לעשות את זה.

אבל העם לא יודע. החרדים אומרים כל הזמן, שאחד הדברים שהם רוצים הוא חינוך לילדי ישראל. והם נותנים יד לא רק להתנחלויות ולדרישות של כל הקבוצות הימניות הקיצוניות, אלא הם בעצם נותנים יד לפגיעה בחוק לימוד חובה, זאת אומרת לקחת חינוך מילדי ישראל, ואלה בדרך כלל הילדים שמשרתים בצבא. זה מה שמעניין. כל הכבוד לחרדים, הם מחזיקים ילדים מגיל אפס עד הישיבות. אנחנו איבדנו את זרם החינוך של ילדי העובדים, בטעות, היום אולי אפשר להבין מה היתה הטעות, ולעומת זאת גדל זרם של משתמטים. והם דואגים לזרם הזה. הם דואגים לא רק לחינוך אלא גם למזון ולכל הדברים הנלווים.

ובכן, הם נותנים היום יד לזה, שבעצם שוב לא מבוצע חוק לימוד חובה. ואני פונה אליך, אדוני יושב-ראש ועדת החינוך והתרבות, גם לגבי חינוך חובה וגם לגבי יום חינוך ארוך. לדעתי אתה צריך לכנס מסיבת עיתונאים: לדעתי צריך לקחת היום מורים ומורות, ואת ארגוני הנשים מכל רחבי הארץ, ולהוכיח מה קרה לחינוך במדינת ישראל בתקופת הממשלה הזאת. בכלל זה בתחום קליטת העלייה. אנחנו יודעים שהיום שולחים ילדים מוקדם הביתה. זה לא רק שאין יום חינוך ארוך, זה לא רק שאין ביצוע של חינוך לגילאי שלוש עד חמש. היום אין חינוך בכלל, ויש מקומות שבהם אין אפילו חוגים.

נראה לי שזה אחד הנושאים, שחובת האופוזיציה היום לשים בהם דגש, כי אני חושבת שהנושאים האלה נוגעים ללב העם. אני חושבת שבאיזה מקום נופלים ל"כאילו" הזה שהממשלה עושה. אני מדברת עם אנשים ואני שומעת. אומרים לי שיש חינוך טוב יותר. מה טוב יותר? הרי באים אליך הורים ומתלוננים שמשלמים יותר. הם באמת משלמים יותר, אבל הם משלמים יותר ומקבלים פחות.

אתה בקיא בזה יותר ממני, חבר הכנסת ברוזה. זה שימוש פסיכולוגי בתעמולה, וצריך למצוא את הדרך המתאימה ללכת נגד.

שנים רבות היינו גאים בכך, שבפועל הוכיחו ארגוני הנשים, לא רק לישראל, גם לעולם, את חשיבות החינוך מגיל שלוש עד חמש. ואדוני היושב-ראש, אני רוצה להגיד לך מתוך ניסיוני כמזכ"ל "נעמת": היו שכונות מצוקה שבהן הילדים היו במעונות, מעונות של "נעמת" או רצ"א או "אמונה" — לצורך זה כל ארגוני הנשים וכל המעונות חשובים והם ברמה דומה — ושם היה צריך לשנות את תוכנית הלימודים בכיתות א', כי אותם ילדים באו מצוידים בכלים וביכולת, ומה שלימדו בכיתה א', כבר לא היה רלבנטי לגביהם.

אנחנו מדברים היום על כך שנכנסים מחשבים לבתי-הספר, נכנסות טכניקות חדשות של לימוד. קודם כול אנחנו גורמים לאפליה בין ילד לילד, אבל גם אל הילדים שיש להם אולי פוטנציאל כלשהו שאפשר לגלות אותו אנחנו לא

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

אתה מתכוון לחוק ליום חינוך ארוך.

שמעון שטרית (העבודה):

פוגעים בחוק ליום חינוך ארוך, אמת. אתה הבנת את כוונתי, אדוני יושב-ראש ועדת הכספים. אני מודה לך על שהבחרת עוד יותר את הדברים.

ופוגעים בתשתית. 350 מיליון שקל שהיו מיועדים לפיתוח הרכבת, לוקחים אותם. זאת אומרת, הופכים את האגרות של הנמלים בעצם לצורה של מס. זה כבר לא תשלום בעבור שירות, זה מס.

ופוגעים בשיקום השכונות, מקצצים ישירות 7 מיליון שקלים ומונעים תקצוב של תוכניות חינויות בהיקף של 13 מיליון שקלים — יחד קיצוץ של כ-20 מיליון.

פוגעים בילדים, שוללים קצבאות ילד ראשון וילד שני במשפחה, שהמפרנס העיקרי שלה מרוויח 95% מהשכר הממוצע במשק, היום זה כ-2,600 שקל. מה זה 2,600 שקל? זה ברטו ברטו. אחרי הפרשות, ניכויים ומסים, תשלומי החובות — ההכנסה הפנויה היא פחות מ-1,000 שקל לאוכל, וגם האוכל יקר.

פוגעים במעונות יום. פוגעים בנוסעים בתחבורה הציבורית, קיצוץ של 20% בסוכסידיה. פה זה פגיעה נטו בחלשים. מי נוסע באוטובוסים? מי שאין לו רכב פרטי. רק קבוצה קטנה שיש לה רכב משמשת בתחבורה הציבורית לנסיעות בין-עירוניות. פוגעים בעולים. פוגעים בעולים בעלי אשרת עולה מסוג א/1 למה? משום שהוששים שהעולים מרוסיה, מאז יולי, יקבלו דרכונים, יבואו הנה; יעשו תחנת מעבר קצרה וימשיכו לארץ אחרת. אבל במקביל פוגעים גם בכל העלייה מארצות המערב. 8,000 עולים שהשתקעו בארץ, השתקעו לאחר שהיו בתקופה של תושבות זמנית, או שהיתה להם אשרת ישיבה זמנית עם אשרת עולה.

מה צריך הציבור לחשוב עכשיו, אחרי המגילה האדורה והמקוללת הזאת של גזירות קשות ומרות שממיתים על החברה הישראלית הממשלה הזאת, חברה ותומכיה? אני שואל את עצמי, איזו מסקנה צריך הציבור להסיק, כל הציבור שנפגע מהתקציב הזה, איזו מסקנה הוא צריך להסיק? האם יעזור לו לכתוב מכתבים לעיתון? לא. לא עזר. כתבו מכתבים ולא עזר. האם יעזור לבוא ולעשות כאן כנס של לובי חברתי בכנסת עם למעלה מ-200 פעילים מכל שכונות השיקום? זה לא עזר. היו כאן, צעקו, דיברו עם חברי כנסת — לא עזר. גרוע יותר, אותם פעילים באו אתמול לכנסת, ומה מייצג להם חבר הכנסת דן תיכון? שמענו את זה בטלוויזיה, הוא אומר להם: היום אין לכם מה לחפש, לכו הביתה.

למי יש מה לחפש בכנסת הזאת? אם לנציגי השכונות אין מה לחפש בכנסת, לפי הצעה של חבר ותיק מאוד, חבר הכנסת דן תיכון, אז למי יש מה לחפש? רק למי שתופס את הממשלה בגרון? רק למי שיכול להפיל אותה ולהגיד: תנו לי עוד 800 מיליון, מיליארד, 500 מיליון, 50 מיליון, 28 מיליון?

אולי תעזור איזו שתדלנות כמו שעשו ארגוני העולים, שבאו לכנסת ודיברו עם חברי הכנסת והסבירו את העניין? גם זה לא עזר. עשו שתדלנות, אפילו אני החתמתי על עצומה, הנהנתי אותה בפני כל חברי הכנסת, גם על הנושא של חינוך מיוחד, גם על הנושא של שיקום שכונות, מניעת הפגיעה בפריקט שיקום שכונות, וגם על הנושא של מניעת הפגיעה בהטבות לבעלי אשרת עולה מסוג א/1. דיון היה? האם

בוועדת הכספים היתה הזדמנות למי מחברי הכנסת להסביר למה הוא רוצה להסתייג בנושא כלשהו? האם היתה לו הזדמנות להסביר למה זה מסוכן לפגוע בשיקום שכונות? האם היתה לו הזדמנות להסביר למה הוא הגיש הסתייגות בנושא החינוך המיוחד? לא. לא. ישבו חמש דקות, כשראו שאין רוב הוציאו את הוועדה להפסקה, אחר כך נפגשו עוד הפעם לחמש דקות, ראו שיש רוב — מכונת ההצבעה עברה. אפילו לא ידעו על מה הם מצביעים, מה זה חשוב על מה מצביעים. שום דיון לא היה.

איפה היו הדיונים המשמעותיים? הדיונים המשמעותיים היו במסדרונות, כלשכת שר האוצר, כתאי הטלפונים פה בסביבה, חלק מהדיונים היו כאן — — —

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

אתה מוציא לעז על חברים בוועדת הכספים. אתה מעלה על דעתך, שיש חברים בוועדה שלא ידעו על מה הם מצביעים?

שמעון שטרית (העבודה):

אני לא רק מעלה על דעתי, אני קובע בצורה חד-משמעית, שהם לא ידעו על מה הם מצביעים, לא התעניינו על מה הם מצביעים. לא ניתנה הזדמנות להציג נימוק למה לא צריך להצביע כפי שהם הצביעו. אני קובע את זה בצורה הכי רצינית, ואני מסרב לחייך לאור ההערה שלך.

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

— — — כל מי שמצא לנכון השתתף בדיונים.

שמעון שטרית (העבודה):

למה המכון לפירון העבודה והייצור לא נכנס? למה נציגי שיקום שכונות לא היו? למה ההורים של החינוך המיוחד לא היו? למה ארגוני העולים לא היו? אלה דוגמאות. תן לי תשובה למה. הם כתבו, הם ביקשו והם דיברו גם באופן אישי וגם ניסחו מסמכים.

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

יש לי הודעה בשבילך.

שמעון שטרית (העבודה):

דיברו אתך. הם דיברו אתך, אבל בוועדה?

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

— — — גם נציגי השכונות.

שמעון שטרית (העבודה):

ומה היה? הבאת אותם לוועדה?

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

תראה, עוד תראה מה שיהיה.

שמעון שטרית (העבודה):

הבאת אותם לוועדה? אני מדבר עכשיו על הוועדה, מה היה אופי הדיונים בוועדה. לוועדה לא הבאת.

אז אני שואל את עצמי, אדוני היושב-ראש, מה המסקנה שצריכים להסיק אזרחי ישראל העומדים בשורה הארוכה של מי שנפגעו מהגזירות ומהחקיקה ומהחוק ומהתקציב? מה הם צריכים לחשוב, מה הם צריכים לחשוב לאור העובדה שיש קבוצות מסוימות שבהן לא היה צריך לדרון בוועדת הכספים, הם סידרו את הכול, הם גם לקחו את זה ובגדלו?

אם נכונה הידיעה שהיתה התחייבות, שמתוך 7,500 יחידות דיור המתוכננות בשנה הבאה, 5,000 ייבנו ביש"ע, מה שנקרא יש"ע, בשטחים — אם זה נכון, זאת אומרת שבסך

שמעון שטרית (העבודה):

אם כך, אתה מקרה אבוד, ואני מתאר לי שעם ישראל חכם יותר גם מפרופסורים שלמדו הרבה שנים וכתבו הרבה ספרים, ועם ישראל ידע מהי התשובה הנכונה.

אדוני היושב-ראש, מכיוון שתהיה לי עוד הזדמנות לדבר, הרי את המסקנה מה צריך לעשות בעקבות מה שאמרתי, אני אניד בסיבוב הבא. תודה רבה.

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

שמעון שטרית (העבודה):

אני אשאיר אותך במתח.

היו"ר ש' דיין:

רשות הדיבור לחבר הכנסת יאיר צבן, אחריו — לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי, אחריה — לחבר הכנסת האשם מחאמיד, אחריו — לחבר הכנסת מוחמד נפאע, ואחריו — לחבר הכנסת חיים רמון.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

יש פה טעות, זו כבר הפעם השנייה שמדלגים עלי.

היו"ר ש' דיין:

בבקשה, חבר הכנסת יאיר צבן, ואם יש טעות ברישום, אבקש שיתקנו אותה.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ההסתייגויות שלנו בסעיפים הללו אכן עוסקות בחינוך: הן בדחייה הנמשכת של החלת חוק חינוך חובה על ילדי הגנים והן בנושא של חוק יום לימודים ארוך. שניהם נוגעים לכלל ילדי ישראל, אבל בעיקר לילדים מאותן שכבות נחשלות, שרק אם נקדיש להן משאבים כספיים, ובמיוחד אנושיים, מהטובים ומהגדולים שיש ברשותנו, יש תקווה להעלות אותם במדרגות אל רמת ההשכלה הנדרשת היום בחברה מודרנית, כפי שהיינו רוצים שהחברה הישראלית תהיה.

העניין הזה חמור במיוחד על רקע הנתונים האחרונים על מצב החינוך בשכונות, בעיירות הפיתוח, במגזר הערבי, בחלק מבתי-הספר הממלכתיים-הדתיים.

חברי הכנסת, היטיב לומר כאן חבר הכנסת מיכאל בר-זהר מהי החשיבות של השקעת מאמצים בחינוך ילדים בגיל הרך, דווקא בשכבות הללו שהזכרתי. אבל אין זה פלא שהממשלה הזאת, למרות התוצאות המדהימות של הסקר והמבחן בהבנת הנקרא, ולמרות ממצאים אחרים, למרות העובדה שהדין-וחשבון האחרון של המרכז לחקר המדיניות החברתית של הממשלה מצביע, בהשוואה בין-לאומית, על כמה וכמה נסיגות בתחומים שונים של החינוך אצלנו ביחס לארצות מפותחות אחרות — למרות כל אלה, מה שמאפיין את מדיניות הממשלה הזאת בתחום החינוך זה צמצום היריעה, קיצוץ המשאבים ולא הרחבתם.

זה מטיל סימן שאלה כבד מאוד על עתיד החברה הישראלית. אנחנו נמצאים במפנה בין שתי מאות. אדוני היושב-ראש, אנחנו צריכים לעלות כיתה. אנחנו צריכים לעבור מהמאה ה-20 אל המאה ה-21. ובמאה ה-21 תימשך בוודאי התחרות על משאבים הנמצאים בקרקע, על מים, על נפט, על זהב, על נחושת, על עופרת — אבל יותר ויותר תתמקד התחרות במשאב הנמצא במוח האנושי. ובתחרות במאה ה-21 תזכינה הארצות, לא אלו שיש להן בעיקר אוצרות טבע גדולים,

הכול ייכנו בכל מדינת ישראל 2,500 יחידות דיור לכל תושבי ישראל, ו-5,000 יחידות דיור, בהשקעה של קרוב למיליארד שקל, יושקעו בשטחים, ככה, פה, לנגד עינינו היתה עסקה בין גאולה כהן לשר השיכון ולשר יצחק מוריע.

יאיר שפרינצק (מולדת):

בדברים יפים לא צריך להתכייש.

שמעון שטרית (העבודה):

לבנות בית — זה תמיד יפה. השאלה היא איך אתה מחלק את המשאבים ולפי איזה סדר עדיפויות.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

איך נאמר? הרי הבונה בית ולא — — —

היו"ר ש' דיין:

חנכו.

יאיר שפרינצק (מולדת):

אתה גילית פה את כל האמונה שלך.

היו"ר ש' דיין:

חבר הכנסת שטרית, זה מעבר לזמנך.

שמעון שטרית (העבודה):

אני פשוט השבתי על ההערה של חבר הכנסת שפרינצק, כשהוא שואל: מה רע לבנות בתים? ובכן, אין רע בכניית בתים, השאלה היא רק איזה פנים יהיו לך כלפי אנשי עיירות הפיתוח, כלפי אנשי שכונות, כלפי זוגות צעירים שרוצים לגור בתוך הארץ הזאת. למה אינך מאשר את ההוצאה הכספית הזאת בשבילים?

יאיר שפרינצק (מולדת):

למה את הכסף הזה? למה כסף זה ולא אחר? אתה אומר שאין כסף לכולם?

שמעון שטרית (העבודה):

אין, עובדה שאין. באים העולים החדשים ואומרים להם שאין כסף, באים המובטלים ואומרים להם שאין כסף, באים הנכים ואומרים להם שאין כסף, באים המפגרים ואומרים להם שאין כסף.

יאיר שפרינצק (מולדת):

שמעון שטרית (העבודה):

אני לא רוצה להמשיך את ההתייגות אתך, כי הרי ברור לך, שאם אתה נותן לקבוצה שבעה סכומי עתק ולקבוצה רעבה אתה לא נותן ולא כלום, או כמעט ולא כלום, אין כזה צדק, והקבוצה הרעבה בסופו של דבר תקום, והיא תקום.

יאיר שפרינצק (מולדת):

היא תקום נגדכם.

שמעון שטרית (העבודה):

חבר הכנסת שפרינצק, אתה בפוליטיקה זמן קצר, ולמרות ניסיוןך הרב בתחומים אחרים אתה מגיע למסקנות נחפזות. אילו אתה היית תושב שכונות, אילו היית גר בשכונת שיקום, אילו גולו ממך את כבשת הרש שיש לך, וכל שכונות השיקום זקוקות בסך הכול ל-20 מיליון שקל, איך היית אתה מרגיש למראה אנשים שהסתובבו פה וקיבלו מאות מיליונים? אתה היית יוצא נגד שמעון שטרית או היית יוצא נגד יצחק שמיר?

יאיר שפרינצק (מולדת):

אני בעד תיקון עוול בכל מקום שהוא.

בהצעת התקציב שלפנינו מציעים, כמו בכל שנה, לדרות את הפעלת חוק יום לימודים ארוך וחוק לימוד חינוך טרום-חובה. חוק זה, כפי שאני, כחבר בוועדת החינוך והתרבות של הכנסת מבין, כשחוקקו אותו, מטרתו הייתה להוסיף שעות לימודים על השעות הקיימות כדי לגשר על הפער בין המצוי לבין הרצוי, שכולנו יודעים שהוא קיים, כאשר המצוי כאוב מאוד. מטרת החוק להרחיב את ההשכלה ולהעמיק את הידע של התלמידים.

בחנינות בחשבון ובהכנת הנקרא בכיתות ד' וה' הראו עד כמה רדודים נושאים אלה של השכלה וידע, עד כמה מסכנים התלמידים בארץ הזאת, עד כמה נחוץ יום לימודים ארוך, ובמקום להאריך אותו באים לקצץ אותו לגמרי, וכנראה עושים זאת, דוחים ודוחים, כי, כפי שאומרים, אין תקציב, ובכך יוצרים בישראל שתי אוכלוסיות, אולי גם שתי מדינות: מדינה של עניים מדוכאים ומדינה של מדכאים ועשירים.

אומרים: אין תקציב, והשאלה שעל כל חבר כנסת לשאול היא: לאן נעלמים כספי המדינה? כולנו יודעים שיש כספים ייחודיים, כספים לתנחלים, לאותם מתפרעים ברחובות רמאללה ובמקומות אחרים, בסילואן, עשרות מיליוני שקלים ואף מאות מיליוני שקלים להתנחלויות, שממאסות את חיייהם של ישראלים ופלשתינים כאחד, למיליציות מזוינות, תוקפניות, דורסניות וגזעניות, לסילואן, בתחום הגדה המערבית, ברצועה

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):
אפשר לשאול שאלה?

האשם מחאמיד (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
בבקשה.

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):
תגיד לי, למה גם אתה משתמש במלים "כספים ייחודיים"? מילא, הם עושים את זה. בשבילים זו מלאכת חוקם, אבל למה אתה צריך את זה?

האשם מחאמיד (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אני אסביר את עצמי. מותר לי לענות?

היו"ר ש' דיין:
בוודאי. הוא שאל, תענה לו.

האשם מחאמיד (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
כשאני אומר "כספים ייחודיים", לא אמרתי — אף שגם לזה אני מתכוון, אבל לא רק לזה — כספים ייחודיים שגם מפלגות אחרות מקבלות. בכלל, למפלגת העבודה אין כספים ייחודיים?

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):
יש.

האשם מחאמיד (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
יש. אתה יודע את זה טוב מאוד. אני לא אמרתי "חידים". נכון?

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

האשם מחאמיד (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אבל התנחלויות זה נושא אחר. הוא אמר "ייחודיים".

היו"ר ש' דיין:
גם זה ייחודיים.

אלא אלו שהאוצר הגדול ביותר, האוצר האנושי, יהיה בהן ברמה השכלתית, מדעית, טכנולוגית והומניסטית הגבוהה ביותר. אלו יזכו בתחרות.

השאלה היא, האם ישראל נערכת לתחרות הזאת? אני חושש שלא. אפשר היה שהדברים יהיו אחרת. אנו עומדים עכשיו בפני בעיה קשה מאוד של קליטת העלייה. אנחנו צריכים לספק עכשיו עבודה לרובבות עולים חדשים, ביניהם הרבה מאוד מורים למתמטיקה, לפיסיקה, לשפות, לאמנות, לציור, למוסיקה. במקום לעשות מפעל אדיר, לפתור קודם כול את בעיית התעסוקה הכאובה של הרבה אלפי עולים מצד אחד; במקום להכשיר אותם במהירות האפשרית כדי שיוכלו ללכת לעיירות פיתוח, לשכונות מצוקה, לכפרים ערביים, ולתת שם סיוע חינוכי, לימודי, השכלתי ותרבותי, שלא יהיה לנו אפשרות לתת אותו או שלא יצטוו עד עכשיו את האפשרות לתת אותו — את המאמצים האלה איננו עושים, אדוני היושב-ראש.

העניין הזה חשוב לא רק מהבחינה הזאת, שאתה פותח בעיית תעסוקה של אלפי עולים, במקום לשלם סתם דמי קיום או דמי אבטלה או הבטחת הכנסה; ולא רק שאתה תורם תרומה בלתי רגילה להעלאת הרמה במקומות הללו, ויחסית בהוצאה לא-גדולה — אתה גם מתגבר על עניין קשה של ניכור כלפי העלייה החדשה. אל נסתיר זאת, יש ניכור. יש ניכור בעיירות הפיתוח, יש ניכור בשכונות העוני, יש ניכור במגזר הערבי. בכל מגזר, על-פי דרכו, יש הרגשה, לא סתם תלושה מן האוויר, שמה המאמצים לקליטת העלייה יבואו בצורה זו או אחרת על חשבון אינטרסים צודקים של אותו מגזר. בעיירות הפיתוח ובשכונות המצוקה אנשים שואלים את עצמם: מדוע להם כן ולנו לא? לא תמיד השאלה מוצדקת, אבל זוהי תחושת הקיפוח.

כך גם בכפר הערבי, כך גם במגזר הערבי כולו. אתה יכול לעשות כאן מהלך של תרומה ישירה של העלייה החדשה לטובתם, לרווחתם של המגזרים הללו, ועליידי זה גם, לנסות להתגבר על אותם רגשות של ניכור.

יאמר האוצר: אבל אינני רוצה לבנות כאן עכשיו מפלצות ביוורקטיות, להגדיל את מספר העוסקים בשירותים הממלכתיים. אינני מאמין שהיה אפשר להתמודד עם קליטת העלייה בלי גידול במערכים הללו. אבל אם זה הפחד, חקים מרכז ארצי למדריכי העשרה מקרב העלייה החדשה, תעסיק ביתניים את האנשים האלה על-פי חוזים תקופתיים, אל תשלך אותם ביתניים כעובדי מדינה, נראה איך כל המערכות מתארגנות, מתיישבות במקומן, אבל תעשה מעשה ותתורם לחינוך.

איי-אפשר לדבר על החינוך בלי למחות כאן עוד הפעם, ולא נחדל, גם אם יושב-ראש ועדת הכספים יעלה לכאן ויאמר את דברו, שאין לו יסוד, אלף פעמים ואחת. לא נסכים שעיקרון צודק ונכון של שוויון מעמדם של כל ילדי ישראל בפני החוק ינוצל כדי להביא לכך שכספים ייחודיים, ללא בקרה, ללא פיקוח, ללא הכוונה, ללא קריטריונים הוגנים, שווים, ברורים וגלויים, יופנו למגזרים שהיתרון היחיד שלהם הוא, שיש להם מנוף של סחית על הממשלה הזאת. תודה רבה.

היו"ר ש' דיין:

תודה רבה. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי איננה באולם. חבר הכנסת האשם מחאמיד, בבקשה.

האשם מחאמיד (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה לנמק מדוע אנחנו דורשים למחוק את הסעיפים 3 ו-4.

של גני הטרנס-חוכה, ביטול מסגרות החינוך בשנתוני הטרנס-חוכה, ובמיוחד בקרב מאות אלפי משפחות מוכטלים, עניים, בשכבות מצוקה, והעדר מסגרות חינוך לתלמידים בגיל הרך — משמעות הדבר היא מערכת חינוכית עקה, חסרת שורשים, וכרוסם בלתי הפיך ברמת החינוך. בלא הכי, החינוך במצב ירוד, האבטלה גורמת, לירידה גדולה עוד יותר ברמת החינוך. את התקציב הפכה הממשלה לפיזורים המתגלגלים לכל עבר. למפלגות הקואליציה יש כספים, להתחלואות יש כספים, לילדי ישראל — חס וחלילה, מנין יש לממשלה הזאת כסף?

לכן אין פלא, אדוני היושב-ראש, שחברי הכנסת המצביעים על תקציב כזה, אין פלא שהדימוי שלהם בעיני הציבור הולך ונהיה גרוע יותר ויותר מיום ליום. זוהי התמונה הנכונה, רבותי, לממשלה הזאת לא אכפת ממצבם של ילדי ישראל. הם נמצאים בשני עולמות שונים. שוד של כספי המדינה, מצד אחד — בצהרי היום, לעיני עם ישראל — והפקרת העם בישראל, מצד שני. חבל שלעם הזה יש ממשלה כזאת. תודה רבה.

הי"ר ש' דיין:

תודה. רשות הדיבור לחבר הכנסת מוחמד נפאע.

מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה לנצל את ההודמנות כדי להתריע על המצב המחמיר שאלי נקלע עניין החינוך בקרב בני העדה הערבית הדרוזית בישראל. למרות כל הפרסומים וכביכול כל ההשקעות והנכונות לעזרה, המצב מחמיר והולך. מחר צריך היה להתקיים דיון בוועדת החינוך על הנושא הזה, והוא נדחה לשבוע הבא.

בבתי-הספר הדרוזיים פותרים בעיות של אנשים, של יחידים, אבל אין פותרים את בעיית החינוך. קונים אנשים, מוציאים תפקידים לאנשים, אבל אין פותרים את הבעיה. להיפך, המצב מחמיר והולך. לכן אחוז הנכשלים שם בהבנת הנקרא הוא הגדול ביותר מקרב אזרחי המדינה. המציאות תוכנית לימודים מיוחדת, שמנכנת למעשה להסתגרות צרה ועל בסיס פוליטי. המציאות ערבית לדרוזים והמציאות אנגלית לדרוזים. השאלה היא, למה אין תוכנית לימודים לקבוצה זו כחלק מאזרחי המדינה? כחלק מהאוכלוסייה הערבית כולה?

המציאות מה שנקרא המורשת הדרוזית. זאת אומרת זיוף המורשת, זיוף ההשתייכות. משחקים בהשתייכות לבני עמם. מדיניות הממשלה יוצרת את הרושם, כאלו היא מפנקת אוכלוסייה זו. זה כך במלים וזה כך בדיבורים, אבל בפועל ההיפך הוא הנכון. המנהיגות הרוחנית החליטה פה-אחד, שלימוד מה שנקרא המורשת זה דבר אסור מבחינת האמונה. למה אין משרד החינוך והתרבות מבטל את הדבר הזה? זה מה שאני אמרת מיום הולדתו של "הממור", הזה, שנקרא המורשת המזויפת.

אם הממשלה באמת רוצה לעזור, יש כמה לעזור. יש מחסור בבניינים, בחדרי לימוד, יש צפיפות בכיתות, בקורסי הדרכה. כל שנה מחליפים ספרי לימוד כאילו זו תחנת ניסיונות. גם השר דוד מגן אמר מעל במה זו, שאחוז הסטודנטים בקרב הדרוזים הוא בסוף הטבלה. תמיד הטענה היא שאין כסף. אם עושים מחסור בכניסות לשטחים הכבושים — תראו את הזרמת הכסף להתחלואות.

אדוני יושב-ראש ועדת הכספים, מי כמונו יודע לאן מופנים כספי הציבור — לסמטאות חשוכות, לפה ולשם. אני בטוח שחבר הכנסת שפרינצק מסכים אתי.

האשם מחאמיד (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
גם ייחודיים.

משה זאב פלדמן (י"ר ועדת הכספים):
בהחלט.

האשם מחאמיד (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אדוני היושב-ראש, כפי שהוסבר לי, ואני מודה על ההסבר, אני חושב שהכספים הללו להתחלואות גם הם כספים ייחודיים. הכספים המושקעים בכיבוש במקום בשלום, פשוט מאוד ממשיכים בכיבוש. במקום שלום, שהוא הערובה לכיטחונה הכלכלי והחברתי של מדינת ישראל, המשך הכיבוש והדיכוי בשטחים הכבושים אינו מביא לפתרון בעיותיה הכלכליות ומשכירה של מדינת ישראל, להיפך.

במדינת ישראל, במקום שהגורם האנושי יהיה האוצר הטבעי החשוב והיקר ביותר, במקום לטפחו, לקדמו ולשפר את רמתו, במקום להכינו כיאות למסלול הטכנולוגי והאוניברסיטאי — למעלה ממחצית התלמידים בישראל אינם מבינים את הנקרא. לא יודעים קרוא וכתוב, לא מבינים מה שהם קוראים. 75% מהילדים הערבים החיים בתנאי עוני, יותר מ-60% מהם חיים מתחת לקו העוני, 75% מהילדים הערבים האלה אינם יודעים חשבון. זאת אומרת, אחד מכל ארבעה ילדים ערבים מבין את מה שהוא לומד כחשבון. לא ייתכן ששלושה מכל ארבעה ילדים ערבים הם טיפשים, לא ייתכן שהם לא יכולים להבין חשבון. הם חיים בתנאי עוני, בתנאי רעב, וכתוצאה מכך הם לא יודעים חשבון בסיסי.

כפי שאמרו קודם לכן חברי, אין ילמד מי שאין לו כסף לקנות סנדביץ'! אין ילמד מי שאין לו כסף לקנות ספר? ואחם, בדחייה הזאת, מעוררים את החינוך האפור. שיעורי העשרה והשלמה יקבלו תלמידי העשירים, והעניים לא יכולים לעשות זאת, הם לא ירשו זאת לעצמם. אולי בעולם הבא הם יעשו את זה, אבל לא בעולם הזה.

אנחנו חייבים לנקוט כל שיטה ולדרוש מכל חברי הכנסת לפעול כדי לבטל ולעצור כל ניסיון לדחות את הפעלת חוק יום לימודים ארוך. אני לא מבין אין ניצור בעתיד אקדמאים, מהנדסים, אדריכלים, רופאים, אם יתקבלו הסעיפים האלה זאת תהיה בכייה לדורות. אם לא יוחל בהחלת יום לימודים ארוך, גם בעיירות הפיתוח וגם ביישובים הערביים ובאזורי מצוקה בכלל — וכשאני אומר אזורי מצוקה, אני לא מתכוון לפי המוצא — — —

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):

יום לימודים ארוך ינהיגו. השאלה היא בהשוואה למה זה יונהג בבית-ספר ערבי — — —

האשם מחאמיד (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

חבר הכנסת פארס, אבל הם דורשים עכשיו להקפיא. הם רוצים להקפיא. לא יפתחו את הנושא עוד. אני אומר, לפי אזורי מצוקה ולא לפי מוצא; לא רק עולה מארץ-זאת ואחרת, אלא כל אזורי המצוקה לפי ממוצע הכנסה, ולא לפי המוצא, כי לפי המוצא זוהי שיטה גזענית, שאין לקבל אותה.

אדוני היושב-ראש, מתברר שאין חינוך חינם בארץ. כפי שאמרתי, יש חינוך אפור, יש חינוך לעשירים, ובכלל, עלות יום חינוך ארוך לתלמיד, אומרים שמגיעה לכ-900 שקל, וטוענים שלמדינה אין כסף, וכך מחזירים את המדינה לשנות ה-50 וה-60.

ממשלת ישראל איננה מוכנה להעמיד תקציב לגני טרנס-חוכה בכלל. במיוחד כסקטור הערבי. משמעות הדחייה

היו"ר ש' דיין:

חבר הכנסת חיים אורון איננו. גם חבר הכנסת חיים רמון איננו. אני מצטער, נמתין חמש דקות, ולא תהיה רשות לאיש לומר.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):
מה אחי?

היו"ר ש' דיין:

אתה לא ברשימה. חבר הכנסת יאיר צבן דיבר על הסתייגויות. בבקשה, יושב־ראש ועדת הכספים.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
היתה פה טעות. ניגשתי אליכם, היה מדובר שסיעת מפ"ם תהיה אחרי סיעת חד"ש.

היו"ר ש' דיין:

חבר הכנסת יאיר צבן דיבר.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
כל אחד לחוד.

היו"ר ש' דיין:

אני מצטער, אני בסך הכול היושב־ראש ומנהל את הישיבה. יש לי רשימה. בבקשה, חבר הכנסת פלדמן.

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה, כאשר מדברים על חוק חינוך חובה, איש לא יחשוך בי שאני אינני חסיד נלהב של החוק הזה כמתוך, כאדם שמשתתף לציבור מסוים, שבעיניו החינוך הוא מעל לכול, בוודאי זה חשוב מאוד. בכל זאת, בגין המצוקה הגדולה שקופת המדינה שרויה בה, מצאה הממשלה שהשנה עדיין אינה כשרה להחיל את החוק.

נקווה שאכן בקרוב, בקרוב מאוד, נצליח סוף סוף להפחית את הגירעון, כפי שעוד מעט נעלה חוק שיחייב זאת, ואז נוכל סוף סוף לגשת להחלת החוק הנכסף של חינוך חובה. גם על גילאי הגן.

אדוני היושב־ראש, נשמעו כאן כמה דברים ענייניים די חשובים. אבל אני לא יכול להבין — — —

חיים רמון (העבודה):
תתפלל.

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

אדוני היושב־ראש, אולי אתה תוכל לענות לי, למה צריכה חברת הכנסת נאוה ארד, שמדברת כל כך לעניין וכתבונה על נושאים חברתיים וחינוכיים — — —

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני שר הביטחון משה ארנס, חבר הכנסת שבח וייס, אני מבקש מכם לשבת במקומות. עדיין לא שומעים. משהו מוכן לעזור לי ולהפנות את תשומת לבם? בסדר, הם כבר יושבים.

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

נבצר ממני להבין, איך ייתכן שחברת כנסת כה רצינית, כל כך נכונה, ובפרט — כל כך מעורה בנושאים חברתיים וחינוכיים, איך היא מוציאה מפיה דברי שטנה ארסיים, רויי שנאה. לשם מה דרוש דבר כזה?

עמנואל זיסמן (העבודה):

אתה כל הזמן חוזר על הדברים האלה.

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

אני חוזר? אתם חוזרים. למה אתם חוזרים? כל נאום שני שלכם הוא מלא שנאה. למה?

עמנואל זיסמן (העבודה):
אתה מטיף לשנאה.

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

אתם, בכל נאום שני, על חבר הכנסת שטרית לא אגיד שום דבר, הוא דיבר רק עניינית.

חיים רמון (העבודה):

מה שאתם מרשים לעצמכם — אף אחד לא מרשה לעצמו.

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

למה זה דרוש? איזו ארסיות אנטישמית, תפסיקו עם זה. די, נמאס כבר.

אברהם בורג (העבודה):

— — —

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

אין לכם מה לזרוע בעם אלא שנאה? הפסיקו עם זה.

אברהם בורג (העבודה):

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת. אני מבקש להירגע. אני מבקש לשבת. אדוני השר רחבעם זאבי, אודה לך אם תשב. חבר הכנסת חסיין פארס, אני מבקש ממך לשבת.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אדוני היושב־ראש, אני מבקש שחבר הכנסת פלדמן יחזור בו מהביטוי "ארסיות אנטישמית".

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

מה עוד אפשר לשמוע? האם לוקחים כסף מזרם של ילדי ישראל כשרים ומעבירים לילדי ישראל בורם של משתמטים? איזו ארסיות זאת? אתם לא מתביישים בזה?

אני שמח שאני יכול להעיר כמה הערות ענייניות לחבר כנסת נכבד שדיבר עניינית. חבר הכנסת שטרית, אתה אמרת: איך ייתכן להביא סעיפים בחוק ההסדרים ובחוק התקציב שפוגעים בתחום החברתי? אני מבין את הכאב הזה, ולחלק מן הדברים אני שותף. אבל אי־אפשר להתעלם מהתמונה בכללותה, מהמצוקות החברתיות. האם קליטת עלייה איננה נושא חברתי?

חיים רמון (העבודה):

חבר הכנסת פלדמן, די, יש כבר רוב.

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

חבר הכנסת רמון, כאן זה לא בני־ברק, אנא, יותר נימוס.

אלי דיין (העבודה):

חבר הכנסת פלדמן, מה אתה רוצה מאתנו?

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת פלדמן, רוצה לענות לאלה שהגישו הסתייגויות.

עמנואל זיסמן (העבודה):

הוא כבר ענה.

— אינו נוכח	רפאל איתן
— בעד	שולמית אלוני
— בעד	אריה אליאב
— בעד	שושנה ארכלי-אלמחלני
— בעד	נאוה ארד
— אינו נוכח	משה ארנס
— אינו נוכח	זאב בנימין בגין
— בעד	אברהם בורג
— אינו נוכח	יגאל ביכי
— בעד	צ'רלי ביטון
— בעד	יוסף ביילין
— בעד	בנימין בן-אליעזר
— אינו נוכח	אליהו בן-אלישר
— בעד	אליהו בן-מנחם
— בעד	מיכאל בר-זהר
— בעד	חיים בר-לב
— בעד	עוזי ברעם
— נגד	גדעון גדות
— בעד	תמר גוז'נסקי
— נגד	יוסף גולדברג
— אינו נוכח	מיכה גולדמן
— נגד	פנחס גולדשטיין
— נגד	אפרים גור
— בעד	מרדכי גור
— בעד	גדליהו גל
— נגד	אריה גמליאל
— נגד	משה גפני
— נגד	פסח גרופר
— נגד	שרה דורון
— בעד	אלי דיין
— נגד	שלמה דיין
— אינו נוכח	עבד-אלוהב דראושה
— נגד	יגאל הורביץ
— בעד	שלמה הלל
— נגד	שמואל הלפרט
— נגד	זבולון המר
— נגד	צחי הנגבי
— נגד	אליקים העצני
— בעד	שבת וייס

היו"ר ד' שילנסקי:

רבותי, אתם לא יכולים מצד אחד להביא הסתייגויות, מצד שני לא להיות שבע-רצון כשעונים עליהן. תואילו כולכם לשבת בשקט. אני רואה שכולם באים בבקשות אל חבר הכנסת אלי בן-מנחם, כמו אל יהודי טוב. חבר הכנסת אלי בן-מנחם, למה כולם באים אליך? מה אתה מחלק כאן?

אורה נמיר (העבודה):

בשם מי הוא מדבר?

היו"ר ד' שילנסקי:

הוא יושב-ראש ועדה.

אורה נמיר (העבודה):

אני שומעת שאפילו המפלגה שלו — — —

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

זה מדאיג אותך? אני לא דואג.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברת הכנסת אורה נמיר, גם את ענית על ההסתייגויות. זכותו לענות על הסתייגויות. אי-אפשר למנוע זכות אלמנטרית מיושב-ראש ועדה. איפה הדמוקרטיה והסובלנות?

כבוד הרב, בבקשה.

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

חבר הכנסת שטרייט, רשמתי לי כמה נקודות שאתה נגעת בהן, ובצדק. מס מקביל — נכון, זאת פגיעה. אבל אתה לא יכול להגיד שזו פגיעה חברתית. למה נועדו הכספים האלה? מה עושים בהם? לתקצב את העולים, הקשישים והנכים. זה לא נושא חברתי ממדרגה ראשונה? לוקחים מצורך אחד, לא כל כך דחוף, ונותנים לנושא חיוני ביותר. זאת פגיעה חברתית?

אמרת שלנציגי השכונות אמרו ללכת הביתה. אני קיבלתי אותם, התייחסתי כבודך ראש. יש כמה דברים שבהם נצטרך ביחד להשפיע, לשכנע, לקדם עניינים. כהחלט.

אדוני היושב-ראש, אני מציע לאשר את הסעיפים.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, נא לשבת. אנחנו ניגשים להצבעה. האם עומדת הבקשה להצבעה אישית?

קריאה:

כן.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, שוב הצבעה אישית. לא נתחיל בקריאת השמות עד שישבו כולם.

לסעיף 3 יש הסתייגות של חברי הכנסת אברהם שוחט, מיכאל בר-זהר, עמיר פרץ, אלי דיין, נאוה ארד, צ'רלי ביטון, שמעון שטרית וחברי סיעת חד"ש. אנחנו מצביעים.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

(קורא בשמות חברי הכנסת)

— אינו נוכח	אהרן אבוחצירא
— בעד	רפאל אדרי
— נגד	אהוד אולמרט
— בעד	חיים אורון
— נגד	מיכאל איתן

אריאל ויינשטיין	— נגד	חנן פורת	— נגד
עוז ויצמן	— אינו נוכח	משה זאב פלדמן	— נגד
מרדכי וירשובסקי	— בעד	רפאל פנחס	— נגד
אברהם ורדיגר	— נגד	מנחם פרוש	— נגד
רחבעם זאבי	— נגד	יהודה פרח	— נגד
עמנואל זיסמן	— בעד	שמעון פרס	— בעד
מיכאל חריש	— בעד	יצחק חיים פרץ	— אינו נוכח
גד יעקבי	— בעד	עמיר פרץ	— בעד
גאולה כהן	— נגד	גדעון פת	— נגד
רן כהן	— בעד	יאיר צבן	— בעד
רענן כהן	— בעד	דוד צוקר	— בעד
אברהם כ"ץ-עוז	— בעד	יעקב צור	— בעד
דוד לוי	— אינו נוכח	יואש צידון	— אינו נוכח
יאיר לוי	— נגד	חיים קופמן	— נגד
יצחק לוי	— נגד	חיים קורפו	— נגד
דוד ליבאי	— אינו נוכח	ישראל קיסר	— בעד
אוריאל לין	— נגד	מיכאל קליינר	— נגד
עוזי לנדאו	— נגד	משה קצב	— נגד
דוד מגן	— נגד	יצחק רבין	— בעד
יצחק מודעי	— נגד	אברהם רביץ	— נגד
אליעזר מזרחי	— נגד	אמנון רובינשטיין	— אינו נוכח
האשם מחאמיד	— אינו נוכח	ראובן ריבלין	— נגד
רוני מילוא	— נגד	חיים רמון	— בעד
מוחמד מיעארי	— אינו נוכח	אבנר חי שאקי	— נגד
חגי מירום	— בעד	יהושע שגיא	— נגד
נואף מסאלחה	— בעד	אברהם שוחט	— בעד
יהושע מצא	— נגד	משה שחל	— בעד
דן מרידור	— נגד	שמעון שטרית	— בעד
יצחק נבון	— בעד	דב שילנסקי	— נגד
אורה נמיר	— בעד	יעקב שמאי	— נגד
משה נסים	— נגד	יצחק שמיר	— נגד
מוחמד נפאע	— בעד	גרשון שפט	— נגד
בנימין נתניהו	— אינו נוכח	יאיר שפרינצק	— נגד
עדנה סולודר	— בעד	אריאל שרון	— נגד
יוסף עוזן	— נגד	יוסי שריד	— אינו נוכח
עובדיה עלי	— נגד	אברהם שריר	— נגד
שאול עמור	— אינו נוכח	דן תיכון	— נגד
חסיין פארס	— בעד		
אברהם פורז	— אינו נוכח		

היו"ר ד' שילנסקי:

האם יש פה מישהו ששמו לא נקרא?

חוברת י"ג, ישיבה שס"ה
— הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה) (מס' 2) —

מיכה גולדמן (העבודה):
אני.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:
(קורא בשמות חברי הכנסת)

מיכה גולדמן — בעד

היו"ר ד' שילנסקי:

זה הכול. התוצאות: 46 בעד ו-55 נגד. ההסתייגות לא התקבלה.

האם אפשר להמשיך בהצבעה אלקטרונית? אני מבין שכן.
חברי הכנסת, יש הצעה לחלופין של חבר הכנסת שמעון שטרית וחברי סיעת מפ"ם. זו הצבעה מס' 24.

פרץ, ש' שטרית, נ' ארד, א' דיין, צ'
ביטון וחברי סיעת חד"ש לסעיף 4 — 45
נגד — 54
נמנעים — אין
ההצעה של חברי הכנסת ח' רמון, א' שוחט,
מ' בריזוהר, ע' פרץ, ש' שטרית, נ' ארד, א'
דיין, צ' ביטון וחברי סיעת חד"ש לסעיף 4
לא נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:
יש הצעה לחלופין של חבר הכנסת צירלי ביטון. זו הצבעה מס' 28.

ה צ ב ע ה

בעד התיקון לחלופין של
חבר הכנסת ש' שטרית וחברי

סיעת מפ"ם לסעיף 3 — 43

נגד — 55

נמנעים — אין

התיקון לחלופין של חבר הכנסת ש' שטרית
וחברי סיעת מפ"ם לסעיף 3 לא נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

מי בעד ההסתייגות של חבר הכנסת צירלי ביטון? זו
הצבעה מס' 25.

ה צ ב ע ה

בעד התיקון לחלופין של חבר
הכנסת צ' ביטון לסעיף 4 — 46

נגד — 54

נמנעים — אין

התיקון לחלופין של חבר הכנסת צ' ביטון
לסעיף 4 לא נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

לחלופי חלופין יש הצעה של חברי סיעת מפ"ם. מי בעד?
זו הצבעה מס' 29.

ה צ ב ע ה

בעד התיקון לחלופי חלופין של
חברי סיעת מפ"ם לסעיף 4 — 45

נגד — 55

נמנעים — אין

התיקון לחלופי חלופין של חברי סיעת מפ"ם
לסעיף 4 לא נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

מי בעד סעיף 4, כהצעת הוועדה? זו הצבעה מס' 30.

ה צ ב ע ה

בעד התיקון של חבר הכנסת
צ' ביטון לסעיף 3 — 44

נגד — 54

נמנעים — אין

התיקון של חבר הכנסת צ' ביטון לסעיף 3
לא נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

מי בעד סעיף 3, כהצעת הוועדה? זו הצבעה מס' 26.

ה צ ב ע ה

בעד סעיף 4, כהצעת הוועדה — 54

נגד — 47

נמנעים — אין

סעיף 4, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

לסעיף 5 יש הסתייגות של חברי הכנסת נאווה ארד, צירלי
ביטון ואלי דיין. מי בעד? מי נגד? נא להצביע, הצבעה מס' 31.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה של חברי הכנסת

נ' ארד, צ' ביטון וא' דיין — 46

נגד — 54

נמנעים — אין

ה צ ב ע ה

בעד סעיף 3, כהצעת הוועדה — 56

נגד — 45

נמנעים — אין

סעיף 3, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

לסעיף 4 יש הסתייגות של חברי הכנסת חיים רמון, אברהם
שוחט, מיכאל בריזוהר, עמיר פרץ, שמעון שטרית, נאווה ארד,
אלי דיין, צירלי ביטון וחברי סיעת חד"ש. מי בעד ההסתייגות?
זו הצבעה מס' 27.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה של חברי הכנסת ח'
רמון, א' שוחט, מ' בריזוהר, ע'

להתייחס בראש ובראשונה לסעיף הארנונה. כאן הממשלה מציעה לנו להגדיל את הארנונה ברשויות — — —

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
הארנונה זה לא עכשיו, זה בסעיף 12.

היו"ר נ' מסאלחה:
חברי הכנסת, בבקשה לא להפריע.

אלי דיין (העבודה):

מכיוון שכך, לא אחייס לנושא הזה כרגע. אסתייג בסעיף 12 בשלב הבא.

אדוני היושב ראש, רבותי חברי הכנסת, אנחנו ממשיכים לראות כאן מה הן הכשורות החברתיות הגדולות שמביאה לנו ממשלת הליכוד בנושא חוק ההסדרים, נוסף על הכושה הגדולה והחרפה הגדולה, ששר החינוך והתרבות וסגן השר חבר הכנסת גולדשטיין מצביעים נגד חוק לימוד חובה לילדים גילאי שלוש עד חמש ומצביעים נגד יום לימודים ארוך.

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):
שמענו את זה.

אלי דיין (העבודה):

אני אומר, שנוסף על הכושה ועל החרפה הגדולה הזאת אנחנו רואים כאן, שכדי לכסות את הביטוח הרפואי של עולים חדשים מובטלים, מסכנים שלא עובדים, רוצים לקחת 60 מיליון שקל מכספי המסים של התושבים למס מקביל, שאחר כך יחזירו אותם לגירעונות של קופות-החולים, ומה לכסות את הביטוח הרפואי.

ראיתי את חבר הכנסת גרשון שפט נכנס לאולם שמח וטוב לב. הוא כבר קיבל מאות מיליונים; לא בשביל הכבישים, לא בשביל התשתית, לא בשביל החינוך, לא בשביל הבריאות, לא בשביל הקשישים ולא בשביל המפגרים — — —

אליקים העצני (התחיה):
לכיס הפרטי שלו.

אלי דיין (העבודה):

— — — אלא בשביל הקוזקים של "גוש אמונים", מפני שהם רוצים, מפני שהם שולטים פה בכנסת.

אליקים העצני (התחיה):

בשביל עמותה של ארץ-ישראל. יש עמותה כזאת, ייחודית, מיוחדת שלך. בשבילך הוא קיבל את זה.

היו"ר נ' מסאלחה:

חבר הכנסת אליקים העצני, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה.

אלי דיין (העבודה):

אני רוצה להודיע לך, חבר הכנסת אליקים העצני, שארץ-ישראל זו קליטת עלייה, זו מניעת אבטלה, זה טיפול בקשישים המסכנים שקר להם בחורף. ואתם כאן שדרתם את הקופה, מאות מיליוני שקלים שיושחתו לריק, שגם גירמו לנו בעיות מדיניות וגם בעיות חברתיות — — —

שמעון שטרית (העבודה):

זו המטרה שלהם, לשחק את תהליך השלום.

אלי דיין (העבודה):

— — — וגם למנוע את הערכבויות.

ומה רוצים לעשות כאן, חבר הכנסת העצני? במקום להשקיע 350 מיליון שקל בפיתוח הרכבת, רכבת הפרברים,

ההצעה של חברי הכנסת נ' ארד, צ' ביטון וא' דיין לסעיף 5 לא נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

46 בעד, 54 נגד, אין נמנעים. ההסתייגות של חברי הכנסת נאוה ארד, צ'רלי ביטון ואלי דיין לסעיף 5 לא נתקבלה. אני מעמיד להצבעה את סעיף 5 לפי נוסח הוועדה. נא להצביע, הצבעה מס' 32.

ה צ ב ע ה

בעד סעיף 5, כהצעת הוועדה — 55

נגד — 46

נמנעים — אין

סעיף 5, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

55 בעד, 46 נגד, אין נמנעים. סעיף 5 בנוסח הוועדה נתקבל.

לסעיפים 6 ו-7 אין הסתייגויות. מי בעד סעיפים 6 ו-7 לפי הצעת הוועדה? מי נגד? נא להצביע, הצבעה מס' 33.

ה צ ב ע ה

בעד סעיפים 6 ו-7 — 55

נגד — 46

נמנעים — אין

סעיפים 6 ו-7 נתקבלו.

היו"ר ד' שילנסקי:

55 בעד, 46 נגד, אין נמנעים. סעיפים 6 ו-7, כהצעת הוועדה, נתקבלו.

אנחנו ניגשים עכשיו להסתייגויות לסעיפים 8 עד 11, ועד ככלל. חבר הכנסת אלי דיין, האם אתה מוותר על ההנמקה?

אלי דיין (העבודה):

לא. אדוני.

יוסף עזרן (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

חבר הכנסת אלי דיין, חבל. לא קולטים את שידורי הטלוויזיה באשקלון.

אלי דיין (העבודה):

אני מקווה שיקלטו כאן את מה שאני אומר.

היו"ר ד' שילנסקי:

בבקשה, חבר הכנסת דיין. כמה הסתייגויות יש לך?

אלי דיין (העבודה):

יש לי הסתייגויות ככל הסעיפים. אנמק את כולן בבת אחת.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני שואל, כי אני רוצה לדעת כמה זמן לתת לך.

אלי דיין (העבודה):

עשר דקות בערך.

היו"ר ד' שילנסקי:

עשר דקות. בבקשה, חבר הכנסת אלי דיין.

אלי דיין (העבודה):

אדוני היושב ראש, רבותי חברי הכנסת, אני רוצה

אברהם בורג (העבודה):

רכבת משא עם כסף מבני-ברק למאה-שערים.

אלי דיין (העבודה):

אני שואל את כבוד הרב חבר הכנסת פלדמן, האם על כך לא ייאמר נבל ברשות התורה? דהיינו, כאילו לקיים את חוק הייחודיים — — —

אברהם בורג (העבודה):

התורה לא הרשתה דבר כזה. נבל סתם.

אלי דיין (העבודה):

לא הרשתה, בסדר, אני אומר שזה חוקי אבל זה מסריח.

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

אני מבטיח לך להשיב חשובה שלמה על זה.

אלי דיין (העבודה):

זה חוקי, אבל זה מסריח. זה להיות נבל ברשות התורה, כאילו מקיימים את חוק הייחודיים — — —

שמעון שטרית (העבודה):

למה זה ברשות התורה?

אברהם בורג (העבודה):

איפה כתוב בתורה שמותר לעשוק עניים?

אלי דיין (העבודה):

לא. הוא רוצה להשתמש בחוק הייחודיים.

אברהם בורג (העבודה):

איפה כתוב בתורה שמותר לעשוק עניים?

אלי דיין (העבודה):

חבר הכנסת הרב פלדמן — — —

שמעון שטרית (העבודה):

פרוס לרעב לחמך — מה הם עושים? לוקחים לרעבים שלהם.

אלי דיין (העבודה):

אני קורא לרב חבר הכנסת פלדמן ולשדולה של הקווקים של "גוש אמונים": תפסיקו לגזול את ילדי ישראל. תפסיקו לפגוע בעם ישראל.

הרי לא מעניין את ראש הממשלה שמיר ולא כלום, הוא אדיש. אטום. שר העבודה והרווחה — הוא נושא בתואר שר העבודה והרווחה; לא ראיתי ראש ממשלה שמוכן לומר: מותר לשקר, מותר לא לקיים הבטחות, ואין לו שום רגישות חברתית — אטימות מוחלטת — לא לקליטת העלייה, לא לחינוך, לא לקשישים. מעניין אותו דבר אחד: היום הליכוד צריך לנצח, להעביר את חוק התקציב בכל מחיר, ולהתנגד לשינוי שיטת הממשל בכל מחיר.

אני אומר לשר מודעי — וחבל שהוא איננו נוכח — נודע לי ממקורות מהימנים, שהולכים להבטיח שריון לשר מודעי ולמפלגתו, אבל לא יקיימו אותו. פשוט יבטיחו לו — עד לאחר ההצבעה. והרי שמיר ידוע באמרתו: תעשו בהבטחות מה שאחם רוצים.

לכן אני מצדיק את חבר הכנסת פלדמן וחבריו, שלא מאמינים לא לשמיר, לא לשר החינוך, וזאת בכלל ממשלה. שהשרים בה לא מאמינים זה לזה, כי החלטותיה אינן החלטות והבטחותיה אינן הבטחות. אבל לפחות אני קורא לכם לגלות רגישות חברתית — — —

במקום לפתח את התשתית במשק, דבר שיצמצם את האבטלה, כי אז התנועה למקומות התעסוקה תהיה קלה, כפי שמקובל בעולם, רוצים לקחת מזה 350 מיליון שקל. למה? — כדי לכסות את הגירעונות של מיליארד שקל ששדרתם בשבוע שעבר והיום.

אברהם בורג (העבודה):

אל תגיד "שדרתם", תגיד "גזלתם".

אלי דיין (העבודה):

אני קורא לכם להחזיר לעם ישראל את הגזלה. 350 מיליון השקל חשובים מאוד לפיתוח הרכבת בגליל ובדרום, לרכבת המרכרים.

אברהם בורג (העבודה):

זה מס נוסף.

אלי דיין (העבודה):

צורך חבר הכנסת בורג. זה מס נוסף. הרי אלה אגרות שנלקחו מהמשתמשים בנמלים וברכבות. האוצר, שאינו עומד בלחצים של השדולות למיניהן, המייצגות אינטרסים צרים מאוד, לוקח עכשיו מפרויקט לאומי של נמלים ורכבות, כאשר אנחנו יודעים מה קורה בכבישים ומה קורה בתשתית, דווקא בימים אלה, שיש בהם סערה, כאשר אומרים לאנשים להימנע מלנסוע בכבישים, כי זה מסוכן.

כנ"ל ברשות הדואר.

לכן, אני קורא למצפונכם. עולה כאן יושב-ראש ועדת הכספים, חבר הכנסת פלדמן — אני מכבד אותו מאוד — ואני בטוח שאם הוא יהיה הגון עם עצמו הוא ידע, שעדיף לעם ישראל שישקיעו ברכבות ובנמלים ובכבישים, כי זה גם בבחינת שמירת נפש, ונשמרתם מאוד לנפשותיכם. הרי זה ימנע תאונות, זה ימנע גם אבטלה, זה ישפר את המשק.

הוא תמיד תוקף אותי בעניין צווי המכס. אבל אני הרי התכוונתי לכך שתביאו צווים טובים יותר, שתגנו על התעשייה שלנו, ובמיוחד על תעשיית העץ, כי הצווים האלה אינם מגינים די הצורך על תעשיית העץ, וזה עלול להביא לפיטורים של 12,000 עובדים, כאשר הממשלה העקומה הזאת לא יוצרת מקום עבודה אחד.

פוגעים בתחרות הציבורית, פוגעים בפיתוח הרכבת, פוגעים בפיתוח הכבישים. אלה הן הבטחות חברתיות בחוק הסדרים לשנת 1992.

רבתי חברי הכנסת, אני רוצה לגלות לכם מה מתבשל ברגעים אלה. עלה רעיון, שכדאי לרשום את כל העמותות — עמותת ארץ-ישראל ועמותת הייחודיים — לא בתקציב 1992, לרשום זאת בתקציב 1991, כי אנחנו עדיין ב־31 בדצמבר 1991. והרי החוק של הייחודיים יחול רק מ־1 בינואר 1992. יש פה פלפול תלמודי. כדי לעקוף את החוק כדאי לרשום את כל העמותות הייחודיות ב־31 בדצמבר 1991, ובצורה כזאת נוכל לומר שחיסלנו את הייחודיים ל־1992 ואנחנו גומרים את החשבון ב־1991.

אריה גמליאל (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אלי דיין (העבודה):

אני שואל אותך, כבוד הרב, חבר הכנסת פלדמן — — —

אומרת לא רק תוספת לקצבאות ילדים, אלא כל מיני מענקים, שבסופו של דבר איש לא יודע מה הם. יש להם פוטנט עכשיו. הם מחלקים בין משרדים — קצת משרד הדתות, קצת משרד העבודה והרווחה, קצת משרד אחר. בדיוק, יושב־ראש הישיבה, חבר הכנסת מסאלחה, כמו שאנחנו מנסים לגלות כמה באמת משקיעים עכשיו בשטחים. יש אומרים 4 מיליארדים, וחלק גדול מכל הדברים האלה יכלו להיפתר. יש היום פוטנט.

מי אשם בזה, בחגיגה הגדולה הזאת, שמצד אחד גומרים את קצבאות הילדים במדינת ישראל ומצד שני יש מי שמקבל גם בליכוד וגם במערך? לו היינו פעם אחת זורקים אותם החוצה ושמים אותם במקומם הנכון, והם היו רואים בדיוק כמה הם מייצגים בעם — לא היה קורה דבר כזה. אבל הם מצפצפים והם גם תומכים כי אין להם בעיה, הרי הם מדברים בשם ילדי ישראל. ילדי ישראל כל הזמן על שפתותיהם.

אדוני היושב־ראש, אני לא בטוחה שכשהם אומרים "ילדי ישראל" הם מתכוונים גם לילדים הערבים. אני לא בטוחה. זאת, מי שמדבר על אנטישמיות.

הם מקבלים "חורף". האוכלוסייה הערבית שלא משרתת בצבא לא מקבלת תוספת לקצבת ילדים. ניסינו לשנות זאת, אבל בכוח הרוב הקואליציוני לא הצלחנו.

קודם כול גומרים את הנושא של קצבת ילדים. אחר כך נותנים יד לפוטנט — שוב — שלא המציאו אותו עכשיו. זה היה צריך להיות חרף־פעמי, אבל עכשיו זה כבר קבוע. זה בכלל מנתק את הקשר בין אגרה שאתה לוקח לבין שירות שאתה נותן. לקחת כספי אגרה, ולא חשוב לי כרגע איזו אגרה, לקחת מהאזרחים מס עקיף, ודיברו על זה שבמדינת ישראל המס העקיף הוא אדיר, ולהעביר זאת כל פעם על־פי מה שמתחשק לממשלה; מוזר מאוד.

הנקודה האחרונה בהסתייגויות שלי, והנקודה הכואבת — מגיעה עלייה למדינת ישראל. אני העליתי פעמיים על סדר־יומה של הכנסת את שאלת הביטוח הרפואי של עולים חדשים, ולא רק עולים בגיל העבודה אלא גם עולים קשישים. תדעו לכם, חברי הכנסת, היום מסתובבים, להערכתי, עשרות אלפי עולים שאינם מבוטחים בביטוח בריאות. כל משרד מנער את חוצנו מהם. מה באים עכשיו ועוד אומרים לעולים קשישים — קודם כול באוכלוסייה. עוד לפני העלייה, באוכלוסיית מדינת ישראל, בוועדת כנסת הופיעו נציגי משרד הבריאות ואמרו בלי בושה: אצלנו מחכים בתור לאשפוז סיעודי במשך זמן די ארוך למעלה מ־1,000 איש — 25% מתים בזמן ההמתנה. ולא הכחישו שחלק ממותם של האנשים נובע מהעובדה שאין להם טיפול. יכול להיות שחלק היו מתים גם במוסד סיעודי, אבל חלק גדול מהאנשים מתים יום יום כי אין להם מקום. מה עושים? לוקחים את המס המקביל, שהוא זכות של העובד, שהוא פרי הסכם בין העובדים ובין המעסיקים, שהוא משהו שקשור לעולם העבודה, לוקחים ומורידים אותו מקופות־החולים. לא עוזרים לקופות־החולים לטפל באוכלוסייה החדשה, די מרמים את קופות־החולים.

הייתי בטוחה שהסעיף הזה לא יעלה היום. התפלאתי, כי היתה בהתחלה חזית של כל קופות־החולים נגד הסעיף הזה. נראה שהסתדרו בצד במשהו, ומסתבר שהרוב נופל על קופת־החולים הכללית. קופת־החולים "מכבי" ואחרות, היה להן פוטנט: כשבאו העולים, בהתחלה, הם היו שולחים את הזקנים לקופת־החולים הכללית ומקבלים את הבריאים. עד שתפסנו את זה, ובהסכם מנסים להכריח אותם לקבל את כל המשפחה, אם,

שמעון שטרית (העבודה):

אתה מתכוון למה שאמר ראש הממשלה, שהוא לא מקיים הבטחות?

אלי דיין (העבודה):

כן. הוא אומר בגלוי.

אברהם בורג (העבודה):

הוא אדם הגון. אפשר לסמוך עליו.

אלי דיין (העבודה):

הוא הולך לרמות את מודעי בגדול עד מחר.

לכן, רבתי חברי הכנסת, אתם רואים, עיינו הראות —

שמעון שטרית (העבודה):

הוא לא מקיים מה שהוא מבטיח, אבל הוא גם לא יודע להצביע.

אלי דיין (העבודה):

בזאת אני רוצה לסיים. עיינו הראות שזו ממשלה אנטי־חברתית עם חקציב אנטי־חברתי, ומה שנותר לנו הוא רק להתפלל להעביר אותה מן הארץ.

שמעון שטרית (העבודה):

בחסדי שמים.

הי"ר נ' מסאלחה:

אפילו השר רחבעם זאבי שותק, מה, אתה מסכים או?

השר ר' זאבי:

מה אתה חושב?

הי"ר נ' מסאלחה:

אתה מסכים או?

השר ר' זאבי:

לחלוטין לא.

הי"ר נ' מסאלחה:

חברת הכנסת נאוה ארד, בבקשה. יש לך שתי הסתייגויות ולרשותך עשר דקות.

נאוה ארד (העבודה):

כבוד היושב־ראש, חברי הכנסת, בהצעת החוק הזאת אנחנו הולכים להנציח פעם נוספת, ובכלל להנציח את הפגיעה בקצבאות ילדים. אין עוד קצבאות ילדים במדינת ישראל. אבל מאחר שהרב חבר הכנסת פלדמן כועס מאוד על הדברים שאני אומרת וטוען: אנטישמיות — אני רוצה להגיד: מעניין מאוד, בעיתונות התפרסמו בימים האחרונים הודעות, שדווקא בקרב החרדים, שלמעשה לא זכאים לקצבת ילדים שקוראים לה קצבת יוצאי צבא, לא זכאים לקי"ץ, מצאו פוטנט איך לתת להם תוספת לקצבת הילדים ולא לתת לאוכלוסייה הערבית.

הי"ר נ' מסאלחה:

איך עושים זאת?

נאוה ארד (העבודה):

קוראים לזה "חורף". מעבירים זאת למשרד אחר. יש פוטנטים. בדירגון המקצועי נקראת קצבת יוצאי צבא — קי"ץ, ו"חורף" — זו היתה קצבה לאלה שלא משרתים בצבא. זה לא קיים רק בזמן כהונתה של הממשלה הזאת, אלא גם בזמן של ממשלות קודמות, הם רק משתכללים עכשיו. מסתבר שמשפחות של אברכי ישיבות מקבלות לא רק "חורף", זאת

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, צעירה הגעתי לבית הזה וגם זקנתי, ושוד כשוד הזה עוד לא ראיתי. למען האמת, רציתי לגזור על עצמי שתיקה, שהרי אדם יכול לעשות היום דבר אחד, והוא לצעוק "געוואלד". ליצד ממשלה איננה מתביישת. לאור זרקורים, לאור היום, בריש גלי, על בשרם ועל חשבון צורכיהם האלמנטריים של עוללים ויונקים, לייסד שלטון של שורה, רשע וטפילות ועזות-מצח.

אין מדינה בעולם שמונהג בה מס הכנסה, ושלא מקובל בה שלכל יצור אנוש, מגיל אפס, מובטח סכום מסוים כצורך מינימלי לקיום. זו הסיבה לכך שהמס הוא פרוגרסיבי. זו הסיבה לכך שסכום מסוים פטור ממס. השיטה שלנו היתה בזמנה בדיוק כמו השיטה של כל המדינות שיש בהן מס הכנסה, ומי שהיו לו ילדים זכה בניכויים עבור ילדים, עם סכום קבוע, המבטיח צורכי יסוד של הילד. שינו אצלנו את השיטה, אבל הבטיחו שהיסוד הבסיסי הזה של צורך מינימלי לכל יצור אנוש יישמר, והוא ייעשה באמצעות קצבאות הילדים.

עכשיו אנחנו עדים לשרירות שאין שנייה לה, לשלילת המינימום שיש להקצות לכל יצור אנוש חי מגיל אפס. באים פשוט לשלול אותו באופן שרירותי. אומנם אומרים שזה רק לשני הילדים הראשונים. האם הם אינם בכחית אדם? אומנם אומרים שישללו את זה רק ממי שמקבל מעל 95% מההכנסה הממוצעת במשק. בתוך הערכוב הזה כמעט איש אינו מקבל. מה עוד שהביטוח הלאומי בנוי על כך, כשם שמש הכנסה היה בנוי על כך, שאין אחת מבחין בין עשיר לעני, שאין פה עניין של חסד, שהבחנה בין העשיר לבין העני נעשית באמצעות מטלת מס על הקטע הגובה שבהכנסות.

והנה פה אנחנו עדים, קודם כול, לסילוף יסוד ראשוני בזכותו של כל אדם מגיל אפס למכסה מסוימת לצורך קיומו; ושנית, אנחנו עדים לסילוף מוחלט של רעיון הביטוח הלאומי. יש ביטוח לילדים, אבל הכסף הזה נלקח לא כביטוח של ביטוח, אלא של מס, ומועבר לטפילים למעיהם ולפלגנות למיניהן, וכהשקעות לצרכים של קבוצות שרובן אינן עובדות ועושות למעשה פעולות קולוניאליות בשטחים שאינם חלק ממדינת ישראל אינם לשיפוט של מדינת ישראל.

הגזל הזה מפי עוללים ויונקים, כך, לעין כול, באופן ברור, באופן חד, בצנייות שאין שנייה לה, הוא ציון דרך במבנה של המדינה הזאת. אין עוד שלטון חוק, אין עוד שוויון בפני החוק. יש כל דאליס גבר, כל דסוחט — עשיר; כל מי שיש לו יד ורגל בקשרים עם השלטון, עם השררה, נהנה מן השררה, ומאחר שהקופה איננה גדלה, הרי יש פה תופעה של שוד וגזל של ילדים, בניגוד לכל נורמה, של קשישים, של חולים, של שיטת ביטוח שחדלה להיות שיטת ביטוח לאומי והפכה להיות מכשיר לצרכים שלטוניים, לצרכים שלטוניים בלבד. ועל הדברים האלה אנחנו חסרי אונים והעם חסר אונים.

יש לנו תופעה של קבוצה המהווה או מייצגת מחצית העם ורוצה להישאר בשלטון; היא מפקירה את החלשים שבעם לחסדים, איני יודעת של מי, גוזלת את האחרים, ומאבדת לחלוטין את מה שעדיין שרד מהתחושה, שיש לנו כאן מדינת חוק דמוקרטית וממשלה ממלכתית הדואגת לכלל הציבור.

אין זה פלא שאנחנו חולקים על ההצעות של התקציב הזה, ולא נותר לנו אלא לעלות את טענותינו מעל דוכן זה, באולם ריק, לפני שמכונת ההצבעה האוטומטית תגיע. וכל הפסקה כזאת עולה עוד כמה מיליונים, מפני שכל אחד מוסיף ומבטיח

חס וחלילה, יש חולה קשה — לקופת-חולים הכללית, או בכלל לא לקבל. אם יש אדם בריא — כדאי לקבל אותו. אם יש צעיר — כדאי לקבל אותו. ופה פתאום, להפתעתי הרבה, אני רואה שהסעיף הזה עובר. וזה לא רק 60 המיליון. זה דבר עקרוני. כאן בעצם ממשלת ישראל שמה את ידה לא רק על הביטוח הלאומי, אלא על הישגים של עובדים, כשהיא יודעת ומנצלת את העובדה, שקופת-חולים הכללית של ההסתדרות במשבר גדול מאוד. ודרך אגב, בקופת-חולים של ההסתדרות מבוטחים לא רק חברי ההסתדרות. היא היתה הקופה היחידה בארץ שהיתה מוכנה לבטח אוכלוסיות שונות, ולא תמיד ברווח, בעצם על-פי רוב באי-רווח.

היור"ג מסאלחה:

מדובר בעשירונים התחתונים.

נאווה ארד (העבודה):

כן. כל מקבלי ההטבות הסוציאליות, גם קבוצות מהציבור הדתי, שאין להם איגודים מקצועיים משלהם. אבל אם רואים את הפריסה, רואים שבסך הכול לא מטרת רווח היתה לנגד עיניה של קופת-חולים הכללית.

שוב יבוא חבר הכנסת פלדמן ויגיד איך אנחנו מדברים. כמה אנחנו אנטישמים, כמה החרדים רואים לילדי ישראל. אבל תראו מה קורה כאן. בעצם בחוק ההסדרים נותנים מכת מוות לביטוח הלאומי, מתחילים לתת מכת מוות למס מקביל. שלא תשלו את עצמכם, לא יהיה ביטוח רפואי לעולים. עד היום העניין הזה לא הוסדר. בנושא קצבת הילדים, אל תדאג, אדוני היושב-ראש, מי שרוצים שיקבל קצבת ילדים — יקבל. אבל יש הרבה מאוד שלא יבואו לקחת את מה שמגיע להם, מפני שמשפילים אותם. הם צריכים להוכיח כמה הם מרוויחים מהשכר הממוצע במשק. בזמנו הצליח חבר הכנסת יאיר צבן להגיע לאיזו פשרה של 95%. יש כאן חברים שמציעים פשרה הרבה יותר מתקבלת על הדעת, 25%, 50% מהשכר הממוצע במשק.

אבל חברי הטוב רן כהן ואחרים שהיו מעורבים אז בפשרות, היום זו ככלל אופרה אחרת. פעם, כשישכנו ורכנו, בסופה של ישיבת ועדת הכספים היו לנו 30 מיליון שקלים לפחות לחלק לצורכי רווחה. היום בכלל מצמצמים על כל הנושא הזה. היום ועדת הכספים זה קרקס. אני חברה בוועדת הכספים מ-1981, אף פעם לא ראיתי דבר כזה. לא דנו בכלל בתקציב. לא דנו.

אברהם בורג (העבודה):

היו שתי ישיבות של שעה.

נאווה ארד (העבודה):

לא היה אפשר לשנות סעיפים שחברי כנסת מסכימים עליהם. זאת אומרת, גוזלים מהכנסת גם את האפשרות שלה לשנות משהו. אי-אפשר לעשות פשרה עם האוצר, כי שמעתם עכשיו, אפילו לשר האוצר יש תביעות איך הוא יהיה בכנסת הבאה. הפכו את הכול לבית-משוגעים.

אנחנו, כמובן, נצביע כמו שנצביע. אבל אנחנו צריכים לדעת, הממשלה הזאת היא ממשלה פושעת, ולפשע הזה יש עכשיו שותפים שמגלגלים את העיניים לשמים, והם בכלל צדיקי הדור. צריך להוקיע את הממשלה וגם את אלה שמכנים עצמם צדיקי הדור, ולהצביע נגד החוק הזה.

היור"ג מסאלחה:

תודה רבה. חברת הכנסת שולמית אלוני, בבקשה.

תמר גז'נסקי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
ברוכות ילדים.

אברהם בורג (העבודה):

ברוכות ילדים. אינני יודע מה אומרות האותיות ז"ן וה"א;
האותיות ב"ת וי"ד פירושו ברוכות ילדים. מעורדים ללדת
ילדים, והיום סוף-סוף מסתבר למה מעורדים ללדת ילדים. ככל
שנולדים יותר ילדים, הממשלה יכולה לקחת יותר קצבאות של
ילדים ממשפחות שהקצבאות מגיעות להן. זה מצב נפלא,
נעווד את האנשים ללדת ילדים, לא ניתן להם כסף, ניקח מהם
את הכסף ונעביר אותו לגופים אחרים. כמוכן הוזה הממשלה
הזאת היא ממשלה עקבית מאוד, היא ממשלה שלא יודעת
לקבוע את סדרי העדיפויות הנכונים של המדינה, סדרי
עדיפויות שהעדיפות הראשונה בהן — שלאדם יהיה טוב
לחיות פה.

חבר הכנסת גדות, לא כל האנשים זוכים בפיס, ולכן יש
אנשים שהממשלה צריכה לדאוג להם סתם, סתם לדאוג להם.

גדעון גדות (הליכוד):

חבר הכנסת בורג, אתה זכית בפיס.

אברהם בורג (העבודה):

לא זכיתי בגרוש בחיים שלי.

גדעון גדות (הליכוד):

— — —

אברהם בורג (העבודה):

מכיוון שאני לא רוצה להפריע לאנשים, אני אדבר אל שר
העבודה והרווחה, אל ראש ממשלת ישראל.

גדעון גדות (הליכוד):

אני מנוע מלדבר על הפיס בבית הזה.

אברהם בורג (העבודה):

נכון, כי שר האוצר יתרגז.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לסיים את דברי ולהגיד:
ההסתייגות שלי לסעיף הזה נובעת, בראש ובראשונה, מכך
שאני חושב שאנשים שהם הורים לילדים — לי יש ארבעה
ילדים קטנים — להורים לילדים כבר נמאס לממן פעם אחר
פעם מקצבאות הילדים את פעולות הממשלה הלא-יעילה
והאימפוטנטית הזאת. תודה רבה.

הי"ר נ' מסאלחה:

תודה לחבר הכנסת בורג. איפה חברי הכנסת? אני לא
רואה פה חברי כנסת שצריכים לנאום.

גדעון גדות (הליכוד):

אולי נצביע.

הי"ר נ' מסאלחה:

הייתי רוצה.

חבר הכנסת שטרית איננו. אולי אתן את זכות הדיבור
לסיעת חד"ש, לחברת הכנסת תמר גז'נסקי.

אברהם בורג (העבודה):

למה? חברי סיעת מפ"ם רשומים קודם.

הי"ר נ' מסאלחה:

חבר הכנסת חיים אורון, אתה רוצה לנאום?

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

יש לי שלוש הסתייגות, אנאם עכשיו על אחת מהן.

את כיסאו ואת כיסו. נצחק "געוואלד" ונקווה שזו שנתה
האחרונה של ממשלת רשע זו. תודה.

הי"ר נ' מסאלחה:

תודה רבה. חבר הכנסת אברהם בורג, ואחריו — חבר
הכנסת שמעון שטרית.

אברהם בורג (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת ריקה ונכבדה, להוציא את
החברים הנוכחים — אין כאן איש מהקואליציה, כמו שאני
רואה, אין איש מהממשלה, כמו שעניינו ראות; זה בסדר,
הדיון הוא כהתאם.

אני רוצה להסתייג לגופו של סעיף המוצע כאן, דומני
שמדובר בהסתייגות לסעיף 8, העוסק בנושא קצבאות הילדים.
במצב הקיים, כפי שמופיע בחוק ההסדרים, רוצים להמשיך את
ההסדר שהיה לגבי שנת 1991. בשנת הכספים 1991 אוחדו
מבחני ההכנסה לזכאות לקצבת הילד הראשון והילד השני,
ובשניהם בטלה הזכאות אם הכנסת המפרנס הראשי עולה על
95% מהשכר הממוצע במשק. זאת אומרת, במשך כמה שנים
חלק גדול מן המשפחות בארץ אינו מקבל לא קצבת ילד
ראשון ולא קצבת ילד שני, כאשר המבחן העיקרי הוא הכנסת
המפרנס העיקרי, שצריך להשתכר 95% מן השכר הממוצע
במשק.

אם השכר הממוצע במשק נע בסביבות 2,000 שקל, פחות
או יותר, הרי זה אחד הדברים המגוחכים ביותר שיש עלי
אדמות. שהרי כל אחד מאתנו קורא פעם אחת בחודש, מיד
אחר פרסום המדד, מהו סל הצריכה הממוצע במשק. סל
הצריכה הממוצע במשק עולה יותר מ-4,000 שקל למשפחה,
אז איזה מין מבחן הוא זה, הכנסת המפרנס העיקרי, שצריך
להשתכר יותר מ-95% מהשכר הממוצע במשק? השכר
הממוצע במשק לא מספיק למשפחה כדי מחצית חודש של
צריכה. לכן ההצעה הזאת, מבחינתי, היא הצעה אנטי-
סוציאלית, במובנים מסוימים היא פשוט ניצול על-ידי
המדינה, המדינה מנצלת את קיומם של ילדים במדינה.

דומני שהמבחן בסעיף הזה צריך להיות אחר. מכיוון שילד
— ויסלחו לי כאן על הכינוי — הוא תוצר משפחתי משותף
של אבא ואמא, ומשפחה היא צרכן, כתא משפחתי, המבחן
צריך להיות כמה השתכרה המשפחה. אם סך ההכנסה של
המשפחה ביחד מגיע, נגיד, כדי 100% או 110% מסל הצריכה
הממוצע של המשק, אורא יש מקום לבוא ולשקול, האם
חילקת קצבת ילד ראשון או חילקת קצבת ילד שני.

לכן, אדוני היושב-ראש, אני מבקש בסעיף הזה להתנגד
להצעה של הממשלה, שהיא המשך של מדיניות
אנטי-חברתית, אנטי-משפחתית ואנטי-ילדים.

זה לגבי ההצעה לגופו של עניין. לגבי שאר הדברים
המופיעים באסופת ההסתייגויות הזאת, דומני שכולם מכוונים
לאותו דבר, כאשר בסופו של דבר אנחנו משיכים לאורך הקו,
שבו הממשלה רואה באזרחיה מחצב בלתי נלאה של כספים.
נממן את הישיבות על חשבונם של ילדים; נממן את
ההתחללויות על חשבונם של ילדים; נממן את המחלוקות בתוך
אגודת ישראל על חשבונם של ילדים; נממן את המחלוקות בין
המפד"ל לבין המפלגות החרדיות על חשבונם של ילדים.
הילדים הם מחצב גדול, והמדינה מעודדת הולדת ילדים, כבר
לא קוראים לזה משפחות מרובות ילדים, אלו כבר משפחות
ברוכות ילדים, ריש אפילו זהב"י; מה זה זהב"י, אלה ראשי
חיבות של משהו שהמלים האחרונות — — —

1992 3.5 מיליארדי שקל. כלומר, בשנה אחת ורק בסעיף הזה היא תעביר לרשות בעלי ההון, לרשות המעבידים, סכום השווה לחיסכון בקצבאות הילדים במשך שבע שנים.

חברי הכנסת, הממשלה החליטה השבוע באורח חד-צדדי להפעיל את תוכנית התאגידים, את תוכנית ההפרטה של מערכת הבריאות החל מ-1 בינואר. במסגרת חוק ההסדרים מדובר על צורה אחת של מימון שירותי הבריאות. אבל הנושא רחב הרבה יותר. החלטת הממשלה להפוך חמישה בתי-חולים לתאגידים, כלומר לחברות עסקיות, איננה אלא ניסיון נואל לחקות, בתנאים של ישראל, את הדגם האמריקני של אספקת שירותים באמצעות מוסדות פרטיים. גם אם יקראו לתאגידים אלה בתי-חיים תאגידים ציבוריים, וגם אם ינתנים התאגידים האלה לא ימכרו מניות, הרי תאגיד פירושו חברה, וחברה פירושה חברה עסקית, השואפת לרווחים.

כדאי לזכור בהקשר זה, שארצות-הברית היא מדינה, שבה שירותי הבריאות הם לגבי חלק ניכר מהאוכלוסייה מצרך נדיר ביותר. לפי הערכות אחרונות, כרבע מכלל אזרחי ארצות-הברית אין להם ביטוח בריאות, ומי שיש לו ביטוח בריאות — לרבים מהם אין ביטוח בריאות מלא. לא כל בני המשפחה מבוטחים ולא מכל הסכנות של מחלה הם מבוטחים. מתוך אלה שאינם מבוטחים בארצות-הברית, יש 15 מיליון ילדים שאין להם ביטוח בריאות.

הטענה של שר הבריאות, שלפיה אספקת שירותי בריאות באמצעות תאגידים כאילו תוביל להתיעלות המערכת, גם היא מופרכת. לפי הניסיון האמריקני, המדינה שבה שירותי הבריאות הם היקרים ביותר והמתייקרים בקצב המהיר ביותר היא ארצות-הברית. כשנים האחרונות ובשנים הקרובות ההתייקרות הריאלית של הוצאות הבריאות היא בין 11% ל-15% מדי שנה. לכן, אין מדובר על שירותים שיהיו יעילים יותר, אלא מדובר במפורש על שירותים שיהיו יקרים יותר.

חברי הכנסת, הממשלה קיבלה החלטה על תאגידים, אבל לא ברור כלל מה הן זכויות המבוטח שמשלם לקופת-חולים כאותם תאגידים. עבור מה הוא כן יחויב בתשלום? כבר היום יש תופעה, שפשוט קשה להאמין שהיא קיימת. אני שמעתי על מקרה, שמגיעה אשה בבית-החולים הזקוקה לתרופה מסוימת, דחופה, ואומרים לבעל: תיגש בבקשה לשער, ושם באוטומט תקנה את התרופה. אם לא תקנה את התרופה, אנחנו לא נטפל באשתך בבית-החולים. את זה אומרים כבר היום בבית-חולים ממשלתי. עוד לפני התאגידים. ומה יקרה אחרי שיהיו התאגידים, כאשר אין חוק ביטוח בריאות ממלכתי, כאשר זכויות החולה אינן ברורות כלל?

לא ברורות כלל גם זכויות העובדים. כידוע, התנהל בעצלתים, ובלי שום עניין מצד הממשלה, משא-ומתן עם כל העובדים: עם הרופאים, עם האחיות, עם עובדי המינהל והמשק, עם עובדים במעבדות. המשא-ומתן הזה נמצא בתחילת הדרך. שום דבר לא סוכם. הממשלה הכינה הצעת חוקה עבודה, שעדיין לא נדונה כלל בצורה רצינית. לא ברורה כלל שאלת הפנסיה של העובדים, שעד עכשיו היו עובדי מדינה, ולכן היתה להם פנסיה תצביית. מה תהיה הפנסיה שלהם לאחר מכן? שום דבר לא ברור.

מה יקרה עכשיו? התאגידים יהיו חברות עסקיות, העובדים יהיו עובדי מדינה. ממש מצב בלתי-נורמלי, שעומד בניגוד לכל היגיון. זה רק מוכיח, שהממשלה הזאת ושר הבריאות, שמנהל את המהלך הזה, מוכנים ללכת לצער,

היו"ר נ' מסאלחה:

לא, לא, לא. אתה לא תנאם על אחת מהן. אתה רואה, כשאני שוקל ומחליט, אתה מתפרץ ושואל למה מפ"ם לא.

גדעון גדות (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני חושב שאתה צריך לשקול פעמיים, האם לא להכריז על הפסקה.

היו"ר נ' מסאלחה:

זה נכון, עמיתי וידידי. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, היות שיש לך ארבע הסתייגויות, אני מציע לך לדבר על חצי מהן. בבקשה.

גדעון גדות (הליכוד):

— — —

היו"ר נ' מסאלחה:

לפניה יש חברים שאינני רוצה לקפח אותם. יש חבר כנסת אחד או שניים מר"צ, ויש חבר הכנסת שטרית. אני רוצה שהם ייכנסו.

גדעון גדות (הליכוד):

אני, אדוני, הייתי מודיע בזה הרגע, שכל מי שלא יהיה באולם — — —

קריאה:

חבר הכנסת שטרית הגיע.

היו"ר נ' מסאלחה:

לא. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, בבקשה. חבר הכנסת גדעון גדות, אני מבין אותך. יכול להיות שאילו אני הייתי חבר הקואליציה, הייתי מסכים אתך. אתה רוצה לגמור מהר.

גדעון גדות (הליכוד):

לא, להיפך.

שמעון שטרית (העבודה):

הוא לא מתכוון למה שאתה מתכוון, אדוני היושב-ראש.

היו"ר נ' מסאלחה:

חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, את מדברת עכשיו עשר דקות ואחר כך עשר דקות. בסדר?

תמר גוז'נסקי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, הממשלה נאמנה לכלל, שמשכהניסה את ידה לכיסם של אזרחים היא אינה מוציאה את היד, אלא כל הזמן היא מעבירה את הסכומים שהיא מוציאה באותו כיס של האזרח, כמו משאבה, אל האוצר כדי שיוכל לחלק את הכספים האלה למטרות הייחודיות שלו, אם זה להנחלתויות ואם זה לצורך חלוקת הטבות לבעלי הון.

ובקשר לסעיפים שאנחנו דנים בהם, מדובר על קצבאות הילדים. אני לא אכנס פה לעומקו של הנושא הזה, ולא אנתח את כל ההיבטים של הפרשה הזאת ששמה גולת קצבאות הילדים. אני רק רוצה להשוות שני נתונים. לפי ההסברים של שר האוצר, "החיסכון" שמשגיגה הממשלה כתוצאה מאי-תשלום קצבאות ילדים לאותן כ-250,000 משפחות שאינן זכאיות, לפי הקריטריונים הקיימים, לקבל את קצבאות הילד הראשון והילד השני, אם נוסף על זה גם את החיסכון שמושג כתוצאה מכך שלא משלמים גם לאלה שמגיע להם לפי החוק הקיים, הרי החיסכון הזה מסתכם, לדעת האוצר, בכ-500 מיליון שקל. כלומר בחצי מיליארד שקל.

אבל אותה ממשלה אינה מהססת לשלם במקום המעבידים לביטוח הלאומי, והיא תשאיר בכיסם של כלל המעבידים בשנת

את השהות בכתי-חולים של חולים שאינם נחשבים חולים ורווחיים.

לכן, הממשלה בתוכניתה אלה מנסה לעשות את הדבר הרע ביותר מבחינת השירותים הציבוריים.

מכאן, שהתוכנית של הממשלה בתחום הקיצוץ של קצבאות הילדים, המתממשות שוב ושוב ומובאות כאן להצבעה, הן חלק מאותה תוכנית לקיצוץ בשירותים הציבוריים ובאחריות של הממשלה למשפחות, לכלל הציבור.

בהקשר זה אני רוצה לומר דבר אחרון על הצביעות של אותן מפלגות בכנסת, של אותן רשימות, של אותן סיעות שנשבעות אמונים לתמוך בדלים, בחסרי האמצעים, במשפחות מעדות המזרח, במשפחות הסובלות מקיפות, מעוני, אבל כאשר הן תבואנה לכאן, הן תצבענה בעד המשך קיצוץ הקצבאות. תודה.

2. הצעה לסדר

חיים רמון (העבודה):

זה סדר רע מאוד, אדוני היושבי-ראש.

היו"ר נ' מסאלחה:

זו החלטת יושבי-ראש הכנסת. חבר הכנסת צוקר, אנחנו חוזרים לסדר-היום, אני מבקש ממך שתנמק את ההסתייגויות בשם סיעת ר"צ.

חיים רמון (העבודה):

אדוני, אני מבקש הערה.

היו"ר נ' מסאלחה:

הערה מהצד, במסגרת דקה.

חיים רמון (העבודה):

אדוני היושבי-ראש, אינך קריין, אתה יושבי-ראש. אני מבקש שיושבי-ראש הבית יבוא לכאן ויסביר כיצד הוא מעז לקבל חוות דעת החולקת על חוות הדעת של היועץ המשפטי לממשלה. חוות הדעת של היועץ המשפטי מחייבת אותו. היא לא נתונה לשיקול דעתו. הוא מייצג אותו, ושום פרשנות משפטית אחרת איננה מחייבת אותו. לכן אני מבקש שהיושבי-ראש יבוא לכאן ויסביר לנו בעצמו מי נתן לו חוות דעת חולקת, מה מקורה ומהיכן הסמכות.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה רבה. חבר הכנסת רן כהן, ואחריו — חבר הכנסת יאיר צבן, כל אחד דקה. בבקשה. גם חבר הכנסת דן תיכון.

צחי הנגבי (הליכוד):

— — —

היו"ר נ' מסאלחה:

נתתי לארבעה אנשים מסיעות שונות. אתה לא מדבר אתי בשם הקואליציה, אתה מדבר אתי בשם חבר הכנסת הנגבי. אז אל תגיד לי שנתיי לארבעה. מי שהצביע, נתתי לו. אני נתן לחבר הכנסת דן תיכון. בבקשה, חבר הכנסת רן כהן.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושבי-ראש, עם כל הכבוד, במדינת ישראל יש סדר והייררכיה לגבי ייעוץ משפטי.

אני אמתין לך שיושבי-ראש הכנסת ייכנס. בשמחה רבה.

שפרופסור שני, העומד בראש כל תוכנית התאגידים הזאת, קרא לו "מבוך ללא פתרון".

חברי הכנסת, בתחום שירותי הבריאות, כמו גם בתחומים אחרים, כמו בשירותי החינוך, הממשלה מנהלת את המדיניות לפי העיקרון: הצרכן, המשפחה, העובדים, אלה הזקוקים לשירותי בריאות, אלה השולחים את ילדיהם לבתי-הספר, הסטודנטים שלומדים באוניברסיטאות — כל אלה ישלמו יותר אבל יקבלו פחות. זה העיקרון, שהצרכן נדרש לשלם פי כמה עבור שירותים שבעבר קיבל בחינם, ולעומת זה, תמורת התשלום הזה הוא מקבל פחות ממה שהוא קיבל קודם לכן. התוצאה תהיה, במסגרת העניין הזה של התאגידים, שספקי שירותי הבריאות, בגלל האינטרס שלהם להרוויח, יבחרו מקרים ורווחיים. הם ייתנו עדיפות, נניח, לניתוחים פלסטיים בתשלום על טיפול בחולי איידס, שהם חולים יקרים מאוד. הם יסרבו לקבל חולים בלתי-רווחיים, או יקצרו בצורה דרסטית

היו"ר נ' מסאלחה:

חברי הכנסת, הצעה לסדר מהמקום לחבר הכנסת דוד צוקר, בבקשה.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושבי-ראש, ההצעה לסדר מופנית אל יושבי-ראש הבית. אני מבקש ממך, חבר הכנסת שילנסקי, להפנות את תשומת-לב חברי הכנסת להכרעת היועץ המשפטי מהיום על חובת הנחת כל ההסכמים שנחתמו בשבוע האחרון על שולחן הכנסת.

היועץ המשפטי, בחוות דעתו שהגיעה לפני שעתיים, קובע, ואני מצטט: "דינם של ההסכמים נושא מכתבך" — הוא מתכוון למכתבים מאתמול שהפניתי אליו — "להיות מונחים על שולחן הכנסת ומובאים לידיעת כל חברי הכנסת, וזאת עם כריתתם של אותם הסכמים, ואם ישנם שיקולים ראויים המצדיקים דחייה בגילויים, הרי המועד האחרון לקיום חובת הגילוי צריך שיהיה ערב העלאת הצעת החוק אליה קשור ההסכם דנן, במשרתי או בעקיפין, לדיון ולהצבעה במליאת הכנסת בקריאה שנייה ושלישית". כלומר, לפני ההצבעה בקריאה שנייה צריכים להיות ההסכמים מונחים על שולחננו.

לחשומת לב חברי הכנסת, בכריכה, חבר הכנסת צוקר.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה. חברי הכנסת, בשם יושבי-ראש הכנסת, שאישר את ההצעה לסדר לחבר הכנסת דוד צוקר, הנני להבהיר: "א. ישנן פרשנויות שונות בסוגיה זו, משום שסעיף 13 לחוק-יסוד: הממשלה קובע מפורשות, שחובה על סיעות למסור למזכיר הכנסת הסכמים שנכרתו לקראת כינונה של ממשלה או להביע בה אי-אמון, והוא יניחם על שולחן הכנסת. לא כן במקרה דנן. שאינו עוסק בשניים אלה. מאחר שישנן פרשנויות שונות, אין יושבי-ראש הכנסת חורץ דין בשלב זה".

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

— — —

היו"ר נ' מסאלחה:

תני לי לקרוא את זה, ואחר-כך תשאל.

"ב. למען שהסדר הטוב יישמר, הורה יושבי-ראש הכנסת להפיץ לכל סיעות הבית את חוות הדעת שניתנה בשם היועץ המשפטי לממשלה, שנמסרה לחבר הכנסת דוד צוקר."

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
איך אפשר לשמור בסודיות הסכם על כסף ציבורי?

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, רגע. אני מדבר עכשיו על התקנון ועל החוק. אינני מבין למה באים ומלינים עלי, כשאני מילאתי את בקשתו של חבר הכנסת צוקר למעלה ממה שהוא ביקש.

חיים רמון (העבודה):
סיעות הקואליציה מסרבות?

היו"ר ד' שילנסקי:
מי אמר שהן מסרבות? אף אחד לא מסרב.

חיים רמון (העבודה):
הן טוענות שהן לא צריכות.

היו"ר ד' שילנסקי:
אף אחד לא מסרב. רבותי, מה אתם רוצים? חבר הכנסת דדי צוקר ביקש משהו. מילאתי זאת מעבר למה שהוא ביקש. אינני מבקש הערכה, אבל ודאי וודאי שלא מגיעה אותה ביקורת.

עליתי כדי להגיד לחבר הכנסת חיים רמון: לא צריך תמיד להשתמש בכיטויים — "איך הוא מעז?".

חיים רמון (העבודה):
זה היה המכתב.

היו"ר ד' שילנסקי:
אני אקרא שוב את המכתב.

רבותי, אני מבקש, בלהט הוויכוח, אותם חברי הכנסת שכרגע אומרים שחזות דעתו של היועץ המשפטי מחייבת, יכול להיות שבמקרה שני, למחרת, הם יצטערו על אותה קביעה.

אני בכלל חושב להעביר לוועדה — או לוועדת הכנסת או לוועדה אחרת — לבדוק את הסוגיה, האם חזות דעתו של היועץ המשפטי מחייבת או רק מלמדת ומאירה את העיניים. אלה שקובעים שחזות דעתו — ותחשבו היטב — של היועץ המשפטי מחייבת, האם הם אינם שמים את היועץ המשפטי מעל לריבון ומעל לכנסת?

חיים רמון (העבודה):
כפרשן משפטי.

היו"ר ד' שילנסקי:
על זה אנחנו צריכים לקיים דיון רציני.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

לפי התור, רשות הדיבור לחבר הכנסת דן חיון, ואחריו — לחבר הכנסת יאיר צבן. אני לא אתן יותר. אני מכבד את מה שקבע חבר הכנסת מסאלחה. בבקשה, חבר הכנסת דן חיון.

דן חיון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מציע שתזמין את ראשי הסיעות ללשכתך ותבאר להם את ההחלטה שלך, שכן נדמה לי שהתקיים כאן דרישה של חירשים, וכולם מתפרצים לדלת פתוחה, מאחר שאי אפשר לעיין בהחלטה שלך ובבקשה של חבר הכנסת דדי צוקר מהיועץ המשפטי לממשלה.

במקום להוריד את הנושא מעל סדר-יומיה של הממשלה, מן הדין שתקיים כירור בנושא הזה בלשכתך. זו הצעתי.

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת דב שילנסקי, נקראה כאן תגובתך בפרוטוקול על המכתב שקרא חבר הכנסת דדי צוקר בדבר חזות דעתו של היועץ המשפטי לממשלה.

עם כל הכבוד, לעניות דעתי, מקובל על כל החברה הישראלית, בוודאי על הכנסת, שהיועץ המשפטי לממשלה הוא הבכיר בין הפרשנים לגבי הייעוץ המשפטי הן לגבי הממשלה, הן לגבי הכנסת והן לגבי הציבור, ומעליו קיים רק בית-המשפט העליון בשיבתו כבג"ץ. מאחר שחזות הדעת שלו אומרת, שההסכמים צריכים להתפרסם ממילא, חזקה על כולנו שנקבל את זה. מאחר שהוא אומר, שברגע חתימתם הם צריכים להיות מונחים על שולחן חברי הכנסת, יהא זה בין האגודה לבין הליכוד, או בין ש"ס לבין התחיה, או בין התחיה לבין המתנחלים, או בין המתנחלים לבין מי שלא יהיה — הסכם יש לו משמעות קואליציונית במקרה זה. אשר על כן, אנחנו מבקשים שבעניין הזה יקרים מה שהיועץ המשפטי לממשלה כתב לחבר הכנסת צוקר, שההסכמים האלה, אם אין בהם דבר שחור או אפל, יונחו על השולחן, ואם יש בהם — אפשר ללכת לבג"ץ, לעתור נגד היועץ המשפטי לממשלה. אם אתה רוצה ללכת בדרך הזאת, נדמה לי שהיא תהיה לא ראויה, לא פרלמנטרית, לא ציבורית, ויהיה חבל לנקוט אותה. ולא נצטרך לעתור לבג"ץ בגין מעשה הפוך, אם ההסכמים לא יונחו על השולחן.

חיים רמון (העבודה):
שאלתי אותך שאלה, האם שמעת את השאלה שלי?

היו"ר ד' שילנסקי:
חבר הכנסת רמון, כאחי מאחר ששמעתי אותך ברמקול.

חבר הכנסת מסאלחה אמר לי, שהוא נתן רשות הדיבור לשלושה חברים, גם לחבר הכנסת צבן וגם לחבר הכנסת דן חיון. אני מכבד את מה שהוא נתן. אני מבקש מכולם לשבת.

אני מצטער, כנראה לא שמעו את מה שיושב-ראש הישיבה, חבר הכנסת מסאלחה, קרא. אתחיל בסעיף ב. הרי מה ביקש ממני חבר הכנסת צוקר? הוא ביקש ממני להביא את זה לידיעת הסיעות הקואליציוניות. החלטתי להעביר זאת לא רק לידיעת חברי סיעות הקואליציה אלא לכל סיעות הבית. נענית לבקשתו יותר ממה שהוא ביקש.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

חברת הכנסת שולמית אלוני, תרשי לי. חבר הכנסת צוקר פנה אלי גם אתמול בבקשה שאני אעביר את פנייתו לחברי הסיעות הקואליציוניות, והוא עצמו התפלא על המהירות. הוא לא הספיק לחזור ממני לכאן, וזה כבר היה מונח. אותו דבר, מייד כשקיבלתי את זה, ירדתי, בתוך חמש דקות נתתי את ההוראה להעביר בהתאם למה שהוא ביקש.

לכן אינני מבין מה הטענות.

דן חיון (הליכוד):

אולי תקרא את ההודעה פעם נוספת, כדי שנדע?

היו"ר ד' שילנסקי:

אשר לפרשנויות: אמרתי במפורש שאינני חורץ דין, אינני נוקט עמדה, מאחר שעוד אתמול, לאחר שהעברתי את הפנייה של חבר הכנסת דדי צוקר, שמעתי כל מיני דעות. אני לא נוקט עמדה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. רשות הדיבור לחבר הכנסת יאיר צבן.

חבר הכנסת הנגבי, אני מצטער, אני נותן אמן מלא בחבר הכנסת מסאלחה, שהוא מנהל לפי הסדר הטוב: למי שהוא נתן אני ממשיך, רק ממלא את מקומו. אני מצטער, לא אוכל לחת יותר.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אדוני היושב ראש, חברי הכנסת, אנחנו חוקקו את החוק הזה כדי להבטיח שהכנסת, בשעה שהיא מבקשת אמן בממשלה או בשעה שמוצגת לפניה ממשלה, והיא מבקשת את אמן הכנסת, תדע את כל ההסכמים הקואליציוניים הגלויים והנסתרים שאמורים לבסס את קיומה של הממשלה הזאת. אם זה טעם החוק, לעניות דעתי, צודק באופן מלא ומוחלט היועץ המשפטי לממשלה, שאומר: זה העניין שלפנינו. שהרי הממשלה הזאת לא תתקיים אם לא יקוימן ההסכמים שנחתמו כאן, באולם הזה ומחוצה לו.

אדוני היושב ראש, אילו הייתה כאן שאלה של אי-אמון.

ח. הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה) (מס' 2), התשנ"ב — 1991

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת מסאלחה, תקבל חזרה את הפיקוד.

אני מזמין את חבר הכנסת דדי צוקר לנמק הסתייגויות. אחריו — חבר הכנסת צירלי ביטון. לחבר הכנסת דדי צוקר שתי הסתייגויות. יש לך עשר דקות.

סגן יושב ראש הכנסת מסאלחה, אתה מקבל בהכנה את זה שבאתי להחליף אותך לרגע. מאחר ששמעתי שמפנים שאלות אלי, באתי פשוט לענות ישירות.

חבר הכנסת צוקר, בבקשה.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושב ראש, חברי הכנסת, אני רוצה, ברשותכם, להמשיך את הדיון שהחל פה לפני רבע שעה. אני, ברשותכם, אעשה דבר פשוט מאוד: אני אקרא את רוב חוות דעתי של היועץ המשפטי לממשלה, שכן לא מדובר בעניין של מה בכך. מדובר באמת בעקרון יסודי, בפרשנות לחוק יסוד: הממשלה.

אתמול בבוקר פניתי ליועץ המשפטי לממשלה וביקשתי ממנו דבר פשוט מאוד: לפרש את סעיף 13 לחוק יסוד: הממשלה, ואמרתי לו: לפני כשנה וחצי, בעקבות פסיקת בג"ץ בנושא הסכמים בין-סיעתיים שקדמו להרכבת הממשלה, תוקן חוק יסוד: הממשלה, סעיף 13, ונקבעה הלכה כאשר לפומביהם של אותם הסכמים, שאלתי אותו — ורק בעניין הזה הוא עוסק, רק בתשובה על השאלה הבאה עוסק חריש — שאלתי אותו: האם ההסכמים שנעשו בשבוע שעבר הקשרם היה הצעת חוק יסוד: הממשלה — שאלתי הייחודיים — או ההסכמים הצפויים להיחתם היום ומחר בגין חוק התקציב, האם הסכמים אלה חייבים אף הם במסירה למוכיר הכנסת, שיניחם על שולחן חברי הכנסת? זאת השאלה היחידה ששאלתי את היועץ המשפטי לממשלה, ורק על השאלה הזאת, כלומר תקפותו של סעיף 13, עונה חריש.

ובכן, חברי הכנסת, מה אומר היועץ המשפטי לממשלה בשאלה, האם יש להניח הסכמים על שולחנם של חברי הכנסת

ואתה יודע שיש הסכמים שמבטיחים את הרוב, חובתך כיושב ראש הכנסת לשאול את הסיעות הקואליציוניות — יש לכם הסכמים שמבטיחים את ההצבעה באי-אמון הזה, או לא? אם הם אומרים: "אין", אין לך מה לעשות אלא להעמיד את העניין להצבעה. אבל אם הם אומרים ומודים שיש הסכמים, חובה עליך לדרוש מהם להניח את ההסכמים האלה על שולחן הכנסת לפני שההצבעה מתבצעת.

כיוון שההצבעה על התקציב כמוה כהצבעת אמן או אי-אמון בממשלה, ההיגיון אומר, הטעם אומר וגם חוות הדעת של היועץ המשפטי אומרת, שחובה עליך לדרוש במפגיע מהקואליציה את הנחת ההסכמים, ולשקול את מועד ההצבעה על התקציב לפי מידת ההיענות שלהם לפנייה שלך.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אני לא אתן יותר, חבר הכנסת שחל. גם לא נתתי לחבר הכנסת צחי הנגבי.

משה שחל (העבודה):

הסוגיה ראויה לזמן.

טרם ההצבעה? אמר היועץ המשפטי לממשלה: "בשים לב לנסיבות עריכתם וחתיתם של ההסכמים שאנו מתכשרים עליהם השכם והערב, כרוכים הם בהמשך קיומה של הממשלה. ברי לכל יודע דבר בסוגיה זו, כי גם הסכם שתכליתו להבטיח המשך קיומה של הממשלה בכך שהוא בא למנוע הצבעה של סיעה או של חבר כנסת נגד הצעה של הממשלה בעניין מהותי כמו, למשל, תקציב המדינה, מבטיח למעשה אמן הכנסת כממשלה. כיוון שכך" — פה הדברים ברורים, אומר חריש — "כיוון שכך יש לראותו כמחייב יישום הוראתו של סעיף 13". אני מדגל על כמה קטעים: היועץ המשפטי ממשיך אחריו שהוא מביא כמה ציטוטים מתוך הבג"ץ שבעקבותיו נקבע סעיף 13, והוא אומר: "הסכם הקשור במישרין או בעקיפין לאופן הצבעתה של סיעה או של חבר כנסת בדרך לגבי הצעת תקציב המדינה או לגבי כל רכיב בעל חשיבות מרכיבית" — כלומר, גם חוק הסדרים במשק, לצורך העניין, או גם חוק יסוד: משק המדינה, שמונח על שולחננו עכשיו — "הרי הוא במהותו הסכם הנוגע להבטת אמן או אי-אמון בממשלה". היועץ המשפטי לממשלה סבור "כי הוא הדין בכל הסכם שתכליתו להבטיח כי הממשלה תזכה לאמן הכנסת בכל העניינים הבאים לפני בית הנבחרים". כלומר, בעתיד בכל הצעת חוק שתעלה כאן ובגינה יחתם הסכם בלי קשר ישיר לפילתה של הממשלה, יחייב הדבר גילוי מסמכים ופומביהם.

ונמשכת חוות הדעת, ומצטט היועץ המשפטי מתוך פסק-דין של השופט ברק כאשר לחשיבות הפומביות — זה אולי המשך לדברים שאמרתי פה חברת הכנסת אלונה לפני כעשר דקות — "הסכם פוליטי הופך למכשיר פוליטי משפטי חיוני. אך טבעי הוא" — קובע השופט ברק — "כי האזרחים, אשר הצבעתם שלהם מקימה את האורגנים השלטוניים" — הכנסת, למשל — "היו מודעים לתוכנם של הסכמים אלה. אכן, כשם שהאזרחים צריכים לדעת את מצען של המפלגות, כן צריכים הם לדעת את תוכן ההסכמים הפוליטיים". זאת הקביעה של השופט העליון ברק, שמצטט היועץ המשפטי לממשלה.

וממשיך היועץ המשפטי לממשלה: "מכאן חובתם של נושאי תפקידים ציבוריים ליתן מידע לאנשי הציבור. אכן, חובת הגילוי, הנגזרת מחופש הביטוי, אינה קשורה רק למהותו של המשטר הדמוקרטי, אלא גם לזכותו של היחיד בחברה" — לא רק של חבר הכנסת, אלא של כל אזרח בישראל — "כי האמת תיחשף וכי תינתן לו האפשרות להגשמה עצמית".

לסיים אומר היועץ המשפטי לממשלה — ומכתב זה הגיע גם ליושב-ראש הכנסת, גם לשר המשפטים וגם לפרקליטת המדינה — דברים לגבי מה שמחויב בו יושב-ראש הכנסת: "לאור כל אלה — — — דינם של ההסכמים נושא מכתבך להיות מונחים על שולחן הכנסת ומובאים לידיעת כל חברי הכנסת, וזאת עם כריתתם של אותם הסכמים". יש פה משמעות אופרטיבית ברורה לחלוטין. והוא ממשיך ואומר, שמה יתחכמו לו — ואני מצטט — "ואם ישנם שיקולים ראויים המצדיקים רחיה בגילויים, הרי המועד האחרון לקיום חובת הגילוי צריך שיהיה ערב העלאת הצעת החוק שאליה קשור ההסכם דנן לדין ולהצבעה במליאת הכנסת בקריאה שנייה ושלישית".

המשמעות ברורה, ובוזה אני מסיים: לא ניתן להצביע על החוקים הקשורים בחוק התקציב, כלומר חוק ההסדרים, חוקי-סוד: משק המדינה וחוק התקציב עצמו, לפני שכל ההסכמים, אלה שנחתמו על נייר מרופט ואלה שנחתמו על נייר מרופס: אלה שנאמרו בעל-פה ואלה שנכתבו לפני הנחתם — לא ניתן לקיים הצבעה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת דוד צוקר, האם אתה מוכן להשיב על שאלה של חבר הכנסת ראובן ריבלין?

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום): לא. לאחר דברי היועץ המשפטי, אני לא מבקש לפרשם. בזה סיימתי את דברי.

היו"ר מ' וירשובסקי:

הוא לא מבקש להשיב. אנחנו ממשיכים.

דן תיכון (הליכוד):

איך יכול להיות דבר כזה?

ט. הצעות לסדר

הטעם הזה, אני מציע שתציל את כבודה של הכנסת בכך שתכריז על הפסקת הישיבה עד אשר יקבל הנושא הזה תשובה ומענה באופן מיידי.

דן תיכון (הליכוד):

למה צריך להפסיק את הישיבה?

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת צחי הנגבי, בבקשה, הצעה לסדר במשך דקה אחת.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב-ראש, גם אני מבקש רשות להצעה לסדר.

צחי הנגבי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני דורש להפסיק את העיסוק בהמצאה הזאת של חבר הכנסת צוקר. חבר הכנסת צוקר חושף בפנינו את מכתבו של היועץ המשפטי אליו. מה שהוא לא

וממשיך היועץ המשפטי ואומר עוד כמה דברים ברורים ונחוצים, והוא מפנה את המכתב הזה אלי, והעתק אל יושב-ראש הכנסת: אני מכתב משני לצורך העניין, מפני שהוא מחייב בסוף חוות-הדעת את יושב-ראש הכנסת לכמה מעשים.

הוא ממשיך ואומר, לגבי ההסכמים: "חובת הגילוי" — כלומר, גילויים של ההסכמים שנחתמים עכשיו בקומה 2 ובקומה 1 — "נגזרת מהצורך של האזרח בכלל ושל חבר הכנסת בפרט לקבל מידע חיוני להכרעותיו הפוליטיות. לחובת הגילוי היבט נוסף. הידיעה של הצדדים להסכם, כי ההסכם ייחשף ברבים ויהא נתון לביקורת הכלל, משפיעה על עצם תוכנו של ההסכם" — האם יש דברים ברורים מאלה? — "בצדק צוין, כי אור השמש הוא המסתר הטוב ביותר, ואור המנורה הוא השוטר היעיל ביותר". וממשיך ומצטט היועץ המשפטי לממשלה מתוך חוות הדעת של כבוד השופט העליון כרץ: "אכן, חשיפתם של ההסכמים הציבוריים תשפיע על חוקיות תוכנם. היא תאפשר ביקורת ציבורית ותגביר את אמון הציבור ברשויות השלטון ונתחזק את מבנה המשטר והממשלה".

נניח שפה במליאה, בשבוע שעבר, נחתם נייר בין חברת הכנסת גאולה כהן לבין שר האוצר, לשם דוגמה. נייר זה נחשב כהסכם. מדובר בהכנה שהגיעו אליה שתי סיעות כאשר להצעת חוק שעלתה על שולחנה של הכנסת. לכן, מדובר בהסכם.

ראובן ריבלין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, שאלה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת ראובן ריבלין, אני אאפשר לך לשאול שאלה כאשר חבר הכנסת דוד צוקר יסיים את דבריו. האם אפשר לבקש קצת רגיעה? האם הטלוויזיה עוררה אתכם? חבר הכנסת דוד צוקר, אני מציע לך להמשיך. אני אפסיק אותך בזמן, ואז אאפשר לך להשיב על שאלה.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

לא רק שהנייר שנחתם בין חברת הכנסת גאולה כהן לבין מודעי נושא אופי של הסכם, גם תוצאת דיאלוג בעל-פה, הסכם שבעל-פה בין שני צדדים, יש לו מעמד, חוקף ומטוטוס של הסכם, והוא מחויב בגילוי ומחויב בהנחה על שולחנה של הכנסת.

משה שחל (העבודה):

הצעה לסדר.

צחי הנגבי (הליכוד):

הצעה לסדר.

היו"ר מ' וירשובסקי:

הצעה לסדר לחבר הכנסת משה שחל. אני אאפשר גם לחבר הכנסת צחי הנגבי להציע הצעה לסדר. אני מבקש לנמק את ההצעה לסדר במשך דקה אחת. אני לא רוצה להפוך זאת לדין.

משה שחל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני מציע ליושב-ראש שיפסיק את הישיבה, מהטעם הפשוט: ההנמקות שהביא חבר הכנסת דוד צוקר, על-פי חוות דעתו של היועץ המשפטי, אומרות דבר אופרטיבי, מוגדר — שאין אפשרות להצביע על החוקים שהם נושא ההסכם שבו מדובר אלא אם ההסכמים גלויים לפנינו. מן

בפני הכנסת. אין שום סוגיה אחרת. יש כאן שקר והטעיה של חבר הכנסת צוקר. זאת המצאה שלא היתה מעולם.

אדוני היושב-ראש, הצעתי לסדר היא, שחברי האופוזיציה יפסיקו להתעלל בכנסת, מכיוון שהם לא מסוגלים לגייס רוב לסוגיות האמיתיות הנדונות כאן.

היור"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת צחי הנגבי, אני מבקש ממך לשבת ולא להתעלל ביושב-ראש.

חברי הכנסת, נמסר לי, שלפני שאני עליתי לדוכן היתה התייחסות לנושא זה מצד יושב-ראש הכנסת. אבקש לקבל ממנו עוד הפעם תגובה, תוך כדי הדיון, על הדברים שנאמרו.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רק רגע.

דן תיכון (הליכוד):

היה כאן דיון.

חושף בפנינו זה המכתב של חבר הכנסת צוקר עצמו אל היועץ המשפטי. הוא מציג שאלה ליועץ המשפטי, מה צריך לעשות עם הסכמים שמושגים בכנסת ולא מובאים לידיעת הכנסת.

אני דורש ואומר: אין שום הסכם, עם שום סיעה, לגבי הצבעה. מדובר בדבר פשוט ביותר. יש התחייבות של שר האוצר כלפי סיעות הקואליציה לאפשר להן להעלות בוועדת הכספים דרישות שנוגעות לסוגיות כספיות. ההצבעה לא נערכת במסתרים, חבר הכנסת צוקר, לא בחדרים חדרים. היא נערכת בוועדת הכספים, ולכם יש נציגות בה. זה מגיע למליאה כחלק מהתקציב. כל אחד יודע בדיוק על מה הוא מצביע. החוק איננו מדבר, אדוני היושב-ראש, על הסכמים שנוגעים לאיזון סוגיה של תקציב המדינה.

החוק מדבר — ואני פונה בזה אל חבר הכנסת משה שחל, המשפטן שבחבורה — החוק מדבר על שתי אפשרויות שבהן צריך להציג הסכמים. אל תתעלם מזה. אפשרות אחת, כאשר יש הצבעת אי-אמון; אפשרות שנייה, כאשר מציגים ממשלה

י. הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה) (מס' 2), התשנ"ב — 1991

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

ממשלתו של שמיר, חברי הכנסת, היא ממשלת נסיגה בה"א הידיעה: נסיגה בחינוך, נסיגה בבריאות, נסיגה במשק, נסיגה בתעסוקה. לאן שנביט, חברי הכנסת, נראה נסיגה.

אין הרבה טעם להתווכח עם הממשלה הזאת על סעיף כזה או סעיף אחר בתקציב, מן הטעם הפשוט הזה, שאין לנו, לאופוזיציה, שום סיכוי להביס היום את הממשלה. אולם כדאי לאזרחי ישראל ללמוד את הלקח מן התקציב הנוכחי. כל המומחים, חברי הכנסת, מן הימין ומן השמאל, מאוחדים עכשיו בדעתם, שהמצב רע, ושבעתיד הקרוב יהיה המצב רע עוד יותר.

חברי הכנסת, מי שחושב שאני טועה בכך, אני מבקש ממנו שיקום. הנה, אדוני היושב-ראש, בבקשה, אף אחד לא קם.

אם יש טעם להשתתף בדיון הזה — — —

מיכאל איתן (הליכוד):

הם נדבקו לכיסאות.

צירלי ביטון (הפנתרים השחורים):

אם יש טעם להשתתף בדיון הזה, זה רק כדי לפנות מעל הדוכן הזה אל האזרחים הדפוקים במדינה. ויש, לדאבוני, הרבה הרבה מאוד אזרחים דפוקים, יותר מדי אזרחים דפוקים, בשכונות המצוקה, בעיירות הפיתוח, ולא רק בשכונות ובעיירות. מספר האזרחים הדפוקים הולך וגדל כל חודש, כל שבוע, כל יום, ואם נרצה, חברי הכנסת, כל שעה שהתקציב הזה לא מגיע לסיום כמליאת הכנסת, כל שעה עולה מיליונים לאזרח הקטן.

אני קורא לאזרחים הדפוקים האלה, אני קורא לציבור במדינת ישראל לצאת מן הייאוש ולהיכנס למאבק. ממשלה שאיננה מבחינה נימוקים תהיה נאלצת להבין את שפת המאבק של האזרחים שלה. אני רוצה להזכיר שוב את המאבק של "הפנתרים השחורים" לפני 20 שנה. באותם ימים הוכחנו, שהפגנות המוניות שלנו אילצו את הממשלה להפנות תקציבים לנושאים חברתיים. אילצנו את הממשלה הזאת. איך אמרו מומחים? — מה שמומחים לא עשו עשרות שנים, או 20 שנה

היור"ר מ' וירשובסקי:

הדיון נמשך. עכשיו אני מבקש מחבר הכנסת צירלי ביטון לנמק את הסתייגותיו. ביתניים אבקש לברר את התשובה של יושב-ראש הכנסת. לצערי, לא שמעתי את תשובתו כי לא הייתי באותה עת במליאה. אני אבקש לדעת, האם מה שאמר חבר הכנסת צוקר שווה התייחסות, אלא אם כן כבר היתה התייחסות.

דן תיכון (הליכוד):

היה דיון על זה.

היור"ר מ' וירשובסקי:

כן, תידיגע, חבר הכנסת דן תיכון. חבר הכנסת צירלי ביטון, בבקשה.

צירלי ביטון (הפנתרים השחורים):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת — — —

היור"ר מ' וירשובסקי:

חברי הכנסת, האם אני יכול לבקש שקט? — אלא אם כן אתם מעוניינים למשוך את הדיון עד אין סוף. אינני חושב שאחם רוצים בזה. אני מבקש שקט.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

— — —

היור"ר מ' וירשובסקי:

אני לא סוגר ישיבות. לא נסגור סתם ישיבה. ביקשתי לברר אצל היושב-ראש את התייחסות לדברים של חבר הכנסת דוד צוקר. אחר כך נראה מה נעשה.

צירלי ביטון (הפנתרים השחורים):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אחרי הביזיון של השבוע שעבר, כאשר עם ישראל כולו הביט וראה איך קונים ומוכרים בתוך מליאת הכנסת, אני אומר היום: חבל שמצלמות הטלוויזיה לא יכולות לחדור לחדרים הפנימיים, לחדור למסדרונות הכנסת ולראות מה קורה, איך מבשלים את הביזיון הלאומי הגדול הזה. חברי הכנסת, איך מוכרים ואיך קונים את הציבור במיליונים רבים, שיעלו הרבה מאוד כסף בשנה הבאה.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

יש שתי שכונות מצוקה, והן קיבלו אחד חלקי אלף ממה שקיבלתם.

הי"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת בן-מנחם, אתה לא רוצה שאקרא אותך לסדר.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

הי"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת בן-מנחם, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

קיבלתם הרבה יותר מהם.

הי"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת בן-מנחם, אני קורא אותך לסדר בפעם השנייה, ואני לא רוצה לעשות זאת בפעם השלישית.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

את הפעם הראשונה לא שמעתי.

הי"ר מ' וירשובסקי:

אני לא רוצה לשמוע חשוכות. אני מבקש שיהיה פה שקט, וחבר הכנסת צ'רלי ביטון, שאני מוסיף לו עכשיו שתי דקות, יוכל להמשיך את הדברים שלו.

אלי דיין (העבודה):

7 מיליוני שקל גנבו משיקום שכונות:

הי"ר מ' וירשובסקי:

חברי הכנסת.

קריאה:

אתה לא שומע מה הוא אומר?

הי"ר מ' וירשובסקי:

אם הייתי צריך לשמוע, להפסיק, להתפעם, לנתח וכל זה — אנחנו היינו גומרים את התקציב של השנה בעשור הבא. זה דיון פוליטי. יש צעקות ביניים, לא צריך לנפח כל דבר. צעקו מספיק, ועכשיו יהיה שקט. חבר הכנסת ביטון, אני מוסיף לך שלוש דקות.

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):

אדוני היושב-ראש: הסכין האכזרית של האוצר לא הותירה, חבר הכנסת דיין, דבר וחצי דבר. היא לא הותירה תחום ודבר לנושא שאותו אנחנו מייצגים, שלו אנחנו רואים ולמענו אנחנו נאבקים: למענו ככלל אנחנו יושבים בבניין הזה ונאבקים בשביל יום יום. סכין החיתוך הזאת בבשר החי לא הותירה סעיף אחד בנושא שכונות, בנושא מצוקות, בנושא התחבורה הציבורית, בנושא בריאות, בנושא קופת-חולים, בנושא זוגות צעירים. לא היה דבר שהסכין הזאת פסחה עליו. אבל, לעומת זאת, פה במליאה התחייבו על 12 מיליון שקל כהעברה להתנחלויות. בשביל מה ולמה? רק בגלל דבר אחד, כדי לחבל גם בתהליך השלום.

אלי דיין (העבודה):

מיליארד שקל.

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):

מה המטרה בסוף? — לחבל גם בתהליך השלום, לחבל בסיכוי להרים את האף של בני השכונות, סוף סוף, ולצאת אולי ממעגל העוני הזה, למען השם, פעם אחת ולתמיד. אבל הסכין

לפני זה, מה שלא עשו אותם מומחים ולא הכנסת, עשו "הפנתרים השחורים" במאבק שלהם. אתה, חבר הכנסת אלי דיין, יודע עד כמה המאבקים האלה חשובים. צריך ללכת, לרדת לשכונות, לקחת אתנו את פרופסור שטרית, לקחת את חבר הכנסת אלי בן-מנחם, לקחת את האנשים שלנו בשכונות, ללכד אותם למאבק חברתי אחד ולהגיד להם: רבותי, עם ממשלה שאין לה לב ואין לה מוח צריך לדבר רק בשפת הכוח.

חברי הכנסת, מי היה מעלה על דעתו שהאוצר יפגע —

אליהו בן-מנחם (העבודה):

תבקש מחבר הכנסת איתן שיעביר לשיקום השכונות 7 מיליוני שקל. הם קיבלו עכשיו 500 מיליון.

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):

חבר הכנסת דיין, הסכין הזאת בוועדת הכספים חתכה באכזריות הפעם הזאת בתקציבים הכי כואבים, בתקציבים לשכונות ובתקציבים לעיירות הפיתוח.

מיכאל איתן (הליכוד):

במעלה-אדומים גרים יותר תושבי שכונות מאשר בכל השכונה של חבר הכנסת אלי בן-מנחם.

קריאות:

איפה? איפה?

אליהו בן-מנחם (העבודה):

בשכונה שלי — — —

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):

חבר הכנסת איתן, בשביל זה קיצצתם הפעם 20 מיליון שקל מהשכונות. בושה ותרפה לממשלה הזאת.

מיכאל איתן (הליכוד):

אתם הצבעתם כעד העברה של 180 מיליון שקל.

הי"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת איתן, אני מבקש ממך שלא להרעים בקולך. חבר הכנסת בן-מנחם, אני מבקש ממך, לא נעשה עכשיו תחרות.

קריאות:

הי"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת בן-מנחם וחבר הכנסת איתן. חבר הכנסת איתן, אני קורא לך, אני פונה אליך, אני מבקש ממך שלא לעורר עכשיו דיאלוג במרחק. אם יש לך משהו לברר בין האזור שלך לבין שכונתו של חבר הכנסת אלי בן-מנחם — תבררו זאת. אבל לא פה.

ראובן ריבלין (הליכוד):

כשמדובר בקופת-חולים, זה הרבה יותר מ-500 מיליון.

שמעון שטרית (העבודה):

קופת-חולים נותנת שירות בכל מקום.

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):

גם על קופת-חולים שמו את היד ואת העין.

הי"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת ריבלין, חבר הכנסת איתן. באמת, אתם רוצים לקיים דיון מסודר? לא אתן לקיים את הצעקות האלה במרחקים, כמו במגרש כדורגל. אני מבקש ממך, שב.

עשינו למרות הממשלה, בכות, באיגוף של חברי הכנסת אלי דיין, יעקב שמאי ואני, עם רוב חברי הכנסת, שרובם מהאופוזיציה ולא מהקואליציה.

אבל שם נערכות תגיות. שם זה כבורסה-תחתית שהיום נקראת כנסת ישראל. אדוני היושב-ראש, שם נערכים לא דיונים גלויים אלא דיונים אפלים. שם לא נוהגים כשליטים אלא כגנבים כלילה. שם לא נושאים ונותנים אלא מוכרים בלבד. מקופת הציבור ומקופת המדינה, לא בכסף שחור אלא בכסף לכן של הציבור הישראלי, אבל בשיטות שחורות.

אדוני היושב-ראש, מה יצא מהדיונים הללו? אותן קבוצות של חדרים, שכעבר הצליחו לסחוט בשיטות האפלות שלהן, הן תקבלנה עוד מאות מיליונים, כדי שבקרנציה הבאה הן תסחטנה עוד מיליארדים לאותן ישיבות.

אדוני היושב-ראש, מה יקרה עם אותם מתנחלים, שכבר לפני שבוע הצליחו לסחוט מיליארד שקל ולהעביר 5,000 יחידות דיור ממרכז הארץ אל ההתנחלויות, כדי שהווגות הצעירים, העולים והקבוצות החלשות ישלמו יותר שכר דירה, יקנו דירה יותר ביוקר בתוך ישראל, כשהתנחלויות יש אין סוף מקומות ריקים, או שיוליכו אותם להתנחלויות בכוח? כך מרוששים את הציבור הישראלי ומעבירים כספים לחרדים ולהתנחלויות.

אליהו בן-מנחם (העבודה):
הציבור הכי חלש.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אבל זה לא כל הנזק. אתה יודע מתי יבוא הנזק במלואו? — כאשר האמריקנים ידעו את כל הוזהמה הזאת, שהיום נעשית בהעברת הכספים להתנחלויות, ויעצרו גם את 10 מיליארד הדולר, שאתם אנתנו צריכים לייצר מקומות עבודה ומקומות מגורים. זה הפשע הגדול.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה שחבר כנסת אחד כאן, באולם הזה, ישים יד על הלב ויאמר, שכל זה מוצדק, כאשר במדינת ישראל גוזלים קצבאות מילדים. מה קורה כאמת? בחוק הזה, שאנחנו דנים עליו עכשיו, אדוני היושב-ראש, באים להציע זו השנה החמישית ברציפות שלא לשלם קצבאות ילדים לשני הילדים הראשונים. מה כן אומרים? — לשלם לאלה שמשתכרים עד 95% מהשכר הממוצע במשק, מה התוצאה? לאלה שמגיע, שיש להם רואה-חשבון, שיש להם עורכי-דין, שיש להם משרדים והם יודעים את החוקים, הם פונים לממשלה ומקבלים את הקצבאות. מי לא מקבל את הקצבאות? החלשים, אלה שאין להם עורכי-דין, אלה שאין להם מי שיחבע. התוצאה היא ש-40%, 65,000 ילדים מאלה שמגיע להם לקבל קצבאות לא מקבלים קצבאות. על זה בא האוצר ואומר שזה צודק, כי לא נותנים לעשירים. על-פי השיטות שלהם גוזלים מהעניים ואומרים שבכך לא נותנים לעשירים. זה הצדק של ממשלת הליכוד, ממשלת הדתיים והימין הקיצוני של המתנחלים.

אדוני היושב-ראש, אילו היה מעט יושר, הלוא יכלו לעשות דבר פשוט: לשלם לכולם קצבאות ילדים, כמו שהיה כתוב. ואם לא רוצים לתת לעשירים, יטילו 0.5% מס. אם לא רוצים לתת לעשירים, יגבו זאת בחזרה מהעשירים. אז נדע שכל הילדים שזכאים לקבל בדיון את הקצבה, קודם כול יקבלו אותה. ואחרי זה יהיה האוצר חכם לא על חלשים, יהיה חכם על חזקים ויגבה מהם. אבל איך זה יכול להיות?

רענן כהן (העבודה):
יש לי שאלה.

האכזרית הזאת, כמו שאמרתי, לא פסחה על שום דבר, אדוני היושב-ראש.

לסיום, אני רוצה לגלות בפומבי, חברי הכנסת, מה מרגישים אורחים רבים למראה הדיון על התקציב. אני אומר כמשפט אחד: גועל נפש, גועל נפש שעולה על גדותיו, אדוני היושב-ראש, תודה רבה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה. אני קורא לחבר הכנסת רן כהן.

חברי הכנסת, ראיתי את ההודעה שקרא קודמי לניהול הישיבה בתגובה על הבעיה שהתעוררה. אני קורא כאן שהיושב-ראש קובע כדלקמן: "מאחר שיש פרשנויות שונות, אין יושב-ראש הכנסת חורג דין בשלב זה". כלומר, בשלב זה של הדיון אני לא רואה טעם להפסיק את הדיון. אבל השאלה היא שאלה — כאשר נגיע להצבעה. אחזיר את השאלה ליושב-ראש הכנסת להכרעה, מפני שזה חשוב, לדעתי, לסדר ההצבעות. לא צריך בגלל זה להפסיק את הדיון, כי הדיון עוד ארוך. אבל השאלה חייבת להיענות, לדעתי, מבחינה משפטית לפני שמצביעים.

רשות הדיבור לחבר הכנסת רן כהן.

מיכאל בריזהר (העבודה):
יש לי שאלה אליך.

היו"ר מ' וירשובסקי:
יש לך הצעה לסדר?

מיכאל בריזהר (העבודה):
לא, שאלה אליך.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת רן כהן כבר עלה לדוכן. אפשר לו לדבר. לאחר מכן אפשר לך שאלה. חבר הכנסת רן כהן, בבקשה.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
מי אחריו?

היו"ר מ' וירשובסקי:

אחריו — חבר הכנסת שמעון שטרית.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

חברות וחברי הכנסת, מי שחי את הבית הזה מאז הבוקר, מאז אמש, רואה את מה שמרחש בקומה 2 של הבניין כדומה יותר לבורסה-תחתית מאשר לבית-מחוקקים מכובד. הוא דומה הרבה יותר למקום שבו נערכות עסקאות אפלות מאשר למקום שבו נעשים עסקים כשרים.

אדוני היושב-ראש, מאמש ועד עכשיו, השעות נוקפות, אין תקציב למדינה. ב-24:00 השנה הזאת תסתיים, ולמדינת ישראל אין תקציב. אי-אפשר לכנס את ועדת הכספים כדי לקבל תקציב. עובדה היא שאי-אפשר לכנס את הוועדה רק משום שכרעי הקואליציה הזאת, כל אחד מושך לכיוונו. אין ביניים לא דין-דברים, אפילו לא על מצוקה אחת שהיום מטרידה באמת את המדינה. בקומה 2, במקום שבו נערכים ההסכמים האפלים, לא דנים במצוקה של 200,000 מובטלים, שעוד מעט יהיו ל-250,000. לא דנים במצוקה שלהם, למציאת תעסוקה. לא דנים איך לפתור את הבעיה של מצוקת החינוך. לא דנים כיצד לנסות ולתקן את פרויקט שיקום השכונות. אדרבה, משם כבר נלקחו 7 מיליונים. אבל הם נקטפים לאן? לסמכתיון של הורה של מתנחלים וחרדים. זה מה שקורה עכשיו בקומה 2 של הכנסת. אפילו את הפתרון החלקי, הטוב, בנושא המשכנתאות

תעשייה. לא משלמים זאת רק למי שמפתח פרויקט תיירות. לא משלמים זאת רק למי שכונה בבניין. משלמים זאת לכל מעסיק. זה יכול להיות עורך-הדין הכי יקר בארץ. שלוקח 350 דולר לייצוג של שעה. הוא יקבל הפחתת עלות העבודה. זה יכול להיות רופא שיניים, שמרוויח בכל שעת עבודה מאות דולרים. הוא יקבל הפחתת עלות העבודה. אבל כאשר אנחנו באים ואומרים להם: רבותי, קחו מיליארד ו-700 מיליון שקל מתוך הסכום הזה, תורידו אותו מאלה שלא מייצרים מקומות עבודה, תנו אותו לחשית, תפתחו עם זה כבישים, תפתחו עם זה פרויקטים למים, תפתחו עם זה אנרגיה, תפתחו עם זה מקומות שמייצרים מקומות עבודה ומניעים את המשק קדימה — לזה אין להם כסף.

לא רק לפרויקט שיקום השכונות אין להם כסף, לא רק לקצבאות הילדים אין להם כסף, לתעסוקה אין להם כסף, לקליטת עולים אין להם כסף, לפיתוח המשק אין להם כסף. בקיצור, זאת ממשלה אנטי-לאומית, שהפכה את הכנסת לבורסה-תחתית. תודה רבה.

הי"ר מ' וירשובסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת שמעון שטרית, בבקשה. חבר הכנסת מיקי ברזר רצה קודם לשאול שאלה. בוא תשאל, בבקשה. אחרי חבר הכנסת שטרית — חברי הכנסת אורון, פארס וצבן. שלושתכם או אחד-מהשלושה?

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אחד אחר השני.

הי"ר מ' וירשובסקי:

לא אחד אחר השני, חבר הכנסת אורון: בזה אחר זה. אחד אחר השני — זו עברית לא נכונה.

מיכאל ברזר (העבודה):

אדוני היושב-ראש, שמעתי בקשב רב את דבריך. שבהם ציטטת את דברי יושב-ראש הכנסת בקשר לפרסום ההסכמים שנעשו בין המפלגות השונות, שהם למעשה מרחפים ברקע של כל הדיון הזה, כי הרי הם עומדים מאחורי החוק. שמעתי איזה משפט מוזר במה שקראת, ולא התייחסת לזה. המשפט היה "מאחר שיש פרשנויות שונות". אינני מבין, כשיש פרשנות של היועץ המשפטי לממשלה — זו הפרשנות הקובעת, היא ואין בלתה, אין אחרת. אין אפשר פתאום להגיע למסקנה, שיש פרשנויות שונות?

הי"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת ברזר, מכיוון שגם אני לא מאושר, כלשון המעטה, מהדבר הזה, אמרתי שאני רוצה לברר את זה. אנחנו באמצע הדיון, ואין סיבה להפסיק אותו. זה דיון על הסתייגויות שכבר קיימות.

מיכאל ברזר (העבודה):

לא את זה אמרתי. אני רק רוצה לדעת מה תהיה המסגרת שבה אנחנו נתייחס לנקודה הזאת.

הי"ר מ' וירשובסקי:

לא אוכל להגיד לך זאת עכשיו. הואיל והדיון יימשך עוד זמן רב, אני אברר את העניין מייד כשאסיים לשמש יושב-ראש הישיבה. אני אעביר את העניין ליושב-ראש הכנסת, ביחד עם השאלות שנשאלו, וגם השאלות שלי. ביתניים אפשר להמשיך את הדיון כדיון. אנחנו עדיין לא עומדים בפני הצבעה.

דן תיכון (הליכוד):

תרשה לי להעיר הערה.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
ברשות היושב-ראש.

הי"ר מ' וירשובסקי:

אתה רוצה לשאול שאלה? בבקשה.

רענן כהן (העבודה):

איך יעלה על הדעת, איך תוכל להסביר, שהממשלה הזאת לא מוכנה לתת 7 מיליוני שקל לשיקום שכונות ולא נותנת מענקים לחיילים משוחררים, כשלעומת זאת היא נותנת להתנהלויות ולייחודיים? איך תוכל להסביר זאת?

הי"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת רענן כהן, אני מבקש. עד כמה שידוע לי חבר הכנסת רן כהן איננו דובר הממשלה. הוא לא חייב להסביר. אבל שאלת — בבקשה. אני מבקש שלא יהיה ויכוח.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אומר לך למה, חבר הכנסת רענן כהן.

דן תיכון (הליכוד):

למה הוא צועק? למה אתה צועק?

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אני צועק כי זה מרגיז אותי, חבר הכנסת דן תיכון. אני מבקש שבנושא קצבאות ילדים גם אתה תעלה ותצעק, כיוון שזה מרתית לי את הרם. מה זה למה אני צועק?

רענן כהן (העבודה):

אין סיכוי.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

הממשלה הזאת של הליכוד עלתה לשלטון על גב הקיפוח החברתי, והיום היא מצפצפת. זאת התשובה, חבר הכנסת רענן כהן. הם השתמשו בציכור החלש, כנפגעים, כאלה שלא יכלו לגדל את הילדים באופן נכון. הם השתמשו במצוקה שלהם כדי לעלות לשלטון, ולאחר שהם עלו לשלטון, הם מצפצפים על כל הקבוצה הזאת.

קריאות:

הי"ר מ' וירשובסקי:

לא, לא. אני מבקש. זה לא יהיה דו-שיח או רב-שיח. חבר הכנסת שלמה דיון, אני מבקש ממך, אל תפריע לי. אתה יודע עד כמה זה קשה. בבקשה.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אספר לך. גזלו 7 מיליונים משיקום השכונות. גוזלים כמה עשרות מיליונים מקצבאות הילדים. אתה יודע? הממשלה הענייה הזאת מצאה — — —

שמעון שטרית (העבודה):

500 מיליון, והחיילים המשוחררים — — —

הי"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת שטרית, בעוד שתי דקות אתה תדבר. למה לך להפריע? בבקשה, חבר הכנסת כהן.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

חבר הכנסת רענן כהן, הממשלה הזאת מצאה 3 מיליארדים ו-400 מיליון שקל בשביל סעיף שנקרא הפחתת עלות העבודה, במטרה שייצרו, כאילו, מקומות תעסוקה. משלמים זאת מאז 1986. לא משלמים זאת רק למי שקולט עובד חדש. לא משלמים זאת רק למי שהוא בעל מפעל

כשמונעים ממנו חינוך מיוחד, כשמונעים מילדיו גילאי שלוש-ארבע גן-חובה? מה יחשוב האזרח?

אלהיו בן-מנחם (העבודה):

ומצד שני מפנים את המיליארדים לשם, להתחלואות.

שמעון שטרית (העבודה):

להתחלואות הבטיחו 5,000 יחידות דיור, שזה למעלה מ-800 מיליון שקל. לבעלי עסקים — הפחתת עלות העבודה

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

מה אכפת לך — — —

שמעון שטרית (העבודה):

אכפת לי, כי לוקחים את זה ממישהו.

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

בונים ובונים, ואם אחר כך — — —

שמעון שטרית (העבודה):

זה חשבון מוטעה מאוד לזרז כך את הכסף הזה. אין עודף כסף.

אני אומר, שכל מה שהאזרחים צריכים לעשות זה לצאת בהמוניהם לרחובות, ולהגיד לממשלה הזאת: נמאסתם. נמאסתם עם הייחודיים שלכם, נמאסתם עם הערפת ההתחלואות על צרכים חברתיים חיוניים.

רענן כהן (העבודה):

העם לא יוצא לרחובות.

שמעון שטרית (העבודה):

אני רוצה לומר לכם, שלפני שנה וחצי-שנתיים יצאו 10,000 אנשים לרחובות, בנו מאהלים — — —

מיכאל איתן (הליכוד):

למה אתה קורא להם לצאת לרחובות, ואתה לא רוצה בחירות? תציע בחירות.

שמעון שטרית (העבודה):

אני אגיד לך למה.

עמיר פרץ (העבודה):

חבר הכנסת שטרית, תגיד לו שיציע בחירות.

אלי דיין (העבודה):

— — —

היו"ר מ' וירשובסקי:

לא, לא, לא. חבר הכנסת אלי דיין, אתה לא צריך לקפוץ כל פעם שחבר הכנסת מיכאל איתן קם וצועק הערה. הוא העיר את ההערה, בסדר. כאן לא כמת ויכוחים.

שמעון שטרית (העבודה):

חבר הכנסת איתן, אתה יודע שבמקצועי אני משפטן, אתה יודע שאני אפילו פרופסור, אתה יודע שבאופיי אני אדם מתון, לא שמעת אותי אומר דברים קיצוניים.

מיכאל איתן (הליכוד):

עכשיו אמרת דברים קיצוניים.

שמעון שטרית (העבודה):

עכשיו אמרתי, ואספר לך עוד משהו. לפני שלושה או ארבעה שבועות היתה הפגנה של נפגעי הבנקים. עמד שם מישהו ואמר: פרופסור שטרית, רק תיתן לי אישור ואני אשורף

היו"ר מ' וירשובסקי:

בבקשה, אבל רק דקה אחת, כי אני לא רוצה שנקיים כאן כל הזמן דיונים.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש — — —

שמעון שטרית (העבודה):

כבר היה דיון על זה.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, דיברו על זה פעם ראשונה, וסיכמו.

קריאה:

לא סוכם.

דן תיכון (הליכוד):

לאחר מכן זה עלה פעם שנייה, וסיכמו. לאחר מכן היושב-ראש מסר הודעה נחרצת וברורה. לאחר מכן אתה עלית ופתחת את הדיון בפעם השלישית, ועכשיו אתה עושה בפעם הרביעית דיון סביב העניין הזה. לכן, אני מבקש, שמי שרוצה להעלות השגות בנושא הזה, יפנה ללשכת היושב-ראש. היא פתוחה, והיושב-ראש בוודאי יקבל אותו. ובזאת נשים סוף לעניין.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת דן תיכון, תודה רבה. הרי אני לא הפסקתי את הדיון, ואינני מתכוון להפסיק אותו. אני נשאלתי, אז הבהרתי. הטיפול ייעשה בדיוק כפי שאתה אומר.

בבקשה, חבר הכנסת שמעון שטרית.

שמעון שטרית (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מי שהיה כאן לפני הצהריים, כאשר סקרתי מה מונח לפנינו, וזכר בוודאי שאמרתי מהי המסקנה שצריך להסיק אזרח ישראלי מהפרשה של שורת הגזירות החברתיות שהוטחו על ראשו, לעומת קבוצות אחרות, שהשיגו למעשה את כל מבוקשן באמצעות סחיטה פוליטית. דעו לכם, אזרחים יקרים, שפגעו בבריאות, שפוגעים לכם בחינוך, בחינוך המיוחד, ביום חינוך ארוך, בחוק חינוך חובה בגן-הילדים, שהיה צריך להיות מוחל, פוגעים לכם בחשתי. חושבי שכונות השיקום, אצלכם יש קיצוץ ישיר של 7 מיליון שקל, ועוד 13 מיליון העדר תקצוב נכון. פוגעים בילדים, בקבוצות הילדים. ממי שוללים את קבאות הילדים? את 170 השקלים נטו לוקחים ממשפחה, שהמפרנס העיקרי שלה משתכר בסך הכול כ-2,600 ש"ח ברוטו ברוטו. וזה לפני כל ניכויי המס, הלוואות וביטוח לאומי. ומה הנטו שנשאר לו ביד? אולי 1,000 שקל. ומה זה 1,000 שקל? זה רבע מסל הצריכה של משפחה.

פוגעים גם בנוסעים בתחבורה הציבורית. מה צריך לחשוב האזרח? מה המסקנה? המסקנה היא, שהממשלה הזאת מזמינה אינתיפאדה חברתית בתוך "הקו הירוק".

אלי דיין (העבודה):

יש כבר אינתיפאדה חברתית.

שמעון שטרית (העבודה):

אינתיפאדה חברתית הממשלה הזאת מזמינה. כי מה חושב לעצמו אזרח כאשר לוקחים ממנו את קבאות הילדים, כאשר מקצצים את הסובסידיה לתחבורה הציבורית והוא משלם עכשיו 20% יותר, כאשר מקצצים לו בשיקום שכונות, כשמקצצים לו בבריאות, כשמונעים מילדיו יום חינוך ארוך,

ראובן ריבלין (הליכוד):

שהכסף הלך לקופת-חולים, שהכסף הלך לכל הצרות שהבאתם על העם הזה. איך אתה לא מתבייש?

שמעון שטרית (העבודה):

חבר הכנסת ריבלין, אתה תגיד לי, כדי לפתור את בעיות הילדים המפגרים צריך 18 מיליון שקל. כדי לפתור את בעיות החינוך המיוחד צריך 30 מיליון שקל. למה אנחנו לא קיימנו על זה דיון?

ראובן ריבלין (הליכוד):

שמעון שטרית (העבודה):

אני רואה זאת כחובה להגיד לציבור את מה שאני מרגיש. אני אדם שומר חוק — — —

מיכאל איתן (הליכוד):

חובתך כחבר כנסת שחושב שהכנסת לא מתפקדת להציע הצעת חוק לפיזור הכנסת. אתה מפחד שהעם ישפוט אתכם, ולכן אתה לא רוצה לעשות זאת.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת איתן, אתה כנראה לא מפחד מהיושב-ראש. הצהרת ארבע פעמים שצריך ללכת לבחירות. תפסנו את הפרינציפ. בסדר. גם הוא חפס את הפרינציפ, הוא פרופסור, הוא יודע, הכול בסדר.

שמעון שטרית (העבודה):

חבר הכנסת איתן, הרי כל מה שנעשה עכשיו זה משום שאתם לא רוצים להקדים את הבחירות. אילו רציתם להקדים את הבחירות, למה לכם למכור את המדינה? למה לכם למכור את כל הקופה? למה לכם לאפשר — — —

דן תיכון (הליכוד):

למה הציבור ישרוף את הכנסת?

ראובן ריבלין (הליכוד):

אתם לא מוכנים. תציע להקדים את הבחירות.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת ריבלין, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה. מה זה פה? חבר הכנסת שטרית, תסיים בבקשה.

שמעון שטרית (העבודה):

אני רוצה להזכיר כתקדימים היסטוריים — — —

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה להעיר ברוח טובה. אני חושב שהיה מקום שיושב-ראש הישיבה, כאשר מעל הדוכן קוראים למרד, היה מאזן את הדברים ושם אותם במקום הנכון.

חגי מירום (העבודה):

— — — שרון דיבר כפי שדיבר — — —

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת מירום, שב. חבר הכנסת איתן, אני רוצה להגיד לך, זה יהיה יום מר אם יושב-ראש ישיבה יתחיל לצנוז דברים שנאמרים כאן, כאשר הדברים ניתנים לפירוש מובן, ולא של הסתה, שעולים ומשמעים, כל זה. אני הקשבתי, אני שמעתי את הדברים שלו. אולי אני הייתי משתמש במלים אחרות במסגרת המותר הפרלמנטרי, ואל תבקש מיושב-ראש שיתחיל להתערב בזה, כי אתה תהיה אולי אחד הסובלים הראשונים מכך, ואינני רוצה. אני רוצה שנתבטא כאן באופן חופשי.

את הבנק. ומה אמרתי לו? אמרתי לו: לא. אני חייב להגיד לך, שאם היה שואל אותי עוד הפעם, אני כבר — — —

קריאה:

איזה בנק זה היה?

שמעון שטרית (העבודה):

היו שם שני בנקים. גם בנק לאומי וגם בנק הפועלים. מה צריך להרגיש אדם כאשר הוא רואה איך התהליך מתקבל פה בכנסת, כאשר לא התקיים שום דיון, ואתה עד לזה, בשום סוגיה מרכזית שהתלבטנו בה? לא היה דיון בנושא שיקום השכונות, לא היה דיון בנושא החינוך המיוחד. מה צריך להרגיש אזרח במקרה כזה?

מיכאל איתן (הליכוד):

צריך לפזר את הכנסת ולערוך בחירות.

שמעון שטרית (העבודה):

בבקשה. אני קורא לך להצביע, הלוואי.

קריאות:

— — —

שמעון שטרית (העבודה):

מהניסיון שלי אני אומר לך, שככל תקופות השלטון במדינת ישראל הוכח שרק מחאה חברתית אלימה מועילה נוכח מה שאנחנו מצביעים עליו כאן שוב ושוב; מה עוד נשאר לנו, חברי הכנסת, להגיד? להגיד לציבור שזה בזיון, להגיד לציבור שזו השפלה? להגיד לציבור שזה יום שחור לכנסת? צריך להגיד לציבור: דעו לכם, אתם צריכים לצאת לרחובות כדי להבטיח שהתקצוב שלכם לא יקופח. אתם, הורים לילדים מפגרים, שצריכים להחזיק את הילדים שלכם בבית, דעו מי הכתובת; אתם, הילדים בסיכון, שעדיין נמצאים בבית אף שיש צו בית-משפט, דעו מי הכתובת. צריך לצאת לרחובות, כי אין אלטרנטיבה.

מיכאל איתן (הליכוד):

יש.

שמעון שטרית (העבודה):

יש כישלון דמוקרטי. בכנסת הזאת נכשלנו. סדרי העדיפויות שובשו, סדרי השלטון שובשו, מה נשאר? שנבוא ונסתכל איך הכסף הולך — — —

ראובן ריבלין (הליכוד):

האם אתה שומע מה אתה מדבר? מה אתה, מפלגת מחאה?

שמעון שטרית (העבודה):

אני מודיע לך, ואני אמרתי לך, שאני קורא לעם לקום אליכם, לצעוק אליכם בקול גדול, לבוא בהמוניהם ולהגיד לכם: נמאסתם.

ראובן ריבלין (הליכוד):

העם יקום ביום הבחירות ויאמר את דברו. העם ישמע את קולו ביום הבחירות.

שמעון שטרית (העבודה):

מה צריך להרגיש אזרח שהוא אב לילד מפגר, או שהוא אב לילדים ולוקחים ממנו את הקצבה, או שיש לו ילדים בסיכון שצריכים להגיע לפנימייה ואינם מגיעים? מה יגידו לו? יגידו לו שאין כסף, נכון? מה זאת אומרת אין כסף? אין כסף פירושו שהכסף הלך לייחודיים, שהכסף הלך להתנחלויות, שהכסף הלך לאותם סעיפים שהחליטו עליהם בצורה זאת — — —

בא לכנסת היו פה 200 פעילים של שיקום שכונות. חבר הכנסת דן תיכון שמע אותם: שבוע אחרי כן, גם יושב־ראש ועדת הכספים. חבר הכנסת דן תיכון, מה אמרת להם אתמול בטלוויזיה ופה? אמרת להם: לכו, אין טעם עכשיו, לכו. נכון שאמרת זאת?

דן תיכון (הליכוד):

אמרתי שאתה משלה אותם, שהבטחת להם שההסתייגות תעבור, והיא לא תעבור.

שמעון שטרית (העבודה):

אמרתי להם שאני אעשה מאמץ. מה אתה רוצה שאני אסיק? מה אתה רוצה שייסיק אדם שגר בשכונת שיקום וקיצצו לו מהבשר החי? לכן אני בא ואומר — — —

דן תיכון (הליכוד):

צריך דיון מסודר.

שמעון שטרית (העבודה):

אין דיון מסודר. זה הדיון המסודר שצריך להיות. מה זה דיון מסודר? בזמן התקציב, זה הזמן לדיון מסודר.

דן תיכון (הליכוד):

לא.

שמעון שטרית (העבודה):

לכן אני אומר: המסקנה ההגיונית מהתהליך הזה היא שהדמוקרטיה הושחתה. שהיה פה כישלון דמוקרטי, שהדרך היחידה היא לא לכתוב מכתבים ולא לבוא לכנסת, כי זה לא עזר. הדרך היחידה, אזרחים ואזרחיות יקרים, אני חוזר על מה שאמרתי, היא לצאת לרחוב ולהגיד לממשלה האטומה הזאת: לא נסכול את המשך הקיצוצים החברתיים, את הפגיעה בדברים הכי חשובים, בחינוך, בבריאות; כל מה שאחם עוסקים בו הוא לשמר את עצמכם, ראש הממשלה לא יודע איך מפעילים את ההצבעה האלקטרונית, לא יודע איך להצביע, כל מה שהוא יודע הוא איך לשמור על הממשלה הזאת, בכל מחיר.

ראובן ריבלין (הליכוד):

בוא נלך לבחירות.

שמעון שטרית (העבודה):

לכן, כשעוברים את כל הקווים האדומים, כשעוברים את כל הגבולות, כשהשמים הם כבר לא גבול — לכן, אזרחים ואזרחיות, הדרך היחידה להבטיח שיהיה צדק חברתי ושלא ייפגעו כל שכבות האוכלוסייה היא לצאת לרחובות ולהיאבק נגד הממשלה הזאת. תודה רבה.

ראובן ריבלין (הליכוד):

אני רוצה לשאול שאלה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת חיים אורון, בבקשה.

אין שאלות. אתה רוצה לשוחח אתו — במזנון. לא, אני לא אתן.

ראובן ריבלין (הליכוד):

למה שלא יבקש הקדמת הבחירות? למה הוא מסית?

קריאות:

— — —

עמיר פרץ (העבודה):

רוצים שיגיש הצעה. למה הוא לא מגיש הצעה?

ראובן ריבלין (הליכוד):

אני רוצה לשאול שאלה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

לא. קודם כול, חבר הכנסת שטרית יסיים את דבריו במסגרת הדקה שנותרה לו.

עמיר פרץ (העבודה):

אין לכם רשות דיבור. אתם במרכז שלכם המסיתים הראשונים.

ראובן ריבלין (הליכוד):

— — —

מיכאל איתן (הליכוד):

זה מעשה אלימות. הוא קורא לעם למחאה אלימה, ואתה לא אומר שום דבר. אתה נותן לזה גושפנקה.

שמעון שטרית (העבודה):

אני חוזר על הדברים, ואני אסביר לך.

אדוני היושב־ראש, נאמרו כאן דברים — — —

עמיר פרץ (העבודה):

ראש הממשלה עשה יותר מזה, הוא קרא לנו בוגדים.

מיכאל איתן (הליכוד):

איוזה טענות יש לכם נגד — — — נשק ביד. הוא קורא למחאה אלימה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת איתן, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה. חבר הכנסת עמיר פרץ, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה. אני אוציא את שניכם, ושם תוכלו להמשיך.

עמיר פרץ (העבודה):

לכם יש זכות לדבר על הסתה? אתם מסיתים אנשים. למה לא יצאתם כנגד שרון, שקרא לנו אויבים? פתאום הפכתם פי"נפשו.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת עמיר פרץ, אני מבקש ממך, אני קורא אותך לסדר בפעם השנייה, ואני מבקש שיהיה שקט או שאנצל את הישיבה. אני לא אתן כאן שישתוללו.

שאלת אותי שאלה. אני חושב שהדברים היו סבירים ובמסגרת המותר הפרלמנטרי. אתה יכול — — —

מיכאל איתן (הליכוד):

מותר לקרוא למחאה אלימה?

היו"ר מ' וירשובסקי:

אתה יכול לערער על הפסיקה שלי בדרך המקובלת. אבל, אני אאפשר לחבר הכנסת שטרית להבהיר את דבריו, אם אתה דווקא רוצה לשמוע בהברה. במסגרת דקה. אני מבקש שלא להשתולל. העם רואה אותנו, ואנחנו כל רגע יורדים בעיניו עוד יותר. לאן נגיע?

מיכאל בריהר (העבודה):

לעברי פי־פחת.

שמעון שטרית (העבודה):

אני רוצה להבהיר את דברי. מי ששמע את דברי לפני הצהריים — חבר הכנסת פלדמן שמע את דברי לפני הצהריים — אמרתי: איזו מסקנה הגיונית וטבעית אפשר להסיק מהתהליכים שהתרחשו בכנסת הזאת? מה המסקנה? כשהוא

הלאומי ואומרים העובדים הסוציאליים: אין לנו כלים לתת את קצבאות הילדים למי שראוי להן וזקוק להן ביותר.

יש מסים, יש כלים, שכאשר הם לא מתפקדים, מחליפים אותם. יש כלים, בעיקר בתחום הזה של קצבאות, שיש להם מבחן עליון ראשוני, והוא: האם הם מתפקדים, האם הם קולעים למטרה שלשמה נקבעו. הכלי שבו מדובר, קצבאות הילדים — הן אינן נותנות תשובה, גם לשיטתו של מי שאומר: ניתן אותן באופן סלקטיבי, ואומרים כל המומחים, אומרים העובדים הסוציאליים: יש דרך אחת לתת אותן לכל מי שזכאי להן, כי מבחני ההכנסה האלה פוגעים במי שזכאי להן ביותר. תראו מה קרה.

דן תיכון (הליכוד):

תזכור את מה שאמרת בבוקר על מס ישיר ועל מס עקיף.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אני זוכר את הנאום שלי מהבוקר על מס ישיר ומס עקיף, ואני חושב — — —

דן תיכון (הליכוד):

למה לא לתת סיוע על-פי מבחן הכנסה?

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

משום שמבחן ההכנסה בקצבה מהסוג הזה, מס סלקטיבי מהסוג הזה, יוצר את העיוות שאתה רואה פה. אתה רואה פה, שמי שזקוק ביותר לקצבה לא מקבל אותה.

דן תיכון (הליכוד):

נחוקק חוק בעניין הזה.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

נחוקק חוק בעניין הזה.

דן תיכון (הליכוד):

כל שנה אתה עולה ומדבר על העניין הזה, ואתה צודק.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אם אני צודק, תצטרף אלי.

דן תיכון (הליכוד):

תגישו הצעת חוק. אני שומע את חבר הכנסת צבן עוד מהימים שאתה לא חלמת להיות חבר הכנסת. והעניין אכן צודק. למה לא תגישו הצעת חוק?

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

הגשנו הצעת חוק.

דן תיכון (הליכוד):

לא הגשנתם.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

הגשנו הצעת חוק, וידידי חבר הכנסת צבן, שידבר אחרי, יסביר לך אותה. הגשנו הצעת חוק.

אבל אני רוצה לומר, חברי הכנסת, שלא מדובר רק בקצבאות הילדים. כל מי שבוחן את משקלם של שירותי הרווחה במדינת ישראל רואה שהם בירידה מתמדת. אומנם חבר הכנסת ויינשטיין אומר שוב ושוב ביומיים האחרונים, להצדקת התקציב, באין סוף הופעות, ש-48% מהתקציב הולכים לשירותים חברתיים. הוא לא מספר, שחלק גדול מזה מופנה לקליטת עלייה. הוא לא מספר, שכאשר בוחנים את השירותים החברתיים נטו לנפש, אנחנו נמצאים בירידה.

אביא דוגמה. ואני קורא מתוך חוברת של המרכז לחקר המדיניות החברתית בישראל. לפני עשר שנים, חבר הכנסת

הי"ר מ' וירשובסקי:

אחרי ההתפרצות הזאת, האם אני יכול — — —

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

— — —

הי"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת רן כהן, גם אתה מצטרף אל מכבידי? לא מכובדי, מכבידי.

חברי הכנסת, יש לי בקשה אליכם, יש לי תחינה אליכם, יש לנו עוד יום לימודים ארוך מאוד היום. אני מבקש, אל תכלו את כוחותיכם בשלב מוקדם כל כך. בריצת מרתון כל רץ נכון שומר חלק ניכר מכוחו ל-finish, אנחנו עוד רחוקים מה-finish. אני מבקש מכם. קריאת ביניים פה, קריאת ביניים שם — מותר. אבל לא ההתנוששות המילולית הזאת.

משה זאב פלדמן (י"ר ועדת הכספים):

האם יש פה רץ נכון?

הי"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת פלדמן, אותך שמעתי הרבה היום.

חבר הכנסת חיים אורון, בבקשה.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ידידי חבר הכנסת ריבלין, יש תשובה פשוטה מאוד על השאלה שלך. אם אתה רוצה בחירות, תציע לכל מי שנמצא בקומה 2 לעלות למעלה, להתחיל בהצבעות על התקציב, אין תקציב כי לא חילקו מספיק, אין תקציב — יש בחירות. כל כך פשוט. תעלה למעלה — זה בידיכם, אנחנו לא שותפים לעניין הזה. אנחנו לא נותנים, אנחנו לא לוקחים. ממשו את זכותכם, הרוב בסיעת הליכוד יפנה לראש הממשלה, תגידו לו: הפסק את כל המשא-ומתן המשפיל הזה, בואו נעלה למעלה, יש לממשלה רוב — יהיה תקציב, אין לממשלה רוב — נלך לבחירות. מה זעקות השבר האלה? הכול בידיכם. בידיכם להביא עכשיו, עד השעה 24:00, שאין תקציב ויש בחירות. אני אברך אותך על כך.

ראובן ריבלין (הליכוד):

חבר הכנסת אורון, יש הבדל בין מה שאתה אומר לבין מה שאמר חבר הכנסת שטרית, שקרא לעם למרוד.

אריה אליאב (העבודה):

לא למרוד, להפגין. אסור להפגין?

הי"ר מ' וירשובסקי:

אני שמח שיש לך אוזן מוסיקלית להבחין בין הדברים של חבר הכנסת אורון לבין הדברים של חבר הכנסת שטרית.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אני שמח שחלק מחברי הליכוד אומרים שאני צודק. ולי יש אליהם היום רק שלוש בקשות: הבקשה הראשונה, שיהפכו את האמירה שאני צודק למעשה, וילכו אל ראש הממשלה; הבקשה השנייה, שכאשר תגיע לכאן ההסתייגות שלי של חבר הכנסת תיכון על 30 מיליון שקלים להפעלה חלקית של חוק חינוך מיוחד — יצביעו בעד; ובקשה שלישית, אל תיתנו ידכם לסעיף שאנחנו דנים בו עכשיו.

מה זאת אומרת, קצבת ילד ראשון ושני על-פי מבחן הכנסה? המשמעות הראשונה של העובדה הזאת היא, ש-40,000 — 50,000 בתיאב, שזכאים לקבל קצבאות ילדים, אינם מקבלים אותן, לא מממשים את זכותם. אומר הכיטוח

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
תקציב הרווחה לא קטן, בענפים שבהם יש גידול, לקשישים, הוצאות לאבטלה, הוצאות לילדים, בסך הכול. כאשר מנתחים את הנתונים על-פי תקציבי הרווחה לנפש — יש שחיקה מרחיקה לכת בחינוך, כבראות, בשירותים לקשיש. בכל התחומים הללו יש שחיקה נטו.

אדוני היושב-ראש, רוגמה נוספת לכל מה שאני טוען כאן עכשיו מופיעה בהצעה נוספת — — —

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

תוספת האוכלוסייה בעשור האחרון היתה 17%, ואילו התוספת לשירותים חברתיים היתה 19%.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
חבר הכנסת אריאל ויינשטיין, אתה מציג את עצמך ככלכלן. אתה יודע שמספר הקשישים בחברה הישראלית גדל בעשר השנים האחרונות פי 1.5? אילו השוואות אתה עושה לגבי 2%? עוזב את זה. קח את הנתונים, ואם הם לא נכונים תתווכח אתם. מה שאתה עושה טוב כשכיל לקטוע בטלוויזיה; אתה אומר 48%, ולא מבינים מה שאתה אומר. תתמודד עם הנתונים כפי שהם. אני מוכן. נכנס ישיבה של ועדת הכספים ונתמודד עליהם.

אחת הדוגמאות הנוספות לעיוות שבו פועלת הממשלה היא הסיפור המופיע בתקציב הזה לגבי המס המקביל. בשנה שעברה היתה הוצאה ממשלתית מוצדקת של 100 — 120 מיליון שקלים, תשלום הוצאות הביטוח של העולים החדשים. עכשיו מציעים פה הצעה, ואני חושש מאוד שהרוב האוטומטי יקבל גם אותה, אף שהיא פוגעת בכל קופות-החולים. מה אומרת ההצעה?

דן תיכון (הליכוד):

היא לא פוגעת בקופות-החולים הכללית.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
חבר הכנסת תיכון, תן לי בבקשה. היושב-ראש כבר מוריד אותי.

היו"ר מ' וירשובסקי:

כן, כן.

חיים רמון (העבודה):

הוא מדבר 20 דקות.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
לא נכון. 10 דקות והיה צפון.

היו"ר מ' וירשובסקי:

לא, לא. חברי הכנסת, אני מקפיד על הזמן, ואני רוצה להיות הוגן עם כולם.

דן תיכון (הליכוד):

מה שיווירד אותך זה — — —

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
נכון.

את תשלום הביטוח הלאומי לגבי העולים החדשים מטילים היום על קבוצת משלמי מס מקביל. אפשר להטיל את זה על קבוצת בעלי רשיון נהיגה, אפשר להטיל את זה על אלה שיש להם שם משפחה שמתחיל באות ר"ש או באות אל"ף — אורון וריבלין — יש בזה אותו היגיון כמו בכל החלטה שרירותית אחרת.

ויינשטיין, ההוצאה על תלמיד בבית-ספר יסודי בישראל היתה 1,580 שקלים. השנה ההוצאה היא 1,440, במחירים קבועים. משמעות הדבר היא, שמדינת ישראל מקצה היום לכל תלמיד פחות מאשר לפני עשר שנים. זה בשנה שבה התפרסמו התוצאות הנוראות של סקר הכנת הנקרא שנערך בכתי-ספר יסודיים. ואני רוצה לומר לך, חבר הכנסת ויינשטיין, בתקציב 1992 יש ירידה בהוצאה לתלמיד. נכון שהסך הכול גדל בגלל העלייה, אבל בהוצאה לתלמיד יש ירידה. איפה שיקול הדעת? איפה סדרי העדיפויות? ותמונה דומה לזו המתוארת כאן כתחום החינוך, קיימת בכל התחומים האחרים.

דן תיכון (הליכוד):

אם משהו ירד, משהו אחר עלה.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
ורדא שמהו עלה.

דן תיכון (הליכוד):

לא, לא הייחודיים.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

ידידי חבר הכנסת תיכון, עלו ההוצאות לקליטת העלייה, והן מוצדקות; היתה הפחתה מרחיקה-לכת בנטל על חלק מהאוכלוסייה; יש הוצאות עצומות להתנחלויות. זה לא הייחודיים, זה 4.5 מיליארדי שקלים.

דן תיכון (הליכוד):

בחי"ך. אין בזה שמץ של אמת.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

שאלת, אני משיב, ואתן לך תשובה נוספת. אביא לך דוגמה ותשובה מדויקת מתחום החינוך. כמשך עשר שנים לא גדלה ההוצאה לנפש לחינוך בסך הכול, לא בגני-הילדים, לא בחינוך העלייסודי, לא בחינוך הגבוה ולא בהכשרה המקצועית. לפני עשר שנים היה תקציב החינוך הגבוה 902 מיליון שקלים במחירים קבועים, בשנה שעברה — 827 מיליון שקלים. יש תקציב אחד שגדל — וזה מאתו חומר, מאותה חוברת: לפני עשר שנים תקציב הישיבות היה 70 מיליון שקלים; בשנה שעברה הוא היה 299 מיליון שקלים; השנה הוא 520 מיליון שקלים. והרב פלדמן יחזור ויגיד — — —

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

קצבאות הזיקנה גדלו ריאלית באותן שנים.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

קצבאות הזיקנה קטנו. גדל מספר הקשישים שזכאים לקצבאות.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

זה לא נכון. אתה נותן נתונים סלקטיביים.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

חבר הכנסת ויינשטיין, האמן לי. אני נותן נתונים מדויקים, ואני מוכן שנחמוד עליהם. קצבאות הזיקנה קטנו, נשחקו כל ההעברות החברתיות, בכל התחומים.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

לפרוטוקול: זה לא נכון.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אתה יכול להגיד עד מחר לפרוטוקול. תגיד מספרים אחרים.

דן תיכון (הליכוד):

תקציב הרווחה לא קטן.

מסלולים שונים בתיכון, חינוך טכנולוגי, איפה זה קיים אצל הערבים? שיעור הזכאים לבגרות בחינוך העברי העיוני הוא 71.3%, לעומת 44.6% בחינוך הערבי; בחינוך המקצועי — 48.8%, ובערבי — 26%.

אדוני, במקום לזרוק את הכספים פה ושם, בואו נסגור את הפערים בין העדות ובין שני הלאומים במדינה הזאת, ואל נרחיב את הפער, כדי לא לקומם את האזרחים שאינם יהודים, ואחר כך תגידו שהם כוגרים במדינת ישראל, אם הם יתקוממו ויעשו אינתיפאדה. אתם כמו ידיכם דוחפים לעשות אינתיפאדה.

מיכאל בריזהר (העבודה):

חבר הכנסת חסיין פארס, תזכיר גם את תוצאות המבחנים במתמטיקה.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):
אני מגיע לזה.

אני לא רוצה לדבר על קיומם של הרבה משתנים סביבתיים ומשפחתיים. אני מדבר על מספרים, שהממשלה כמו ידיה קובעת אותם, ולאדוני יושב־ראש ועדת הכספים. לא זו כלום. הוא אומר, אתם עונים צרה בכך שאנחנו מקבלים כספים כאלה או אחרים. אדוני יושב־ראש ועדת הכספים, תבדוק את הממצאים אצלנו, אם יש לך מצפון, מצפונך לא ייתן לך לשתוק על דבר כזה, איך אתה עובר על זה בקלות? לא רק אתה, אלא כל הממשלה שאתה משתתף בה.

שיעורי הלמידה בקרב גילאי 14 — 17, במגזר היהודי — 89%, ובקרב הערבים — 62%. האם שאלת פעם את עצמך מדוע? האם ראש הממשלה שאל את עצמו מדוע?

האם אתה, חבר הכנסת מיכאל איתן, שאלת את עצמך פעם אחת מדוע?

מיכאל איתן (הליכוד):

אני שואל, למה במצרים זה נמוך כל כך; למה בירדן, למה במצרים?

קריאות:

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אל תשווה את מצרים לישראל. אנחנו משווים את מדינת ישראל לחברות ולמדינות המפותחות, ולא למדינות המתפתחות.

מיכאל איתן (הליכוד):

בטוריה, במצרים, בירדן, בעזה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת איתן, מה קרה? רבע שעה היית שקט.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):

מצרים, שאתה מסתכל עליה כעל מדינה מפותחת — כל הילדים במצרים, מגן־חובה עד תואר שלישי באוניברסיטה, לומדים בחינם, למרות כל העוני במצרים, כי החינוך עומד בראש סולם העדיפויות, הוא תופס את המקום הראשון, אצלנו מקצצים בחינוך ובקושי מגיעים לכיתה "ב" בחינם, כי אחרי כיתה "ב" 40% מילדי הערבים נושרים מלימודים בגלל חוסר אמצעים ועוני שממנו סובלות המשפחות שלהם.

מיכאל איתן (הליכוד):

באמת.

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה. חבר הכנסת חסיין פארס, בבקשה, אחריו — חבר הכנסת יאיר צנן.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה, ביטול תשלום קצבאות ילדים, קצבת ילד ראשון וקצבת ילד שני במשפחה, זה מעשה שמקפת מספר גדול של משפחות בישראל, יהודים כערבים.

אבל הקיפוח לגבי הילדים או המשפחות הערביות הוא כפול. מדוע משפחה ערבית שבה שישה ילדים מקבלת 434 שקל, ואילו משפחה יהודית באותו סדר גודל מקבלת 889 שקל? האם שישה ילדים יהודים שווים לתריסר ילדים ערבים? איך מסוגלת ממשלת ישראל לקבוע בתקציב שלה הפרש כזה בין שני אזרחים במדינת ישראל? הרי הסקרים מראים, כי 60% מהילדים הערבים נמצאים מתחת לקו העוני, כאשר 10% מהילדים היהודים נמצאים מתחת לקו העוני, וכאשר חבר הכנסת שטרית דיבר פה, מעל הדוכן הזה, ואמר שהתושבים צריכים לצאת לרחובות, אני רוצה לומר, שהמצב במגזר היהודי הרבה פחות קשה מאשר במגזר הערבי.

וכאשר מדובר על אינתיפאדה חברתית, ממשלת ישראל כמו ידיה דוחפת את האזרחים במדינת ישראל לאינתיפאדה חברתית. האם המספרים האלה לא מזעזעים את ראש הממשלה, את שר האוצר, את הקואליציה בכלל, אדוני יושב־ראש ועדת הכספים?

את המספרים האלה לא הכאתי מהכיס או מהבית שלי. אלה סקרים ממשלתיים, שמסתמכים על מוסדות ממשלה, הביטוח הלאומי ואחרים.

ואשר לחינוך — החינוך או תקציב החינוך קוצץ בעשור האחרון ביותר מ־10%. אני לא מדבר רק על שעות הוראה. לא מוסיפים לחינוך כלום, הוא עומד במקומו. למרות כל הקיצוצים שהיו, לא מסתפקים בזה אלא מקפידים את התקציבים לחינוך, ובמקום להעלות ולהעמיד את החינוך בראש סולם העדיפויות במדינת ישראל, לוקחים את הכסף הזה ומחלקים אותו לשני סקטורים, סקטור אחד נקרא מתנחלים וסקטור אחד נקרא חרדים, זה מה שאכפת לממשלת ישראל. האם אכפת לה ממדינת ישראל? אני לא חושב.

האינטרס הלאומי — זה לא מעניינה של הממשלה. יש לה אינטרס ממשלתי צר. להחזיק את הממשלה, להמשיך, כן, זה מה שאכפת לה, זה האינטרס המשותף בינה ובין שותפיה, לרבות החרדים. היא רוצה לרצות אותם, והיא רוצה לרצות גם את סיעות הימין — לאלה כספים ייחודיים ולא לה כספים להתנחלויות חדשות או לעיכוי התנחלויות, 5,000 יחידות דיור בהתנחלויות.

במקום לזרוק את הכסף הזה שם, למה לא מממנים את המפעלים, כדי שיוכלו להתרחב ולקלוט עובדים חדשים? למה לא סוגרים את הפער בחינוך בין היהודים לערבים? למה לא מגדילים בכלל את התקציבים לחינוך, היהודי וערבי כאחד, מדוע?

אני לא נגד השוואת החינוך לילדי החרדים עם יתר ילדי מדינת ישראל, אבל צריך לתת את כסף לפי קריטריונים מסוימים.

מסקר שנעשה לפני מספר מועט של שבועות עולה, כי מספר התלמידים למשרת הוראה בחינוך הערבי הוא 9.9%, לעומת 18.4% במגזר הערבי, כפול ממש. חינוך מיוחד,

היו"ר מ' וירשובסקי:

אנחנו מאשרים את התקציב במדינת ישראל, ולא במדינות שכנות.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):

חברי כיתות — כסף הכול 1,200.1. אומנם משרד החינוך טוען, שחסרים 850 חדרי לימוד בבתי-הספר הערביים. בוא נאמר שהסקרים של משרד החינוך נכונים יותר מהסקרים שעושים הערבים. 850 חדרים. ממשלת ישראל לא יכולה לבנות 800 חדרים, מפני שאין לה כסף.

שר החינוך בנה תוכנית והוא קרא לה "תוכנית חומש". ומה מטרתה? — צמצום הפערים בין החינוך הערבי לבין החינוך היהודי. צמצום פערים, הוא לא אמר סגירת פערים. אני עברתי על תוכנית החומש שלו וראיתי, שלסגור את הפער ייקח למדינת ישראל, לפי הקצב הזה, עוד 43 שנים. תודה רבה לממשלת ישראל ולשר החינוך, שעומד בראש החינוך במדינת ישראל.

בבחינות האחרונות במתמטיקה לכיתות ד"ה, אדוני יושב-ראש ועדת הכספים, 25% מילדי ישראל היהודים נכשלו; 25%. זה לא מדליק אצלך נורה אדומה? וכאשר אני אומר לך, ש-75% נכשלו במתמטיקה בבתי-הספר הערביים, זה לא מדליק אצלך את כל הנורות האדומות? או שאלה לא בני-אדם? איפה התקציבים שדאגת להכטיח למגזר הערבי, כדי לקרב אותו קצת למגזר היהודי? תענה לי, בבקשה, מעל הדוכן הזה ותן לי את הטיעונים שאתה מחזיק בהם, אם יש לך טיעונים אמיתיים וצודקים.

אני מדבר לא רק אליך, אני מדבר אל ממשלת ישראל ואל חבר הכנסת מיכאל איתן, שיוודע רק להפריע ולהשתיק את האנשים כשהם אומרים דברי אמת. אבל טוב שהפעם, לי לפחות, אחרי שהוא שמע את המספרים האלה, הוא לא הפריע הרבה, כהרגלו. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה. אני קורא לחבר הכנסת יאיר צבן, ואחריו — לחבר הכנסת אברהם שוחט.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הוויכוח על חוק הסדרים במשק צמוד אצלנו לוויכוח על חוק התקציב, ושני החוקים יחד הם למעשה ויכוח על המדיניות הכלכלית של הממשלה.

אין זה סוד, שארצנו נמצאת היום במצב קשה. קשה מאוד: אבטלה המונית, קשיים נוראים בקליטה, הצמיחה מדדה על קביים, הרבה אנשים מאבדים תקווה.

הוויכוח שלנו עם הממשלה הוא כשלושה מעגלים עיקריים בקשר לדיון הזה. במעגל הראשון — האם יש סיכוי בכלל להיחלץ מהמשבר הזה ללא שלום? הממשלה אומרת: כן, אנחנו אומרים: לא; הפעם הזאת לא — בגלל היקפו ועומקו של המשבר וגודל האתגרים הכלכליים שלפנינו.

המעגל השני — האם אפשר כתנאים האלה לחלץ את המשק מהבוץ העמוק שהוא תקוע בו, בלי מעורבות מסיבית, חזקה, מכוונת, חכמה ויעילה של הממשלה? הממשלה אומרת: כן. עכשיו היא מגמגמת. אנחנו אומרים: לא, ואנחנו אומרים: לא. כתנאים האלה אי-אפשר, כאשר יש 200,000 בלתי-מועסקים.

המעגל השלישי, חברי הכנסת — האם אפשר להמשיך

בקיום סדריו לאומי משובש ומערכת נורמות מוסריות משובשות כפי שהפגנו בבית הזה, כפי שהציגה הקואליציה בבית הזה בשבועות האחרונים ובימים האחרונים? הממשלה אומרת במעשה: כן, אפשר להמשיך ככה. אנחנו אומרים: לא, אי-אפשר להמשיך כך. אי-אפשר להמשיך במראות האלה, שבפינת השולחן יעמדו ויחתמו על תקציבי עתק להתנחלויות, כאשר מי שחותם יודע, שהדבר הזה יכשיל אפילו את מדיניות הממשלה, שאנחנו חלוקים עליה. אי-אפשר, כאשר מאחורי הקלעים שם מתנהל המשא-ומתן על הכספים הייחודיים.

אדוני היושב-ראש, לכן חשובה כל כך חוות דעו של היועץ המשפטי לממשלה: כל כך עקרונית, כל כך מהותית, שלא נצביע היום על התקציב לפני שנדע את האמת, מה מסתתר מאחוריו, אילו הסכמים חתמו. הרי זה טעם השניוני בחוק-יסוד: הממשלה. סעיף 13. די היה לנו באפריל 1990, עם ריחות הניחות שלו.

חברי הכנסת, עניינה של ההסתייגות שאנחנו עוסקים בה היא הפגיעה בקצבאות הילדים. הממשלה הזאת לא תמצא, כנראה, מנוח עד שהיא תפגע בקצבאות. אילו קצבאות — זה חשוב, אבל ראשית כול לפגוע בקצבאות. הממשלה ניסתה לפגוע בקצבאות הזיקנה שוב ושוב, גם השנה, ורק מפני שבכנסת הזאת התארגנו 70 חברי כנסת להדוף את הניסיון הזה, קצבאות הזיקנה ניצלו הפעם.

חברי הכנסת, האם לא נבוא חשבון עם הממשלה הזאת, כששנה אחר שנה היא מנופפת בשוט האיום של הגזירות על קצבאות הזיקנה, מכניסה לחרדה מאות אלפי גמלאים, שעדיכים במשך השבועות לחזור ולדעת אם יפגעו בקצבה שלהם, אם לא? ואם לא בוקנים, אז בילדים.

על מה מדובר? לפי הצעת האוצר הנמשכת, משפחה בת חמש נפשות — אני מבקש לעקוב אחרי המספרים, הם לא רבים — שהשכר ברוטו של המפרנס הראשי, הבעל, הוא 2,600 שקלים, זה 95%, והאשה לא עובדת; למה היא לא עובדת? יכול להיות שהיא חולה, יכול להיות שהיא בהיריון, ויכול להיות שהיא מקרה נדיר, שהיא פוטרה מהעבודה ואין לה דמי אבטלה. מקרה נדיר, כי הרי יש מעט מובטלים, ומובטלות במיוחד, בארץ. זו משפחה די מצויה, חברי הכנסת. מהי ההכנסה נטו של משפחה כזאת? — פחות מ-2,000 שקל לחודש, חמש נפשות. פחות מ-2,000 שקל לחודש. קצבאות של שני ילדים מסתכמות כ-176 שקלים. חברי הכנסת, זו הפחתה של 9% מההכנסה הפנויה של משפחה כזאת.

על אילו שכבות אנחנו מדברים? הפחתה של 9%, אתם מבינים על מה מדובר? 9%. חברי הכנסת, אני רוצה לספר לכם שוב ושוב, שאין מדינה אחת בעולם הדמוקרטי, שהעוזה לעשות כדבר הזה, לא תאציר ולא רייגן, תשמעו טוב, לא תאציר ולא רייגן, לא העזו לעשות כדבר הזה. ואתם חושבים, חברי הכנסת, שאלה שמשחקים פחות מ-2,600 שקלים ברוטו, ובמשפחתם יש חמישה ילדים — הם כן מקבלים את 176 השקלים? חלק כן וחלק לא. כי הביטוח הלאומי מספר לנו, שלפחות 40,000 משפחות אינן ממשות את זכאותן. אתם צריכים עוד הוכחה לתזה שלנו, שבעניינים אלה רק ההסדרים האוניברסליים עובדים, ולא הסדרים סלקטיביים של טיפול בעניים, מפני שהעניים הם הקורבן הראשון לסידורים אחרים, לסידורים סלקטיביים?

חברי הכנסת, קצבאות הילדים הן המכשיר הראשון במעלה לצמצום הפערים בחברה. זאת לא המצאה של סיעת מפ"ם. זה — לפי כל החוקים.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
ואי-תשלום הוא מכשיר ראשון ליצירת הפערים.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):
נכון. אי-תשלום הוא מכשיר ראשון ליצירת הפערים.

הרוח האחרון של הביטוח הלאומי בדיון על העוני אומר במפורש, שהעוני בקרב משפחות שיש בהן עד שלושה ילדים גדל בעקבות הפגיעה הזאת.

חברי הכנסת, אני מציע לכם שלא להסכים להמשך המדיניות הזאת של פגיעה בקצבאות הילדים. אין מדובר רק בקצבאות. מדובר בכלל בטיפול בילדים שלנו, בנוער שלנו. ראינו את זה, חברי הכנסת, בדיון הקודם על השאלה של יום לימודים ארוך והשאלה של חינוך חובה בגני-הילדים.

אני רוצה, בעקבות חברי, חבר הכנסת חסיין פארס, שהשמיע כאן דברים נכוחים ונרגשים — והיתה לי הרגשה שחברי הכנסת מכל הסיעות שמעו ככאב את הדברים שלו, שמעו בהתרגשות את הדברים שלו — לומר: חברי הכנסת, כווא נשים קץ ל"בלוף" ששמו קי"ץ — קצבאות יוצאי צבא.

חיים רמון (העבודה):
נעשה את זה בחורף.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):
אנחנו רוצים לתגמל חיילים משוחררים. אנחנו רוצים לעזור לחיילים משוחררים. הממשלה לא רוצה לעזור לחיילים משוחררים. היא ביטלה פעם אחר פעם את החוקים העוזרים לחיילים משוחררים, והיא מסתווה בפנטז של קי"ץ.

היום, בוועדת העבודה והרווחה של הכנסת, ראינו שיש קבוצה של תלמידים, אברכי ישיבות, שאפילו הקרוב השני בשלישי שלהם לא שירת בצבא אף פעם. כי אתם יודעים, ההגדרה של קי"ץ — אם הוא שירת בצבא, או כן משפחה שני בשלישי שלו שירת בצבא.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):
ואם אף אחד לא שירת, מקבלים את זה שלא בדרך החוק.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):
על זה אני מדבר. מסתבר שאותם אברכים מקבלים קצבאות מוגדלות שלא באמצעות הביטוח הלאומי, אלא דרך משרד הדתות. לא קי"ץ קוראים לזה אלא הקצבה לילדים.

חברי הכנסת, אי-אפשר להשלים עם הדבר הזה, ואנחנו חייבים לשים קץ לדבר הזה — לחוקק חוק לחיילים משוחררים ראוי לשמו, ולעזור שוויון בין כל ילדי ישראל ללא הבדל, כדי שהדור הצעיר שלנו יגדל — והוא גדל לקראת מציאות קשה מאוד — עם ההכשרה המרכזית ועם התנאים האופטימליים להתפתחותו.

היו"ר מ' וירשובסקי:
תודה. חבר הכנסת אברהם שוחט. אחריו — חבר הכנסת מוחמד נפאע, ואחריו — חברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

חיים רמון (העבודה):
היא לא יכולה.

תמר גוז'נסקי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
למה?

חיים רמון (העבודה):
כי דיברת.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אם ישנו חבר הכנסת מחאמיד, הוא גם יכול. קודם כול, חבר הכנסת שוחט.

חיים רמון (העבודה):

הודענו ליושב-ראש הכנסת, שכל אחד ינמק את כל ההסתייגויות בפרק הזה, עד סעיף 11. אבל אני לא רב אתה, לא אכפת לי. אתה תפסוק.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אני ער לסיכום, אבל אני מבין שכמה דקות נשארו לה, ואני אאפשר לה.

חיים רמון (העבודה):

עד סעיף 11 מרברים על הכול.

היו"ר מ' וירשובסקי:

תיכף נראה. חבר הכנסת שוחט בוודאי מדבר בזמנו ובמקומו.

אברהם שוחט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני מסתכל פה על חברי הכנסת היושבים יחד אתנו הן באופוזיציה והן בקואליציה, ואני אומר לכם, אנחנו כולנו צריכים להחבייש בתהליך שעבר התקציב הזה החל מהנחתו בסוף חודש אוקטובר ועד היום הזה, כאשר אני מדבר אליכם.

מדינת ישראל קבעה בחוק, שהאוצר חייב להניח את התקציב חודשיים לפני תום שנת התקציב שבה מדובר. הכנסת נוהגת מימים ימימה לקבל מייד החלטה המעבירה את התקציב לדיון בוועדת הכספים, אפילו טרם האישור בקריאה הראשונה. מה שקרה בתהליך דיון התקציב ומה שקרה בתהליך הבאת החומר והנחתו בפני ועדת הכספים הוא דבר שלא היה מעולם במדינת ישראל, וחוששני שהוא לא היה מעולם במדינה תרבותית ומפותחת כלשהי.

התקציב הגיע לוועדת הכספים לדיון במשך שבועיים, יחד עם ארבעה חוקי סדרים, ואכן לא התקיים באופן מעשי אף לא דיון אחד בשום פרק מפרקי התקציב בוועדת הכספים.

רענן כהן (העבודה):

גם לא יכול להתקיים.

אברהם שוחט (העבודה):

כמובן אפשר להגיד שלא צריך את הכנסת, לא צריך את ועדת הכספים, לא צריך לשאול את השרים, לא צריך להציע הצעות לממשלה, לא צריך לשמוע מה נעשה בתחום השיכון, בתחום הקליטה, בתחום הביטחון, בתחום הפנים, בתחום החינוך. אפשר לפסות על הכנסת. אבל העובדה הברורה והבולטת לעין היא, שבמדינת ישראל בתקציב 1992 לא היה דיון פרלמנטרי.

תרשו לי להגיד לכם, אני גם בספק אם הממשלה יודעת איזה תקציב היא תקבל לאחר הנחתו על שולחן הכנסת.

חיים רמון (העבודה):

למה יש ספק? אומר שר האוצר שאין ספק, שהוא לא יודע.

אברהם שוחט (העבודה):

שר האוצר אמר, שאם הוא היה צריך לדבר אמת על התקציב הוא היה צריך להתפטר. כלומר, הדברים חמורים כל כך, שהוא איננו יכול להגיד אותם אלא אם כן הוא יתפטר. כך הוא אמר והתבטא.

רענן כהן (העבודה):

שר האוצר לא מאמין לתקציב שהוא מגיש. הוא גם יודע שזה לא תקציב אמיתי.

אברהם שוחט (העבודה):

מעבר לנושא שהוא דבר חמור מאוד מבחינת הכנסת, אני מתכיש כדבר נוסף: אני מתכיש בתהליכי הסחיטה, אשר החלו למעשה עם הנחת החוק בקריאה ראשונה, כי הסיבה לכך שהתקציב לא עבר לוועדה — — —

ראובן ריבלין (הליכוד):

הוא החל עם פירוק ממשלת האחדות הלאומית. הם החלו אז בדיונים בין כילין למפלגות הדתיות.

אברהם שוחט (העבודה):

חבר הכנסת ריבלין, אתה אינך יכול להסתובב פה בידיים נקיות.

ראובן ריבלין (הליכוד):

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת ריבלין, היה כל כך אידילי ושקט, בכל זאת.

אברהם שוחט (העבודה):

חבר הכנסת ריבלין, הסחיטה, היקפה, ממדיה, הגופים המעורבים בה, לא היה לזה אח ורע, תקדים, בכנסת. והא ראי: ההסכם שהוסכם — קיים או לא קיים, אני שומע הכחשות — עם התחיה ועם מולדת, הסכם שעולה למדינת ישראל מאות מיליונים, הוא הסכם שמסיט כספים מתחומים שבהם צריך להשקיע לתחומים חסרי שחר כתוצאה הלאומית שלהם, והדברים נעשים, הכול עקב סחיטה של הצבעה בנושא כזה או אחר.

במסדרונות ועדת הכספים הופיעה גלריה חדשה של אנשים. השנה הופיעו שם מנהיגי "גוש אמונים", ראשי ישי"ע, התייצבו במסדרון במשך שלושה ימים, לא הרפו, התנהגו כמו עלוקות שרוצות למצוק את תקציב המדינה — 10 מיליון לקניית בתים בסילואן, עוד כסף לכבישים, עוד כסף לבנייה; וועדת הכספים קיבלה סוג אחר של סחטנות וסוג אחר של לחץ. אגיד לכם גם למה, מה השתנה שם: המפלגות החרדיות לא היו צריכות להופיע השנה בוועדת הכספים. מי שקרא היטב את ספר התקציב יודע בדיוק מה קרה לתקציב משרד הדתות. התוספת לכוללים ולישיבות, שהיתה צריכה להגיע בסכום הכולל ל-360 מיליון שקל, סכום ענקי, שגדל בשלוש השנים האחרונות בקצב נורא — התקציב בסעיף זה הוא 510 מיליון שקל; כלומר, גידול ריאלי של 150 מיליון שקל שהולכים לישיבות. זה לבד מכל הכספים הייחודיים, אשר אכן אולי יעברו בדרך אחרת. על פרוטה אחת ועל אגורה אחת לא ויתרו, לא המפד"ל, לא ש"ס, לא אגודת ישראל ולא דגל התורה. הכול בתוך התקציב והכול משולם טבין ותקילין, מעודכן, עם אינפלציה וכל מה שצריך.

זה מביא אותי לנקודה, שאנחנו צריכים כעצם להגיד: איזו ממשלה יש לנו ומה היא מביאה? — סדר עדיפויות לאומי משובש, תקציב שנוקב מיום ליום, משעה לשעה. נדמה לי שאנחנו נמצאים שם שעות וחצי לפני סיום השנה הקלנדרית, זמן שבו היה צריך להיות מאושר התקציב, ועדיין מתרחשת מהומה בבניין הזה, בקומה השנייה, בקומה הרביעית, ובחדרו של ראש הממשלה.

דן תיכון (הליכוד):

אתה חושב שהתקציב לא יאושר.

חיים רמון (העבודה):

השאלה היחידה היא, כמה.

דן תיכון (הליכוד):

תשקלו לתמוך בתקציב, ואז נחסוך לעם ישראל הרבה

כסף.

רענן כהן (העבודה):

כמה אתם נותנים?

היו"ר מ' וירשובסקי:

פה לא ועדת הכספים.

ראובן ריבלין (הליכוד):

— — — זה משעמם, אבל זה נכון.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת ריבלין, אני פשוט רוצה להעיר לך דבר אחד. אני שמעתי את מרבית קריאות הביניים שלך היטב, והמלה "קופת-חולים" חוזרת כל הזמן.

ראובן ריבלין (הליכוד):

אני נהיה חולה מזה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

זאת הערה מוסיקולוגית ולא אידיאולוגית.

אברהם שוחט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, מכיוון שאני בטוח שחבר הכנסת ריבלין יאמין למה שאני אגיד עכשיו, אני אומר דבר אחד: בשנת התקציב 1991 לא הועברה פרוטה אחת לקופת-חולים; ואני אומר את זה כמלוא האחריות. כשנת התקציב 1991 לא הועברה פרוטה אחת ל"כור". הכסף שהועבר ל"כור" הועבר כשטר הון ב-1989, לפי המלצה של השר נסים מ-1988. "כור" קיבלה ערבות מדינה נגד ביטחונות מסוימים של 100 מיליון דולר, זה נכון.

רענן כהן (העבודה):

זו האמת.

אברהם שוחט (העבודה):

ערבות מדינה במדינת ישראל — — —

היו"ר מ' וירשובסקי:

אתם מפריעים לחבר הכנסת שוחט.

ראובן ריבלין (הליכוד):

מיכאל בריזהר (העבודה):

אל תחבל אותו עם עובדות.

אברהם שוחט (העבודה):

ערבות מדינה — זה לא תקציב. זה לא רשום כתוצאה בתקציב. יש לזה משמעות.

דן תיכון (הליכוד):

אתה יודע שאנחנו מתייחסים לזה.

אברהם שוחט (העבודה):

אנחנו לא מתייחסים.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת ריבלין וחבר הכנסת תיכון, אני מבקש להזכיר לכם, שזו לא ועדת הכספים.

דן תיכון (הליכוד):

בוודאי, זו המליאה.

חוברת י"ג, ישיבה שס"ה

— הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה) (מס' 2): הודעת יושב-ראש הכנסת ד' שילנסקי על הסכמים הנוגעים להצעת חוק התקציב, שנעשו בין סיעות הכנסת או מטעמן; הודעה על החלטת ועדת הפנים ואיכות הסביבה לחדש דיוניה בהצעת חוק לעידוד סילוקם של מבנים בעלי חזות מוזנחת, התשנ"ב — 1991 —

הכסף הזאת. מכיוון שאני חושב שמדינת ישראל צריכה לבנות גם רכבות, גם כבישים, אבל יש היגיון מסוים של תיאום ביניהם, והוא לא נעשה.

ודבר אחרון. אומנם זה לא בקטע הזה, אבל אני חושב שאני אחסוך בדברי לאחר מכן. בעניין הארנונה אני רוצה להגיד מלה. הצעת הממשלה, שבאה להעלות את סף הארנונה ל-11.7 ש"ח למ"ר לשנה, היא החלטה גרועה. מדוע? אני מציע ללכת בדרך אחרת.

יש אנשים שגרים בדיוור רעוע מאוד ומשלמים 4 ו-4.5 ש"ח. משמעות העניין תהיה תוספת של 300%. אני הצעתי בהסתייגות, שאכן ייקבע סף תחתון של 11.7 ש"ח למ"ר, אבל ההעלאה השנתית לא תהיה ביותר מ-50%. כלומר, אותו אורח ששילם 4 ש"ח למ"ר ישלם בשנה הבאה 6 ש"ח למ"ר, ולא ישלם 11.7 ש"ח.

דבר שני: במקרים קיצוניים, שבהם התעשייה משלמת — ולעצרי הרב, יש ראשי ערים, אני חושב שהם חסרי אחריות, שלוקחים סכומים של 70 ש"ח למ"ר ו-90 ש"ח למ"ר לשנה, הצעתי שמגובה מסוים אכן תהיה הקפאה ולא תתוספת.

לסיכומי של עניין, אנחנו מסיימים את הדיון בחוק ההסדרים. חוק ההסדרים הוא חוק קשה, הוא חוק בלתי סביר, אבל הוא מתאים לממשלה שאיבדה את הצפון, שאיבדה את המצפן ואיבדה את המצפון. תודה רבה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה. אני קורא עכשיו לחבר הכנסת מוחמד נפאע.

חבר הכנסת נפאע, היושב-ראש רוצה לקרוא הודעה בהתייחס לוויכוח שהיה קודם.

יא. הודעת יושב-ראש הכנסת ד' שילנסקי על הסכמים הנוגעים להצעת חוק התקציב,

שנעשו בין סיעות הכנסת או מטעמן

"לכל סיעות הכנסת, שלום רב, בהמשך למכתבי מהיום, על נספחיו, ובהתאם לסעיף 13(בא) לחוק-יסוד: הממשלה, אני מבקש למסור ללא דיחוי למזכיר הכנסת כל הסכם שנעשה בין סיעות הכנסת או מטעמן, הנוגע להצעת חוק התקציב, הכוללה בסדר-היום של ישיבת הכנסת הערב."

נוסף על ההודעה הפורמלית מעל במת הכנסת, על מנת שלא תהייה אי-הבנות — אולי יש נציגי סיעות שכרגע אינם פה באולם — זה ימסר גם לכל סיעה.

יב. הודעה על החלטת ועדת הפנים ואיכות הסביבה לחדש דיוניה בהצעת חוק לעידוד סילוקם

של מבנים בעלי חזות מוזנחת, התשנ"ב — 1991*

לתקנון הכנסת, לחדש את דיוניה בהצעת חוק לעידוד סילוקם של מבנים בעלי חזות מוזנחת, התשנ"ב — 1991, אשר הונחה על שולחן הכנסת ביום 16 בדצמבר 1991.

בכבוד רב, חבר הכנסת יהושע מצא.

בזה יודעת בשלם זה הצעת החוק מסדר-היום של הכנסת. אני אורה לסגן יושב-ראש הכנסת הנכבד והחשוב חבר הכנסת מרדכי וירשובסקי להמשיך לנהל את הישיבה, בעוד כמה דקות.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אני מתחיל להרגיש כאילו אני בוועדת הכספים.

פנחס גולדשטיין (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל): אתה רוצה שאני אקרא לך פלדמן.

היו"ר מ' וירשובסקי:

רגע, אדוני המורה מאיים עלי. חינוך ותרבות.

אברהם שוחט (העבודה):

מכל מקום, מטרת העניין היא לא לענות על קריאת הכיניים של רובי ריבלין, ואני רוצה להגיד שהוא, כחבר כנסת וכשותף בקואליציה, בוודאי כשהוא חוזר הביתה והוא מהרהר כמה שנעשה קצת בקומות הכנסת, בסדר-מכר, בהסכמים, בכזבו כספי המדינה, לא לטלוויזיה ולא למליאה, הוא חושב בדיוק כמוני על העניין.

אני לא הייתי רוצה להיכנס לכל ארבעת הנושאים אשר דובר עליהם קודם במסגרת ההסתייגויות. הייתי רוצה להגיד משהו נוסף בתחום הכלכלי דווקא.

באחד החוקים מדובר על לקיחת 350 מיליון שקל מרשות הנמלים והרכבות והעברתם למטרות אחרות, חלקן חשובות — של סלילה כבישים. אני הגשתי הסתייגות לעניין מטעם פשוט אחד. כששאלתי בדיונים, הן את אנשי הרכבת והן את מנהל מע"צ: האם במדינת ישראל, ב-1991, יושבים יחד האנשים שעוסקים בפיתוח הרכבות והאנשים שעוסקים בפיתוח הכבישים ומדברים ביניהם? שכן ההשקעות האלה הן השקעות אלטרנטיביות, ויש מקום שכדאי לסלול בו כביש ויש מקום שכדאי לבנות בו פסי רכבת. אני אומר לכם, אדוני היושב-ראש וחברי הכנסת: התשובות, הן של מנהל מע"צ והן של מנהלי הרכבת ורשות הנמלים היו, שהם אינם נפגשים ואינם מדברים אלה עם אלה. לכן אני הגשתי התנגדות לסחיבת

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, אני רוצה למסור הודעה, ומקווה שחבר הכנסת חיים רמון יגיד אחר-כך שהוא מצטער גם על פליטת הפה שלו.

חיים רמון (העבודה):

למה אחר-כך, עכשיו אני מצטער.

היו"ר ד' שילנסקי:

טוב. בתקווה שזה לא יחזור. אני גם אחלק את המכתב, אבל אני מוצא לנכון לקרוא מעל במת הכנסת.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני רוצה להודיע גם, שקיבלתי מכתב מיושב-ראש ועדת הפנים ואיכות הסביבה:

"לכבוד יושב-ראש הכנסת, מר דב שילנסקי. אדוני היושב-ראש, הנדון: חידוש הדיון בוועדה — חוק לעידוד סילוקם של מבנים בעלי חזות מוזנחת, התשנ"ב — 1991.

הנני מתכבד להודיעך, כי ביום 24 בדצמבר 1991 החליטה ועדת הפנים ואיכות הסביבה, בהתאם להוראות סעיף 124

יג. הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה) (מס' 2), התשנ"ב — 1991
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ד' שילנסקי:

רשות הדיבור לחבר הכנסת מוחמד נפאע. כמה הסתייגויות יש לך?

מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אני מדבר עשר דקות.

היו"ר ד' שילנסקי:

בסדר, בבקשה.

מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני יודע שאני מדבר כאן, אבל העסק מתנהל במקום אחר, כנראה בקומה השנייה, והמלים שלי עושות את דרכן לפרוטוקול הכנסת.

יהושע מצא (הליכוד):

"בינפעש".

מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

"בינפעש, היי סחיה".

אדוני היושב-ראש, 60% מהילדים הערבים אורחי מדינת ישראל חיים מתחת לקו העוני. קו העוני הוא קו כבד שרובץ על הגיל הרך. איוו מציאות מחרידה במדינה דמוקרטית, מודרנית, מציאות שצריכה, לדעתי, לקומם כל מי שהוא בעל מצפון. אני בטוח שלולא היתה אפליה בקצבאות הילדים של הילדים הערבים אורחי המדינה, האחוז הזה של הנמצאים בקו העוני היה יורד. אבל, כנראה, לא מעוניינים שהאחוז הזה ירד.

מהו הבסיס לאפליה הזאת? איך יכול להיות אדם, שרואה בילד אחד שלם, זכאי, מי שמגיע לו, ובילד השני — ביש-גדא, מי שלא מגיע לו, רק מפני שהוא ערבי.

אני רוצה לפנות במיוחד אל חברי הכנסת הדתיים, החרדים, בתקווה לתקן את העוול הזה, אבל אני לא רואה איש מהם.

רענן כהן (העבודה):

הם לא פה, הם בקומה השנייה, הם עושים שם עסקאות.

מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

תראו מה קורה: מחר תהיה, כנראה, הצבעה על הצעת החוק לבחירה ישירה של ראש הממשלה. והנה באים מצד הליכוד ואומרים לנו: אנחנו רוצים בטובתה של האוכלוסייה הערבית. לטובת האוכלוסייה הערבית, אתם צריכים להצביע נגד. הם כולם רוצים בטובת האוכלוסייה הערבית.

רענן כהן (העבודה):

— — —

אלי דיין (העבודה):

— — —

היו"ר מ' וירשובסקי:

אני יכול לבקש שקט?

יגאל הורביץ (הליכוד):

לבקש אתה יכול.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת הורביץ, אמרת לי את זה כבר, כמה פעמים.

רענן כהן (העבודה):

שילכו לקומה השנייה — — —

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת רענן כהן, אני מבקש ממך, אתה מפריע לאחר הכנסת נפאע לפתח את הדברים שלו.

רענן כהן (העבודה):

סליחה, אני אומר לו שזוהי הזדמנות, לפני ההצבעה על הצעת החוק לבחירה ישירה של ראש הממשלה, להגיע לקומה השנייה ושם להתנות את הצבעתם, ואז יקבלו כל מה שהם רוצים.

היו"ר מ' וירשובסקי:

יפה. חבר הכנסת רענן כהן, אני מציע שתנסה לדבר עם חבר הכנסת נפאע אחרי שהוא ירד מן הדוכן.

מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

חבר הכנסת רענן כהן, יש לי בעיה, קשה לי לרדת למטה, אני תמיד שואף לעלות למעלה ולא לרדת למטה.

חברי הכנסת, זה המבחן. אם באמת כל חברי הבית הזה רוצים בטובת האוכלוסייה הערבית, אני קורא לכולכם ואומר לכם, שטובת האוכלוסייה הערבית, טובת המדינה וטובת כל אורחי המדינה היהודים והערבים היא שוויון בקצבאות הילדים של כל ילדי המדינה, יהודים כערבים.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

עם יד על הלב, איפה יש רמת חיים גבוהה כזאת לערבים כמו במדינת ישראל?

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת ויינשטיין, אני מבקש ממך.

מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

חבר הכנסת ויינשטיין, קודם כול, אתה יודע שאסור לי להסתובב במדינות המזרח התיכון. אני לא הייתי בשום מדינה במזרח התיכון, גם בגלל המצב הקיים, ואני לא יודע מה נעשה שם. אבל אני לא רוצה להשוות את המצב כאן עם ארצות המזרח התיכון. אני אומר לך שמדינת ישראל, זה כמה שנים היא המדינה היחידה בין המדינות המפותחות, בין מדינות אירופה, שלא מתחשבת בגודל המשפחה. זאת עובדה. אבל מדינת ישראל תמיד משווה את עצמה, ובצדק, לאירופה, למערב. היא מדינה מפותחת, יש לה יכולת, אבל השאלה שלי היא, למה קיימת האפליה הזאת? ועל כך אני מבקש תשובה.

יהושע מצא (הליכוד):

האם היתה התקדמות במשך 40 השנים האחרונות, או לא? האם היתה התקדמות מאז הפער שהיה קיים כאשר נוסדה המדינה?

מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

למה אני צריך ללכת כרגל לאט לאט כאשר אתה רץ? אני רוצה שאתה ואני נלך יחד. אני אורח כמון.

יהושע מצא (הליכוד):

— — —

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת מצא, שאלת וקיבלת תשובה.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):**היו"ר מ' וירשובסקי:**

ודאי שמותר לו. דבריו חייבים להיות מתורגמים באופן סימולטני ולהירשם בשפה העברית, ורציתי להעיר לו על כך.

חבר הכנסת נפאע, אני מבקש ממך שאת דבריך בשפה הערבית תתרגם ותמסור לקצרינית, כדי שייכללו בפרוטוקול.

עבדאללה דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
חבר הכנסת דן חיון, חבר הכנסת גולדשטיין, כל השנים אתם פה ולא למדתם ערבית?

היו"ר מ' וירשובסקי:
אל תטחין בהם דברים כאלה, כי זה פוגע גם בי. גם אני פה הרבה שנים, ולצערי אני יודע ערבית. אני מכה על חטא על כך.

עבדאללה דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
זה נכון לגבי כל אלה שלא יודעים ערבית. זו שפה מוכרת.

היו"ר מ' וירשובסקי:
כן, אני יודע שזאת שפה מוכרת. היא פשוט לא ידועה כל כך בציבור היהודי, אבל היא מוכרת.

עבדאללה דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
זה מפני שמשרד החינוך לא רוצה ללמד את הילדים היהודים לדבר ערבית.

היו"ר מ' וירשובסקי:
חבר הכנסת נפאע, אני רוצה להגיד לך כי להבא, אם אתה רוצה לדבר בערבית, תודיע זאת יום או יומיים לפני כן, ואז ידאגו לתרגום סימולטני.

האשם מתאמיד (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

רענן כהן (העבודה):

הוא לא חייב להודיע — — —

עבדאללה דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
תקציבים הערבים לא מקבלים, גם לא לדבר בשפה הערבית?

היו"ר מ' וירשובסקי:
לא, לא יהיה כאן עכשיו דיון בלשני.

(להלן תרגום לעברית של דברי חבר הכנסת מוחמד נפאע בשפה הערבית:

"אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, על הכנסת להתנצל בפני הילדים הערבים, אזרחי מדינת ישראל, על העוול שגורמת להם מדיניות הממשלה. הגיע הזמן לשים קץ למדיניות הגורמת לעוולות כאלה."

היו"ר מ' וירשובסקי:
רשות הדיבור לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

תמר גוז'נסקי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הוצגו פה היבטים שונים של בעיית קצבאות הילדים. אני רוצה להוסיף עוד נתון להשוואה, כדי לראות מניין יכוא הכסף. הרי הטענה החזונית ונשנית בדרך כלל בפי דוברי הממשלה, בפי דוברי הקואליציה, היא שאין כסף ואין מניין לקחת.

אני רוצה להזכיר לחברי הבית, שלפני שנתיים הוחל בתהליך של הורדת מדרגות המס. ואילו היתה נשארת מדרגת המס המרבית 60%, במקום 48% כפי שהיא היום, יש להניח, ואני אומרת זאת כאומן והירי מאד, שלפחות 500 מיליון שקל

מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אדוני היושב-ראש, מי מבדיל בין ילד לילד מפני שזה יהודי וזה ערבי? מי שעושה זאת, עליו לבדוק את מידת האנושיות שבלבו. הוא חולה בשפעת פוליטית. הוא תומך בגזנות, אפילו אם הוא לא יודע זאת ולא רוצה בזאת. לדעתי, זה חוק גזעני.

הרב פלדמן, רב מכובד, יש לו משקל כבד בבית הזה, כמיוחד בימים האלה. הוא אחראי לוועדת הכספים. איך מצפוני שקט במציאות המרה הזאת, שהיא ממש נגע?

אני מניח שילדים ערבים צופים גם הם בטלוויזיה. אינני יודע איזה הרגשה יש להם. מחנכים אותם לשוויון, לכבוד האזרח, לכבוד האדם. דורשים מהם הרכה, ובצדק. אזרחים שווים? הבטחות בשפע, במיוחד במערכת החירות, ואנחנו כבר נכנסו למעשה לאווירה של מערכת בחירות. איך תומך רוצים שילדים אלה יגדלו, ואיך הם יראו את המדינה?

אני חושב שחובת הכנסת, אחריות הבית הזה על כל הסיעות, ימין ושמאל, לעשות הכול, ובהקדם האפשרי, כדי לשים קץ למצב המכביש הזה.

האפליה קיימת לא רק בתחום הזה, אלא גם בתחומים אחרים. אינני רוצה לדבר על כל התחומים, אבל אביא דוגמה אחת. אתמול קראתי שמייבאים שמן זית מאירופה, מספרד.

אלי דיין (העבודה):
כן?

מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
כן, מהמקום שבו היתה ועידת-מדריד.

זאת לא הפעם הראשונה; אף שבמדינה, אצל חקלאים יהודים וערבים, אבל כמיוחד אצל ערבים, יש ייצור חקלאי של שמן זית שמספיק לשוק המקומי. מה החוכמה לייבא? איזה צעד זה?

(חבר הכנסת מוחמד נפאע מסיים את דבריו בכמה משפטים בשפה הערבית.)

יהושע מצא (הליכוד):
אהלן וסהלן.

דן חיון (הליכוד):
מה קורה עם התרגום?

פנחס גולדשטיין (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):
מה קורה עם התרגום?

היו"ר מ' וירשובסקי:
חבר הכנסת נפאע, הדברים לא נרשמים בעברית. אין תרגום סימולטני.

יהושע מצא (הליכוד):
אדוני היושב-ראש, תגיד לו שזאת לא אספת בחירות.

מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אדוני היושב-ראש, אני סיימתי.

היו"ר מ' וירשובסקי:
תודה.

קריאות:

— — — מותר לו לדבר בשפה הערבית?

שלום, מדינה כזאת לא יהיה בה פיתוח, לא יהיו בה מקומות עבודה, לא יהיו בה השקעות, לא תהיה בה תיירות. לכן שאלת האבטלה כרוכה וקשורה בשאלת השלום. תודה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה. רשות הדיבור לחבר הכנסת האשם מחאמיד, אחריו — לחבר הכנסת עמיר פרץ, אחריו — לחבר הכנסת חיים רמון, ואחריו — לחבר הכנסת גדליה גל.

חיים רמון (העבודה):

לא, חבר הכנסת גל בסיבוב הבא.

היו"ר מ' וירשובסקי:

בבקשה, חבר הכנסת מחאמיד.

האשם מחאמיד (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה להתמקד בפשיטת הרגל גם של המדיניות הכלכלית של הממשלה הזאת וגם של השלטון המקומי בארץ.

השלטון המקומי בארץ מתמוטט. השלטון המקומי הערבי בארץ מתמוטט שבעתים. כאשר אין תקציבים יגילים לרשויות המקומיות הערביות — תקציב רגיל של רשות מקומית ערבית הוא בדרך כלל רבע מזה של רשות מקומית יהודית דומה, ותקציב הפיתוח הוא בדרך כלל כעשירית מהתקציב של עיר יהודית דומה.

שמעתי את אברהם נימר אל-חסיין, ראש עיריית שפרעם, אומר היום, שאם ירד שלג בעירו, בשפרעם, לא יהיו לו טרקטורים ולא יהיה לו שום ציוד לפתוח את הכבישים של עירו.

אשר לתקנים — אני חושב שכבוד יושב-ראש ועדת החינוך והתרבות של הכנסת, מר בריזהר, יעזור לי לזכור, שבתחום החינוך, על-פי הממצאים האחרונים הערבים זוכים למחצית התקנים של משרד החינוך והתרבות שמגיעים להם.

מיכאל בריזהר (העבודה):

חסרים מקסימום כמה אלפים.

האשם מחאמיד (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
כן, מקסימום כמה אלפים.

מיכאל בריזהר (העבודה):

אני נוטה להאמין שזה כמה אלפים, ולא כמה מאות.

האשם מחאמיד (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
בהחלט. ידוע שבאוכלוסייה היהודית יש לכל 1,000 אזרחים עובד סוציאלי, כאשר באוכלוסייה הערבית, אדוני היושב-ראש, לכל 5,000 בני-אדם יש עובד סוציאלי. זאת על אף האבטלה והמצוקה שהאוכלוסייה הערבית נתונה בהן. אבטלה של בין 10% ל-20%. 60 אנשים מחפשים או בכלל הולכים למשרה אחת בעיר כמו נצרת. תשתית תעשייתית אין. שום מפעל תעשייתי לא קיים בשום מקום ערבי וכשום נקודה. אין שום אזור פיתוח, כאילו הכפרים הערביים והיישובים הערביים מפותחים מספיק; כאילו, אדוני היושב-ראש, אנחנו חלק מסקנדינביה וכאילו אנחנו מפותחים מספיק.

אם מדברים על שיכון — ידוע כי 1.1 יהודים בממוצע גרים בחדר אחד, כאשר ארבעה ערבים גרים בחדר אחד בממוצע. אין תוכניות, אין שום פרוגרמה לאוכלוסייה הערבית. ולא רק זאת. בא השר שרון וקובע פרוגרמה משלו. שהוא קורא לה "שבעת הכוכבים" — על

היו נכנסים לקופת המדינה מהמשפחות הכי עשירות במדינה. הן היו משלמות חצי מיליארד שקל, וזה בדיקת הסכום הנחוצה כדי לשלם לכל ילדי ישראל, הילדים הראשונים והשניים, את קצבאות הילדים.

בזמן שמורידים את המס על בעלי ההכנסות הגבוהות, אני רוצה להזכיר שהשנה, בקשר למלחמת המפרץ, העלו את מס ערך מוסף כ-2%. העלאת המס הזאת נשארה בתוקפה גם אחרי שמלחמת המפרץ הפכה להיסטוריה. ושוב, האם ניצלו את 2% המס האלה, שכל אחד מאתנו משלם יום-יום על כל קנייה שהוא עושה? האם ניצלו את זה כדי להחזיר לנו את קצבאות הילדים? לא. את המס הם לקחו מהר מאוד, אבל כאשר צריך היה להחזיר את התשלום עבור ימי העבודה, כאשר הממשלה קראה לעובדים להישאר בבית, זה לא הוחזר. עברה שנה וזה לא הוחזר. ומי הנפגעות העיקריות? הנשים הן הנפגעות העיקריות מאי-החזר זה.

כך שהמעגל נסגר; המעגל של הפגיעות של הממשלה בילדים, בנשים, בעובדים, ברוב האוכלוסייה — נסגר. אבל באותו זמן — חלוקת ההטבות, ההקלות, חלוקת הכספים מצד אחד לבעלי ההון, למעבידים, ומצד שני להתנהלויות.

חברי הכנסת, הממשלה אינה מתמודדת עם הבעיה הגדולה והחריפה ביותר שניצבת בפנינו, בעיית האבטלה. אם היום מודים רשמיים של 140,000 איש נרשמים מדי חודש בלשכת התעסוקה, ויש רק 30,000 הזמנות עבודה, פירוש הדבר של 90,000 באים, נרשמים, וחוזרים ונבטלים.

חברי הכנסת, אחת לשבוע יוצאת הממשלה עם תוכנית חדשה למלחמה באבטלה, אבל כל התוכניות האלה אינן אלא העמדת פנים.

אריה אליאב (העבודה):

אלה גם לא תוכניות, אלה דיבורים. אלה אפילו לא תוכניות.

תמר גת'נסקי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אני מסכימה אתך. הדיבורים האלה אינם אלא העמדת פנים. למשל, היתה תוכנית להוסיף עוד 40,000 איש למסגרות של הכשרה מקצועית. כלומר, כל אותם רופאים, מהנדסים, טכנאים, פועלים מקצועיים שמחפשים עבודה, אותם ישלחו כאילו לאיזה קורס מקצועי, ללמוד ספרות או נגרות, ואז הם כאילו ימצאו עבודה.

או התוכניות שלפיהן ייתנו למעבידים כסף והם יעסיקו יותר עובדים. אבל אני רואה אתך במפעל בתל-אביב פיטרו עובדים כדי להעסיק במקומם עובדים אחרים. שבעבורם יקבלו את התוספת הזאת. התשלום הזה שמשלמים היום למעבידים אינו מוסף מקומות עבודה.

התוכניות האלה של הממשלה עומדות בניגוד לצרכים. זה מסך עשן שבא להסתיר את המציאות העגומה, שבשנת 1990 הממשק הישראלי לא סיפק יותר מקומות עבודה, אלא פחות מאלה הנחוצים. גם לשנת 1992 התחזית היא של רבע מיליון מובטלים.

לכן, הממשלה, כאשר היא דנה היום בקלות דעת כזאת ומוכנה לחלק עוד מיליארד שקל להתנהלויות, עוד מיליארד לכל מיני ייחודיים, איננה מוצאת את המיליארד הנחוצה כדי ליצור מקומות עבודה אמיתיים ולפתח את כלכלת ישראל.

ואם אנחנו מדברים על פיתוח וכלכלה, ברור שזה קשור עם המדיניות הישראלית בנושא השלום. מדינה שאיננה הולכת

בגלל המצוקה הכלכלית והאבטלה ובגלל אותם 75%, מר בר-זהר, שנכשלים בכחיות בחשבון, שלא מבינים חשבון. זה לא מפני שאלוהים ברא אותם טיפשים ולא יודעים חשבון. אלא בגלל מדיניות האפליה שקיימת פה. הבנים שלי והילדים שלי הם לא טיפשים. הם כן אינטליגנטים. הם כמו כל ילד יהודי. 75% נכשלים. כספים למתנחלים יש. כספים למתפרעים ברחובות ומאללה יש. אדוני היושב-ראש. עשרות מיליוני שקלים יש לאותם מתנחלים ההורסים את חיי שני העמים, הישראלי והפלשתיני. מאות מיליוני שקלים הולכים לבנייה בשטחים הכבושים. כספים הולכים על מיליציות מסוכנות. תלכו ותראו אותם בסילואן.

משפט אחרון, אדוני היושב-ראש. מה שרואים פה היום זה מעין מכירת חיסול, מכירת סוף העונה. מוכרים את המדינה הזאת למפלגות שונות, וגם למתנחלים, ושוכחים שיש פה בני אדם. 17%, שיתפוצצו פעם אחת, שיהוו יום אחד פצצת זמן. ומי יהיה אחראי? — הממשלה הזאת תישא באחריות. אני מקווה שהיא תוכל לשאת באחריות, כי אני יודע שהיא לא אחראית והיא לעולם לא תישא באחריות. תודה רבה, אדוני.

הי"ר ש' דיין:

חבר הכנסת עמיר פרץ, בבקשה.

עמיר פרץ (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת — — —

הי"ר ש' דיין:

רק רגע, רק רגע. חבר הכנסת אלי בן-מנחם, רצית שחברך יעלה — תשמע אותו. יש לו עשר דקות.

עמיר פרץ (העבודה):

זו השנה הראשונה שאנו מחוקקים את חוק תקציב המדינה בסוף דצמבר. לשמחתנו הרבה — — —

הי"ר ש' דיין:

רק רגע, חבר הכנסת עמיר פרץ. רבותי חברי הכנסת. חבר הכנסת בן-מנחם, אבקש ממך לשבת. חבר הכנסת דראושה, נא לשבת במקום.

עמיר פרץ (העבודה):

זו השנה הראשונה שאנחנו מחוקקים את חוק התקציב בסוף חודש דצמבר. לשמחתנו הרבה, השמים היטיבו עמנו. גשמי ברכה יורדים בכל רחבי הארץ, והשאלה המרכזית היא, האם הארץ הזאת תפרח. לצערי הרב, אני רואה את הניצנים פורחים ולא את הזמיר מגיע. אין ניצני צמיחה. אני רואה את ניצני מקומות העבודה החדשים. אני רואה את ניצני המאבק בעוני. אני רואה את הניצנים לצמצום מספר צרכני הסמים. אני רואה ניצנים לצמצום מספר הערבים העומדים בפני מעצר. אני רואה את הניצנים לשיפור מעמד של מקבלי שכר המינימום. אני רואה ניצנים לפתרון בעייתם של חיילים משוחררים. אני רואה את ניצני המאבק על כבודם של העולים החדשים המושפלים.

יש ניצן קטן אחד בתקציב המדינה, שאולי יפרח בשנת התקציב הבאה, והוא ההסדר למשכנתאות, שאולי יגיע לכנסת לאחר הלחץ העצום, בהתערבותם הפרלמנטרית של חברי הכנסת מהאופוזיציה, אלי דיין ורן כהן, שאילצו את שר האוצר להגיע להסדר עם חבר הכנסת שמאי. אני רק מצטער על כך שמתכוונים לוותר על ההגנה על הערבים, ומתכוונים להמשיך ולחייב את העולים החדשים לקחת משכנתאות ולמצוא חמישה ערבים. הרי הוותיקים במדינת ישראל אינם מוצאים ערבים, איך ימצאו עולים חדשים ערבים?

חשבון התפתחותם של הכפרים הערביים בוואדי-עארה ובמשולש, על חשבון הכפרים הערביים והאזרחים הערבים.

הי"ר ש' דיין:

חבר הכנסת רמון, חבר הכנסת רענן כהן, אבקש לשבת.

רענן כהן (העבודה):

כן, כבוד.

הי"ר ש' דיין:

הוא מדבר אליכם. תשמעו את מה שהוא אומר.

האשם מחאמיד (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אני חושב שחבר הכנסת רענן כהן מכיר את כל העובדות האלה. לא?

רענן כהן (העבודה):

אני מסכים אתך בכל העובדות.

הי"ר ש' דיין:

לכל הפחות שהחלק הזה ישמע אותו.

האשם מחאמיד (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אדוני היושב-ראש, אפשר למנות עוד כהנה וכהנה, עשרות דוגמאות של אפליה. אותם 40 כפרים בלתי-מוכרים, מה שנקרא 40 כפרים, והם יותר מ-100 ואולי 110 כפרים שאינם מוכרים, איך זה ייתכן? אנחנו כל פעם דורשים ממוסדות המדינה לספק אותם למדינה. איך זה ייתכן, שכפרים ערביים לא מוכרים? הם בתוך המדינה.

יש שאלת הכדורים בנגב. למה אותם אי-אפשר לרכוש בתוך יישובים חקלאיים, כדי שהם יחיו על-פי החיים שהם התרגלו אליהם?

כשאנחנו באים ואומרים "הווקף המוסלמי" — לפחות היום מדברים על 400 מיליון שקל שנמצאים באיזה מקום בין שר האוצר לשר דוד מגן, ואיש לא יודע איפה הכסף הזה. אז תחזירו את הווקף המוסלמי לבעליו. הגברת אלבק אומרת, שהמדינה מפסידה בגלל המוסלמים בארץ, כי אנחנו מפסידים מהווקף המוסלמי. מי שמפסיד מחזיר. בשביל מה צריך את הווקף המוסלמי אם מפסידים ממנו?

אולי 17% מהאוכלוסייה של המדינה חייבים לשאול שאלה. רבותי, האם מדינת ישראל יכולה להיות דמוקרטית? בוודאי כולם יגידו: כן. האם היא יכולה להיות דמוקרטית כאשר היא מתנהגת כך עם 17% מאזרחיה, כאשר היא מתעלמת מקיומם? יוצרים שני סוגים של אוכלוסייה.

אחד מחברי הכנסת שאל שאלה, שאותי היא מקוממת. הוא שאל: תשווה את עצמך עם ארצות ערב. אני לא מוכן לקבל זאת.

פנחס גולדשטיין (המפלגה, לקידום הרעיון הציוני בישראל):
מי שאל זאת?

האשם מחאמיד (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

חבר מחברך שאל זאת. חבר מהסיעה שלך אמר זאת לחבר הכנסת נפאע. הוא אמר: תשוו את עצמכם עם מדינות ערב. אני לא מוכן להשוות בשום פנים ואופן. תשוו אותי עם האנשים החיים פה. אל תשוו אותי עם חוץ-לארץ. אם אתה רוצה להשוות — רבותי, תפדלו, בואו נשווה. איך אני יכול להיות כמו אותו ממוצע או אחוז פלשתינים — 18% מתוך כל 1,000 פלשתינים הם אקדמאים, כאשר בישראל, בין ישראלים — רק 14%? אז החינוך הוא גבוה יותר שם. וכל זאת למה?

עמיר פרץ (העבודה):

אני מבקש שלא להוציא את הדברים מהקשרם, אדוני סגן שר החינוך.

פנחס גולדשטיין (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):

היו"ר ש' דיין:

אתה לא יכול להכתיב לו מה לומר.

שושנה ארבל-אלמוזלינו (העבודה):

מה אמר בן-אהרון?

עמיר פרץ (העבודה):

אדוני סגן שר החינוך, אתה לא תוציא לי את הדברים מהקשרם.

פנחס גולדשטיין (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):

חברת הכנסת שושנה ארבל-אלמוזלינו, האם את לא זוכרת מה הוא אמר?

עמיר פרץ (העבודה):

אני אשיב על מה שאתם רוצים, אם תקשיבו.

אריה אליאב (העבודה):

מי זרק אבנים על הכנסת?

עמיר פרץ (העבודה):

חבר הכנסת אריה אליאב, תן לי להסתדר לכד. אני רוצה לגמור את המשפט.

אדוני סגן שר החינוך, תקשיב עד סוף דברי. מנחם בגין הסתובב, עמד מול הקהל ואמר: המפא"י ניקים קיבלו דולרים. האם אתם קיבלתם? האם אתה קיבלת? אתה קיבלת? אתה קיבלת? אם לא קיבלת, גנבו ממך. באותה תקופה היו באמת אנשים רעבים בעיירות. באו לנצל את המצוקה שלהם. אני לא מצדיק את השלטון, שלא טיפל באותם אנשים רעבים, אבל אל תגיד לי שלא ניצלו את הקרקע הפורייה הזאת להסתה.

פנחס גולדשטיין (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):

מה עם "כור"? למה אתם מבקשים כסף בשביל "כור"? כמה מיליונים אתם מבקשים בשביל "כור"?

עמיר פרץ (העבודה):

תיכף נמשיך. אתם מדברים על הסתה?

אליהו בן-מנחם (העבודה):

עמיר פרץ (העבודה):

אתם מדברים על הסתה?

לפני חודש עמדו ראש הממשלה ושר הבינוי והשיכון ודיברו במרכז הליכוד. מה הם אמרו במרכז הליכוד חוץ מדברים הסתה? מה הם אמרו? אתה יודע למה היום אני פחות מודאג? היום אני פחות מודאג כי אני רואה אתכם מודאגים. אתם מודאגים כי אתם יודעים שהקרקע פורייה. הקרקע פורייה משום שאתם, בשלטונכם, הבאתם לעוני שלא היה דוגמתו. אתם יודעים שמספר המובטלים הולך וגדל מיום ליום.

פנחס גולדשטיין (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):

אתם הבאתם את שיקום השכונות? זאת הסתה.

עמיר פרץ (העבודה):

מדובר במובטלים שלא יסכימו עוד ללכת אחרי השקר שלכם. אתם לוקחים מאות מיליונים.

הדבר שהכי הדהים אותי בדיון היום היה ההתקוממות של סיעת הליכוד. סיעת הליכוד קמה והתקוממה כאשר חבר הכנסת שמעון שטרית עמד כאן וקרא לעם: תצאו לרחובות. מה קרה? מה ההתקוממות הזאת? האם אנחנו המצאנו את ההסתה? איפה ערש ההסתה? איפה צמחה ההסתה? היא צמחה בדיוק בתנועת החרות.

יהושע מצא (הליכוד):

אפשר לסלוח לך.

עמיר פרץ (העבודה):

מנחם בגין, כשהיה יושב-ראש התנועה שלכם, הסתובב בימים הקשים ביותר של מדינת ישראל מעיירה לעיירה, מכפר לכפר.

יהושע מצא (הליכוד):

מה עם יצחק בן-אהרון?

עמיר פרץ (העבודה):

הקשב לי היטב.

יהושע מצא (הליכוד):

את ימי מפא"י אתה זוכר?

עמיר פרץ (העבודה):

אני הולך לדבר עליהם. אני הולך לדבר עליהם בלי בושה. מנחם בגין היה בא להורים שלנו והיה אומר —

אריה אליאב (העבודה):

דן תיכון (הליכוד):

אתה לא מתבייש.

עמיר פרץ (העבודה):

חבר הכנסת דן תיכון, אתה מפריע לי.

יהושע מצא (הליכוד):

עמיר פרץ (העבודה):

זאת האמת. תנו לי להשלים את המשפט. אתם לא נותנים להשלים משפט בכנסת הזאת. אתם לא נותנים לאנשים לדבר.

אריה אליאב (העבודה):

רענן כהן (העבודה):

יהושע מצא (הליכוד):

עמיר פרץ (העבודה):

אתם מונעים מאנשים לדבר. תשמעו אותי.

היו"ר ש' דיין:

חבר הכנסת יהושע מצא, נא לא להפריע.

פנחס גולדשטיין (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):

שיאמר לכנסת מה אמר יצחק בן-אהרון.

היו"ר ש' דיין:

חבר הכנסת גולדשטיין, סגן שר החינוך, אבקש ממך לסייע בידי לנהל את השיבה.

אליהו בן־מנחם (העבודה):

— — —

היו"ר ש' דיין:

חבר הכנסת אלי בן־מנחם, אני אקרא אותך לסדר.

אליהו בן־מנחם (העבודה):

תקרא לכולם.

היו"ר ש' דיין:

אקרא לכולם. אני יושב פה מהבוקר ואני שומע האשמות בין אלה שיושבים מימיני לבין אלה שיושבים משמאלי. אני מרגיש כאילו אני יושב כאן בין שני עמים. צריך להגיע לדרך של ויכוח לגיטימי. אין להטיל האשמות כאלה ואחרות. אבקש משני הצדדים שלא להפריע. לחבר הכנסת עמיר פרץ יש זכות לדבר. יאמר כל מה שיש בלבו. אבל, שלא יהיה ויכוח בין שני הצדדים. סוף סוף אנחנו עם אחד.

עמיר פרץ (העבודה):

אני מסיים. לצערי הרב, התקציב הזה לא מביא בשורה לשכבות החלשות במדינת ישראל. לצערי הרב, בכמה נושאים התקציב עלה על גדותיו. התקציב להתנחלויות עלה על גדותיו. ייתכן גם שהתקציב ל"מעייין התורה" עלה על גדותיו. אולי בשני המעיינות האלה הממשלה תשקע, והעם יינצל.

היו"ר ש' דיין:

תורה. חבר הכנסת חיים רמון, בבקשה.

חיים רמון (העבודה):

אדוני היושב־ראש, הבוקר, כאשר הודיעו על הסופה, מייד הודיעו ברדיו שכביש נס־ציונה — בית־עובר נסתר. הכביש הזה נסגר גם כאשר אין סופה, כאשר יורד גשם דק. מייד הוא נסגר.

היום פגשתי את אחד מראשי המתנחלים. הוא הזמין אותי אליו. הוא אמר לי: השנה תיסע על כבישים טובים. הוא ידע מה הוא אומר. זה היה בקטע שבו חבר הכנסת גרשון שפט נכנס פתאום לאולם המליאה והתחיל להצביע ביחד עם הקואליציה. בשנה הבאה באמת ניסע על כבישים טובים ביהודה ובשומרון, אבל נמשך לנסוע — רוב עם ישראל — על כבישים גרועים, שיזרעו מוות והרס.

יוסף עזרן (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

— — —

חיים רמון (העבודה):

אל תיתמם, אתה אחראי לכך. אתה, סגן שר האוצר, נושא באחריות לכך. אל תכרת. זאת עובדה.

יוסף עזרן (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אף אחד אינו יודע את העובדות.

חיים רמון (העבודה):

אתה יודע שכל שנה נהרגים בכבישים האלה, כל שנה, אבל לא אכפת לכם, כי שם נוסעים אזרחים מסוג ב'. שם לא נוסעים אזרחים מסוג א' או שופרא דשופרא כמו אלה שאתם דואגים להם. אתם דואגים אך ורק להם.

אכזב דוגמה רק מהבוקר. אין זה מקרה שתעשו הכול שלא למסור לנו את ההסכמים, כי אתם באמת לא רוצים שעם ישראל ידע, למשל, דבר מסוג זה, נתון מסוג זה. בהחלט לא. למה? ראש הממשלה אמר אתמול: צריך לנצח, ולא חשוב המחיר. אדוני סגן השר יוסף עזרן, ראש הממשלה אמר שלא חשוב המחיר. אני רוצה שאתה לפחות תביא את המחיר לידיעתך,

תגיד לו מה מחיר הניצחונות האלה, מה המחיר. אני אגיד לך: המחיר הוא שלא משקמים שכונות ומקומים עוד כמה יישובים ביהודה ובשומרון. זה המחיר. המחיר הוא שמקצצים בחינוך לכל ילדי ישראל ומעלים ב־50% ריאלית את ההקצבה לבני היישובות. המחיר הוא שמודיעים, כי מתוך 7,500 יחידות דיור, 5,000 יחידות דיור ייבנו בשטחים, והמשמעות —

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אתה בעצמך, אם היית חותם אתה הסכם היית מסכים ליותר מכך — — —

חיים רמון (העבודה):

חבר הכנסת יאיר לוי, הכדיחה הזאת מצחיקה בקושי — — —

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

היא לא מצחיקה, אדוני.

חיים רמון (העבודה):

— — — בקושי את חברי הקואליציה.

אני מכבש מהיושב־ראש שיאפשר לי לענות לך. אתה מוכן לשבת ולשמוע את התשובה? איש העקרונות יאיר לוי, אתה מוכן?

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אם תרשה לי לשאול אותך שאלה.

חיים רמון (העבודה):

לא, אני לא רוצה. אני לא מסכים.

היו"ר ש' דיין:

חבר הכנסת יאיר לוי, הוא לא מסכים לשמוע את השאלה, ואני לא מסכים שתשאל אותה.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

הוא פוחד מהשאלה.

חיים רמון (העבודה):

איש העקרונות יאיר לוי, הרי אתה בכלל לא עוסק בכספים. אני שמעתי שאתה עוסק רק בעקרונות, ואני מעריך את זה מאוד. אתה מעולם לא העלית על דל שפתך ולא נקבת בשום מספר, מעולם לא. אתה עוסק רק בעקרונות. ואתה הרי יודע — — —

יוסף עזרן (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

הרי בשנה שעברה — — —

חיים רמון (העבודה):

והשנה עוד יכפיל את הנס שלו; עד שיצא הלילה הוא עוד יכפיל את נסו מהשנה שעברה.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

חבר הכנסת רמון מדבר על בסיס מסוים?

חיים רמון (העבודה):

אני מדבר על הערכה. אני מכיר את הנפשות הפועלות. אני מכיר אותך, ואני מכיר אותם. ומכיוון שלא חשוב המחיר, השנה יהיה הנס כפול ומכופל.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

בכל מחיר.

חיים רמון (העבודה):

בכל מחיר הוא יהיה כפול ומכופל.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אבל נתבקשתי להגיש את ההסכמים — — —

חיים רמון (העבודה):

זה הסכם שלנו?

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

כן.

היו"ר ש' דיין:

תגיש את זה, בבקשה, למוכר הכנסת.

חיים רמון (העבודה):

חבר הכנסת ויינשטיין, אתה כבר אפילו לא מצחיק.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אדוני היושב־ראש, שישב על שאלתי, אפילו על חשבון המכסה שלי.

חיים רמון (העבודה):

חבר הכנסת לוי, אתם באתם ואמרתם, שאתם רוצים שוויון עם כלל ילדי ישראל. ואני מציע לכם להיות במסגרת של כלל ילדי ישראל, ושם תקבלו באמת כמו כלל ילדי ישראל. אתה נאמת פה ואמרת שאין ייחודיים, ופתאום אתה בא ורוצה ייחודיים? דאגתי שמלתך מעל הדוכן הזה תישמר, ושאתה לא תיכשל, חלילה, ברגע של חולשה ותוצה עוד הפעם ייחודיים. תודה.

היו"ר ש' דיין:

תודה רבה. חבר הכנסת גדליה גל, בבקשה.

גדליהו גל (העבודה):

אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה, הגעתי אל הדוכן משום

היו"ר ש' דיין:

רבתי חברי הכנסת, חבר הכנסת חיים רמון, חבר הכנסת גל שמע אותך בקשב רב, ומן הראוי שגם אתה תשמע אותו.

גדליהו גל (העבודה):

עליתי לכאן כדי לנמק את ההסתייגות שלי מהסעיף המעביר 350 מיליון שקל מרשות הנמלים אל תקציב המדינה, אבל נוכח מה שמתרחש כאן ובוועדת הכספים בימים האחרונים, יש לי תחושה שהעיסוק לגופו של עניין הופך להיות טפל.

אני מודה ומתוודה, שאני מתהלך אוכר עצות, כי באיזה מקום אני מרגיש את עצמי הופך להיות שותף למה שמתרחש כאן. כי בחוסר היכולת להפסיק את מה שמתרחש כאן אתה כאילו חלק מהעניין הזה.

יש מי שאומר, שיחלפו הימים האלה והאנשים ישכחו. אבל זו טעות, ולא משום שלא ישכחו, אלא משום שמדי יום אנחנו מזדעזעים ממה שקורה, ולמחרת אנחנו משלימים. ודבר שאחמול נראה נורא הופך היום נורמה ובסביב לדבר נורא חדש. ואני מתכוון רק לייחודיים, שמעסיקים את המליאה הזאת בימים האחרונים.

אני חבר בוועדת הכספים, ושם חבר הכנסת ויינשטיין ויושב־ראש הוועדה פלדמן הביאו אותנו לשיאים חדשים. אני אומנם בכנסת רק שלוש שנים, ובוועדת הכספים שלוש שנים, אבל מה שמתחולל שם עוד לא ראיתי. אריאל ויינשטיין, בחוסר היכולת שלו להנהיג את סיעת הליכוד, המציא שם פטנט חדש: כל פעם שבועדת הכספים מתחילות הצבעות על

אבל אתה הרי יודע, אתה ישבת אתי. למה אתה מוציא דיבה? אתה ידעת שהיינו בידיכם, ואמרת לי: ככל שזה יהיה תלוי בי, אני אצביע — — —

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

150 מיליון — — —

חיים רמון (העבודה):

150 מיליון, מה שהיום זה מיליארד. אני אמרתי לך 150 מיליון שקל, אף לא אגורה יותר, ותלכו ותעשו מה שאתם רוצים, תצביעו נגד.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

מדוע אתה נגרר לזה?

חיים רמון (העבודה):

כי יש בדוחה שהולכת מקצה הארץ עד קצה, שהם מספרים אותה, כאילו נתנו להם. והם הרי יודעים. אתו נוהל המשאומתן. והוא יודע שאמרו לו: תעשה מה שאתה רוצה, לא תקבל אף אגורה אחת יותר. ואז הוא הלך למי שנותן בלי חשבון, שלא חשוב לו המחיר. לשם הוא הלך.

אבל לפני שנכנס חבר הכנסת יאיר לוי רציתי להגיד, שלא חשוב המחיר בנושא הכי מרכזי. לראש הממשלה לא חשוב גם שלא נקבל את הערכויות מארצות־הברית. כי מי שמבטיח היום 5,000 יחידות דיור בשטחים אומר: לא רוצה 2 מיליארדי דולר ערכויות מארצות־הברית; אומר: לא רוצה עלייה. וזה המחיר הכי נורא שהממשלה הזאת, האנטי־ציונית, משלמת על־מנת שהיא תתקיים. כי מי שהוא נגד עלייה, מי שגוזר עליה על עלייה, הוא אנטי־ציוני.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

שאלה אחת, אדוני.

חיים רמון (העבודה):

אני מוכן, חבר הכנסת לוי.

היו"ר ש' דיין:

לא. לך כבר ממילא אין זמן.

חיים רמון (העבודה):

שאלה אחת, אחרונה.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

חבר הכנסת רמון, יושב־ראש סיעת העבודה, פניתי אליך כמעט ברמעות וזלגות מעיני ואמרת לי: אכזבו אותי בעניין החינוך. "המעין לחינוך תורני" לא קיבל שקל אחד. אנא, היחלץ לעזרתי ואגמול לך על כך. מדוע לא נעתרת לבקשתי?

חיים רמון (העבודה):

חס וחלילה. קודם כול, אם הייתי שם לב שדמעות וזלגות מעיניך, לא הייתי עומד נגד זה.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

כמעט זלגו.

חיים רמון (העבודה):

בפני דמעותיך לא הייתי עומד, לא הייתי עומד.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

נתבקשתי להגיש הסכמים קואליציוניים. יש בידי הסכם קואליציוני של סיעת העבודה עם — — —

חיים רמון (העבודה):

סליחה. זה סוד?

אברהם שוחט (העבודה):

דבר לאט יותר. לא מבינים מה אתה אומר.

עמנואל זיסמן (העבודה):

חבל על הדברים, אתה חוזר עליהם פעם אחרי פעם.

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

חבר הכנסת שוחט, מה הבעיה שלך? בעיה טכנית?

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי כנסת כה רבים דיברו ויושב־ראש ועדת הכספים האזין להם. עכשיו אתם רוצים לשלול את זכותו לדבר?

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

ובכן, חבר הכנסת עמיר פרץ דיבר בפתוס רב, שהוא לא מוצא את הניצנים. אומנם אני לא בדיוק הבנתי, אתה רוצה למצוא ניצנים בעיצומה של סופת החורף? מה אתה רוצה? קצת סבלנות. עוד מעט יגיע האביב ואז תתחיל לראות את הניצנים. גם במשק, גם בכלכלה, אנחנו עדיין בעיצומה — — —

עמנואל זיסמן (העבודה):

לא שומעים.

היו"ר ד' שילנסקי:

אל תפריעו או ישמעו.

מרדכי גור (העבודה):

כל הניצנים של הליכוד כבר הגיעו, אפשר להצביע.

שמעון פרס (העבודה):

קול התור נשמע בארץ.

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

הניצנים עדיין לא נראו בארץ אבל קול התור נשמע.

בוודאי, אנחנו עכשיו בעיצומם של הקשיים הכלכליים, איך אפשר אחרת עם קליטת עלייה כה מסיבית, מאות אלפים, מי מילל ומי פילל? מה אתם רוצים, שלא יהיו כאן קשיי קליטה? אדרבה, תראו מה שכן נעשה למען מאות אלפי עולים, כמה מקומות תעסוקה בכל זאת נמצאו. אם תביאו בחשבון את מספר העולים שבאו ונכנסו לשוק העבודה יחד עם האבטלה הפנימית שלנו, תראו שבכל זאת נפתר חלק נכבד מבעיות האבטלה.

ודאי שזה לא מספיק, ודאי שאנחנו עוד רחוקים מרמת הצמיחה שאנו זקוקים לה. אבל בשביל זה בדיוק אנו זקוקים — לצערנו, אף שזה כואב ופוגע פה ושם — לחוקק חוקים כאלה, כדי לאפשר לנו ליצור משאבים כדי להביא לעידוד התעשייה וההשקעה ולצמיחה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, יושב־ראש ועדת הכספים לא ימשיך כל עוד לא ישבו כולם. חברת הכנסת אורה נמיר, אני מבקש.

אורה נמיר (העבודה):

אנחנו רוצים שהוא לא ימשיך. זה מה שאנחנו רוצים. מספיק, שירד כבר.

רענן כהן (העבודה):

נצביע. יש לכם רוב.

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

אם יהיה שקט שתי דקות, אני אסיים. אתם תלמדו להיות מגוממים, מתורבתים ואינטליגנטים. תשבו בשקט שתי דקות, אז נסיים.

התקציב, ואין לו רוב, הוא קם ומבקש להפסיק ולדחות את ההצבעה, ויירדנו המלומד פלדמן נענה לבקשתו ברצון. ולמחרת מנסים עוד הפעם. איזה מין דבר זה?

יאייר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

— — — רציתי את זה בשביל החינוך שלי, אז מה רע בכך?

גדליהו גל (העבודה):

אני מכין. זאת אומרת, שהוא מפסיק את ההצבעה גם כשאתה מבקש. גם אתה שותף לסגנון הנהדר הזה. על ההישגים שלך היתוסף הישג נוסף. נוסף על מה שהשגת עד עכשיו, מפסיקים גם את ההצבעות באמצע, כי אתה מבקש זאת; פעם אחת כי חבר כנסת ויינשטיין רוצה, פעם אחת כי חבר הכנסת פלדמן רוצה, ופעם אחת כי אתה מבקש.

יאייר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

תשאל את חבר הכנסת אברהם שוחט כמה פעמים הוא הפסיק את הדיונים בסוגיות ענייניות. אז מה, זה פסול? אני לא חושב שזה טיעון.

גדליהו גל (העבודה):

לפני כמה שעות היה פה ויכוח בין מיכאל איתן לדובר, מדוע סיעת העבודה לא מזדרת להגיש הצעת חוק להפלת הממשלה. ואני, כמו רבים אחרים, שהפלת הממשלה בעיני היא בחוקת דבר הכרחי במדינה הזאת — — —

יאייר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

לא יעלה על הדעת.

גדליהו גל (העבודה):

— — — ואני מציע שלא למהר. אני מציע שלא למהר, ושהממשלה תמשיך עד תום הקדנציה, כדי שהעם הזה יראה עד תום במי מדובר, מה יכולתכם ואילו בשורות אתם מביאים לנו. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני יושב־ראש הוועדה, שמעתי שכבודו רוצה להשיב. בבקשה.

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

כבוד היושב־ראש, כנסת נכבדה — — —

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, אבקש לשבת. עכשיו השרים התחילו לדבר. אבקש שלא להפריע.

רענן כהן (העבודה):

בואו נצביע.

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

כבוד היושב־ראש, כנסת נכבדה, אם אנחנו נצא לסוג את ההסתייגויות ואת הנימוקים ששמענו כאן, אפשר למיין אותם לארבעה סוגים. יש שדיברו מבחינת הנוהל — לא התקיימו מספיק דיונים על סעיפים מסוימים בוועדת הכספים; יש כאלה שהם, כמוכן, לא יכולים — זה כבר משהו כרוני — אי־אפשר בלי התקפה כלשהי, לפחות בהתחלה, באמצע, בסוף, על החרדים ועל החינוך; חלק שלישי התייחס לנושאים ענייניים בנושאי רווחה: קצבאות ילדים, קצבאות לקשישים, מס מקביל; חלק רביעי התייחס באופן כללי יותר לבעיות המשק.

אם נתייחס, למשל, לכך שחבר הכנסת עמיר פרץ התלונן, בכה ממש במר לבו וצעק: מה הסיבה? הוא לא רואה ניצנים.

היו"ר ד' שילנסקי:	חיים בר-לב	— כעד
חברי הכנסת, מה שאתם עושים הוא מאוד לא-מכובד.	עוזי ברעם	— כעד
הבה נכבד איש את רעהו. אם היום אתה לא תכבד חבר כנסת	גדעון גדות	— נגד
אחר, מחר לא יכבדו אותך. בבקשה, אדוני יושב-ראש הוועדה.	תמר גוז'נסקי	— כעד
תגי מירום (העבודה):	יוסף גולדברג	— נגד
לא מוכרחים לדבר.	מיכה גולרמן	— כעד
משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):	פנחס גולדשטיין	— נגד
אדוני היושב-ראש, כבר אמרתי פעם, אבל כנראה יש כאן	אפרים גור	— נגד
מי שלא שמעו ועדיין לא הצליחו לקלוט את זה: למרות לחץ	מרדכי גור	— כעד
הזמן, התקיימו דיונים רציניים בוועדת הכספים. אבל ברור, מי	גדליהו גל	— כעד
שלא בא לדיונים, מי שהיו לו עיסוקים חשובים יותר בעיניו ולא	אריה גמליאל	— נגד
השתתף בדיונים, הוא כוודאי לא השתתף בדיונים. וככן, כל מי	משה גפני	— נגד
שרוצה לבוא בטענה שלא היו דיונים, יכרר קודם כול מתי היו	פסח גרופר	— נגד
דיונים, איפה הוא היה, מה הוא עשה ומה הם סדרי העדיפויות	שרה דורון	— נגד
שלו: אולי הוא צריך לשנות אותם.	אלי דיין	— כעד
חבר הכנסת רמון איננו כאן, לכן את התשובה שאני חייב	שלמה דיין	— נגד
להשיב לו אשאיר להזדמנות הבאה.	עבד-אלוהב דראושה	— כעד
אני מציע שניגש לאשר את הסעיפים.	יגאל הורביץ	— נגד
היו"ר ד' שילנסקי:	שלמה הלל	— כעד
תודה רבה. חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה.	שמואל הלפרט	— נגד
ההצבעה היא אישית. לסעיף 8 יש הסתייגות של חברי הכנסת	זבולון המר	— אינו נוכח
אלי דיין, נאווה ארד וצ'רלי ביטון. אדוני המזכיר, בבקשה	צחי הנגבי	— נגד
לקרוא את השמות.	אליקים העצני	— נגד
מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:	שבח וייס	— כעד
(קורא בשמות חברי הכנסת)	אריאל ויינשטיין	— נגד
אהרן אבוחצירא	עוז ויצמן	— אינו נוכח
רפאל אדרי	מרדכי וירשובסקי	— כעד
אהוד אולמרט	אברהם ורדיגר	— נגד
חיים אורון	רחבעם זאבי	— אינו נוכח
מיכאל איתן	עמנואל זיסמן	— כעד
רפאל איתן	מיכאל חריש	— כעד
שולמית אלוני	גד יעקבי	— כעד
אריה אליאב	גאולה כהן	— נגד
שושנה ארבלי-אלמחלינו	רן כהן	— כעד
נאווה ארד	רענן כהן	— כעד
משה ארנס	אברהם כ"ץ-עוז	— אינו נוכח
זאב בנימין בגין	דוד לוי	— נגד
אברהם בורג	יאיר לוי	— נגד
יגאל ביבי	יצחק לוי	— נגד
צ'רלי ביטון		
יוסף ביילין		
בנימין בן-אליעזר		
אליהו בן-אלישר		
אליהו בן-מנחם		
מיכאל בר-זהר		

דוד ליכאי	— אינו נוכח	ישראל קיסר	— בעד
אוריאל לין	— נגד	מיכאל קליינר	— נגד
עוזי לנדאו	— נגד	משה קצב	— נגד
דוד מגן	— נגד	יצחק רבין	— בעד
יצחק מודעי	— נגד	אברהם רביץ	— נגד
אליעזר מזרחי	— נגד	אמנון רובינשטיין	— בעד
האשם מחאמיד	— בעד	ראובן ריבלין	— נגד
רוני מילוא	— נגד	חיים רמון	— בעד
מוחמד מיעארי	— בעד	אבנר חי שאקי	— נגד
חגי מירום	— בעד	יהושע שגיא	— נגד
נואף מסאלחה	— בעד	אברהם שוחט	— בעד
יהושע מצא	— נגד	משה שחל	— בעד
דן מרידור	— נגד	שמעון שטרית	— בעד
יצחק נבון	— אינו נוכח	דב שילנסקי	— נגד
אורה נמיר	— בעד	יעקב שמאי	— נגד
משה נסים	— נגד	יצחק שמיר	— נגד
מוחמד נפאע	— בעד	גרשון שפט	— נגד
בנימין נחניהו	— נגד	יאיר שפרינצק	— נגד
עדנה סולודר	— בעד	אריאל שרון	— אינו נוכח
יוסף עזרן	— נגד	יוסי שריד	— אינו נוכח
עובדיה עלי	— נגד	אברהם שריר	— נגד
שאלו עמור	— אינו נוכח	דן תיכון	— נגד
חסיין פארס	— בעד	היו"ר ד' שילנסקי:	
אברהם פורח	— בעד	האם יש פה מישהו ששמו לא נקרא? אין. גמרנו את	
חנן פורת	— אינו נוכח	ההצבעה. התוצאה היא: 49 בעד ההסתייגות, 55 נגד.	
משה זאב פלדמן	— נגד	ההסתייגות לא התקבלה.	
רפאל פנחסי	— אינו נוכח	אנחנו עוברים עכשיו להצבעה אלקטרונית. לסעיף 8	
מנחם פרוש	— נגד	הסתייגות של חברי הכנסת רן כהן, שולמית אלוני, דדי צוקר,	
יהודה פרח	— נגד	מדרכי וירשובסקי, יוסי שריד, להלן — חברי סיעת ר"צ, חברי	
שמעון פרס	— בעד	הכנסת אברהם בורג ושמעון שטרית וחברי סיעת מפ"ם. זו	
יצחק חיים פרץ	— אינו נוכח	הצבעה מס' 34.	
עמיר פרץ	— בעד	ה צ ב ע ה	
גדעון פת	— נגד	בעד ההצעה של חברי הכנסת רן	
יאיר צבן	— בעד	כהן, ש' אלוני, ד' צוקר, מ'	
דוד צוקר	— בעד	וירשובסקי, י' שריד, א' בורג,	
יעקב צור	— בעד	ש' שטרית וחברי סיעת מפ"ם	
יואש צידון	— אינו נוכח	לסעיף 8	
חיים קופמן	— נגד	נגד	
חיים קורפו	— נגד	נמנעים	
		אין	
		ההצעה של חברי הכנסת רן כהן, ש' אלוני, ד'	
		צוקר, מ' וירשובסקי, י' שריד, א' בורג,	
		ש' שטרית וחברי סיעת מפ"ם לסעיף 8	
		לא נתקבלה.	

עדנה סולודר (העבודה):

אני הצבעתי בעד ההצעה והצבעתי לא נקלטה.

היו"ר ד' שילנסקי:

מוסיפים את הקול של חברת הכנסת עדנה סולודר, וחוזרים ומודיעים שההסתייגות לא התקבלה.

אחרי זה יש תיקון לחלופין של חברי סיעת ר"צ. אני מעמיד אותו להצבעה, מס' 35.

ה צ ב ע ה

בעד התיקון לחלופין של

חברי סיעת ר"צ לסעיף 8 — 48

נגד — 54

נמנעים — 1

התיקון לחלופין של חברי סיעת ר"צ לסעיף 8

לא נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

לסעיף 8 יש הסתייגות של חברי הכנסת שוחט, ביטון, שטרית וחברי סיעת חד"ש. מי בעד ההסתייגות? מי נגד? זו הצבעה מס' 36.

ה צ ב ע ה

בעד התיקון של חברי הכנסת א'

שוחט, צ' ביטון, ש' שטרית וחברי

סיעת חד"ש לסעיף 8 — 46

נגד — 55

נמנעים — 1

התיקון של חברי הכנסת א' שוחט, צ' ביטון,

ש' שטרית וחברי סיעת חד"ש לסעיף 8

לא נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

46 בעד, 55 נגד, נמנע אחד. ההסתייגות לא נתקבלה. לאותו סעיף יש הסתייגות של חבר הכנסת עמיר פרץ. מי בעד? מי נגד? זו הצבעה מס' 37.

ה צ ב ע ה

בעד התיקון של חבר הכנסת

ע' פרץ לסעיף 8 — 46

נגד — 54

נמנעים — 1

התיקון של חבר הכנסת ע' פרץ לסעיף 8

לא נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

46 בעד, 54 נגד, נמנע אחד. ההסתייגות לא נתקבלה. לסעיף 8 יש הסתייגות גם לחבר הכנסת חיים רמון. מי בעד? מי נגד? זו הצבעה מס' 38.

ה צ ב ע ה

בעד התיקון של חבר הכנסת

ח' רמון לסעיף 8 — 45

נגד — 54

נמנעים — 2

התיקון של חבר הכנסת ח' רמון לסעיף 8 לא נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

45 בעד, 54 נגד, שני נמנעים. ההסתייגות לא נתקבלה.

ויש גם הסתייגות של חברי סיעת חד"ש וחברי הכנסת עמיר פרץ וצ'רלי ביטון, לסעיף 8. מי בעד? מי נגד? זו הצבעה מס' 39.

ה צ ב ע ה

בעד התיקון של חברי סיעת חד"ש

וחברי הכנסת ע' פרץ וצ' ביטון

לסעיף 8 — 46

נגד — 55

נמנעים — 2

התיקון של חברי סיעת חד"ש וחברי הכנסת ע'

פרץ וצ' ביטון לסעיף 8 לא נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

46 בעד, 55 נגד, שני נמנעים. ההסתייגות לא נתקבלה.

ויש עוד תיקון לסעיף 8, של חברי סיעת מפ"ם. מי בעד? מי נגד? זו הצבעה מס' 40.

ה צ ב ע ה

בעד התיקון של חברי סיעת

מפ"ם לסעיף 8 — 47

נגד — 54

נמנעים — 2

התיקון של חברי סיעת מפ"ם לסעיף 8

לא נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

47 בעד, 54 נגד, שני נמנעים. ההסתייגות לא נתקבלה.

מי בעד סעיף 8, כהצעת הוועדה? מי נגד? זו הצבעה מס' 41.

ה צ ב ע ה

בעד סעיף 8, כהצעת הוועדה — 59

נגד — 44

נמנעים — 1

סעיף 8, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

59 בעד, 44 נגד, נמנע אחד. אני מודיע שסעיף 8, על-פי הצעת הוועדה, נתקבל.

אנחנו עוברים להצביע על סעיף 9. חברי הכנסת אלי דיין, שמעון שטרית וחברי סיעת חד"ש מציעים למחוק את הסעיף. מי בעד? מי נגד? זו הצבעה מס' 42.

לסעיף 10 יש הסתייגות של חבר הכנסת צ'רלי ביטון. מי
בעד? מי נגד? זו הצבעה מס' 46.

ה צ ב ע ה

בעד התיקון של חבר הכנסת

צ' ביטון לסעיף 10 — 47

נגד — 54

נמנעים — 1

התיקון של חבר הכנסת צ' ביטון לסעיף 10
לא נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

47 בעד, 54 נגד, נמנע אחד. ההסתייגות לא נתקבלה.

לסעיף 10 יש הסתייגות גם של חברי סיעת ר"צ. מי בעד?
מי נגד? זו הצבעה מס' 47.

ה צ ב ע ה

בעד התיקון של חברי סיעת

ר"צ לסעיף 10 — 45

נגד — 54

נמנעים — 1

התיקון של חברי סיעת ר"צ לסעיף 10
לא נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

45 בעד, 54 נגד, נמנע אחד. ההסתייגות לא נתקבלה.

לסעיף 10 יש הסתייגות גם של חברי סיעת חד"ש. מי
בעד? מי נגד? זו הצבעה מס' 48.

ה צ ב ע ה

בעד התיקון של חברי סיעת

חד"ש לסעיף 10 — 47

נגד — 55

נמנעים — 1

התיקון של חברי סיעת חד"ש לסעיף 10
לא נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

47 בעד, 55 נגד, נמנע אחד. ההסתייגות לא נתקבלה.

אנחנו עוברים להצביע על הסתייגות של חבר הכנסת
שוחט לסעיף 10. מי בעד? מי נגד? זו הצבעה מס' 49.

ה צ ב ע ה

בעד התיקון של חבר הכנסת

א' שוחט לסעיף 10 — 47

נגד — 55

נמנעים — 1

התיקון של חבר הכנסת א' שוחט לסעיף 10
לא נתקבל.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה של חברי הכנסת

א' דיין, ש' שטרית וחברי סיעת

חד"ש לסעיף 9 — 48

נגד — 53

נמנעים — 1

ההצעה של חברי הכנסת א' דיין, ש' שטרית
וחברי סיעת חד"ש לסעיף 9 לא נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

48 בעד, 53 נגד, נמנע אחד. ההסתייגות לא נתקבלה.

גם לחברי סיעת מפ"ם יש הסתייגות לסעיף 9. מי בעד? מי
נגד? זו הצבעה מס' 43.

ה צ ב ע ה

בעד התיקון של חברי סיעת

מפ"ם לסעיף 9 — 47

נגד — 55

נמנעים — 1

התיקון של חברי סיעת מפ"ם לסעיף 9
לא נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

47 בעד, 55 נגד, נמנע אחד. ההסתייגות לא נתקבלה.

מי בעד סעיף 9, כהצעת הוועדה? זו הצבעה מס' 44.

ה צ ב ע ה

בעד סעיף 9, כהצעת הוועדה — 56

נגד — 47

נמנעים — 1

סעיף 9, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

56 בעד, 47 נגד, נמנע אחד. אני קובע שסעיף 9, כהצעת

הוועדה, נתקבל.

חברי הכנסת גדליה גל, עמיר פרץ, נאוה ארד, צ'רלי ביטון
ואלי דיין מציעים למחוק את סעיף 10. מי בעד? מי נגד? זו
הצבעה מס' 45.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה של חברי הכנסת ג' גל,

ע' פרץ, ג' ארד, צ' ביטון וא' דיין

לסעיף 10 — 49

נגד — 55

נמנעים — 1

ההצעה של חברי ג' גל, ע' פרץ, ג' ארד, צ'
ביטון וא' דיין לסעיף 10 לא נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

49 בעד, 55 נגד, נמנע אחד. ההסתייגות לא נתקבלה.

האם חברי הכנסת מוותרים על הנמקת הסתייגויותיהם לסעיף 12? אפשר לגשת להצבעה?

קריאות:
לא.

היו"ר ד' שילנסקי:

לא. טוב. אני מזמין את חבר הכנסת אלי דיין לנמק את ההסתייגות שלו לסעיף 12.

אלי דיין (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, כחוק ההסדרים במשק המדינה מונחת הצעה מרחיקה-לכת בנושא הארנונה. בשנה שהמשלה מכריזה שהיא לא תעלה אגרות מעבר לנדרש מעלים את הארנונה, ושימו לב למי? — לשכבות הנמוכות ביותר בשכונות הערים, ולא רק במדד של 17%, אלא המשלה מציעה כאן, וכדאי שידעו זאת תושבי מדינת ישראל, שיהיה מינימום של 11.70 שקל למ"ר, דהיינו, אם יש היום שכונות שבהן משלמים 4 שקלים, שכונות עוני, שכונות שיקום שמשלמים בהן 4 שקלים, 5 שקלים או 6 שקלים — מעלים להם ב-150%, ב-140%, ב-130%.

דן תיכון (הליכוד):

מה תעשה באשקלון?

אלי דיין (העבודה):

קודם כול, אנחנו מקווים שהחוק הזה לא יעבור, כדי שהעיריות, במיוחד בשנה קשה זו, כשהן קולטות עולים ויש אבטלה — מה רוצה המשלה לומר לעיריות אלה? אתם תעלו את הארנונה לשכבות החלשות, ואנחנו יודעים שאולי לא תצליחו לגבות זאת — — —

דן תיכון (הליכוד):

אבל מה תעשה באשקלון?

אלי דיין (העבודה):

אני לא מנהל עכשיו את עיריית אשקלון.

דן תיכון (הליכוד):

לא, אבל לפני שנה דאגת להעלות את הארנונה יותר מהמדד.

אלי דיין (העבודה):

לא נכון.

דן תיכון (הליכוד):

אז היית ראש עיר.

אלי דיין (העבודה):

זה לא נכון.

דן תיכון (הליכוד):

מה תעשה באשקלון — — —

אלי דיין (העבודה):

מה המשלה רוצה לומר לערים האלה? היא רוצה לומר להן: אתם תעלו את הארנונה ב-150% במקום ב-17%, ואם לא תגבו, זה ייחשב לכם בהתחשבות של המענק הזה יקטין את המשאבים דווקא של הרשויות שיש בהן הרבה תושבים שגרים בשכונות. זה מצב אבסורדי, שאין להסכים לו.

להזכירכם, רבותי חברי הכנסת — מועצת העירייה בכל רשות ורשות, ובפיקוח משרד הפנים, סוברנית להחליט בעניין הארנונה. כאן קרה דבר חסר תקדים, שהמשלה אומרת: אתם תגבו מינימום, והמינימום הזה הוא מינימום עושק.

היו"ר ד' שילנסקי:

47 בעד, 55 נגד, נמנע אחד. ההסתייגות לא נתקבלה.

מי בעד סעיף 10, כהצעת הוועדה? מי נגד? זו הצבעה מס' 50.

ה צ ב ע ה

בעד סעיף 10, כהצעת הוועדה — 50

נגד — 48

נמנעים — 1

סעיף 10, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

50 בעד, 48 נגד, נמנע אחד. סעיף 10, כהצעת הוועדה, נתקבל.

לסעיף 11 יש הסתייגות של סיעת ר"צ. מי בעד? מי נגד? זו הצבעה מס' 51.

ה צ ב ע ה

בעד התיקון של חברי סיעת

ר"צ לסעיף 11 — 47

נגד — 56

נמנעים — 1

התיקון של חברי סיעת ר"צ לסעיף 11 לא נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

47 בעד, 56 נגד, נמנע אחד. ההסתייגות לא נתקבלה.

נצביע על הסתייגות של סיעת חד"ש לסעיף 11. מי בעד? מי נגד? זו הצבעה מס' 52.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה של חברי סיעת

חד"ש לסעיף 11 — 46

נגד — 55

נמנעים — 1

ההצעה של חברי סיעת חד"ש לסעיף 11 לא נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

46 בעד, 55 נגד, נמנע אחד. ההסתייגות לא נתקבלה.

מי בעד סעיף 11, בהתאם להצעת הוועדה? מי נגד? זו הצבעה מס' 53.

ה צ ב ע ה

בעד סעיף 11, כהצעת הוועדה — 55

נגד — 47

נמנעים — 1

סעיף 11, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

55 בעד, 47 נגד, נמנע אחד. אני קובע שסעיף 11 התקבל, כהצעת הוועדה.

והפעם זו תהיה בכייה לדורות. אנחנו, בני השכונות ועיירות הפיתוח, נשלם את מלוא המחיר. הטילו על העיריות ועל ראשי המועצות המקומיות לשאוב את הכסף הזה מן הציבור הזה, ובקיער מבני השכונות ומבני עיירות הפיתוח.

תחת הכותרת של הארנונה זאת הפכה להיות בעצם מעמסה, שהציבור שלנו בשכונות יצטרך לשאת בה. חבר הכנסת אלי דיין, יחד עם חברי כנסת אחרים בוועדת הכספים ואני — אנו משתדלים ועושים הכול כדי להיאבק על אותו מינימום. על מה דיברנו? על 7 מיליוני שקל. ירדנו כבר מהמספר של 20 מיליון, אדוני היושב-ראש, התחננו. אנחנו שותפים, מטילים עלינו נטל, וכמו כל אזרחי המדינה אנחנו משלמים. אנחנו מנסים, משתדלים, אומרים: אלה ככל זאת שכבות נחשלות, אוכלוסיות חלשות, משכורות נמוכות, אבטלה, מה אין בשכונות? אנחנו נשארים כמו כל האזרחים ומשלמים כמו כל האזרחים, אבל כשמדובר בהחזרת כסף של האוצר, שהוא תקציב המדינה, לטובת אזרחי המדינה, אז אנחנו מקופחים, מופלים ודפוקים.

ברגע האחרון לפני אישור התקציב, עוד לפני שנסיים את הלילה במליאת הכנסת, אני מתחנן לפני שר האוצר שיחזיר אותם 7 מיליוני שקלים ואמללים מתקציב המדינה לתושבי השכונות. תודה רבה.

היו"ר ש' דיין:

תודה. מחברי סיעת חד"ש אני לא רואה איש באולם. חבר הכנסת יוסף גולדברג — איננו באולם. חבר הכנסת אהרן אבוחצירא — איננו באולם. חבר הכנסת יגאל הורביץ — גם הוא לא נמצא. חבר הכנסת אברהם שוחט, חבר הכנסת אורון, חבר הכנסת פארס, חבר הכנסת צבן, חבר הכנסת עמיר פרץ, חבר הכנסת יצחק לוי, חבר הכנסת וירשובסקי, חבר הכנסת שמעון שטרית, חבר הכנסת קופמן, חבר הכנסת בורג — אינם באולם. אנחנו נחכה חמש דקות. לפי התקנון, אני לוחץ עכשיו על הפעמון ונחכה חמש דקות.

משה שחל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, הכנסת צריכה לכבד את עצמה. משתדלת על הצבעה — צריך להצביע.

היו"ר ש' דיין:

אדוני יושב-ראש ועדת הכספים, אתה רוצה להשיב? בבקשה.

חיים רמון (העבודה):

אדוני, אתה הודעת על הצבעה. הוא לא יכול להשיב.

היו"ר ש' דיין:

אני רוצה להעמיד אותך על טעותך, לא הודעת על הצבעה; אמרתי שיהיו חמש דקות עד להצבעה.

חיים רמון (העבודה):

אבל הוא לא יכול להשיב, אדוני. אתה הודעת על הצבעה.

היו"ר ש' דיין:

אני חוזר ואומר, שלא הודעת על הצבעה; הודעת על חמש דקות המתנה.

קריאות:

— — —

אברהם בורג (העבודה):

הוא לא יכול לדבר.

לכן קשה לי להבין את זה. אבל, כפי שאמרתי לכם בבוקר, זו ממשלה אטומה שאין לה רגישות חברתית. היא רוצה פשוט להעביר את זה לרשויות ולומר להן: אתן תקבלנה פחות 300 מיליון במענק, פחות 400 מיליון; תגבן את זה מהעניים, מהמובטלים. הן הרי לא תגבינה את הסכומים האלה, וכך יפגעו בהן. הרי כולנו יודעים מדוע היא עושה זאת, כי היא צריכה לשלם מאות מיליונים.

אדוני היושב-ראש, עוד לא קיבלנו את כל ההסכמים. אנחנו רק שומעים עליהם במסדרון. רוצים לתת עוד כמה עשרות מיליונים לכל מיני נושאים. כשאנחנו מדברים פה כל היום על 7 מיליוני שקל כדי שלא לפגוע בנוזקים, בחלשים ביותר, בשיקום שכונות ל-70 שכונות — אטימות.

שמעתי כרגע שהחברים סופרים עשרות מיליונים נוספים. ממש לא ייאמן.

אריה אליאב (העבודה):

איזה חברים?

אלי דיין (העבודה):

החברים, הדחיים.

אריה אליאב (העבודה):

הם חברים שלך?

אלי דיין (העבודה):

לא, הם חברי הכנסת.

היו"ר ש' דיין:

אבל הם יכולים להיות גם חברים שלך.

אריה אליאב (העבודה):

רק שאלתי. "חברים מקשיבים לקולך", נכון?

אלי דיין (העבודה):

אמרתי לחברי הכנסת: אפילו מטעמים פוליטיים זה עושה, לא לתת 7 מיליונים לשיקום שכונות, או לא לתת עוד 5 מיליוני שקלים לחינוך המיוחד, כדי לפתור כל מיני בעיות של מפגרים ובעיות קשות מאוד של מאות הורים, אם לא אלפים. אבל — אטימות מוחלטת. מי שיש לו כוח הזרוע לוקח, ללא סדר עדיפויות, ללא שום רגישות.

לכן, רבותי חברי הכנסת, אם אתם לא נותנים לשיקום שכונות וגם לא מטפלים בבעיות החברתיות, אני מבקש שלפחות לא תטילו מסים גבוהים על התושבים החלשים בשכונות, שבסעיף 12 לחוק אתם הולכים לאלץ אותם להיות אולי מפירי מסים. אני אומר לכם, שהם לא ישלמו את הסכומים האלה, בשום פנים ואופן לא. תודה.

היו"ר ש' דיין:

תודה. חברת הכנסת נאוה ארד איננה באולם. אני מזמין את חבר הכנסת צירלי ביטון מסיעת חד"ש, בבקשה.

צירלי ביטון (הפנתרים השחורים):

חברי הכנסת, אדוני היושב-ראש, הארנונה הפכה להיות מס נוסף המוטל על האזרח. ככל שאנחנו מאריכים בשנים ותקציב המדינה הופך להיות יותר נטל על האזרחים, נטל על הציבור, נטל על בני השכונות, נטל על עיירות הפיתוח, ברור שמדי פעם ממציאים לנו סעיף נוסף, איך אפשר לשאוב מן הציבור, שהפך להיות פרה חולבת לצורך תפיחה יומיומית, אם תרצה, של קופת האוצר. הפכנו להיות מעין פרה חולבת.

עכשיו יש דבר חדש. מצאו סעיף שנקרא ארנונה, ותחת הסעיף הזה אפשר יהיה להגדיל את המספרים בעשרות אחוזים.

צירלי ביטון (הפנתרים השחורים):

הוא לא יכול לדבר, אתה הודעת על הצבעה, ואחרי הודעה על הצבעה הוא לא יכול לדבר.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, נא להירגע. חבר הכנסת חיים רמון, אולי תטען בפני? אולי תשכנע אותי? אבל, קודם כול, הוא לא לשבת. גם חבר הכנסת אלי דיין, הוא לא לשבת. אדוני יושב־ראש ועדת הכספים, רק רגע, תן לי לעשות סדר. חבר הכנסת רמון, בבקשה. לא נאום, לא מהמיקרופון.

חיים רמון (העבודה):

אדוני, יושב־ראש קרא בשמות המסתייגים והם לא היו באולם. לאחר מכן הוא הודיע על הצבעה. גם יושב־ראש ועדת הכספים לא היה באולם והוא איכר את זכותו להשיב, כשם שאחרים איכרו את זכותם. הוא לא היה באולם והם לא היו באולם. היושב־ראש הכריז על הצבעה, ומאחר שהוא הכריז על הצבעה, אין ליושב־ראש ועדת הכספים זכות תשובה, אף שאני מאוד משתוקק לשמוע את תשובתו, היא חסרה לי, אבל אני צריך לשמור על התקנון.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת חיים רמון, עד כמה שאני זוכר, כשאני ירדתי מהבמה והוחלפתי על־ידי סגן יושב־ראש הכנסת, חבר הכנסת שלמה דיין, הבמה השתייכה לדיינים, כי עמד עליה ודיבר חבר הכנסת אלי דיין. אני מניח שבעקבות דבריו, יש לחבר הכנסת פלדמן מה לענות ומה לדבר.

חיים רמון (העבודה):

לא זו הבעיה, הוא לא היה באולם. אילו הוא היה באולם, היה מדבר. אדוני, הפרוצדורה היא שעולה מסתייג ומנמק. בתום דברי המסתייגים שואלים את יושב־ראש הוועדה אם הוא רוצה להשיב. לאחר מכן מודיעים שיש הצבעה. אבל הוא לא היה ונכנס מאוחר יותר, ואז הודיע שהוא רוצה להשיב. דינו צריך להיות כדון כל מסתייג שלא היה באולם.

היו"ר ד' שילנסקי:

נשמע את סגן יושב־ראש הכנסת, חבר הכנסת שלמה דיין, כי הוא היה פה האחראי.

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אדוני היושב־ראש, אחרי חבר הכנסת אלי דיין עלה לבמה חבר הכנסת צירלי ביטון ונימק את הסתייגותו. לאחר מכן אני קראתי בשמותיהם של כל חברי הכנסת שהגישו הסתייגויות, אבל הם לא היו באולם. אז הודעתי שבתום חמש דקות תיערך הצבעה, שאני נותן חמש דקות עד להצבעה. זה היה כל הסיפור. עד כאן.

חיים רמון (העבודה):

וחבר הכנסת פלדמן לא היה באולם.

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

ואז בינתיים נכנס יושב־ראש ועדת הכספים והודיע לי שהוא רוצה להשיב. כנראה הוא שמע מחדרו או מאיזה מקום את הנמקת ההסתייגויות.

היו"ר ד' שילנסקי:

אתה הודעת שבעוד חמש דקות תהיה הצבעה?

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

כן.

פנחס גולדשטיין (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):
עד שחבר הכנסת פלדמן ידבר יעברו חמש הרקות.

היו"ר ד' שילנסקי:

אומרים שאני נותן היום רק לצד אחד לדבר. מאשימים אותי בכך. עכשיו, לשם איוון, אני אשמע גם את חבר הכנסת גדעון גדות, גם הוא סגן יושב־ראש הכנסת.

גדעון גדות (הליכוד):

אדוני היושב־ראש — — —

היו"ר ד' שילנסקי:

לא, לא, מאחר שחבר הכנסת חיים רמון דיבר מן המקום, הוא לא נא גם אתה לדבר מן המקום. רק סגן יושב־ראש הכנסת, חבר הכנסת שלמה דיין, שניהל את הישיבה, היה לו מעמד של סגן, והוא יכול היה לדבר מן המיקרופון.

גדעון גדות (הליכוד):

— — —

חיים רמון (העבודה):

בינתיים כבר עברו עשר דקות מאז הכרזת היושב־ראש, שבעוד חמש דקות תהיה הצבעה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, שמעתי את כולם. חזקה עלי, כפי שהחלטתי גם קודם, כאשר חבר הכנסת מסאלחה קיבל החלטה בהיותו יושב־ראש — חזקה עלי שמה שאומר יושב־ראש הישיבה אני מקיים. כך נהגתי לגבי החלטתו של סגן יושב־ראש הכנסת מסאלחה, ואני חייב לנהוג כך, ובכל מקרה אנהג ככבוד גם לגבי סגן יושב־ראש הכנסת שלמה דיין. הוא נתן את רשות הדיבור ליושב־ראש ועדת הכספים, ואם כולם לא היו מרברים, חבר הכנסת פלדמן כבר היה מסיים את דבריו.

אדוני, בבקשה.

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה, אולי חשוב שהבית הזה ידע, כי הסעיף של עלייה בארנונה הגיע אלינו כיוזמתו של שר הפנים. הוא ביקש מאתנו בוועדה, אף שחלק מחברי הוועדה נטו שלא לאשר העלאה כל כך גבוהה לרצפת הארנונה, בכל זאת היתה פנייה של שר הפנים, בתיאום עם מרכז השלטון המקומי. הם ביקשו לאשר זאת, כי זה חשוב כדי שפעם אחת ולתמיד ייכנסו הרשויות המקומיות למסלול סביר, תקין, של מינהל מסודר, ולא שבכל יום שני וחמישי נעמוד בפני התמוטטות השירותים בעיר זו או אחרת בגין הגירעונות.

הוועדה אכן קיבלה את דעתו של שר הפנים, ואישרה את ההצעה המשותפת שהגיש משרד האוצר בתיאום עם שר הפנים.

אומנם, הוועדה הכניסה שינוי אחד, וזה לאחר שקיבלנו ייעוץ משפטי. היו חילוקי דעות בדיון בוועדה, ונציג אגף התקציבים במשרד האוצר הביע את דעתו, שניסוח החוק כפי שהוגש אינו מונע את האפשרות של רשות מקומית, בדרך פרוצדורה תקינה, להנהיג גם כן הנחות למשלמי הארנונה.

אנחנו לא היינו רגועים, ולכן ביקשנו וגם קיבלנו חוות דעת משפטית, שאמרה שלא כן הוא. לפי ניסוח החוק שהוגש לנו, אכן זוהי רצפה הרמטית, דבר שאינו מאפשר, גם בנסיבות המוצדקות ביותר, גם אם זה מקרה סוציאלי חריג ביותר, להעניק הנחה כלשהי מהרצפה של 11.4 שקל למטר.

היו"ר ד' שילנסקי:

סליחה, אדוני יושב־ראש הוועדה. אני ארגיע את הציבור. אני רוצה שישמעו אותך. חברת הכנסת גאולה כהן, חברת הכנסת שפט, אני מבקש.

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

יש כאן רעש כה גדול, שפשוט אי-אפשר לא לדבר ולא לשמוע.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת יאיר לוי, חבר הכנסת חגי מירוס, נא להפסיק את שיחת הרעים. חברת הכנסת אורה נמיר, את היום מאוד לא שבעת רצון כשעונים על ההסתייגויות. אבל מה לעשות? כך קובעות התקנות, וחכות של יושב-ראש ועדת הכספים להשיב.

אורה נמיר (העבודה):

אולי אדוני יאמר לרב פלדמן, שכבר הבנו את כל התשובות?

היו"ר ד' שילנסקי:

את הבנת את הכול, אבל יש לי הרושם שיש פה חברים שרוצים לשמוע, שלא הבנו את הכול.

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

משום כך עמדנו על כך והוכנס שינוי בנוסח החוק. כפי שהוגש למליאה עכשיו, והוא מאפשר לרשות המקומית לתת הנחה בארנונה, בנסיכות המצדיקות הזאת.

אדוני היושב-ראש, אני מציע שניגש לאישור הסעיף.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה. ההצבעה היא אישית, אבקש מכולם לשבת. אדוני יושב-ראש הוועדה, מי שלא הבין עד עכשיו כבר לא יבין כשתסביר בדרך.

חברת הכנסת אורה נמיר, קודם אמרת שהבינות הכול, עכשיו את שואלת שאלות, סימן שלא הבינות.

חבר הכנסת אורון, אודה לך אם תשב. בבקשה, נא לקרוא את השמות. אנחנו מצביעים עכשיו על סעיף 12, הסתייגות של חברי הכנסת דיין, ארד וביטון וחברי סיעת חד"ש.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

(קורא בשמות חברי הכנסת)

אהרן אבוחצירא

נגד —

רפאל אדרי

בעד —

אהוד אולמרט

נגד —

חיים אורון

בעד —

מיכאל איתן

אינו נוכח —

רפאל איתן

אינו נוכח —

שולמית אלוני

אינה נוכחת —

אריה אליאב

בעד —

שושנה ארבל-אלמחליו

בעד —

נאוה ארד

אינה נוכחת —

משה ארנס

אינו נוכח —

זאב בנימין בגין

אינו נוכח —

אברהם בורג

בעד —

יגאל ביבי

אינו נוכח —

צירלי ביטון

בעד —

יוסף ביילין

בעד —

בנימין בן-אליעזר

— בעד

אליהו בן-אלישר

— אינו נוכח

אליהו בן-מנחם

— בעד

מיכאל בן-זהר

— בעד

חיים בן-לוב

— בעד

עוזי ברעם

— בעד

גדעון גדות

— נגד

תמר גוז'נסקי

— אינה נוכחת

יוסף גולדברג

— נגד

מיכה גולדמן

— אינו נוכח

פנחס גולדשטיין

— נגד

אפרים גור

— נגד

מרדכי גור

— אינו נוכח

גדליהו גל

— בעד

אריה גמליאל

— נגד

משה גפני

— נגד

פסח גרופר

— נגד

שרה דורון

— נגד

אלי דיין

— בעד

שלמה דיין

— נגד

עבד-אלוהב דראושה

— בעד

יגאל הורביץ

— נגד

שלמה הלל

— בעד

שמואל הלפרט

— נגד

זבולון המר

— אינו נוכח

צחי הנגבי

— נגד

אליקים העצני

— נגד

שבח וייס

— בעד

אריאל ויינשטיין

— נגד

עזר ויצמן

— אינו נוכח

מרדכי וירשובסקי

— בעד

אברהם ורדיגר

— נגד

רחבעם זאבי

— אינו נוכח

עמנואל זיסמן

— בעד

מיכאל חריש

— בעד

גד יעקבי

— בעד

גאולה כהן

— נגד

רן כהן

— בעד

רענן כהן

— אינו נוכח

אברהם כ"ץ-עוז

— בעד

נגד —	יוסף עוזן	קריאות:
נגד —	עובדיה עלי	— — —
אينو נוכח —	שאל עמור	היו"ר ד' שילנסקי:
בעד —	חסיין פארס	אברהם כ"ץ-עוז, אתה בעד? אתה נגד?
בעד —	אברהם פורז	אברהם כ"ץ-עוז (העבודה):
נגד —	חנן פורת	מקוץ.
נגד —	משה זאב פלדמן	היו"ר ד' שילנסקי:
אينو נוכח —	רפאל פנחסי	נא למחוק.
נגד —	מנחם פרוש	מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:
נגד —	יהודה פרח	(קורא בשמות חברי הכנסת)
בעד —	שמעון פרס	אברהם כ"ץ-עוז
אينو נוכח —	יצחק חיים פרץ	— אינו משתתף
בעד —	עמיר פרץ	בהצבעה
נגד —	גדעון פת	חיים קורפו (הליכוד):
בעד —	יאיר צבן	אפשר לרעת מי ענה בשמו?
אينو נוכח —	דוד צוקר	שמעון פרס (העבודה):
בעד —	יעקב צור	הוא עצמו.
נגד —	יואש צידון	היו"ר ד' שילנסקי:
נגד —	חיים קופמן	הוא עצמו. הוא טעה, וטעות מידת אנוש היא. בבקשה.
נגד —	חיים קורפו	הלאה.
בעד —	ישראל קיסר	מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:
נגד —	מיכאל קליינר	(קורא בשמות חברי הכנסת)
נגד —	משה קצב	דוד לוי
בעד —	יצחק רבין	יאיר לוי
נגד —	אברהם רביץ	יצחק לוי
בעד —	אמנון רובינשטיין	דוד ליבאי
אينو נוכח —	ראובן ריבלין	אוריאל לין
בעד —	חיים רמון	עוזי לנדאו
נגד —	אבנר חי שאקי	דוד מגן
נגד —	יהושע שגיא	יצחק מודעי
בעד —	אברהם שוחט	אליעזר מזרחי
בעד —	משה שחל	האשם מחאמיד
בעד —	שמעון שטרית	רוני מילוא
נגד —	רב שילנסקי	מוחמד מיעארי
נגד —	יעקב שמאי	חגי מירום
נגד —	יצחק שמיר	נואף מסאלחה
נגד —	גרשון שפט	יהושע מצא
נגד —	יאיר שפרינצק	דן מרידור
אينو נוכח —	אריאל שרון	יצחק נכון
		אורה נמיר
		משה נסים
		מוחמד נפאע
		בנימין נתניהו
		עדנה סולודר

נגד — 53
נמנעים — אין
התיקון של חבר הכנסת א' שוחט לסעיף 12
לא נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

43 בעד, 53 נגד, ללא נמנעים. ההסתייגות לא נתקבלה.
הסתייגות של חברי סיעת מפ"ם וחבר הכנסת עמיר פרץ.
מי בעד? מי נגד? זו הצבעה מס' 56.

ה צ ב ע ה

בעד התיקון של חברי סיעת מפ"ם
וחבר הכנסת ע' פרץ לסעיף 12 — 38
נגד — 53
נמנעים — אין
התיקון של חברי סיעת מפ"ם וחבר הכנסת
ע' פרץ לסעיף 12 לא נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

38 בעד, 53 נגד, ללא נמנעים. ההסתייגות לא נתקבלה.
הסתייגות של חברי הכנסת יצחק לוי ומרדכי וירשובסקי.
מי בעד? מי נגד? זו הצבעה מס' 57.

ה צ ב ע ה

בעד התיקון של חברי הכנסת
יצ' לוי ומ' וירשובסקי
לסעיף 12 — 41
נגד — 50
נמנעים — 1
התיקון של חברי הכנסת יצ' לוי ומ'
וירשובסקי לסעיף 12 לא נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

41 בעד, 50 נגד, נמנע אחד. ההסתייגות לא נתקבלה.
הסתייגות של חברי הכנסת אלי דיין, נאווה ארד וצ'רלי
ביטון. מי בעד? מי נגד? זו הצבעה מס' 58.

ה צ ב ע ה

בעד התיקון של חברי הכנסת
א' דיין, נ' ארד וצ' ביטון
לסעיף 12 — 43
נגד — 52
נמנעים — 1
התיקון של חברי הכנסת א' דיין, נ' ארד וצ'
ביטון לסעיף 12 לא נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

43 בעד, 52 נגד, נמנע אחד. ההסתייגות לא נתקבלה.
הסתייגות של חבר הכנסת גדליה גל. מי בעד? מי נגד? זו
הצבעה מס' 59.

יוסי שריד — אינו נוכח
אברהם שריד — נגד
דן תיכון — נגד

היו"ר ד' שילנסקי:

יש משהו ששמו לא נקרא?

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

(קורא בשמות חברי הכנסת)

מיכה גולדמן

מיכאל איתן

היו"ר ד' שילנסקי:

נקבל את התוצאות. ההצבעה נגמרה. 44 בעד, 53 נגד.
ההסתייגות לא נתקבלה.

אנחנו עוברים להצבעה אלקטרונית. יש לחלופין
הסתייגות של חברי הכנסת גל, דיין וארד. מי בעד? מי נגד? זו
הצבעה מס' 54.

ה צ ב ע ה

בעד התיקון לחלופין של חברי
הכנסת ג' גל, א' דיין ונ' ארד
לסעיף 12 — 39
נגד — 51
נמנעים — אין

התיקון לחלופין של חברי הכנסת ג' גל, א'
דיין ונ' ארד לסעיף 12 לא נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מוסיף שלושה קולות, ראיתי אתכם נכנסים. אני מוסיף
גם את חבר הכנסת שמאי. 52 נגד, 42 בעד. חבר הכנסת שלמה
דיין הופיע אצלי, אני מוסיף גם את הקול שלך ואני מחליף פה
את השם. אם כך, 53 נגד, 42 בעד. ההסתייגות לא נתקבלה. זו
היתה הסתייגות של חברי הכנסת גל, דיין וארד.

הסתייגות של חבר הכנסת יוסי גולדברג.

יוסף גולדברג (הליכוד):

אני מסיר.

היו"ר ד' שילנסקי:

הסתייגות של חבר הכנסת אהרן אבוחצירא.

אהרן אבוחצירא (הליכוד):

אני מסיר.

היו"ר ד' שילנסקי:

הסתייגות של חבר הכנסת יגאל הורביץ.

יגאל הורביץ (הליכוד):

אני מסיר.

היו"ר ד' שילנסקי:

הסתייגות לחבר הכנסת אברהם שוחט. מי בעד? מי נגד?
זו הצבעה מס' 55.

ה צ ב ע ה

בעד התיקון של חבר הכנסת
א' שוחט לסעיף 12 — 43

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה של חבר הכנסת
ח' אורון אחרי סעיף 12 — 44
נגד — 52
נמנעים — אין
ההצעה של חבר הכנסת ח' אורון אחרי סעיף
12 לא נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

44 בעד, 52 נגד, אין נמנעים. ההסתייגות לא נתקבלה.
יש הסתייגות של חבר הכנסת חיים קופמן. אתה מסיר
אותה?

חיים קופמן (הליכוד):
אני מסיר.

היו"ר ד' שילנסקי:

אנחנו עומדים בהסתייגות של חברי הכנסת אברהם בורג
ורן כהן.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
היה מדובר שנמנקים עד סעיף 12 ולא אחרי סעיף
12.

היו"ר ד' שילנסקי:

עד הסוף. אני מצטער. חבר הכנסת אורון, לא ניכנס
לדקדוקי עניית.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
לא חשוב שום דבר. זה לא ייחודיים, זה לא התנהלויות.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת חיים אורון, כולל סעיף 12 — ברור, כל מה
שקשור לסעיף 12. הנה מפנים את תשומת לבי, שאני הצהרתי
12 עד הסוף. אני הצהרתי זאת על סמך מה שאמרתי. אני אפילו
לא הייתי עד לכך שיש תסבוכת בנקודה זאת. אני מציע לך
לקבל זאת ברוח טובה. זה לא ישנה את התוצאה. אני אבקש
שיבדקו בפרוטוקול. רבותי, אני רוצה לגמור את זה ברוח
טובה. חבר הכנסת אורון, מה אתה אומר?

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
אני מבקש לנמק מהמקום בשתי דקות.

היו"ר ד' שילנסקי:

בבקשה — ושלום על כל ישראל; הכול אפשר לפתור
ברוח טובה.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

חברי הכנסת, אני מקווה שאפשר לזכות להקשבה בנושא
הזה, מעבר למחלוקות שמלוות אותנו כל היום וימשיכו עד
הערב.

מדובר בחוק שהכנסת כולה קיבלה אותו לפני כארבע
שנים, חוק חינוך מיוחד. החוק לא מבוצע. אני מציע פה הצעה
צנועה מאוד, לבצע אותו בשיעור חלקי מאוד, על-ידי הוספת
שנה אחת בגיל 17 לאותם נערים שנמצאים במסגרת החינוך
המיוחד ונפלטים החוצה — לשום מסגרת, כאשר הם
מתבגרים. להתחיל השנה במסגרת של גיל 17; בשנה הבאה
בגיל 18; בעוד שנתיים בגיל שלוש, ארבע וכו'. חוק שהיה
צריך להיות מיושם עד תומו עד השנה הבאה, נדחה יישומו
לשנים. משפחות נאנקות במצוקות נוראות. מדובר בסכום של

ה צ ב ע ה

בעד התיקון של חבר הכנסת
ג' גל לסעיף 12 — 42
נגד — 52
נמנעים — אין
התיקון של חבר הכנסת ג' גל לסעיף 12
לא נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

42 בעד, 52 נגד, אין נמנעים. ההסתייגות לא נתקבלה.
הסתייגות של חבר הכנסת צ'רלי ביטון. מי בעד? מי נגד?
זו הצבעה מס' 60.

ה צ ב ע ה

בעד התיקון של חבר הכנסת
צ' ביטון לסעיף 12 — 44
נגד — 53
נמנעים — אין
התיקון של חבר הכנסת צ' ביטון לסעיף 12
לא נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

44 בעד, 53 נגד, אין נמנעים. ההסתייגות לא נתקבלה.
הסתייגות לחבר הכנסת שמעון שטרית. מי בעד? מי נגד?
זו הצבעה מס' 61.

ה צ ב ע ה

בעד התיקון של חבר הכנסת
ש' שטרית לסעיף 12 — 44
נגד — 52
נמנעים — אין
התיקון של חבר הכנסת ש' שטרית לסעיף 12
לא נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

44 בעד, 52 נגד, אין נמנעים. ההסתייגות לא נתקבלה.
מי בעד סעיף 12, כהצעת הוועדה? זו הצבעה מס' 62.

ה צ ב ע ה

בעד סעיף 12, כהצעת הוועדה — 53
נגד — 44
נמנעים — אין
סעיף 12, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

53 בעד, 44 נגד, אין נמנעים. סעיף 12, כהצעת הוועדה,
נתקבל.

אחרי סעיף 12 יש הסתייגות של חבר הכנסת חיים אורון.
מי בעד? מי נגד? זו הצבעה מס' 63.

אנו עוברים להצבעה על ההסתייגות של חבר הכנסת צ'רלי ביטון. מי בעד? מי נגד? זו הצבעה מס' 67.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה של חבר הכנסת

צ' ביטון אחרי סעיף 12 — 40

נגד — 54

נמנעים — אין

ההצעה של חבר הכנסת צ' ביטון אחרי סעיף

12 לא נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

40 בעד, 54 נגד, אין נמנעים. ההסתייגות לא נתקבלה.

מי בעד ההסתייגות של חבר הכנסת שמעון שטרית? זו הצבעה מס' 68.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה של חבר הכנסת

ש' שטרית אחרי סעיף 12 — 41

נגד — 52

נמנעים — אין

ההצעה של חבר הכנסת ש' שטרית אחרי סעיף

12 לא נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

41 בעד, 52 נגד, אין נמנעים. ההסתייגות לא נתקבלה.

חברי הכנסת, מאחר ששום הסתייגות לא נתקבלה, אנחנו ניגשים להצבעה על החוק בקריאה שלישית. הלוח פועל. זו הצבעה מס' 69.

ה צ ב ע ה

בעד החוק — 53

נגד — 43

נמנעים — אין

חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה)

(מס' 2), התשנ"ב — 1991, נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

53 בעד, 43 נגד, אין נמנעים. אני קובע שחוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה) (מס' 2), התשנ"ב — 1991, נתקבל בשעה טובה ומוצלחת בקריאה שלישית.

שמעון שטרית (העבודה):

אדוני היושב-ראש, לא מבינים.

היו"ר ד' שילנסקי:

לא מבינים אולי משום שאני צרוד. אשתדל לדבר בקול רם יותר. חברי הכנסת, אני מציע לא לזוז כי בעוד דקות ספורות יש שוב הצבעה.

15 — 20 מיליון שקלים. זה לא סכום קטן. אבל הוא כאין וכאפס לעומת המצוקה הגדולה. אני יודע שחברי כנסת רבים רגישים לנושא הזה, ואולי בתוך כל המהומה שקיימת כאן היום ובכל התחושה הקשה שקיימת, אולי אפשר להתמקד בדבר המסוים הזה. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חברי הכנסת, אף שהצבענו על ההסתייגות של חבר הכנסת אורון, מאחר שאפשרתי לו להשמיע את דברו, אני מצביע על ההסתייגות פעם נוספת. מי בעד? מי נגד? זו הצבעה מס' 64.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה של חבר הכנסת

ח' אורון אחרי סעיף 12 — 44

נגד — 46

נמנעים — 1

ההצעה של חבר הכנסת ח' אורון אחרי סעיף

12 לא נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

בעד 44, נגד 46, נמנע אחד. ההסתייגות לא התקבלה. הסדר הטוב לא רק נעשה אלא גם נראה.

חבר הכנסת חיים קופמן ביטל את ההסתייגות שלו.

הסתייגות של חברי הכנסת אברהם בורג ורן כהן.

אברהם בורג (העבודה):

אני ביקשתי לבטל לפני ההצבעה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אם ביקשת, היא מבוטלת. חבר הכנסת רן כהן גם כן ביקש לבטל. חבר הכנסת בורג, יש לך עוד הסתייגות. היא גם מבוטלת?

אברהם בורג (העבודה):

לא.

היו"ר ד' שילנסקי:

מי בעד ההסתייגות של חבר הכנסת בורג? זו הצבעה מס' 66.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה של חבר הכנסת

א' בורג אחרי סעיף 12 — 44

נגד — 53

נמנעים — אין

ההצעה של חבר הכנסת א' בורג אחרי סעיף

12 לא נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

44 בעד, 53 נגד, ללא נמנעים. ההסתייגות לא נתקבלה.

— ערעור חבר הכנסת א' פורז על החלטה בדבר אישור הוראות בצו הבלו על דלק (הטלת בלו) (תיקון).
התשנ"ב — 1991; הצעת חוק-יסוד: משק המדינה (תיקון מס' 4) —

יד. ערעור חבר הכנסת א' פורז על החלטה בדבר אישור הוראות בצו הבלו על דלק

(הטלת בלו) (תיקון), התשנ"ב — 1991*

אל שר התחבורה הנוכחי וגם אל שרי תחבורה קודמים, שבמשך שנים לא נתנו את דעתם לעניין הזה.

התוצאה היא שאנחנו, תושבי ישראל, נושמים מזהמים. אנחנו נושמים אוויר שמוזהם על-ידי פליטה של מזהמים, שאפשר היה למנוע אותם. אינני יודע כמה אנשים לוקים בכריאותם וחולים במחלות מסוכנות כתוצאה ממחלל זה. אחת הדרכים שמצאו בעולם כדי להתגבר על הבעיה היא גם לאסור ייבוא מכוניות שלא מותקנים בהן ממירים וגם להויל את מחירו של הבנוין נטול-העופרת. נכון שבארץ הויל במידה מסוימת הבנוין נטול-העופרת לעומת הבנוין האחר, אבל ההוילה איננה משמעותית. מאחר שראיתי שגם הפעם הזאת הולכים בדרך הלא-טובה, של העלאת המיסוי על בנוין נטול-העופרת, ומתוך מחאה על מה שהממשלה עושה בתחום הזה, הגשתי את הערעור הזה, ואני מבקש מהכנסת לקבלו.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חברי הכנסת, ההצבעה מהירה, הלוח מופעל. מי כעד הערעור? מי נגד? זו הצבעה מס' 70.

ה צ ב ע

בעד הערעור של חבר הכנסת	
א' פורז	— 19
נגד	— 47
נמנעים	— 1

הערעור של חבר הכנסת א' פורז על ההחלטה בדבר אישור הוראות בצו הבלו על דלק (הטלת בלו) (תיקון), התשנ"ב — 1991, לא נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

19 בעד, 47 נגד, נמנע אחד. הערעור לא נתקבל.

טו. הצעת חוק-יסוד: משק המדינה (תיקון מס' 4)**

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

ובסיס לפעולות המינהל. כדי לאפשר תכנון לאומי לטווח ארוך יש צורך בתוכנית רב-שנתית. עתה מוצע לקבוע, כי התוכנית תיקבע לשלוש שנים. דבר זה יאפשר לבצע שינויים בסדרי העדיפויות הלאומיים, אשר קשה לבצעם במסגרת תקציב של שנה, וכן ייתן תמונה בהירה יותר בכל הקשור לעדיפויות הלאומיות של הסקטור הממשלתי והציבורי.

בדומה למקובל ברוב המדינות המערביות, רמת הפירוט של תוכנית התקציב הרב-שנתית תהיה שונה מרמת הפירוט של התקציב השנתי. תוכנית ההוצאות תהיה מורכבת מכמה "מעטפות", שכל אחת מהן תכלול קבוצה של משרדים או נושאים בעלי מאפיינים משותפים. כגון: שירותים חברתיים, תשלומי העברה, השקעות בתשתית.

התוכנית הרב-שנתית תכלול תוכנית פיתוח תלת-שנתית בתקציבי הפיתוח בלבד של משרדי הממשלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

יש לחבר הכנסת אברהם פורז שלוש דקות כדי לנמק את ערעורו על ההחלטה בדבר אישור הוראות בצו הבלו על דלק (הטלת בלו) (תיקון), התשנ"ב — 1991.

חבר הכנסת פורז, שלוש דקות. אני מודיע שתיכף אצביע. לא אחכה. אני מזהיר אתכם, שלא תבואו בטענות אחר-כך.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הצוים שבהם מדובר מטרתם להעלות את מחירי הדלקים. לא הייתי מלין על העלאת מחירי הדלקים אילולא היה כלול במחירי הדלקים שמחירים מועלה גם הדלק נטול-העופרת 95 אוקטן.

מדינת ישראל היא אחת המדינות המפגרות ביותר בתחום של זיהום אוויר מכלי רכב. בארצות-הברית, החל מסוף שנות ה-60, כל המכוניות החדשות שעלו לכבישים היו מכוניות שבמנועיהן הותקנו ממירים קטליטיים המותאמים — אדוני היושב-ראש, יש מהומה גדולה מדי, אפילו בהתחשב באי-שיכוות של מה שאני אומר — —

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, אני רוצה לשאול שאלה. אני לא מבין למה אין קצת סבלנות לשבת? בעוד שתי דקות מצביעים. למה צריך לקום ואחר-כך לצעוק: לא הספקתי לשבת? שבו כמה דקות בשקט. מה הבעיה? בבקשה, אדוני.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

בארצות-הברית, כפי שאמרתי, עוד מסוף שנות ה-60 כל המכוניות החדשות שעלו לכבישים הותקנו בהן ממירים קטליטיים, שהותאמו לבנוין נטול-העופרת, והתוצאה היום היא, שכמעט למעלה מ-90% מכלי הרכב הנועים בארצות-הברית מותקנים בהם ממירים קטליטיים. הוא הדין ביפן; הוא הדין בגרמניה המערבית. מדינת ישראל, לעומת זאת, היא מדינה שלא דאגה לעניין הזה, ואני רוצה להפנות אצבע מאשימה גם

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, אנו ניגשים עכשיו להצעת חוק-יסוד: משק המדינה (תיקון מס' 4), קריאה שנייה וקריאה שלישית. יביא את החוק בשם ועדת הכספים חבר הכנסת אריאל ויינשטיין. בבקשה. אני מניח שעכשיו זה ילך מהר יותר, כי החברים כבר התעייפו, והם כבר מוותרים על ההסתעיויות.

אריאל ויינשטיין (בשם ועדת הכספים):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, הנני מתכבד להביא לאישור הכנסת חוק-יסוד: משק המדינה (תיקון מס' 4). הקובע, שהממשלה תכין לקראת כל שנת כספים תוכנית תקציב רב-שנתית, שתכלול את הצעת חוק התקציב לשנה הקרובה וכן תוכנית תקציב לשתי השנים הבאות אחריה.

התקציב הוא תוכנית הפעולה הכוללת של משרדי הממשלה. הוא קובע את מטרות הממשלה ומשמש מסגרת

* נספחות.

** "דברי הכנסת", חוב' י"ב, עמ' 1557; נספחות.

היו"ר ד' תיכון:

אתה אומר שזה חוק נגד יצר הרע?

אברהם שוחט (העבודה):

זה חוק חסר משמעות. אני רוצה לחסוך למדינה את הנוסח הכחול של הצעת החוק. את הרפסת החוק. לפחות לחסוך כמה שקלים ולא לעסוק בנייר חסר משמעות, חסר חשיבות ומיותר לחלוטין. מה גם שמעכשיו כל שנה יספקו לנו חוברת תקציב על נייר כרומו. שגם כן עולה כסף. כמה פקידים יעסקו בזה, יכינו גרפים ומספרים, אבל הדבר לא רציני.

ההסתייגות השנייה שלי, לצערי הרב, כתובה רע מאוד, הושמטו ממנה משפטים שלמים. אני אשלים אותם. ההסתייגות הזאת אומרת, שמדינת ישראל תקציב למוסד חינוכי או לעמותה תמכיה רק בתנאי — וכאן חסר משפט — שהמורים בו, לפחות 60% מהם, שירתו בצבא-הגנה לישראל או משרתים בו, כאשר פטור משירות מוכר כשירות, אבל דחיית שירות איננה מוכרת לצורך העניין.

משמעות העניין היא, שאם יש כוללים, ישיבות או בתי-ספר שבהם צוות ההוראה לא שירת בצה"ל, לא מטעמי פטור — מחלה, חס וחלילה, או דברים מסוג זה, או כפי שנשים מקבלות פטור משירות צבאי — אלא צוות ההוראה מורכב מאנשים שלא שירתו בצה"ל וקיבלו דחיית שירות, ולא פטור משירות, אם יותר מ-60% מצוות ההוראה יהיו כאלה, לא יהיה אפשר לתת להם שום סכום מתקציב המדינה, במישרין או בעקיפין, שכן זה מוסד שהמנהיגות שלו היא מנהיגות שלא ממלאה את השירות החינוכי ביותר והחשוב ביותר למדינת ישראל, השירות בצה"ל. אם ילמדו שם גברים ונשים אשר שירתו בצבא, או קיבלו פטור מטעמים כאלה ואחרים, ללא דחיית שירות, הרי הכסף יינתן.

אני מקווה שהכנסת תהיה רצינית מספיק ומכובדת מספיק כדי לתת יחס של העדפה למערכות חינוכיות שבהן עובדים אנשים אשר מילאו את חובתם הלאומית, ולא אנשים אשר התחמקו ממנה. תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת אברהם בורג, בבקשה.

אברהם בורג (העבודה):

אתיחס רק לנושא הראשון. לנושאים האחרים אתיחס אחר כך.

היו"ר ד' תיכון:

א-אפשר לחלק את ההסתייגויות, כיוון שיש סעיף אחד בחוק.

אברהם בורג (העבודה):

אבל ההסתייגויות הן בנושאים שונים.

היו"ר ד' תיכון:

אבל זה סעיף אחד. הדיון משולב.

אברהם בורג (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, צר לי מאוד שחבר הכנסת פלדמן לא נמצא אתנו עכשיו. אני אוהב מאוד להקשיב לתשובות שלו. לא שחלילה אני רוצה לפגוע בממלא-מקומו, חבר הכנסת אריאל ויינשטיין, אך אני אוהב לשמוע תשובות שהגיעו, נניח, ממקומות גבוהים יותר באטמוספירה, ואני לא רוצה לשמוע תמיד תשובות שהגיעו ממי שעומד בשתי רגליים על הקרקע, אם אדוני חבר הכנסת אריאל ויינשטיין מבין אותי ולא נפגע, כמובן.

הממשלה תניח את תוכנית התקציב הרב-שנתית על שולחן הכנסת, יחד עם הצעת חוק התקציב, וכל הצעת חוק התקציב שתגיש הממשלה לכנסת תתבסס על תוכנית התקציב הרב-שנתית.

אדוני היושב-ראש, זוהי ההצעה המונחת לפנינו. אני מניח שיש הסתייגויות, וגשמע אותן.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת שוחט, אתה מוותר על ההסתייגויות?

אברהם שוחט (העבודה):

לא, יש לי מה להגיד.

היו"ר ד' שילנסקי:

אתה מנמק הכול?

אברהם שוחט (העבודה):

אנמק את שתי ההסתייגויות ביחד.

היו"ר ד' שילנסקי:

יש לך שתי הסתייגויות. אתה מקבל עשר דקות ביד רחבה. בבקשה.

אברהם שוחט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, כאשר מתפקדת ממשלה מתוקנת, החוק שדורש להגיש תוכנית רב-שנתית לתקציב הוא חוק הגיוני, והדרישה לתוכנית כזאת היא הגיונית. אבל, ידידי חבר הכנסת אריאל ויינשטיין, להביא חוק כזה כאשר מתפקדת ממשלה כמו ממשלת ישראל עכשיו, כאשר מתפקד בה שר אוצר כמו שר האוצר היום, כאשר מתפקדת קואליציה כפי שמתפקדת היום — נראה לי שזה כאילו היו מביאים כימי שלמה המלך הצעת חוק שמסדירה את התחבורה בכבישים שלא היו, במכוניות שלא היו. תארו לכם שלפני כ-3,000 שנה, או נכון יותר לפני 2,700 שנה, היו מקבלים חקיקה שאומרת, שחייבים לנסוע בצד ימין של הכביש, שאסור לעבור על מהירות של 90 קילומטר לשעה, שצריך להשתמש בכניון כזה וכזה וצריך לשמור על חוקי התנועה. מידת הרלבנטיות של היכולת לבצע חוקים כאלה או היא בדיוק כמו מידת הרלבנטיות הקיימת של חוק לתקציב רב-שנתי למדינת ישראל בשנת 1991, עם הממשלה הנוכחית, עם ראש ממשלה כפי שהוא מטפל בנושאים הכלכליים, עם שר האוצר כמעמדו בתוך הממשלה, וכפי שאמרתי — עם כל המערכת הפרלמנטרית.

א-אפשר לחוקק חוק ואין צורך לחוקק חוק כזה לממשלה, אשר התקציב שלה איננו מתוכנן לשנה אחת או לשלוש שנים; הוא אפילו איננו מתוכנן לשבוע, ליום, לשעה או לחודש. אנחנו עדיין לא יודעים מה יצא מהדיונים המתנהלים עכשיו מאחורי הקלעים. אנחנו לא יודעים בכמה תהיה החריגה. אנחנו יודעים שמאותו יום שבו בא משרד האוצר לממשלה, לדיון הראשון, התהפכו הנורמות של התקציב, השתנו המספרים, השתנו העדיפויות. תקציב הביטחון, במקום להיות מוקטן הפך למוגדל. עניין הפחתת-המאזן עלה על הפרק. תקציבים ליהודה ולשומרון הלכו וגדלו. תקציבים למפלגות החרדיות גם הם הלכו וגדלו, ואנחנו נמצאים במערכת של בוקה ומבולקה, של חוסר יכולת לתכנן, של חוסר יכולת לצפות מראש ושל חוסר יכולת לשלוט.

בתקופה כזאת להביא תקציב תלת-שנתי, כחובה על הממשלה, זאת משימה שהממשלה איננה יכולה לעמוד בה. לפיכך, התקציב הזה והחוק הזה מיותרים.

גרעון גדול (הליכוד):

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
אתה לא יודע, שבועדת הכספים אין דיונים שקטים כאלה?

אברהם בורג (העבודה):

היו"ר ד' תיכון:
שמעתי, שמעתי. קלקלו לך עכשיו את האידיליה, מישור נוסף נכנס.

אברהם בורג (העבודה):

אדוני היושב ראש, גם אם אתה קובע תקרה, אף שאני חושב שזה לא קבוע בנוסח החוק כפי שהוא מופיע, וזה נוסח כללי מכדי שאתחייב לזה — — —

היו"ר ד' תיכון:

זה חוק שנקרא בארץ אחרת "גראסה-רודמן-הולנס", השאלה היא, האם שם הוא הצליח, הצליח למחצה או נכשל.

אברהם בורג (העבודה):

אני לא רוצה כרגע להיכנס לזה. לפני שנה או חצי שנה דיברנו על זה, ושמעתי ממך שההצלחה שם איננה דבר שאפשר היום למדוד אותו ולקבוע חד-משמעית שאכן היא קיימת. אבל אני אומר, שאפילו אם אחליט שכארגון-הברית העסק הזה התקבל והצליח, הרי נתוני ההפתעה ונתוני האירודאות בתכנון הרב-שנתי שלי גדולים יותר מאשר בארגון-הברית: להוציא אולי את מלחמת-המפרץ, שהעמיסה עומס גדול מאוד על התקציב שם. אבל אני מזוה את זה כרגע הצדה.

גם כאן, אם אתה הולך לתוכנית, ואפילו תחליט ותקבע רק תקרה, ברגע שאתה קובע תקרה אתה קובע את גודל הגירעון. אתה קובע את גודל הגירעון, אז אתה קובע בעצם פרופורציות בתוך התקציב. אז אני לא קונה שאפילו זו רק תקרה, אף שזה לא כתוב כאן, רק תקרה תכריע בעצם את המצב. לכן אני מציע את ההסתייגות השנייה, ש"בלי לגרוע מההוראות הקודמות של סעיף זה, תוכנית תקציב רב-שנתית תוגש לכנסת מאת כל ממשלה עם תחילת כהונתה".

היו"ר ד' תיכון:

אני אצייר לך סצנריו אמריקני. שם היתה הגבלה לגובה הגירעון, כמו כאן. אבל היות — — —

אברהם בורג (העבודה):

זה לא בחוק הזה, זה בחוק הבא.

היו"ר ד' תיכון:

זו הפחתת גירעון.

אברהם בורג (העבודה):

זו לא הפחתת גירעון. זה רב-שנתי. הפחתת גירעון — זה עניין אחר.

היו"ר ד' תיכון:

סליחה, אתה צודק.

אברהם בורג (העבודה):

אם אתה רוצה איזה סצנריו, הסצנריו הכי טוב בעסק הזה הוא: נניח שקרטרי היה מגיש בשבוע האחרון של הקדנציה שלו תוכנית רב-שנתית שהיתה מחייבת את כוש לשלוש שנים, כאשר העדיפויות הלאומיות שלהם שונות לחלוטין.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

— — —

אברהם בורג (העבודה):

אני רוצה לחייב. ההסתייגות שלי אומרת, שתוגש לכנסת עם תחילת כהונתה. מה אומרת ההסתייגות בסעיף קטן (ה).

אני מתכוון להבדיל בין הולכי על שתיים לבין אסטרונאוטים. לזה אני מתכוון. אני שומע פה תשובות מרחפות. אתה יודע שאני מדויק בלשוני.

אני רוצה לרכו את הנמקת ההסתייגויות שלי בכמה תחומים. התחום האחד, עצם הרעיון של תקציב רב-שנתי; התחום השני, סוגי הקצבה בתקציב.

היינו עדים, בחודשים האחרונים, לקונפליקט מעניין מאוד בין שני משרדי ממשלה — בין משרד האוצר לבין משרד הבינוי והשיכון — על חריגה מהתקציב. הממשלה מגישה תוכנית רב-שנתית, שבעצם נועדה ליצור מעטפה של שלוש שנים ובתוך זה מעטפות משנה של שנה-שנה — אמת, חבר הכנסת ויינשטיין? אני שואל את עצמי, מה קורה כאשר משרד חורג מן המעטפה השנתית שלו? מה אנחנו עושים אתו? לדעתי, בנוסח המוצע אין תשובה.

קודם כול, אני מציין את העובדה שאין התייחסות. אני בא ואומר: אם לא עמדה הממשלה בתוכניתה לשנת התקציב — זאת אומרת, הממשלה כולה — או חרג משרד מתקציבו השנתי, האם גם אז אני צריך להתייחס לתקציב כאילו הוא רב-שנתי, כאילו הוא קיבל תקציב לשלוש שנים שמחולק לשנה-שנה? אם הוא חרג מתקציבו השנתי, או הממשלה כולה חרגה מתקציבה השנתי, צריך סכום החריגה להיות מקוצץ מתקציב השנה שלאחריה, כדי שלא נפגע בשורה התחתונה, בסך הכול של התקציב הרב-שנתי. אחרת אין משמעות לרב-שנתיות; אחרת מה שאתה עושה זה דחיית גירעון משנה לשנה. אתה יוצר חריגה משנה לשנה, ובסוף השנה השלישית אתה צריך תקציב מיוחד שיכסה את הגירעונות. כך בעצם לא הרווחת ולא כלום בתוכנית הרב-שנתית.

נקודה שנייה. מתי צריכה להיות מוגשת התוכנית הרב-שנתית? אם אתה מגיש היום תוכנית רב-שנתית, יש כזה אלמנט מוזר מאוד מבחינה ציבורית, לו יצויר ציור — אני מדבר רק על ציור תיאורטי, הוא לא חייב להיות ציור ממשי — שאנחנו מקבלים היום תוכנית רב-שנתית, כזאת או אחרת, והממשלה מתחלפת במהלך השנה הקרובה, למעשה החלטות שחייבו את הקואליציה על סדרי העדיפויות הלאומיים שלה כהחלטה של ערב בחירות צריכות לחייב את הממשלה הבאה למשך שנתיים מתוך הקדנציה שלה. והרי לשם מה נבחרת ממשלה?

היו"ר ד' תיכון:

רק התקרה.

אברהם בורג (העבודה):

זה לא כתוב כאן. תוכנית תקציב רב-שנתית. מה זו תוכנית? בתוכנית יש איזה פירוט. אבל אתה יודע מה, אפילו תקרה מסמנת עדיפויות. יכול להיות שאתה מחליט — חריגה, שאתה לא מחליט חריגה; אתה מקצץ, אתה לא מקצץ. אם אתה קובע תקרה — — —

גרעון גדול (הליכוד):

— — — יושבים פה ארבעה או חמישה חברי ועדת הכספים, והריון הכספי הזה מתנהל כאן במליאה בשקט ובנועם רב. אולי אדוני ימשיך את הדיונים ועביר אותם מהוועדה למליאה?

בעמוד 2? — שהתוכנית הרב-שנתית תוגש עם תחילת הכהונה. לגיטימי הוא שממשלה מודיעה לעם ולכנסת מה תוכנית הפעולה הרב-שנתית שלה.

הנקודה האחרונה היא נקודה שאני חושב שהיא לא קונטרוברסלית, כי המציאות היא קונטרוברסלית.

תראו מה קורה כאן היום. אנחנו מקיימים דיון בסעיף תקציבי, מקיימים דיון בתקציב המדינה, בלי שוועדת הכספים נדרשה לנושא הזה. וכולנו יודעים מה המשמעות של הדבר הזה. ההצעה פשוטה מאוד: לא יונח חוק תקציב שנתי על שולחן הכנסת לקריאה שנייה ולקריאה שלישית אלא אם כן דנה ועדת הכספים בכל אחד מסעיפיו.

על-מנת למנוע את המצב המביך מבחינה משטרתית, שהרי אנחנו נעביר את זה היום — אנחנו יודעים שמבחינה משטרתית פרלמנטרית יש כאן סכנה גדולה מאוד מבחינה של עשיית תהליך החקיקה פלסתר. אלה שלוש ההצעות בסעיף הזה.

סעיף נוסף ואחרון שאני רוצה לדבר עליו, ולא אדבר על סעיפי הביקורת, הוא סעיף שמופיע אצלך, אדוני ממלא-מקום היושב-ראש, בעמוד 5, סעיף קטן (ד). היה לנו דיון על זה כשבוע שעבר, אגב דיון בחוק ההסדרים מ-1979, נדמה לי. אני טוען שהמדינה צריכה לתגמל יותר את מי שמשתתף בנטל החובות של המדינה. במובן הזה, מי שמשרת בצבא, מי שמשרת בצבא כתלמיד ישיבה, נגיד ישיבת הסדר, צריך לקבל יותר ממי שלומד בישיבה שאיננה ישיבת הסדר ואין הוא משרת בצבא. לכן הסעיף הזה באמת מדבר על אמות-מידה ואומר: "לא יוצא סכום מסעיף תקציב לגוף חוק" — נגיד מוסד חינוכי — "אלא על-פי אמות-מידה ענייניות שקבע השר הממונה".

אבל בין אמות-המידה לפי הסעיף הזה, שיחולו על מוסד לחינוך, חינוך עדיפות, וזו מלת המפתח, מוסד המכין את תלמידיו לשירות בצבא-הגנה לישראל, או שמקבל רק את מי ששירת או ביקש לשרת בו שירות פעיל. דומני שזאת נורמה ציונית בסיסית, שלא צריך להיות עליה כלל ויכוח. וכאשר היה לנו פה דיאלוג כשבוע שעבר, לא התווכחנו על העיקרון. לא היה לנו ויכוח על העיקרון, היתה לנו הסכמה שנורמה מן הסוג הזה היא נורמה שאומרת, שיישבת הסדר של אנשים ציונים שמשרתים בצבא, ולא אכפת לי מהי השייכות הפוליטית שלהם — מגיע להם יותר מאשר מגיע לאדם שאינו משרת בצבא.

נקודה אחרונה לחלוטין שבה יש לי הסתייגות היא, כמובן, הדרישה — אני חושב הבסיסית, הפרלמנטרית, הנורמטיבית — שלא יהיה מצב כזה, שגוף חוק מקבל תקציב ואינו עומד לביקורת המדינה. כל גוף, כרגע שהוא מקבל כסף מהמדינה, בצורה ישירה או בצורה עקיפה, הוא מבחינתי גוף בקיר, גוף שצריך לעמוד לביקורת המבקר — — —

היו"ר ד' תיכון:

זה מה שאומר חוק מבקר המדינה. זה לא חידוש. זה כבר קיים.

אברהם בורג (העבודה):

מאה אחוז. אין בעיה.

היו"ר ד' תיכון:

כל גוף שמקבל סיוע מהמדינה כפוף לביקורת.

אברהם בורג (העבודה):

אני לגמרי לא בטוח שגוף שמקבל מכלי שליש, כאשר, נגיד, המדינה מעבירה לגוף שמעביר לגוף שמעביר לגוף, הוא אומנם בקיר. אני לא בטוח.

היו"ר ד' תיכון:

או זו עבירה על חוק התקציב.

אברהם בורג (העבודה):

אדוני יודע יפה מאוד, שבדוח 39 וכדוח 40 לפחות יש ביקורות על העברה לגוף שליש. נכון?

היו"ר ד' תיכון:

אני חושב שאפשר לתבוע בחזרה את הכסף.

אברהם בורג (העבודה):

זה רעיון לגמרי לא מבוטל. אבל כל עוד התופעה הזאת קיימת, אני רוצה להאריך את זרועה של ביקורת המדינה על-מנת להגיע לגוף השלישי, על-מנת שהגוף השלישי יוכל להיות בקיר בלי שיוכל לטעון: אתם לא יכולים להגיע עדי. זאת הבקשה בסעיף הזה. תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת חיים רמון — הוא איננו. חבר הכנסת חיים אורון, בבקשה. אחריו — חבר הכנסת יאיר צבן, אחריו — חבר הכנסת חסיין פארס, ואחריו — חבר הכנסת שמעון שטרית.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אדוני היושב-ראש, ראשית אני רוצה לבשר לך וגם לחברי הכנסת הנוכחים, שאני מקווה שבעקבות הפעולה של חבר הכנסת תיכון ושל וההצבעה הצמודה במליאה, האוצר קיבל על עצמו, מתוך הבנה, לבחון את הנתונים שמסרנו להפעלת חוק חינוך מיוחד בגילים 17 — 18. ואם אומנם יתברר שחסרים מקורות, כפי שאנחנו טוענים, האוצר קיבל על עצמו להעמיד את המקורות בשנת הלימודים התשנ"ג כדי להפעיל את החוק הזה לפחות לגבי גילאי 17. בשנה הבאה יגיעו אלה לגיל 18, וצעירים חדשים בני 17 ייכנסו למעגל.

אנשים הבקאים בעניין מעריכים, שמדובר ב-20 מיליון שקל. הם טוענים שחלק מהכספים נמצא בתוך משרד החינוך. אני מקווה שבצד כל התחושות הפחות-נעימות שיש לכולנו כאן היום, אולי פרצנו איזו פריצה בנושא שהוא חשוב לכולנו במשותף, נושא שאין לו שום שייכות לקבוצה כזאת או אחרת.

אני רוצה להתייחס להצעה המוגשת כאן, וגם לנמק שורה ארוכה של הסתייגויות שיש לנו בהמשך. יש לי הרגשה שהן יזכו להצלחה קטנה יותר מזו שזכתה לה הסתייגות הקודמת. אבל אולי, מכיוון שאנחנו כבר בשעת נעילה — — —

היו"ר ד' תיכון:

יש כבר מסורת, שבעניין החינוך המיוחד מתקבלת הסתייגות אחת.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

פה זה לא חינוך מיוחד, ואני באמת מוצא סיפוק להודות לחברי, חבר הכנסת דן תיכון, שביחד פעלנו בנושא הזה, ואני רק מקווה שאנחנו לא חוגגים מוקדם מדי. אבל ברור שלא נרפה מן העניין.

אני חוזר לעניין הצעת החוק המובאת כאן. נדמה לי שהשנה הזאת היא השנה הכי פחות מתאימה, חבר הכנסת ויינשטיין, להציע הצעה מהסוג הזה. הנגיד אמר את מה שהוא אומר, איך נראה התקציב כפי שהוא נראה, והשנה שתבוא בעקבותיו, בעצם, שר האוצר אמר דברים חמורים לא פחות על היכולת לתכנן תקציב, להגיש אותו ולפעול על-פיו כאשר הוא נתון בצבת של לחצים, שלא שייכים לשום דבר ממשי.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
אין גרעין, אין חרצן ואין שום דבר.

חיים רמון (העבודה):
המעטפת חלולה.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
שאלנו: מה יקרה? תבוא הממשלה ותיגיד: אנחנו רוצים לשנות את סדרי העדיפויות לא בתוך המעטפת אלא בין המעטפות. אמרו: מותר לה. אז בשביל מה צריך את כל הסיפור הזה? מה המשמעות שלו?

חיים רמון (העבודה):
גנבת דעת.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
אני חושב שהממשלה הזאת מביאה לנו לפחות שני חוקי "נדמה לי". איש לא מאמין בהם, איש לא מתייחס אליהם ברצינות. האחד — החוק הזה: והשני — החוק למניעת גירעון. כתבו 6.2 ויש 6.2. למה יש 6.2 בלי שכותבים את זה, ובשנה הבאה יהיה 4.2. אחר כך — 3.2 ובשנה הרביעית — אפס. אפס גירעון בארבע שנים, פחות, ובשביל לשנות זאת צריך רוב מיוחד. "מסכנים" את עצמם, כמו שאומרים הילדים. "מסכנים" אחד את השני, לא מתכוונים ברצינות.

היו"ר ד' תיכון:
למה לא? תגיד לי, הרי יש כאן כוונה רצויה.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
מבחן הכוונות — אני לא רוצה לעסוק עכשיו בפילוסופיה של הכוונות — הוא לא בהצהרה עליהן. הוא נמדד בכוונות לנסח מדיניות ברורה, להתייצב מאחוריה ולהפעיל כלים להגשים אותה.

יצחק נבון (העבודה):
יש סנקציה?

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
אין סנקציה. כששאלנו אם יש סנקציה, אמרו: לא, זה לא מסוכן, אל תפחדו.

היו"ר ד' תיכון:
מה אתה רוצה, שיתלו בכיכר העיר?

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
כל הסיפור הזה הוא משהו לא רציני. אפשר יהיה לבוא ולומר למישהו שלחלוטין לא מבין: יש לנו תוכנית רב-שנתית. אני לא רוצה לעשות פה משאל לא בין חברי הכנסת ולא בין השרים, מי קרא מבין 24 ספרי התקציב את הספר ה-26, שהוא התוכנית הרב-שנתית? יש שם תוכניות כלכליות, בחלקן סבירות, בחלקן לא סבירות, כולן לא נשענות על שום דבר ממשי.

והנקודה המרכזית, חבר הכנסת ויינשטיין, שייכת לדין הזה, בעצם חוסר היכולת לקבוע מסלול אמיתי להתקדמות בכלכלה הישראלית קשור לא בנושא הכלכלי, קשור בנושא המדיני, ואתם יודעים זאת. בתקציב זה 10 מיליארד דולר של הערכויות האמריקניות. בשיעורי הצמיחה, שהם דמיוניים, על-פי סיכומי 1991, ועל-פי הצפוי ב-1992, ועל בסיס מופיע גודל הגירעון, ומספר המובטלים, וגודל ההכנסות — כולם נובעים מתוך תחזיות צמיחה. על מה זה בנוי? על המשך

אני מתחיל לשמוע את רשימת הכבישים שאנחנו נזכה בהם בשנה הבאה. האמן לי, חבר הכנסת ויינשטיין, אני לא יודע אם אתה נוסע יותר ממני בשטחים, או פחות ממני, בין זה לבין עקומת התאונות ועקומת הצרכים האמיתיים — נעזוב את הוויכוח הפוליטי — של כל אזרח במדינת ישראל, בין הפקקים שכבר חוסמים את כל הערים בכניסות שלהן, כניסיה מתל-אביב להרצלייה, שנמשכת לפעמים שעות, ובין הכספים שמושקעים ואין שהם מושקעים — זה עוד יגיע היום לוועדת הכספים ואני אגיד שם מה שאני יודע על זה, שלפי דעתי גם מרמס את הכנסת בתוניהם מסמקים, זה מה שאנחנו עוסקים בו.

מספרים לנו סיפור על תקציב רב-שנתי. משרד הביטחון אומר: אל תצביעו עליו, כי המעטפת שלנו בכלל אינה שייכת לפה. ואנחנו לא מקבלים אותה. חוכמת המעטפת האלה הועתקה מכמה ארצות בעולם. הן פועלות כתנאים האלה? הממשלה בהן פועלת כתנאים האלה? משרד האוצר בהן פועל כתנאים האלה? יש רק ציר אחד שעל-פיו יפעלו? אמרו לנו בוועדת הכספים, בדיון שנמשך בערך שעה על נושא כזה, כי אין זמן — — —

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):
זה דיון ארוך, גם יסודי.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
נכון. אבל, אחד הארוכים. אתה יודע למה, חבר הכנסת צבן, הוא היה ארוך מאוד? כי רוב חברי הוועדה היו בחדר השני וניסו לגמור עיסוקים. אנחנו עסקנו בדיון — — —

קריאה:

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
אנחנו עסקנו בדיון סביב החוק הזה, ושאלנו בעצם מה אומר החוק. אם ההודאה היא שמשרד האוצר צריך להגיש תוכנית רב-שנתית — לזה צריך רוב ושלוש קריאות? בבקשה, תהיה החלטת ממשלה, ששר האוצר יגיש תוכנית רב-שנתית. מישהו מונע זאת ממנו?

יצחק נבון (העבודה):
כן, היות שהוא לא מגיש.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
שיגיש תוכנית רב-שנתית. שאלנו חוזר ושאל: תגידו, מה זה יותר מאשר תוכנית, זה מחייב מישהו? אמרו: לא. זה אילוצי למישהו? אמרו: לא. אבל המגזר העסקי ידע מה תוואי התוכנית של משרד האוצר. כל אחד מאתנו שאל מישהו מהמגזר העסקי: נו? הוא התחיל לצחוק. אמר: אין לי מושג מה יהיה ב-30 בינואר.

אברהם בורג (העבודה):
השר לא יודע מה יהיה מחר.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
אני לא יודע מה יהיה ב-31 בדצמבר. שאלנו לפני שבוע, ומסבירים לנו מה יהיה בעוד חמש שנים. לפי זה אנחנו נשקיע, נבנה ונעשה דברים. שאלנו: מה מחייב? בהתחלה אמרו לנו שמחייבת המעטפת, מלה יפה. פעם היה מתווה. יש מעטפת, מלים, ממציאים מלים. מה יהיה בתוך המעטפת? אומרים: האלטרנטיבה היא בתוך המעטפת. אם תבוא ממשלה חדשה, נגיד פתאום — — —

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):
בתוך המעטפת יש גרעין.

היו"ר ד' תיכון:

תשמע, אבל זה המקום היחיד ששקט בו בכל הכניין הזה.

אברהם בורג (העבודה):

לברוך מפני כל המשוגעים בחוק.

חיים רמון (העבודה):

החברה רוצים לברוח, ואני אומר להם: תיכנסו למליאה.

היו"ר ד' תיכון:

אפשר לישון כאן.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

ובכן, אני רוצה לומר לכם איך אני מתכוון לפתוח אותו, ומזה חבינו גם את הקשר לחוק שלפנינו. אני חושב שאי אפשר להביא לכנסת חוק של הפחתת הגירעון בלי להביא יחד אתו חוק של הגדלת סיוע החוץ למדינת ישראל, שיחייב את כל הגורמים הבין-לאומיים הרלבנטיים, שיגדילו — — —

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

זו לא בעיה. זה מסודר.

מיכאל חריש (העבודה):

יצחק שמיר מסוגל להביא את זה.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אתה אומר שהממשלה מסוגלת להביא גם חוק כזה. זה נכון.

אברהם בורג (העבודה):

אם חוק כזה עובר בשלוש קריאות, זה מחייב אותם.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

נכון. והיות שזאת מדינתו של העם היהודי, זה מחייב לפחות את היהודים שם.

יכול להיות שיחד עם זה צריך לקבל חוק שייקרא: חוק הצמיחה וגידול התל"ג, שגם יחייב את התל"ג לגדול כל שנה באחוז מסוים. מה זה, על התל"ג לא חלים החוקים שאנחנו מקבלים כאן?

היו"ר ד' תיכון:

אתה ודאי היית מסתייג וקורא לזה חוק לקיטון התל"ג.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

נכון. חברי הכנסת, אני רוצה להגיד שאילו הממשלה היתה יותר יצירתית — — —

מיכאל חריש (העבודה):

בחוק התקציב יש תחזית הכנסות המבוססת על עלייה בתל"ג.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אבל זה רק בדברי ההסבר, ויש לי חשש שאם יהיה בג"ץ — התל"ג יטען שבדברי ההסבר לא מחייבים אותו.

חיים רמון (העבודה):

אבל ההכנסות מחייבות.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

לכן אני רוצה לומר, שלפי דעתי הממשלה איננה יצירתית מספיק. אומנם בהצעה שלה לחוק התקציב, הרב-שנתית, היא ללא ספק עלתה מדרגה ביצירתיות שלה והוכיחה יותר שאר-רוח ודמיון מאשר עד עכשיו, אבל זאת רק ההתחלה, ודרושה לה התקדמות. כי רק מערכת שלמה של חוקים — חוק הפחתת גירעון אחר, תקציב רב-שנתי, חוק הגדלת סיוע החוץ

האווירה הקיימת? על המשך האינתיפאדה? על ארץ-ישראל מעל לכול, ולהחזיק בשלטון בכל מחיר? איזה ראש ממשלה מוכן להגן על השלטון בכל מחיר? אין מחיר? מה זה המשפט הזה, זה משפט שצריך להילמד בכל בית-ספר בשיעור ראשון במדעי המדינה, לאזרחות. מה זה נקרא "בכל מחיר"? זה מה שאמר ראש הממשלה כישיבת הליכוד. אין מחיר. זו הנורמה שקיימת היום במדינת ישראל?

ואתה רוצה לספר לי, ששלטון שאומר: להישאר בכל מחיר, מסוגל להגיש תוכנית רב-שנתית? מסוגל לקבוע מתווה, שמישהו יאמין שהוא רציני?

כל הדיון על התקציב הוא הרי דיון במשחק, וכאילו ב"נרמה לי". תחזית העולים היא לא כפי שהיא, תחזית המוכסלים היא לא כפי שהיא, והצמיחה היא לא כפי שהיא. אנו מתעסקים פה, עד ששר האוצר, ברגע של גילוי לב, אומר באיזה מועדון מסחרי כיום שיש: חברה, אני יודע שזה לא רציני. ואם הייתי אומר לכם מה שאני יודע על איך שזה מתנהל, היתה אוחות בכס פלזות.

חבר הכנסת אריאל ויינשטיין, אני יודע איך היא מתנהלת ב-5%. האמן לי, אוחות בי פלצות וגם כך אוחות פלצות. אז אתם באים פה עם הסיפור של תקציב רב-שנתי. הכול מתנהל במסדרונות למטה, בין ציבורים שאין להם שום יחס ושום אחריות לגבי כל נושא שהוא מעבר לאינטרס הכיתתי של מה שהם עוסקים בו. אם קבוצת המתנחלים הזאת היתה יכולה להוציא מתקציב המדינה, ואני לא אומר את המספר, 300 מיליון שקל, לכבישים, להם, כשמצב התאונות בארץ הוא כפי שהוא — אז לא מעניין אותם שום דבר. והקבוצה השנייה מוכנה להתווכח עכשיו, פה, על 55 מיליון שקל, ושר העבודה והרווחה לא הרים את ידו בעד 10 מיליון שקל לחינוך מיוחד, ושולח אלי ואל חברים אחרים שליחים ל-2 מיליוני שקל תוספת למפגרים, ואני אומר לו: תוריד מ-150 מיליון השקל הנוספים לישיבות 10 מיליון שקל, ותיראה יותר יפה. קח 10 מיליון שקל מהישיבות ותחלק אותם: 2 מיליונים למפגרים, 4 מיליונים לגריאטריים, יש לך תוכנית שלך. איך אני יודע? כי הבאת את התוכנית, שאני אעביר אותה בוועדת הכספים לאופוזיציה. הוא אומר: לא, לא נוגעים בקודש. לא מורידים בקודש. הם מנהלים היום את המדינה, ואתם נותנים לזה יד.

שואלים אותנו כל פעם אם אנחנו מוכנים ללכת לבחירות. אמרתי לך לפני שעתים, ואני אומר לך עכשיו: תעלה את כולם למליאה, נתחיל להצביע על התקציב. אם אין תקציב — נלך לבחירות. ותפסיקו את הסחר-מכר הזה, עם משחקים של כאילו רב-שנתי.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת יאיר צבן, אחריו — חבר הכנסת חיים רמון.

חבר הכנסת אורון, איך חזר לך פתאום הקול?

אברהם בורג (העבודה):

זה נושא חדש.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, היות שאני לא בטוח שכל הנוכחים יהיו כאשר אני אשך את נאומי המתלהם בחוק על הפחתת הגירעון, אני רוצה לומר לכם — — —

חיים רמון (העבודה):

עוד מעט יש בחירות, צריך להתאמן, זו זירה טובה לאימונים.

האם צריך לעבור לחמישה ימי עבודה? שיתחילו ביום אחד. כך גם כאן. על מה אתם מדברים? אתם מדברים על תקציב רב-שנתי? תעשו שיהיה רב-חודשי. מחודש לחודש אתם לא יודעים מה יהיה התקציב, ואתם רוצים שהוא יהיה רב-שנתי?

זה חוק שכל כולו הוא גנבת דעת, העמדת פנים. באים ורוצים להעמיד פנים של מדינה מתוקנת. וכמו במדינה מתוקנת, בא נציג האוצר ומספר לנו, שבכל העולם נהוג; נו, בכל העולם נהוג, אז מה? האם יש מקום בעולם, ששם קיים החיזיון שקורה עכשיו בקומה השנייה? האם יש מקום בעולם, שנגיד בנק אומר ערב אישור התקציב, שאין לו מושג מה הגירעון?

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
היועץ הכלכלי לממשלה.

חיים רמון (העבודה):

כן, בוודאי, היועץ הכלכלי לממשלה, שאינו יודע בכלל מה הגירעון לשנה הזאת, שלא לדבר על השנה הבאה; הרב-שנתי, האם יש חיזיון בעולם, ששר האוצר בכבודו ובעצמו אומר, שהוא איננו יודע מה יהיה החשבון של כל ההבטחות שהוא נותן?

יצחק נבון (העבודה):
עם סגולה.

חיים רמון (העבודה):

ואתם באים ואומרים: אנחנו נעמיד פנים, תקציב-כלוף, ישראל-כלוף, אצלנו מדינה מסודרת. ואז הבאתם לנו שני חוקים, האחד הוא חוק התכנון הרב-שנתי, תקציב רב-שנתי, והשני הוא חוק הפחתת גירעון; עוד תהיה לנו הזדמנות לדבר עליו, ובכן, אתם מביאים לנו את החוק הזה, ואחר כך ייסע הממונה על התקציבים לאמריקנים ויגיד להם: אתם רואים איזו מדינה מסודרת אנחנו? יש לנו חוק הפחתת גירעון. ואז ישאל אותו האמריקני: ואתה, אדוני הממונה על התקציבים, יודע מה הגירעון? והוא יגיד: בוודאי אני יודע. אבל שר האוצר שלך לא יודע, היועץ הכלכלי של הממשלה שלך לא יודע; מאיפה אתה יודע מה הגירעון, על-מנת שתפחית? אתה לא יודע אפילו מה להפחית. ואחר כך הוא ישאל אותו: תקציב רב-שנתי? ומתברר על כבר שהאמריקנים אינם טיפשים, הם כבר יודעים משהו על התקציבים. הוא ישאל את הממונה על התקציבים: אדוני הממונה על התקציבים, סלח לי, התקציב שאושר — אם יאושר, וכנראה יאושר, השאלה כמה יעלה האישור הזה, נוסף על מה שהוא עלה — — —

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):
יש מס בולים.

חיים רמון (העבודה):

לא, יש אגרה, תיכף אגיד איזו אגרה.

אברהם בורג (העבודה):

זה כמו ב"מונופול": נכנס — מס; יוצא — מס; נכנס — מס; יוצא — מס.

חיים רמון (העבודה):

הוא יגיד לו: התקציב הזה שאתם הכנתם כאגף התקציבים בכלל דומה למה שאושר פה? מה יענה הממונה על התקציבים? הוא אדם ישר, הוא יכסה את פניו ויגיד: סליחה, אני רואה שאין לי למי למכור, זה מה שהממשלה הטילה עלי — וילך הביתה. הוא לא ישקר, כי ידעו שהוא שקרן.

וחוק הצמיחה וגידול התל"ג — רק מערכת שלמה, קוהרנטית, סגורה יחד, היתה יכולה לפתור באופן רציני את הבעיות של המשק.

ועכשיו ברצינות. על מה מדברים כאן? ניקח נושא מרכזי מאוד למשק הישראלי כיום, שאלת העלייה. על מי מדברים? ממשלה שידעה כבר שיעלו לפחות 100,000 עולים, תכננה קליטת 40,000; כלומר, כשהממשלה כבר ידעה, כשכבר היה לה מידע, הערכות מבוססות, היא תכננה את הקליטה של פחות עולים.

אברהם בורג (העבודה):
זה אנחנו.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):
מי זה "אנחנו"?

היו"ר ד' תיכון:
זה שמעון פרס.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

לא משנה, זו ממשלת אחדות לאומית. אלו אותן מערכות כלכליות, וזה אותו בנק ישראל, ואותה פקידות בכירה באוצר שמנהלת את הדברים, בחלק ניכר, בגבולות התנאים הפוליטיים שהיא מנהלת אותם, עם אותן תפיסות. האם משהו יכול לומר לי כמה עולים יעלו באמת לארץ הזאת בעוד שנה, בעוד שנתיים, בעוד שלוש שנים, בעוד ארבע שנים, בעוד חמש שנים? האם משהו יודע מה יהיה המצב הביטחוני בעוד שנה, בעוד שנתיים, בעוד שלוש שנים, בעוד ארבע שנים, בעוד חמש שנים? האם משהו יודע, לנוכח המגמות בארצות-הברית היום, המגמות האיוולוציוניות, המתבדלות, והמצב הכלכלי-החברתי שם, מה יהיה גורל סיוע החוץ למדינת ישראל, ולארצות האחרות בעוד שנה, בעוד שנתיים, בעוד שלוש שנים, בעוד ארבע שנים, בעוד חמש שנים?

היו"ר ד' תיכון:

בעוד שנה — כן. בעוד שנה יימשך הסיוע.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

בעוד שנה יימשך הסיוע, אבל אתה הרי רוצה סיוע נוסף, אתה רוצה ערבות, אחר כך תרצה גם מענקים בקשר לעלייה. הרי לא נסתפק בערבויות.

ולכן, רבותי, אני חוזר על דבריו של עמיתי חבר הכנסת אורון. הדברים האלה תלושים מהמציאות, גם מהמציאות הפוליטית, גם מהמציאות הכלכלית, גם מהמציאות הבין-לאומית. זאת ממשלה שלא רק עומדת בסימן של איי-ציונות מכל ההיבטים הללו, אלא היא תורמת תרומה פעילה לכך שהאיי-ציונות הזאת תימשך. והיא תימשך דווקא ביתר שאת באותם תחומים שיש להם השלכות על התקציב יותר מאשר תחומים אחרים, וזאת החרדה.

לכן אנחנו מציעים לקבל את ההסתייגות שלנו, וכמובן, בסופו של דבר לא לקבל את הצעת החוק הזאת.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת חסיין פארס איננו. חבר הכנסת חיים רמון, בבקשה.

חיים רמון (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, החוק הזה מזכיר לי בדיחה שהיינו מספרים כאשר דובר על כך שהמשק יעבור לחמישה ימי עבודה בשבוע. היו אומרים: מה אתם ממהרים?

הוא את 6 מיליוני השקלים שלו, דמי העברת התקציב — קיבל. מה זה חשוב אם תכניסו דברים מגוחכים וטיפשיים, מה זה מעניין אותו? זה לא עסק שלו, הוא לא בעניין הזה, הוא לא מפה. מה אתם רוצים.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):
איפה ראית, שב־96 מיליארד שקל מקבלים עמלה של 6 מיליונים?

חיים רמון (העבודה):
תשמע, הוא כנראה גם סוחר לא כל כך טוב.

אברהם בורג (העבודה):
יצאנו בזול. איזה דיל.

חיים רמון (העבודה):
יצאנו בזול, נכון. תאמין לי, אצל יושב־ראש ועדות כספים שקדמו לו יצאנו יותר ביוקר. אתה צודק, אבל למה אתה אומר את זה עכשיו, חבר הכנסת ויינשטיין? למה אתה אומר את זה עכשיו? אתה רוצה שזה יעלה לנו עוד כסף? יש לך עודף בתקציב?

רענן כהן (העבודה):
זה עוד לא נגמר.

חיים רמון (העבודה):
הרי זה עוד לא נגמר. חבר הכנסת ויינשטיין, את זה תגיד אחרי שהקריאה השלישית תיגמר. להגיד עכשיו שהוא למעשה "פראייר", שגבה רק 6 מיליונים, למה לך, חבר הכנסת ויינשטיין? אני שואל אותך, למה אתה צריך לעשות את זה? חסר לך עוד משהו קטן? למה?

אני אומר לך, עזוב. אם אתה תסכים — אני בטוח שחבר הכנסת פלדמן לא יסכים. קח את החוק הזה, איש לא צריך אותו. הוא לא מעניין אף אחד. הוא לא משיג שום מטרה. תאמין לי, בכל המסכת הנוראה הזאת שקרתה סביב התקציב, זה אולי לא יהיה נקודת אור, אבל אולי זה יהיה פתח קטנטן של תקווה, שיש עוד היגיון בכל הטיורף שבתקציב הזה. תודה.

אברהם בורג (העבודה):
חושך שבקצה המנהרה.

היו"ר ד' תיכון:
תודה. חבר הכנסת אלי דיין מוותר. חבר הכנסת שמעון שטרית — איננו. חבר הכנסת צירלי ביטון — איננו.

אלי דיין (העבודה):
אני נמצא.

היו"ר ד' תיכון:
לא. אני כבר קראתי. קראתי.

אלי דיין (העבודה):
הייתי פה.

היו"ר ד' תיכון:
לא שמעת, לא הקשבת.

סיעת מפ"ם: חבר הכנסת שטרית — איננו. חבר הכנסת רן כהן ישנו, ואחריו — חבר הכנסת אלי דיין. אני מציע שבוה נסיים.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):
אני מבקש להשיב.

ובכן, אינני מבין אתכם. באמת, תסבירו לי. יושב פה במקרה חבר הכנסת דן תיכון, בתוקף היותו יושב־ראש הישיבה, מוותיקי ועדת הכספים, אחד החברים הכולטים של הליכוד; ויושב פה אריאל ויינשטיין, גם ותיק, גם מרכז את חברי הליכוד בוועדה. למה אתם נותנים יד לדבר, שעל פניו אתם יודעים שהוא שקר, הונאה וגנבת הדעת? למה? אם הייתם מרוויחים סכום כסף בצד, בשביל מה שאתם רוצים, מילא. אם בסעיף הזה, התקציב רב־שנתי, 100 מיליון להתנהלויות — שווה, אני מבין, דואגים להתנהלויות. בצד כתוב, 100 מיליון לשיבות — אני מבין, הרווחתם. אבל סתם לשקר? מה, זה מנהג אצלכם? זה הפך להיות טבע? אתם משקרים בלי שהדבר יביא תועלת? אני לא מבין. באמת. יעלה חבר הכנסת ויינשטיין ויסביר לי.

הנציג שייצג את האוצר דיבר בוועדת הכספים. נדמה לי שזה היה הקטע הכי קומי בדיוני הוועדה, נכון, חבר הכנסת אורון?

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
כן.

חיים רמון (העבודה):
בא נציג אגף התקציבים והוא מסביר שצריך לדעת, צריך שכל אדם במשק ידע היום בדיוק מה יקרה בעוד ארבע שנים.

אברהם בורג (העבודה):
אבל זה מדע.

חיים רמון (העבודה):
חבר הכנסת ויינשטיין, מה שאמרתם לפני שנה אתם מקיימים? אני לא נכנס עכשיו לשאלה, האם היה מקום להנהיג את הפחת המואץ או לא. לפני שנה הודעתם בריש גלי, בקול תרועה רמה: יהיה פחת מואץ. לא חלפו שנתיים, טראח. אז בפחת מואץ לא מאמינים לכם. לא הצלחתם לעמוד בזה. בפחת מואץ לא הצלחתם לעמוד, ובאמת זה לא נושא גדול, אז בתקציב רב־שנתי?

אתם הופכים את עצמכם ללעג, לקלס. בדעת הקהל בארץ, נו, מילא, זה בתוך המשפחה; אנחנו כבר יודעים. כל מי שעוסק בעניין הזה יודע וכבר לא מאמין לכם, הוא לא לוקח את זה ברצינות. זה שאתם מוציאים את דיבתנו רעה בעיני הגויים, זה דבר נורא. אתם משקיעים מצד אחד מאות מיליונים כמה שאתם אומרים שזה חינוך יהודי, ומציעים חוק — תלכו לגויים ואז ידעו בעולם, בעולם הרחב ידעו עליכם. זה כבר מוגזם באמת. באמת, לא כאיש אופוזיציה אני אומר לך, חבר הכנסת ויינשטיין, לך, חבר הכנסת תיכון, באמת לא כאיש אופוזיציה. כי פה זה באמת לא עולה כסף, מה אכפת לי לאשר.

תאמינו לי, קחו את זה חזרה. לא יפה, לא מכובד, לא משיג את המטרה. תחסכו את הבושה הזאת לכולנו. באמת, חבר הכנסת פלדמן לא כל כך מבין בזה, לכן אני לא פונה אליו.

אברהם בורג (העבודה):
זה לא התחום שלו.

חיים רמון (העבודה):
חבר הכנסת פלדמן, באמת, זה לא התחום שלו.

היו"ר ד' תיכון:
הוא בא ללמוד.

חיים רמון (העבודה):
כן.

היו"ר ד' תיכון:

בסדר, אתה תשיב.

בבקשה, חבר הכנסת רן כהן.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושב-ראש, חברות וחברי הכנסת, הלוואי שהייתי ממש מחוזה גרוטסקי. אין לפנינו אפילו תקציב רבי-שעות, אין לנו תקציב רבי-ימים, אין לנו תקציב רבי-שבועות, אבל כבר יש לנו תקציב רבי-שנתי. הלוואי שהייתי ממש שיא הגיוחור.

היו"ר ד' תיכון:

אתה מציע שנצביע על ההצעה הזאת רק לאחר שיאושר התקציב.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אני רוצה בכלל לא להצביע על זה. אני חושב שזה לא רציני. אני חושב שזה מיותר, מגוחך.

היו"ר ד' תיכון:

שמעת, חבר הכנסת ויינשטיין, הוא מעלה שאלה רצינית.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

מה השאלה?

היו"ר ד' תיכון:

ההנחה שלו היא, שלא יאושר היום תקציב; אין תאושר ההצעה לתקציב רבי-שנתי?

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

זו ההנחה.

היו"ר ד' תיכון:

הוא מציע שתדחה את ההצבעה לפחות עד לרגע שבו יאושר התקציב. אחרת נוצר כאן אבסורד.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושב-ראש, אילו היה העניין רציני, חבר הכנסת ויינשטיין, קודם כול היה צריך לעשות את זה בראשית קיומה של קואליציה ולא בסוף ימיה. אנחנו נמצאים היום — איש לא יודע כמה שעות, שבועות או חודשים לפני הבחירות. במקרה הטוב ביותר, הארוך ביותר — עשרה חודשים, 11 חודש. איזה היגיון יש להביא עכשיו תקציב רבי-שנתי? מי יעמוד בו, אם יהיה כזה?

מביאים הצעת חוק כזאת, ומנסים להעביר אותה עוד לפני שיש תקציב לשנה; הלוואי שיש לא יודע אם הערב הזה אנחנו נגמור עם תקציב בכלל, הלוואי שזה אבסורד מעניין. אולי אתם תצביעו על החוק הזה, תעבירו תקציב רבי-שנתי, אבל לא יהיה תקציב רבי-שנתי.

קודם כול אני מבקש לפנות לשכל הישר, גם בשעות העייפות האלה. אם אתם רוצים להיות רציניים, תרחו את ההצבעה לאחר מכן, לפחות נדע על מה מדברים. אבל אני לא בטוח שגם אז נדע על מה מדברים. מדוע? מכיוון שאיש לא יודע מה יהיה בעתיד הקרוב. עלי-פי כל הסחטנות המתרחשת עכשיו שם, בקומה השנייה, עלי-פי כל הכספים שכבר הובטחו למתנחלים, אין שום סיכוי בעולם שאנחנו נקבל את הערכויות למדינת ישראל, בסכום של 10 מיליארד דולר. איזה תקציב רבי-שנתי יכול להתבסס על כך שאנחנו גם נעשה מאסה של השקעות בהתנחלויות, גם נעשה פרובוקציה כלפי כל העולם, גם ניכנס בין העצמות של הפלשתינים, של הסורים ואחרים, וגם נקבל את הכסף? הלוואי שזה באמת לא מן העולם הזה. זה לא רציני.

צריך להבין פעם אחת ולתמיד: ככל שהכנסת עוסקת בדברים אוויליים ולא רציניים, כך הכנסת מבזה את עצמה, מקטינה את האמון בה, מייחסת לעצמה פחות רצינות בעיני האנשים, הלוואי שזה ברור כשמש.

אני מוכרח להזכיר — אני מניח שאולי קודמי הזכירו, אני לא בטוח: בדיון הזה, רבותי, לא אנחנו, הממשלה לא השקיעה שום דיון. הוא לא נבנה עלי-פי שום תוכנית רצינית. אומנם יש ספר, אבל איש לא פתח אותו. הוא עבר בוועדת הכספים כאילו הוא איזה צל של שלושה משפטים שכתובים בנייר הזה.

ואם כך, מה החיפזון? בשביל מה ההצעה הגרוטסקית הזאת? את מי אתם מנסים להצחיק עם החוק הזה?

סלחו לי, אבל אילו היה שכל בראש, הרי לא היתה כל האווירה הסחטנית הזאת, כאשר בכלל לא חשוב איזה חוק עולה. יכול לעלות חוק לגירוד ציפורניים או חוק להברשת נעליים, ומיד כל מרכיבי הקואליציה יש להם עיסוק אחד — לבוא ולסחוט מקופת האוצר. הפכו אותנו לבורסה-תחתית של המדינה, לא לכית-מחוקקים ולא לכנסת מכובדת.

האם אתם רוצים שהחוק הזה יהיה עוד סיבה לסחטנות של הגוש החרדי או של הגוש המתנחל?

אדוני היושב-ראש, אני מציע לחבר הכנסת ויינשטיין: קחו את החוק הזה בחזרה, זה לא לכבודכם. גם כבודכם הוא כבר לא מיידע-מה, אבל אפילו כך עדיין צריך לשמור עליו. לכן, קחו את החוק הזה, שימו אותו בצד, הוא לא יועיל דבר. ואני קורא לך להשיב לפחות על דבר אחד, על הצעתי לדחות את ההצבעה עד לאחר שתדע אם יש לנו תקציב למחר, ולא לתקופה של עוד שלוש שנים. תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה לחבר הכנסת רן כהן.

טז. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ד' תיכון:

הודעה לסגנית מזכיר הכנסת.

(תיקון מס' 2), התשנ"ב — 1992, שהחזירה ועדת הכלכלה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

היו"ר ד' תיכון:

תודה.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הוגשה היום על שולחן הכנסת הצעת חוק הטיס (עבירות ושיפוט)

יז. הצעת חוק-יסוד: משק המדינה (תיקון מס' 4)

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ד' תיכון:

אנו חוזרים לדיון בחוק. חבר הכנסת אלי דיין, בבקשה.

אלי דיין (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מציע לכנס את נשיאות הכנסת ולגמור מהר את ההצבעות על התקציב. כך ייטב לכלולנו.

כרגע נודע לי, שסגן השר חבר הכנסת אפרים גור קיבל הוראה מרבני העדה לדרוש סכום של 15 מיליון שקל.

יצחק נבון (העבודה):

זה היה בדיון.

אלי דיין (העבודה):

ונודע לי ממקומות מהימנים.

היו"ר ד' תיכון:

ראיתי אותו מתראיין שם למעלה.

אלי דיין (העבודה):

ואם לאו, לא יצביע בעד התקציב.

כמורכב, סגן השר מזרחי קיבל הוראה מחצר הרבי מניו-יורק לדרוש סכום של 7.5 מיליוני שקל — — —

תמר גוז'נסקי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
ממש צנוע, אתה רואה?

אלי דיין (העבודה):

אני חושב שהוא יתחשב במצב; הוא לא רצה לדרוש יותר מהתקציב שקיצצו בשיקום השכונות.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת ויינשטיין מציע שתתמכו בתקציב.

אלי דיין (העבודה):

אולי אנחנו צריכים באמת לשקול אם לא כדאי להצביע בעד התקציב, אבל להוריד את כל התוספות האלה. צריך לשקול את העניין בסיעתי באחריות, כי כך זה מתנהל כאן כל היום. אנחנו מדברים על דברים יסודיים, איך להפחית את הגירעון, ופה מובא חוק של הפחתת הגירעון, ותוכנית רב-שנתית — — —

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

מדובר על שני חוקים נפרדים.

אלי דיין (העבודה):

נכון, אלה שני חוקים. מדובר על תוכנית רב-שנתית ועל תוכנית של הפחתת הגירעון, והנה, בכל רגע אנחנו מגדילים את הגירעון.

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

חבר הכנסת אלי דיין, אתה מערבב שני חוקים. אתה מדבר על הפחתת הגירעון, ואתה צריך לדבר על התקציב הרב-שנתי.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת פלדמן, הרי הוא תיקן את עצמו.

אלי דיין (העבודה):

תיקנתי את עצמי. אני אומר שראש הממשלה יצחק שמיר עשה אתמול טעות גדולה בכך שאמר, שהתקציב חייב לעבור

בכל מחיר. הוא היה צריך לומר: זה התקציב, כך הוא צריך לעבור, ואם לאו — הולכים לבחירות. אז לא היתה הסכמתו הזאת במשך כל היום, הסכמות ההולכת וגוברת.

אני ישתב כאן עם אחד מחברי הכנסת המעורב במשאומתן, והוא ספר עשרות סעיפים המגיעים ליותר מ-170 מיליון שקל שניתוספו היום, מלבד מה שהוכנס בשבוע שעבר, בזמן שהיתה ההצבעה על חוק פורדויס.

רבתי חברי הכנסת, איך נוכל להסביר לציבור הרחב שאנחנו היום רציניים, אם נקבל את החוקים האלה של תוכנית רב-שנתית ושל הפחתת הגירעון? זה לא יהיה רציני.

אני מציע לממשלה למשוך את שני החוקים האלה ולא להביא חוקים הצהרתיים שאין להם שום ערך, לאור המצב הפרלמנטרי. חברי הכנסת שהיה בלבם עוד ספק בנושא הבחירה הישירה של ראש הממשלה, לדעתי הערכ, שהוא ליל שימורים, הם צריכים לעשות חשבון נפש מחדש, ואולי גם ראש הממשלה יצחק שמיר עצמו צריך לעשות חשבון נפש מחדש, האם אין זה מן הראוי לשנות את שיטת הממשל כדי למנוע את התופעה התמורה הזאת שאנחנו עדים לה כרגע.

רבתי, אם חשבתם שהייחודיים עברו מן העולם, עליכם רק לרדת קומה אחת למטה ולראות את השדולות, את הקבוצות, את הסעיפים השונים והמשונים. כל חבר הכנסת מהקואליציה המייצג קבוצה זו או אחרת רץ לקבוצה שהיא המרכיבה העיקרית של השלטון, וכל מפלגות הלוריון ורורות וסוחטות. על-ידי כך הממשלה לא יכולה להיעתר אפילו לשינוי הקטן ביותר שאנחנו מציעים, אם לגבי חינוך מיוחד, שיקום שכונות ודברים הנוגעים לכלל ישראל.

לכן, אדוני היושב-ראש, אני אציע לסיעתי להכנס ולדון, האם ניתן לעשות משהו כדי למנוע את המשך הביזיון הזה ואת המשך הסחטנות, שמי שמשלם אותה בסופו של חשבון הוא משלם המסים הישראלי. כל עם ישראל משלם אותה, והיא איננה משרתת את המטרות הלאומיות החשובות העומדות היום לפנינו, כמו קליטת העלייה, מניעת האבטלה, יציבות במשק כדי לעודד השקעות.

איך נוכל לשכנע משקיעים ויזמים שיש אצלנו יציבות ושנחנו שואפים לצמיחה בת-קיימא? מכל הנאום של שר האוצר לאחר הצגת התקציב לא נשאר כבר מאומה. הוא, בהגיונותו הרבה, אמר: אפילו אני לא יכול לפרט מה אני חושב על התקציב הזה, כי אם אפרט אני צריך להתפטר. רבתי, כך אומר שר האוצר בכבודו ובעצמו. את זה הוא אמר בסוף השבוע שעבר. ואם כך, תארו לכם מה הוא צריך לומר בשעה זו, לאחר שכל השדולות ממשיכות זו אחר זו להציג דרישה אחרי דרישה, סעיף אחרי סעיף, כדי לסחוט עוד מיליוני שקלים למטרות שאינן משרתות את מה שהוא הציב בתקציב שהניח על שולחן הכנסת.

לכן, רבתי חברי הכנסת, בואו לא נתכווה. בואו נמשוך את הצעת החוק של התקציב הרב-שנתי, בואו נמשוך את חוק הפחתת הגירעון, ונחפש את הדרך, איך למנוע את מימושם של כל הסעיפים האלה. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת ויינשטיין, אתה מבין שיש כאן בעיה?

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אני מבין, אבל אני רוצה לענות.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אפשר לדעת אם חבר הכנסת ויינשטיין מקבל את ההצעה?

אריאל ויינשטיין (בשם ועדת הכספים):

במהלך הדברים.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כל השנים מאז קום המדינה אנחנו שומעים את דוברי הבית מימין ומשמאל מדברים על הצורך בקביעת סדרי עדיפויות בחברה הישראלית ובמשק.

רק לפני שבוע עלה כאן חבר כנסת, לשעבר שר בממשלה — אולי גם בעתיד, אני מקווה שבעתיד רחוק יותר יהיה גם שר, גד יעקבי — ומה הוא אמר? הצעה לסדר-היום בדבר קביעת סדרי עדיפויות. והנה באה לכאן הצעה, שמציעה אותנו צעד אחד קדימה, אולי שני צעדים, אולי שלושה צעדים בהשוואה למה שהיה כל השנים מאז קום המדינה. באה הממשלה ומניחה הצעת חוק, דווקא לפני בחירות, ואומרת: אני מכינה יסודות לכך שהיה תכנון רבי-שנתי. נכון, לא מחייב, משום שממשלות מתחלפות: נכון, לא-סגור, אבל תוכנית רבי-שנתית. מה רע בזה שממשלה חושבת?

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

זה לא רציני. זה פשוט לא רציני.

אריאל ויינשטיין (בשם ועדת הכספים):

בואו נאמר מה טוב בכך, מה החשיבות שבכך. הייתי רוצה לשאול, איך אפשר לקבוע סדרי עדיפויות אם מישוה לא מתכנן, אם מישוה לא מגיש נייר, ולמי להגיש נייר אם לא לבית הזה? למי להגיש נייר? ואיך אפשר לקבוע סדרי עדיפויות אם המערכת כולה איננה ערוכה להכין את התוכנית הזאת?

חברי כנסת מסיעות שונות שביקשו שתהיה תוכנית היום מזולזלים ואומרים: מדוע? לשם מה? הרי זאת היתה הדרישה.

חיים רמון (העבודה):
של מי?

אריאל ויינשטיין (בשם ועדת הכספים):

אני מתפלל שבמשך שנים מאז קום המדינה לא היה חוק כזה, אדוני היושב-ראש. הרי אתם תובעים את זה כל הזמן.

חיים רמון (העבודה):
לא, אנחנו תובעים — — —

אריאל ויינשטיין (בשם ועדת הכספים):

אני רוצה לשאול את אנשי המעקב: האם התיאשטם מלקבל את ההגה? האם התיאשטם מכך שתהיו אי-פעם בשלטון, בתקופה הקרובה לפחות? הרי הולכים לבחירות.

חיים רמון (העבודה):
אני אענה לך.

אריאל ויינשטיין (בשם ועדת הכספים):

הרי תוכנית רבי-שנתית היא תוכנית שבאה לשרת ממשלות, לשרת מערכת.

חיים רמון (העבודה):

חבר הכנסת ויינשטיין, שאלת שאלה. אנחנו ניקח את התוכנית שלכם, נזרוק אותה לפח ונעשה תוכנית רבי-שנתית חלופית.

אריאל ויינשטיין (בשם ועדת הכספים):

יפה, אבל אנחנו מניחים כאן יסודות כדי שמשדרי ממשלה יהיו ערוכים לכך, שיתחייבו להגיש תוכנית למשרד האוצר או למערכת שתהיה, והמערכת תכין אותה. אנחנו בונים בחוק הזה יסוד לדבר שלא היה מאז קום המדינה.

אם תבקשו מהעוורים הפרלמנטריים שלכם שיוציאו מהמחשב כמה פעמים זה נתבע, תראו כמה פעמים אתם תבעתם את הדבר הזה.

חברים שאלו כאן, איך אפשר בכלל לקבוע תוכנית רבי-שנתית, שהרי לא יודעים מה יהיה הגירעון. בתוכנית מסוימת הגירעון יהיה x, ובסוף יתברר שהוא y, מה עושים כאן? רבותי, בואו נחשוב קצת על המשק.

חיים רמון (העבודה):
איזה משק?

אריאל ויינשטיין (בשם ועדת הכספים):

מה קורה לזום שמעוניין לדעת אם כדאי לו לבנות בית-חולים פרטי או לא? האם הממשלה מתכננת בשלוש השנים הקרובות לבנות בית-חולים או לא? הוא רוצה לדעת מה יהיה פיתוח הכבישים במדינה. הוא רוצה לדעת אם אני אקים לי חברה, אזמין ציוד או לא.

חיים רמון (העבודה):

היום הוצאת מהתכנון 300 מיליון — — —

אריאל ויינשטיין (בשם ועדת הכספים):

כולנו מסתכלים על הממשלה ושואלים, האם היא תוכל לעמוד בכך או לא. אבל אנחנו נמצאים כאן כדי שהמשק יפעל, אנחנו נמצאים כאן כדי שיוזמים יעבדו, אנחנו נמצאים כאן כדי שיוזמים יקימו מפעלים לצמצום האבטלה, וכדי שיוזמים יקימו מפעלים למען צמצום האבטלה אנחנו רוצים שאותו יזם ידע מה הבית הזה מכין, מה הממשלה הזאת מכינה. הוא צריך לדעת אם פיתוח הכבישים יהיה בהיקף מסוים, אם כדאי לו להזמין את כל הציוד הזה. אז באים חברי כנסת, מסתכלים על הממשלה ואינם חושבים על המשק, אינם חושבים על היוזמה, אינם חושבים על הדימום. זו הבעיה המרכזית שנוצבת בפנינו. האם רצוי שבעל מפעל נגרות שרוצה להתרחב ידע אם הוא יכול להקים את המפעל, להזמין את הציוד, או לא?

רבותי, שאלו כאן אם לחייב את הממשלה או לא לחייב אותה. זה מה שמדאיג אתכם? לא לחייב את הממשלה. משום שאם נאמר בחוק, שהתוכנית הרבי-שנתית מחייבת את הממשלה, משמעות הדבר שאנחנו נביא לכך, שהממשלה תביא תוכנית שאיננה מחייבת.

על-כן אני חושב שאנחנו יכולים לקיים ולקבל את החוק הזה, אדוני היושב-ראש, ואני מציע להצביע בעד החוק הזה. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת רן כהן, בבקשה.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושב-ראש, אני מודה לך שאתה נותן לי להעלות את הצעתי לסדר. אני רוצה לפנות לשר האוצר וליושב-ראש ועדת הכספים של הכנסת בבקשה לדחות את ההצבעה בנושא הזה, מסיבה פשוטה. כאן מדובר בהצעת חוק לתקציב רבי-שנתי. התקציב השנתי של השנה הקרובה עדיין לא הגיע לוועדת הכספים. עדיין לא ברור האם ממחר יש לנו תקציב לשנה הקרובה. אין שום היגיון להתחיל מתקציב רבי-שנתי — — —

קריאה:

— — —

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אדוני השר, תרשה לי. אני אשמח אם תענה. אפשר לקבל כל דבר.

אדוני שר האוצר, הרשה לי להעלות את הדברים. אין ספק שעכשיו המליאה יכולה להחליט כל דבר. השאלה היא אם הוא הגיוני. השאלה היא אם הגיוני לקבל תקציב רב-שנתי כאשר ספק אם יש תקציב שנתי. השאלה היא אם הגיוני לקבל היום תקציב רב-שנתי, שאמור להישען על נתונים לא-ברורים — מה יהיה היקף העלייה, כמה נקבל ערבויות, אם נקבל ערבויות, כל הדברים האלה אינם ברורים.

אני מבקש ממך, בוא נהיה הגיוניים. אם תביאו תקציב לשנה — לאחר מכן נצביע על ההצעה הזאת, אף שיש מחלוקת אם היא אבסורד או לא. אבל לא עכשיו, זה לא הגיוני.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חברי הכנסת, אני מבקש, אינני מסוגל לדבר. אני מדבר בשקט. אין לי ברירה. מי שישמע, ישמע; מי שלא ישמע, לא ישמע.

חבר הכנסת רן כהן, אינני רוצה להיכנס לוויכוח בקשר למה שאמרת. לי נראה שבחוק הזה אין תחולה, וזה חוק לעתיד, כך שאפשר להצביע. אבל פנית לשר האוצר וליושב-ראש ועדת הכספים וביקשת שהם ימשכו את החוק חזרה. אני אשאל אותם: אדוני שר האוצר, אתה מושך את החוק חזרה?

שר האוצר י' מודעי:

אני מבקש להעמיד אותו להצבעה. בקריאה שנייה ובקריאה שלישית.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מבין שלא. אדוני יושב-ראש ועדת הכספים, אתה מושך את החוק חזרה?

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):
לא.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אנו ניגשים להצבעה. ההצבעה היא אישית. אנחנו מצביעים עכשיו על שם החוק. יש הסתייגויות של חברי הכנסת שוחט ובורג.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

(קורא בשמות חברי הכנסת)

אהרן אבוחצירא

נגד

רפאל אדרי

בעד

אהוד אולמרט

נגד

חיים אורון

אינו נוכח

מיכאל איתן

נגד

רפאל איתן

אינו נוכח

שולמית אלוני

אינה נוכחת

אריה אליאב

בעד

שושנה ארבל-אלמחלינו

בעד

נאוה ארד

אינה נוכחת

משה ארנס

— אינו נוכח

זאב בנימין בגין

— אינו נוכח

אברהם בורג

— בעד

יגאל ביבי

— אינו נוכח

צירלי ביטון

— בעד

יוסף ביילין

— בעד

בנימין בן-אליעזר

— בעד

אליהו בן-אלישר

— נגד

אליהו בן-מנחם

— בעד

מיכאל בר-זהר

— בעד

חיים ברילב

— נגד

אליהו בן-מנחם (העבודה):

מיכאל בר-זהר לא נמצא.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת בר-זהר לא נמצא. חברי הכנסת, זה לא יפה, מה שנעשה היום. מיכאל בר-זהר איננו, נא להוריד קול אחד בעד.

חיים קורפו (הליכוד):

צריך לבדוק מי האיש שקורא "בעד". זה קרה כמה פעמים. זאת עבירה חמורה.

היו"ר ד' שילנסקי:

כבר שאלתי כמה פעמים מי היה האיש שאמר "בעד", ואף אחד לא קם.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

(קורא בשמות חברי הכנסת)

עוזי ברעם

— בעד

גדעון גדות

— נגד

תמר גוז'נסקי

— בעד

יוסף גולדברג

— נגד

מיכה גולדמן

— בעד

פנחס גולדשטיין

— נגד

אפרים גור

— נגד

מרדכי גור

— בעד

גדליהו גל

— בעד

אריה גמליאל

— נגד

משה גפני

— נגד

פסח גרופר

— נגד

שרה דורון

— נגד

אלי דיין

— בעד

שלמה דיין

— נגד

עבר-אלוהב דראושה

— בעד

יגאל הורביץ

— נגד

שלמה הלל	—	כעד	עדנה סולודר	—	כעד
שמואל הלפרט	—	נגד	יוסף עוזן	—	נגד
זבולון המר	—	אינו נוכח	עובדיה עלי	—	נגד
צחי הנגבי	—	נגד	שאול עמור	—	אינו נוכח
אליקים העצני	—	נגד	חסיין פארס	—	כעד
שבח וייס	—	כעד	אברהם פורז	—	כעד
אריאל ויינשטיין	—	נגד	חנן פורת	—	נגד
עוז ויצמן	—	אינו נוכח	משה זאב פלדמן	—	נגד
מרדכי וירשובסקי	—	כעד	רפאל פנחסי	—	אינו נוכח
אברהם ורדיגר	—	נגד	מנחם פרוש	—	נגד
רחבעם זאבי	—	אינו נוכח	יהודה פרח	—	נגד
עמנואל זיסמן	—	כעד	שמעון פרס	—	אינו נוכח
מיכאל חריש	—	כעד	יצחק חיים פרץ	—	אינו נוכח
גד יעקבי	—	כעד	עמיר פרץ	—	כעד
גאולה כהן	—	נגד	גרעון פת	—	נגד
רן כהן	—	כעד	יאיר צבן	—	כעד
רענן כהן	—	כעד	דוד צוקר	—	כעד
אברהם כ"ץ-עוז	—	אינו נוכח	יעקב צור	—	כעד
דוד לוי	—	נגד	יואש צידון	—	נמנע
יאיר לוי	—	נגד	חיים קופמן	—	נגד
יצחק לוי	—	אינו נוכח	חיים קורפו	—	נגד
דוד ליבאי	—	אינו נוכח	ישראל קיסר	—	אינו נוכח
אוריאל לין	—	נגד	מיכאל קליינר	—	נגד
עוזי לנדאו	—	נגד	משה קצב	—	נגד
דוד מגן	—	נגד	יצחק רבין	—	כעד
יצחק מודעי	—	נגד	אברהם רביץ	—	אינו נוכח
אליעזר מזרחי	—	נגד	אמנון רובינשטיין	—	כעד
האשם מחאמיד	—	אינו נוכח	ראובן ריבלין	—	נגד
רוני מילוא	—	נגד	חיים רמון	—	כעד
מוחמד מיעארי	—	כעד	אבנר חי שאקי	—	נגד
חגי מירוס	—	כעד	יהושע שגיא	—	נגד
נואף מסאלחה	—	כעד	אברהם שוחט	—	כעד
יהושע מצא	—	נגד	משה שחל	—	כעד
דן מרדור	—	נגד	שמעון שטרית	—	כעד
יצחק נבון	—	כעד	דב שילנסקי	—	נגד
אורה נמיר	—	כעד	יעקב שמאי	—	נגד
משה נסים	—	נגד	יצחק שמיר	—	אינו נוכח
מוחמד נפאע	—	אינו נוכח	גרשון שפט	—	נגד
בנימין נתניהו	—	נגד	יאיר שפרינצק	—	נגד

אברהם ורדיגר (אגודת ישראל):
ההצבעה שלי לא נקלטה.

היו"ר ד' שילנסקי:
לא הצבעת בכלל?

אברהם ורדיגר (אגודת ישראל):
לא יצא.

היו"ר ד' שילנסקי:

אם כך, 49 בעד ו-46 נגד, אין נמנעים. החוק נתקבל
כהצעת הוועדה.

לסעיף 1 יש הסתייגות של חברי הכנסת חיים רמון ואל
דיין. מי בעד? מי נגד? זו הצבעה מס' 74.

ה צ ב ע ה

בעד התיקון של חברי הכנסת

ח' רמון וא' דיין לסעיף 1 — 41

נגד — 55

נמנעים — אין

התיקון של חברי הכנסת ח' רמון וא' דיין
לסעיף 1 לא נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

41 בעד, 55 נגד, אין נמנעים. ההסתייגות לא נתקבלה.

לחלופין, הסתייגות של חבר הכנסת חיים רמון. מי בעד?
מי נגד? זו הצבעה מס' 75.

ה צ ב ע ה

בעד התיקון לחלופין של חבר

הכנסת ח' רמון לסעיף 1 — 42

נגד — 52

נמנעים — אין

התיקון לחלופין של חבר הכנסת ח' רמון
לסעיף 1 לא נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

42 בעד, 52 נגד, אין נמנעים. ההסתייגות לא נתקבלה.

הסתייגות של חבר הכנסת שמעון שטרית. מי בעד? מי
נגד? זו הצבעה מס' 76.

ה צ ב ע ה

בעד התיקון של חבר הכנסת

ש' שטרית לסעיף 1 — 41

נגד — 53

נמנעים — 1

התיקון של חבר הכנסת ש' שטרית לסעיף 1
לא נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

41 בעד, 53 נגד, נמנע אחד. ההסתייגות לא נתקבלה.

הסתייגות של חבר הכנסת צ'רלי ביטון. מי בעד? מי נגד?
זו הצבעה מס' 77.

— נגד

— אינו נוכח

— אינו נוכח

— נגד

אריאל שרון

יוסי שריד

אברהם שריד

דן תיכון

היו"ר ד' שילנסקי:

יש מישהו שלא קראו בשמו?

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

(קורא בשמות חברי הכנסת)

חיים אורון

— בעד

היו"ר ד' שילנסקי:

יש עוד מישהו ששמו לא נקרא? לא.

43 בעד, 52 נגד. ההסתייגות לא נתקבלה.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה אלקטרונית. מי בעד
ההסתייגות של חבר הכנסת חיים רמון? זו הצבעה מס' 71.

ה צ ב ע ה

בעד התיקון של חבר הכנסת

ח' רמון לשם החוק — 42

נגד — 47

נמנעים — אין

התיקון של חבר הכנסת ח' רמון לשם החוק
לא נתקבל.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, תשנה את שם היושב-ראש במחשב.

היו"ר ד' שילנסקי:

טוב. אם כך, 48 נגד. עכשיו זה בסדר, חבר הכנסת דן
תיכון.

מי בעד ההסתייגות של חברי הכנסת אורון, צבן ופארס? זו
הצבעה מס' 72.

ה צ ב ע ה

בעד התיקון של חברי הכנסת

ח' אורון, י' צבן וח' פארס

לשם החוק — 43

נגד — 52

נמנעים — אין

התיקון של חברי הכנסת ח' אורון, י' צבן וח'
פארס לשם החוק לא נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

מי בעד שם החוק, כהצעת הוועדה? זו הצבעה מס' 73.

ה צ ב ע ה

בעד שם החוק, כהצעת הוועדה — 48

נגד — 46

נמנעים — אין

שם החוק, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:
42 בעד, 54 נגד, אין נמנעים. ההצעה של חברי סיעת מפ"ם לא נתקבלה.

לחלופין, יש שוב הצעה של חברי סיעת מפ"ם. מי בעד? מי נגד? זו הצבעה מס' 81.

ה צ ב ע ה

בעד התיקון לחלופין של חברי סיעת מפ"ם לסעיף 1 — 43

נגד — 53

נמנעים — אין

התיקון לחלופין של חברי סיעת מפ"ם לסעיף 1 לא נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

43 בעד, 53 נגד, אין נמנעים. ההסתייגות לא נתקבלה.

הסתייגות של חבר הכנסת שמעון שטרית לסעיף 1: מי בעד? מי נגד? זו הצבעה מס' 82.

ה צ ב ע ה

בעד התיקון של חבר הכנסת ש' שטרית לסעיף 1 — 40

נגד — 53

נמנעים — 1

התיקון של חבר הכנסת ש' שטרית לסעיף 1 לא נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

40 בעד, 53 נגד, נמנע אחד. ההסתייגות לא נתקבלה.

הסתייגות של חברי הכנסת אברהם בורג, חיים רמון ורן כהן לסעיף 1. מי בעד? מי נגד? זו הצבעה מס' 83.

ה צ ב ע ה

בעד התיקון של חברי הכנסת א' בורג, ח' רמון ורן כהן לסעיף 1 — 41

נגד — 52

נמנעים — אין

התיקון של חברי הכנסת א' בורג, ח' רמון ורן כהן לסעיף 1 לא נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

41 בעד, 52 נגד, אין נמנעים. ההסתייגות לא נתקבלה.

מי בעד סעיף 1, כהצעת הוועדה? זו הצבעה מס' 84.

ה צ ב ע ה

בעד סעיף 1, כהצעת הוועדה — 52

נגד — 42

נמנעים — 1

סעיף 1, כהצעת הוועדה, נתקבל.

ה צ ב ע ה

בעד התיקון של חבר הכנסת צ' ביטון לסעיף 1 — 43

נגד — 53

נמנעים — אין

התיקון של חבר הכנסת צ' ביטון לסעיף 1 לא נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

43 בעד, 53 נגד, אין נמנעים. ההסתייגות לא נתקבלה.

הסתייגות של חברי הכנסת אברהם בורג, חיים רמון, שולמית אלוני, רן כהן, מרדכי וירשובסקי, יוסי שריד ודוד צוקר. מי בעד? מי נגד? זו הצבעה מס' 78.

ה צ ב ע ה

בעד התיקון של חברי הכנסת א' בורג, ח' רמון, ש' אלוני, רן כהן, מ' וירשובסקי, י' שריד וד' צוקר לסעיף 1 — 42

נגד — 54

נמנעים — אין

התיקון של חברי הכנסת א' בורג, ח' רמון, ש' אלוני, רן כהן, מ' וירשובסקי, י' שריד וד' צוקר לסעיף 1 לא נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

42 בעד, 54 נגד, אין נמנעים. ההסתייגות לא נתקבלה.

הסתייגות של חבר הכנסת אברהם שוחט. מי בעד? מי נגד? זו הצבעה מס' 79.

היו"ר ד' שילנסקי:

42 בעד, 54 נגד, אין נמנעים. ההסתייגות לא נתקבלה.

הסתייגות של חבר הכנסת אברהם שוחט. מי בעד? מי נגד? זו הצבעה מס' 79.

ה צ ב ע ה

בעד התיקון של חבר הכנסת א' שוחט לסעיף 1 — 43

נגד — 53

נמנעים — אין

התיקון של חבר הכנסת א' שוחט לסעיף 1 לא נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

43 בעד, 53 נגד, אין נמנעים. ההסתייגות לא נתקבלה.

בעמוד 3 — חברי סיעת מפ"ם מציעים. מי בעד? מי נגד? זו הצבעה מס' 80.

ה צ ב ע ה

בעד התיקון של חברי סיעת מפ"ם לסעיף 1 — 42

נגד — 54

נמנעים — אין

התיקון של חברי סיעת מפ"ם לסעיף 1 לא נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

52 בעד, 42 נגד, נמנע אחד. סעיף 1 נתקבל, כהצעת הוועדה.

היו"ר ד' שילנסקי:

41 בעד, 54 נגד, אין נמנעים. ההסתייגות אחרי סעיף 1 לא נתקבלה.

מאחר שההסתייגויות לא נתקבלו, אנחנו עוברים לקריאה שלישית. מי בעד חוק-יסוד: משק המדינה (תיקון מס' 4) בקריאה שלישית? זו הצבעה מס' 86.

אחרי סעיף 1 יש הסתייגות של חברי סיעת מפ"ם וחברי הכנסת אברהם בורג, רן כהן וחיים רמון. מי בעד? מי נגד? זו הצבעה מס' 85.

ה צ ב ע

— 54	בעד החוק
— 42	נגד
— אין	נמנעים
חוק-יסוד: משק המדינה (תיקון מס' 4) נתקבל.	

היו"ר ד' שילנסקי:

54 בעד, 42 נגד, אין נמנעים. אני קובע שחוק-יסוד: משק המדינה (תיקון מס' 4) נתקבל בקריאה שלישית.

ה צ ב ע

— 41	בעד ההצעה של חברי סיעת מפ"ם וחברי הכנסת א' בורג, רן כהן וח' רמון אחרי סעיף 1
— 54	נגד
— אין	נמנעים

ההצעה של חברי סיעת מפ"ם וחברי הכנסת א' בורג, רן כהן וח' רמון אחרי סעיף 1 לא נתקבלה.

יח. הצעת חוק הפחתת הגירעון, התשנ"ב — 1991*

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ד' תיכון:

מונח על השולחן, אבל הוא מבקש לשמוט שורה שנקראת סעיף 2.

משה שחל (העבודה):
וטרם הוצבע עליו?

היו"ר ד' תיכון:
טרם הוצבע. הדיון עוד לא החל.

משה שחל (העבודה):
אם טרם הוצבע — — —

היו"ר ד' תיכון:
חבר הכנסת שחל, הוא עלה הרגע, הוא טרם הציג את החוק. לכן, הוא לא לשבת.

משה שחל (העבודה):
אדוני, בכל זאת אני מבקש, כפי שנהוג, שיעבירו נייר בין חברי הכנסת, שבו ייאמר כי בטעות נמצא סעיף 2 בהצעת החוק, וצריך להתייחס אליו כאילו הוא איננו והוא מחוק. כך הנהוג וכך צריך לעשות זאת.

היו"ר ד' תיכון:
הרי אתה תמיד צודק. תודה רבה לך.

משה שחל (העבודה):
אני מודה מאוד לכבודו.

היו"ר ד' תיכון:
חבר הכנסת פלדמן, אתה צריך להציג את החוק. בבקשה.

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):
כתוצאה מן הצורך לממן הוצאות מתקציב המדינה לקליטת העלייה, יגיע הגירעון המקומי בתקציב המדינה

היו"ר ד' שילנסקי:

אנחנו ניגשים עכשיו לחוק הפחתת הגירעון, התשנ"ב — 1991. חברי הכנסת, אני מניח שנצביע בתוך חמש-עשר דקות. בבקשה, יושב-ראש ועדת הכספים.

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הנני מתכבד להביא לאישור הכנסת הצעת חוק הפחתת הגירעון, התשנ"ב — 1991. כדי שלא להפסיד זמן אני מוותר על ההנמקה, כי כל אחד מבין זאת לבד.

אדוני היושב-ראש, יש לי הודעה חשובה. יש כאן טעות. בהצעת החוק שהוגשה לפניכם יש טעות. כל סעיף 2 בטעות יסודו, הואיל והנוסח, כפי שקיבלנו אותו בוועדה, על-פי הצעת חבר הכנסת קופמן, היה בלי סעיף 2. לכן אני מבקש שאתם תראו זאת כאילו סעיף 2 איננו קיים.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת שחל, גש למיקרופון כדי שנשמע אותך.

משה שחל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, לא הבינותי בדיוק מה אמר יושב-ראש הוועדה. אבל אני רוצה לומר את הדבר הפשוט: אם בטעות הבאת סעיף, והכנסת הצביעה עליו, הסעיף הזה קיים, גם אם תעמוד כאן ותאמר שזאת טעות. אם אתה רוצה לתקן אותו, בבקשה, תגיש הצעת תיקון לחוק.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת שחל, לו עקבת אחר דברי ההסבר — הוא טען שנפלה טעות דפוס. עדיין לא הצביעו.

משה שחל (העבודה):

מונח על השולחן התיקון הזה שהוא מדבר עליו?

חיים רמון (העבודה):

לא כל יום. אני אתרגם את דבריו.

משה זאב פלדמן (י"ר ועדת הכספים):

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת פלדמן.

חיים רמון (העבודה):

אני אתרגם. חבר הכנסת פלדמן אומר שאני לא מבין את

הנקרא, כי כתוב 6.2. אבל אתה יודע — מכיוון שאתה אחד מהאנשים שגרמו להגדלת הגירעון — ש-6.2 זה מספר בדינוני, שכבר מזמן לא קיים.

יהושע שגיא (הליכוד):

לא מבנים כך חברי כנסת.

חיים רמון (העבודה):

זה מספר שכבר מזמן לא קיים. אין 6.2. עוד מעט זה כבר 9%. אז אתה מבין לי חוק להפחית גירעון מ-6.2%? קודם כול תערכנו את המספרים. עכשיו באת ואמרת לי, שיש תיקון סופר. אם כך, למה לא ערכנת את המספר המרכזי? אני מודיע לך, שאם היית עושה זאת, חבר הכנסת שחל לא היה מפריע לך, אף שזה לא לפי התקנון, כי הוא היה אומר: אם מתקנים, למען הדיוק הוא מוכן לסלוח, הוא מוכן שיעברו על התקנון. אבל פה, כבר היום יש גירעון של 9%.

מה אני טוען? — אני טוען שכל החוק הזה, השם האמיתי שלו צריך להיות הונאת הציבור בארץ ובחורף-לארץ, כי כל החוק הזה בא להגיד בעיקר לאמריקנים: אנחנו מדינה מתקנת, אצלנו יש תכנון רב-שנתי. אתה הרי יודע, שאין אפילו תכנון רב-חודשי: בקושי יש רבי-ישי.

אברהם בורג (העבודה):

יש רב ראשי.

חיים רמון (העבודה):

רב ראשי יש, אבל רב-שנתי אין.

שבח וייס (העבודה):

יש רב בורת.

חיים רמון (העבודה):

אני לא מבין, למה אתם צריכים את ההונאה הזאת? מה, האם אתם חושבים שהאמריקנים ייפלו בפח הזה? אתה תבוא עם הנייר המצחיק והמגוחך הזה, ותאמין לי שבבניין הזה יש אנשים רבים מאלה שאתם טוענים שהם מדווחים לאמריקנים, ואנחנו בכל פעם מעבירים להם את הפקסים — כמוכן, הכול בצחוק — והם יודעים את כל הפארסה שהולכת פה. הם יודעים שאין לזה שחר. הם יודעים שאין פה הפחתת גירעון. הם יודעים גם שיש ראש ממשלה שאמר, שאין מחיר שהוא לא מוכן לשלם בשביל לשמור על הממשלה. לכן, בשביל מה אתם צריכים את החוק? שוב אני שואל אתכם. מילא, אם היה כתוב פה "חוק הפחתת הגירעון ותוספת בניינים להתחלואות", אז יש איזו תועלת בעניין הזה, לשיטתכם.

אליקים העצני (התחיה):

חיים רמון (העבודה):

לא, אני אומר: לשיטתכם. אם היה כתוב פה — 300 מיליון שקל לכבישים ביהודה ובשומרון, אז מותר להונות; כדאי להונות למען ארץ-ישראל. אם היה כתוב פה — תוספת

לשיעור של 6.2% מן התוצר המקומי הגולמי. גירעון כשיעור שכוה, אם יימשך בעתיד, עלול לסכן את היציבות הכלכלית ולפגוע בהליכי הצמיחה והגברת התעסוקה במשק. לפיכך, מצע לקבוע תוואי גירעון יורד על-פני ארבע שנים, כלהלן: בשנת התקציב 1993 לא יעלה הגירעון על 3.2% מן התמ"ג; בשנת התקציב 1994 לא יעלה הגירעון על 2.2% מן התמ"ג; בשנת התקציב 1995 לא יהיה גירעון, אם ירצה השם.

לכן אני מבקש מהיושב-ראש להביא כהקדם את החוק להצבעה ולאשר אותו.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. והאל לשבת שם. רבותי, לחוק הזה קיימות כמה הסתייגויות. חבר הכנסת חיים רמון, בבקשה.

חיים רמון (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת פלדמן, אני רוצה לשאול אותך שאלה.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת פלדמן, בוא תשב כאן, אנחנו רוצים לעשות את זה באריכות.

חיים רמון (העבודה):

באמת, שתהיה אוריה נעימה, אינטימית.

קריאה:

לא טוב לשבת קרוב לידו.

חיים רמון (העבודה):

לא, לא, זה טוב לי. אני רגיל לשבת לידו קרוב. אנחנו רגילים.

היו"ר ד' תיכון:

הטלויזיה מצלמת.

חיים רמון (העבודה):

חבר הכנסת פלדמן, אני רוצה לשאול אותך: אתה יודע מה גדול הגירעון? אני שואל אותך. אתה מבין חוק להפחתת גירעון. אתה יודע כמה הגירעון?

אברהם בורג (העבודה):

זו אינפורמציה חסויה.

חיים רמון (העבודה):

עכשיו אני עם חבר הכנסת פלדמן לכד, ואני מבקש שלא תפריעו לי, נו, באמת?

היו"ר ד' תיכון:

שאל אותו בידיש.

משה זאב פלדמן (י"ר ועדת הכספים):

שאל אותו בידיש.

חיים רמון (העבודה):

באמת, אתה צודק. מה אני רוצה ממך? מה, אתה מפה? אתה יושב-ראש ועדת הכספים. לקחת את 6 המיליונים שלך, הלכת הביתה, ואני מבלבל לך את המוח. תאמין לי, אני מבקש סליחה ששאלתי את השאלה. אני באמת מבקש סליחה.

משה זאב פלדמן (י"ר ועדת הכספים):

לא כל יום — — —

משה שחל (העבודה):

לא שומעים.

אברהם בורג (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בהמשך לדבריו של חבר הכנסת רמון, אני רוצה להתייחס לנתון כלשהו. אני לא זוכר במדויק, אבל דומי שכשעמד כאן שר האוצר לפני כשנה, או כאשר היו הדיונים — דיברו אז על 5.5% גירעון. זה היה המספר שאמרו: את הגג הזה אנחנו לא עוברים. 5.5% גירעון. והנה, בתקציב המדינה, בהצעה לשנת 1992, אומרים לנו שהגירעון השנה יפחת מ-6.7% ל-6.2%. הבטיחו 5.5%, הגיעו ל-6.7%, ועכשיו מישור חרוב שאפשר יהיה שלט על המכשירים שהביאו להעלאת הגירעון הזה. אותם אינסטרומנטים, אותם מכניזמים שהביאו להעלאת הגירעון מ-5.5% ל-6.7%, מושכים אותו היום לאזור ה-10%.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת בורג, נדמה לי שבכל זאת הגירעון השנה קטן מן הגירעון שחוכן בתחילת השנה.

אברהם בורג (העבודה):

תוכננו 5.5%. אני זוכר את המספר 5.5%.

היו"ר ד' תיכון:

אבל אני חושב שהשנה הוא נמוך מ-5.5%.

אברהם בורג (העבודה):

לא, הם מציניים 6.7%.

חיים רמון (העבודה):

הגירעון הוא אותו גירעון. מספר העולים פחת בצורה משמעותית. לקחתם כסף שהיה מיועד לעולים והעברתם.

אברהם בורג (העבודה):

הגירעון הוא לא אותו גירעון, חבר הכנסת רמון. הגירעון, לפי מה שהם מצהירים, הוא 6.7%.

היו"ר ד' תיכון:

כמה הגירעון, חבר הכנסת רמון? — תרשום לי.

אברהם בורג (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני אומר דברים אלה רק בשביל לציין את הנתון. בוא נתייחס לרגע לחוק הזה. צודק חבר הכנסת חיים רמון, שהחוק הזה הוא בכלל לא חוק ליהודים. זה חוק בשביל הגויים בלבד. כאשר צריך ללכת לגויים ולבקש ערבויות על 10 מיליארדי דולר, עד כדי 5 מיליארדי שקלים לכיסוי הגירעון, צריך לתת להם משהו. המשהו הזה, זה הנייר הזה. נכון שזה הולך כך: לגויים מאמריקה ניתן את החוק הזה, ולחברת הכנסת גאולה כהן ניתן את ההתנחלויות, וכך יתאזרו הדברים. צודק חבר הכנסת חיים רמון: אף אחד לא יראה. אף אחד לא יראה והכול יהיה מאוזן. אף אחד לא יראה כי זה הרי לא כתוב.

אבל חוק הרמאות הזה הוא גם רמאות פנימית. למה הוא רמאות פנימית? משום שאני אשאל אותך שאלות ששאלתי בנושא של התוכנית הרב-שנתית. מה יקרה, למשל, במעבר משנת התקציב 1993 לשנת התקציב 1994? נניח שהגירעון עלה על 3.2% מן התמ"ג, מה יקרה במעבר? לאן יגורר את הגירעון הזה?

היו"ר ד' תיכון:

— — —

אברהם בורג (העבודה):

אם כך, אני צודק בנתונים.

אדוני היושב-ראש, מה יקרה במעבר משנה לשנה? יש מקומות שבהם אם התקציב לא מוגש, או אם אין הפחתה

עוד 100-200 מיליון לבני הישיבות, אז כדאי להנות למען בני הישיבות. אבל סתם? בלי היגיון? בלי תועלת? להפוך את כולנו לצחוק. גם בעיני עצמנו וגם בעיני זרים? מה, אתם חושבים שאם מישור ייסע לאמריקנים בעת הבקשה לערבויות ויגיד: השנה — מדינה מתוקנת: קודם העברנו את החוק לתכנון רב-שנתי, והנה הפכנו להיות כמתקנות במדינות העולם, ועכשיו יש לנו כבר הפחתת גירעון — אזי יהיה די בכך? הם יבואו וייקחו את כל העיתונים. לא צריך שום מלשינים, לא צריך דבר. די בוורידאורטיף של היוםיים האחרונים, וצריך רק לקחת את העיתונים. והם יגידו: תגידו, מה אתם חושבים, שאנחנו טיפשים, שאנחנו מטומטמים, שאנחנו לא מבינים? הם כבר הוכיחו שהם לא כל-כך כאלה. נוסף על כך שידחו אותנו, אנחנו ניהפך לצחוק.

אתה אומר את אחד הדברים הכי גרועים — ואתם יהודים דתיים.

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

זה לא מדויק.

חיים רמון (העבודה):

אתה תיתן לי תשובה.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת פלדמן, אני מבקש שלא להשיב, רק בסוף.

חיים רמון (העבודה):

אתה תיתן לי תשובה בסוף. הרי אתה לא החמצת היום אף הזדמנות אחת להשיב. עכשיו, כששאלתי אותך כל-כך הרבה שאלות, לא תשיב?

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

אפילו זה לא מדויק.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת פלדמן, אני לא רואה אותך.

חיים רמון (העבודה):

אני מסתיר?

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת פלדמן, אני מבקש להשיב בסוף.

חיים רמון (העבודה):

אני אומר לכם, אתם מוציאים דיבת הארץ רעה. מילא, אתם מוציאים אותה בין אורחיה. אבל בין הגויים? שגם הגויים ידעו את הכול עלינו? למה לכם? קחו את החוק הזה, איש לא מתייחס אליו ברצינות. אתם לא תעמדו בו, הוא לא מחייב אף אחד, כבר עתה לא עמדתם בו. קחו את החוק הזה חזרה ותגידו: לא הצליח לנו. בשנה הבאה תבואו, תגישו אותו בצורה אחרת. נראה, אם השנה יצליח — נדבר. אבל כשאתה מגיש הצעת חוק שכתוב בה 6.2%, כאשר בעת שאתה כותב 6.2% המספר הוא 8% ו-9%, אז ממה אתה מפחית? אתה צריך להתחיל לפחות ב-9%. מהרגע הראשון אתה מציע הצעה שקרית. תקן את המספרים. תעשו משהו. אבל הביזיון סביב כל התקציב הזה נעשה גם כשלא צריך. לפעמים צריך. אבל פה באמת לא צריך. תימנעו מכך, אם אפשר. אני לא אומר לך זאת כאיש האופוזיציה. אני אומר לך זאת כאזרח שמנסה להקטין את הביזיון. זה הכול. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת אלי דיין איננו. חבר הכנסת אברהם בורג.

מיליארדי שקלים, אלא החור הוא על כל פריסת המשאבים של קליטת מיליון העולים.

מיכאל איתן (הליכוד):
10 מיליארד זה לחמש שנים.

אברהם בורג (העבודה):
אתה צריך את 2 מיליארדי הדולרים הראשונים, שהם 5 מיליארדי שקל.

היו"ר ד' תיכון:
עדיין לא.

שמעון שטרית (העבודה):
4.6 מיליארדי שקל.

אברהם בורג (העבודה):
חבר הכנסת מיכאל איתן, גם זה אין לך. אילו היו לך 10 מיליארד דולר בכיס, היית הולך לגייס את 30 מיליארד הדולר הבאים. היום אני לא יודע אם יש 10 מיליארד דולר בכיס. אם אין לך 10 המיליארד, אתה לא מגייס את 40 המיליארד הבאים. אם כך, למה אנחנו אומרים שהבעיה היא רק החוק הזה מול 10 מיליארד דולר? החוק הזה הוא מול כל התקציב לקליטת עלייה.

היו"ר ד' תיכון:
אם יהיו 10 מיליארד דולר יהיו גם 30 מיליארד דולר.

אברהם בורג (העבודה):
אבל אין 10 מיליארד דולר. הדבר היחיד שיש בינתיים בחוק הזה של הפחתת הגירעון הוא חברת הכנסת גאולה כהן. זה הדבר היחיד שהבטחנו בינתיים במשוואה, את חברת הכנסת גאולה כהן. כל השאר הוא פקטורים לא ידועים כל-כך.

שמעון שטרית (העבודה):
זה מזכיר לי את האיש שבא לחתן מישלי עם הכן של רוטשילד. הוא הסכים. הוא אמר: נו, חצי כבר יש לנו.

אברהם בורג (העבודה):
חצי כבר יש לנו. באמת, עכשיו רק "הבן של רוטשילד" עוד אין לנו.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה להצטרף לקריאת קודמי: אנו, יילקח חוק הפארכה הזה.

מיכאל איתן (הליכוד):
מה עם קרנות הפנסיה של ההסתדרות?

אברהם בורג (העבודה):
הסכמנו על 6%. מה אתה רוצה?

מיכאל איתן (הליכוד):
האם זה יספיק? ראינו כבר שלא מסתפקים בסכומים האלה.

אברהם בורג (העבודה):
מס ארגון יספיק. נתפשר על מס ארגון. אנחנו יודעים שזה כסף קטן.

אדוני היושב-ראש, אני מבקש ממך הפעם שלא להיות שותף לפארכה. קח את הדבר הזה ותוריד אותו מעל שולחנו.

היו"ר ד' תיכון:
חבר הכנסת חיים אורון, בבקשה. אתה מדבר בשם חברי הכנסת צבן ופארכ.

בגירעון, אוטומטית חלה חרב הקיצוץ על כל מגזרי הממשלה.

היו"ר ד' תיכון:
או לחלופין — העלאת מסים.

אברהם בורג (העבודה):
בבקשה. תגיד איזה מכשיר אתה רוצה.

חיים רמון (העבודה):
עושים צחוק.

אברהם בורג (העבודה):
בחיך, זה דיון רציני. בוועדת הכספים לא התקיים דיון רציני. עכשיו יש לי הזדמנות שבה היושב-ראש בעירונות מלאה. אני רוצה לשמוע את תשובתו.

שמעון שטרית (העבודה):
במיוחד שחבר הכנסת חיים רמון הציג אותו מעל הבמה.

אברהם בורג (העבודה):
אדוני יושב-ראש הישיבה, אני רוצה לשאול, מה אנחנו אומרים לציבור? האם אנחנו אומרים לו, שכאשר נעבור משנה לשנה ותהיה חריגה, אז תהיה עלייה במסים? אם כך, תגיד זאת. או שאנחנו אומרים לו, שלא תהיה עלייה במסים אבל יהיה קיצוץ דרסטי בשירותים שהממשלה נותנת. תגיד. אבל אתה לא יכול להגיש הצעת חוק, שאין בתוכה שינויים שיכולות לאכוף אותו. אחרת, מה אתה עושה? אתה נותן דקלרציה על הגייר.

אני רוצה לשאול עוד שאלה: את הצעת החוק הזאת אנחנו מעלים בראש ובראשונה על-פי היוזמה של נגיד בנק ישראל. אחת הבשורות הראשונות שהיו לנגיד בנק ישראל, מרגע שהוא התחיל את המהלכים הפוליטיים שלו כאן, היתה שהוא אמר: אני יודע מה צריך לתת לאמריקנים. זאת היתה, פחות-אדירות, ההתחלה הציבורית שלו. הוא אמר: אני רוצה לתת את זה לאמריקנים. בשביל מה? כדי לקבל מהם ערבויות. הרי אנחנו יודעים היום, שאתה צריך 10 מיליארד דולר של הערבויות כדי לגייס על גביהם כסף אחר. זה לא הכסף היחיד שאתה צריך בשביל העלייה. בהערכה שיהיו מיליון עולים, אתה צריך משהו בסביבות 50 מיליארד דולר. אתה צריך 10 מיליארד דולר ערבויות בתור המנוף הראשון לגיוס כספים. נניח שיהיו לך 10 מיליארד דולר אלה בתור המנוף הראשון לגיוס כספים, האם יש לך 30-40 המיליארד האחרים? ביפן התפנה פתאום כסף? גרמניה כבר לא משקיעה במזרח-גרמניה? אירופה לא משקיעה במזרח-אירופה? בצפון-אמריקה נגמר המיתון? מאיפה יבוא הכסף?

נניח שתמורת החוק הזה נקבל 10 מיליארד. האם זה יעזור לקליטת מיליון עולים? התשובה היא, ודאי שלא. כך נחזור לשאלה הראשונה, שגם עליה לא התקיים דיון רציני בתקופתו של היושב-ראש הנוכחי: איך מדינת ישראל מגייסת בעולם משאבים לקליטת עלייה? לפני כשנה היה דיון אחד בנושא זה, על-פי הצעה לסדר-היום בוועדת הכספים — דומני של שנינו, אדוני היושב-ראש. באו ראשי המשק ואמרו לנו: יש לנו קשיים עצומים. על חלק מהדברים אמר לנו מר אלי יונס: יש דברים שאני לא יכול לדבר עליהם בוועדה. אני לא יכול לומר אילו צרות יש לנו בגיוס משאבים. עכשיו, מה אנחנו אומרים? ניתן להם נייר לצורך על פי צלוחית, שתמורתו הרי לא ייתנו לנו את 10 המיליארדים. אם לא ייתנו 10 מיליארד דולר, לא יהיה גיוס של 40 מיליארד הדולר האחרים. אם כך, החור הוא לא רק החור של החוסר במימון, כשכשנה הקרובה לא יהיו לנו 5

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אדוני היושב-ראש, אני לא שותף לטענות המוטעות כלפי יושב-ראש ועדת הכספים של הכנסת. לא הוא הביא את החוק. את החוק הביא שר האוצר של ממשלת ישראל, שהיא אחראית לתוכנו. יושב-ראש ועדת הכספים ממלא את תפקידו כאיש הקואליציה, על-פי המנגנון האוטומטי שעובד פה. אני אפילו לא יודע מה דעתו.

לא פחות מעצם גודלו של הגירעון מטריד אותי איך מממנים אותו. יש גירעון. אני לא מאלה שחושבים שגירעון בתקציב מדינה הוא בכל מקרה דבר שלילי. יש גירעון שיש בו גם מידה של חיוב. אני לא רוצה להפוך גירעון בתקציב לאידיאל חדש, אבל יש גירעון שיש בו מידה של חיוב, אם הוא נוצר תוך כדי יצירת מקורות העסוקה, תוך כדי בניית שיכונים, כאשר יש תחזית סבירה ואמיתית, שבמשך הזמן השימושים ייצרו מקורות חדשים, שיאפשרו לכסות את הגירעון. כך נוהג הפרט כאשר הוא קונה דירה, כך נוהג יום כאשר הוא כונה מפעל. בפרפרזה קצת שטחית, אבל לא לחלוטין לא-מדויקת, כך יכולה לנהוג מדינה, בוודאי כאשר היא נמצאת בסיטואציה כמו זו שמדינת ישראל נמצאת בה. כולנו מקווים שהיא אומנם תקלוט אותם מאות אלפי יהודים שיעלו ארצה.

אדוני היושב-ראש, מה שמופיע פה, האם זה הסיפור? אני לא רוצה להמשיך את הטון הסרקסטי שהשתמשו בו קודמי. האם זה מה שמסביר את הגירעון המתוכנן של 9.7 מיליארדי שקל, כפי שהדבר מופיע בעמוד 30? יכול להיות שיקרה כפי שקרה השנה, שהגירעון לא יגיע ל-5.5%.

אברהם בורג (העבודה):

זה לא הגירעון הכולל. הגירעון הכולל הוא 13.3%.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

הם עושים הבחנה בין זה לבין מתן אשראי. אני לא רוצה להיכנס עכשיו לוויכוח הזה. האשראי הוא לא כמו הגירעון הזה. יש מי שאומר שיש להחשיב אותו ויש מי שאומר שלא להחשיב אותו. הם מדברים על הגירעון ללא מתן אשראי. ההנחה היא, שאם קיבלת אשראי אתה חייב לי, אצלך זה חובה ואצלי זה זכות, וזה כאילו לא נכלל בחשבון. אני מדבר על הגירעון, שאין ויכוח עליו שהוא גירעון.

שמעון שטרית (העבודה):

יש גירעון שיחזור אליך בעוד 20 שנה, וגם אותו לא מחשבים.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אני עוזב כרגע את הוויכוח המקצועי הזה. אני חושב שמשחקים בו היום באוצר כשביל להראות שיעורי גירעון קטנים יותר. הגירעון האמיתי הוא גדול עוד יותר. אבל, אני לא מדבר על זה. איך מוצע לנו לכסות השנה את הגירעון? 2.3 מיליארדי שקלים — מכירת חברות. נו, כבר מכרו? 2.3 מיליארדים. דיברנו על בנק דיסקונט, דיברנו על אי.די.בי. במשך שלוש שנים כבר מכרו אותם. אי.די.בי. כבר אמרנו.

היו"ר ד' תיכון:

"מבני תעשייה".

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

"מבני תעשייה" והחברה הכלכלית לירושלים.

אברהם בורג (העבודה):

החברה הכלכלית היתה מכירה טובה.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

כן. אני מכיר יהודי אחד שעשה את עסקת חייו בקנייה הזאת.

פה מדובר ב-2.3 מיליארדי שקלים. זה כסף גדול. כשביל למכור את הדברים, כאשר לרבר זה מתנגד השר נסים, ולדבר זה מתנגד השר מודעי, ולדבר אחר מתנגד שר התקשורת, וועדת הכספים גם היא לא תמיד תומכת בכול, וגם אני לא תומך תמיד בכול — אבל העניין הזה, מילא.

6.1 מיליארדי שקלים — הלוואות מחוץ-לארץ. 4.5 — מאמריקנים. זה כתוב. חבר הכנסת חיים רמון ניבא ולא ידע מה ניבא. יש לנו חוק שמחייב אותם לשלם לנו. אין אדם רציני אחד במדינה שאומר, שמדינת ישראל מסוגלת לגייס מעל 6 מיליארדי שקל אם אין בתוך זה 5-4 מיליארדי שקל אמריקניים, שבאים מהממלכה. לא נתקלתי באיש כזה, לא בנקאי, לא שר אוצר, לא נגיד ולא פקיד, חוץ מראש הממשלה. הוא מסתדר. שום גורם רציני לא מוכן לקחת אחריות ברמה של קניית מכונת, שמישהו מסוגל להביא סכום ענק כזה.

המערכת הבנקאית אומרת, שגיוס מיליארד אחד הוא קשה מאוד, וגם זה בתנאי שיודעים שהאמריקנים נותנים את חלקם, ואז גם ניתן לגייס את המיליארד. על מה אתם בונים את הגירעון הזה ואת מימונו? האם היבעיה תהיה בגודלו של הגירעון? הקטסטרופה תהיה במימונו של הגירעון.

קיוסק פושט רגל כשנגמר לו התזרים; מפעל פושט רגל כשנגמר לו התזרים; מדינות פשוט רגל כאשר לא יכלו לשלם. שנה אחת תעשו גירעון, תאכלו את כל היתרות. מה יהיה בשנה השנייה? מה יהיה בשנה השלישית? אז פה התפתח דיון קצת סרקסטי וקצת אירוני. זה הימור על כל הקופה. זה הימור על כל הקופה, ולממשלה אין על זה תשובה.

יודע חבר הכנסת יגאל הורביץ, שלמרות המחלוקת הפוליטית שבנינו, כל מלה שאני אומר כאן עכשיו היא נכונה. משום שמי שבונה על גירעון כזה — — —

שמעון שטרית (העבודה):

תגיד לפרוטוקול שהוא מהנהן בראשו.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אני אומר שהוא מהנהן בראשו, כי זו איננה השיחה הראשונה שניהלנו בשאלה הזאת.

מי שמהמר הימור כזה ולא אומר לציבור, שיש אפשרות שאנחנו נעשה גירעון של 9 מיליארדים שלא נוכל לכסות אותו, ולא נוכל לממן את השנתיים או את שלוש השנים, זה נגמר בשנה אחת — מה היינו אומרים עליו? מה היינו אומרים למי שאחראי למלאי הדלק, והיה אומר לנו שהוא מחזיק למלאי דלק ליומיים? ומה היינו אומרים למי שאחראי למלאי מזון, והיה אומר שיש לו מלאי לשבוע בלבד? ואני לא רוצה להמשיך בדוגמאות, אבל מה בכל זאת היינו אומרים למפקד הצבא, שהיה אומר שיש לו מלאי למלחמה של ארבעה ימים, ואחרי ארבעת הימים האלה — נראה, נתחיל להתפלל? איך אמרת, חבר הכנסת פלדמן? — בשנה הרביעית, בעזרת השם, אפס גירעון. אתה יודע מה? אתה מאמין בעזרת השם; אני מקווה לעזרתו, אבל מתבסס על זה קצת פחות.

אברהם בורג (העבודה):

צריך לעזור לו לעזור להשם.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אז על מה אתם בונים את כל הסיפור הזה? הכתובת שלי איננה זו של יושב-ראש ועדת הכספים, עם כל הכבוד. העמוד

שמעון שטרית (העבודה):

אדוני היושב ראש, כנסת נכבדה, במהלך הדיונים של היום תפחתי את הממשלה, ולדעתי בצדק רב, בשל ההיבטים החברתיים. כמוכן לא אחזור בשלב זה על אותן ביקורות. גם הרחקתי לכת וקראתי לציבור לצאת לרחובות כדי למתוח ביקורת, כדי להגיד לממשלה: עברתם את הגבול, הגזמתם, פרצתם כל גדר אפשרית.

אני חושב שבאותה מחאה שהציבור ימתח על הממשלה הוא יכול לכלול גם ביקורת על המישור המקצועי-הכלכלי. אני חושב שכולכם ערים לדוחות שנכתבו בחודשים האחרונים על מה שנקרא כושר הפירעון של מדינת ישראל, כושר החזר החובות של מדינת ישראל — — —

יצחק נבון (העבודה):
מטעם מי?

שמעון שטרית (העבודה):

מטעם גופים שונים, בעיקר אמריקניים.

הסיווג שלנו ירד. אנחנו עשינו, כמוכן, שגיאות מספר, גם עלי-ידי זה שצעקנו בכל העולם שאנחנו זקוקים ל-26.1 מיליארד דולר, או 24.1 מיליארד דולר לפחות, ועשו חשבון שהסקטור הפרטי יוכל לגייס 14 מיליארד והמדינה צריכה לגייס 10. אלה ה-10 שעליהם מדברים.

אילו היינו חכמים קצת יותר, קודם כול — לא היינו צריכים לצעוק את הסכום הזה. ומי אמר שזאת דווקא רמת ההשקעות שאנחנו משקיעים בעלייה? יכול להיות שמדינה שיכולה להקצות פרנפש בהשקעה לקליטה רק סכום מסוים שהמכפלה שלו היא דווקא 10 מיליארדים, היא דווקא 7 מיליארדים — מי אמר שזה הסטנדרד, שזאת אמת-המידה של הקליטה?

ברגע שאתה מצלצל בפעמונים בכל העולם שאתה נואש, שאתה רעב, שאתה צמא למימן, מוכן שאתה לוהה מסוכן יותר מאדם שלא מטיל על עצמו ציפיות והתחייבויות כאלה, גדולות באופן יחסי לנפח המשק שלו וליכולת שלו.

לא מפתיע שהבנק ליצוא וליבוא אמריקני הוריד אותנו. הדוח של מחלקת המחקר של הקונגרס האמריקני הוריד אותנו גם כן מבחינת כושר ההחזר.

היור"ד תיכון:
אבל היה מי שהעלה אותנו.

שמעון שטרית (העבודה):
היו רומנים.

היור"ד תיכון:
אל תזלזל. אני מציע לך לקרוא את הדוח של אקסי"ב. בהרבה נקודות יהיה לך קשה להסכים, ודאי שלא לקבל.

שמעון שטרית (העבודה):
אני לא אמרתי לך שאני מקבל כל נקודה.

אומר לך יותר מזה. אני מודה שיש איוו השפעה פוליטית, או האקלים הפוליטי משפיע על כותבי הדוחות האלה. אבל זה לא מפליא, מכיוון שכושר הפירעון, או כושר ההחזר של מדינה לא נמדד רק ביחס שבין החוב החיצוני שלה לתוצר שלה. זה אחד המדדים, נכון. אבל זה נמדד גם באמינות שמייחסים לממשלה שלה, זה נמדד גם במעמדה הבינ-לאומי, ולכן אי-אפשר לשלול את הלגיטימיות של אותו חלק פוליטי בתוך הדוחות האלה.

הזה בתקציב המדינה, והדיון שאנחנו מנהלים פה עכשיו, הוא ביטוי של אם המדיניות והמלכוד שמדינת ישראל נמצאת בתוכו. מי שמחנך תכנון כזה, ואין אפשרות שלא, חבר הכנסת יגאל הורביץ, אף שיכול להיות שאפשר יהיה להגיע לא גירעון של 9.7, אלא אם היית לוחץ קצת יותר חזק היינו מגיעים לגירעון של 9 בלבד, כי מי שקולט 200,000 עולים היה עושה גירעון.

התשובה על זה איננה בתוך התקציב, היא נמצאת במישור אחר. ובכל הסתייגות שאעלה פה עד הבוקר אחזור ואומר, שיש נקודת חיבור, קשר גורדי שאינו ניתן לניתוק בין הנושא המדיני ובין הנושא הכלכלי, והעמוד הצבעוני הזה בחוברת שאני מחזיק בה, עם כל הצבעים היפים שלו, שכונה על הכנסות מדינה גדולות כ-17%, שכונה על צמיחה של 8%, וכונה על כסף אמריקני בסכום של 6.1 מיליארדי שקלים. זה הביטוי להימור השיגיני הזה, שהוא הימור בגורלה של המדינה. ואין שום גזומה בדברים שאני אומר עכשיו.

מדינה שלא תהיה מסוגלת בפעם הראשונה להחזיר את חובותיה, או שלא תהיה מסוגלת להמשיך בתהליך צמיחה מינימלי, העולים לא יבואו אליה, והמפעלים שבה יעמדו, ויתפתח בה משבר חברתי-כלכלי מהחמורים ביותר שעברנו מאז קום המדינה. והוא יתלבש על משבר פוליטי נורא, ושניהם יתלבשו על משבר קונסטיטוציוני שאנחנו חיים אותו בחודש האחרון, חבר הכנסת יגאל הורביץ, תראה מה קורה בתקציב. אין תקציב בשעה זו. בשעה 22:00 אין תקציב למדינת ישראל. נגמור פה את חוק ההסדרים, ונתפור עד שיגמרו שם כמה עסקות, שכל קשר בינן לבין השאלה הזאת — — —

יגאל הורביץ (הליכוד):

מישהו עוד יכול להתרשם כאילו אני נציג הממשלה כאן.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

לא. אתה יודע את יחסי אליך, חבר הכנסת הורביץ? יש בינינו מחלוקת פוליטית שהיא אולי הכי קוטבית שיש בבית הזה, אבל אני יודע שאתה מאמין בדרכן ברצינות, והיא לא אמירה מן השפה ולחוץ אצלך, ואתה גם חושב שאתה מוכן לשלם את המחירים הכלכליים עליה, ואתה יודע שחשלוש המחירים הכלכליים עליה, זו איננה ירידה של 3% ברמת החיים, אלא חזרה לרמת החיים של שנות ה-50. זו ירידה ב-50% ברמת החיים.

לממשלה שאתה תומך בה אין אומץ להגיד לציבור: זאת האלטרנטיבה האמינית, לפקידים באוצר ולאנשי המקצוע אני אומר, שאני חושב שיש פה בגידה של האינטלקטואלים, כי הם יודעים את זה. הם יודעים שהאלטרנטיבה ל-9.7 האלה, אם אי-אפשר לממן אותה, זו הורדת רמת החיים לא כשיעור של 3% שחיקת שכר, אלא הורדת רמת החיים ב-20%, ב-30% ואף ב-40%. ואז זה באמת מסכן את הבסיסים העיקריים של החברה הזאת.

מי שמוכן לצעוד במסלול הזה, שיגיד את הרב עם כל המחירים שלו, והעם יפוט. אבל מציעים חוק הפחתת גירעון של "כאילו", ותקציב רבי-שנתי של "נדמה לי". ואפשר לחיות בתוך האשליה הזאת, בתוך הבועה הזאת, עוד חודש, עוד חודשיים, עוד שנה. לא הרבה יותר.

היור"ד תיכון:

תודה. חבר הכנסת שמעון שטרית, בבקשה.

אדוני יושב-ראש ועדת הכספים, חבר הכנסת שטרית הוא אחרון המסתייגים המנמקים. אותי יחליף חבר הכנסת גדעון גדות.

ולא מתעניין בחוק, לא מתמודד עם השאלות הללו. אני רוצה לומר לך, הרב פלדמן, ואמרת לך את זה בוועדה, שחוק התקציב הרב-שנתי וחוק הפחתת הגירעון, לא התקיים עליהם דיון רציני בוועדה. לפי השעון, לא ארך הדיון יותר מ-40 דקות. ממתי חוקים מסוג זה, מקיימים עליהם דיון בלי השתתפות של כלכלנים, בלי השתתפות של שר האוצר עצמו, בלי השתתפות של המומחים, בלי נציגות האקדמיה? איך אנחנו מתמודדים פה עם סוגיה כזאת?

איך אנחנו יודעים שזה לא רציני? נניח שב-1992, בסוף השנה, יתברר שהגירעון יהיה 10%. נו, מה התוצאה? אני אשלח אותך לבית-סוהר, הרב פלדמן? כאן אומנם אין סנקציה, אבל אם כתוב כאן: בשנת התקציב לא יעלה הגירעון, והגירעון עולה, מה יקרה? הרי זה פשוט לעג. אתה לועג פה למציאות, אתה לועג לציבור, אתה לועג לאמריקנים, שבגללם אתה רוצה לחקק את החוק הזה. מילא, שר האוצר הביא לך את החוק, אבל איך זה לא קיימת דיון רציני ויסודי בכל הסוגיות הללו?

החוברת הירוקה הדקה שהוגשה יחד עם החוברת הירוקה שאני מחזיק ביד, היא הצעת התקציב לשנת 1992 — לא היה דיון אחד עליה, לא הציגו אותה, לא ניתחו אותה, לא פירטו אותה. קיבלתי גם את החוק הזה, יופי, נחמד. זה נראה סימפתי מאוד, גם בשעה מאוחרת זו. אבל מה המשמעות של איזו הצהרה כמו "לא תנאף", "לא תגנוב", "לא תחמד את אשת רעך"? חמדת, או מה קרה? כלום. מה כתוב כאן? — "בשנת התקציב 1993 לא יעלה הגירעון על 3.2%", אבל מוזר הוא שאתה לא קובע מה הם האמצעים האופרטיביים כדי להביא לתוצאה.

אדוני יושב-ראש ועדת הכספים, אני רוצה לומר עוד נקודה אחת. אני חושב שהחוק הזה הוא חוק דקלרטיבי, ואין בו שום משמעות. כי אתה יודע שהתקציב נקבע על-ידי הכנסת. וברגע שהורדת את סעיף 2, כפי שהודעת, סעיף 2 יורד — אין לו שום משמעות, הוא דקלרטיבי לחלוטין.

ועכשיו אני רוצה להביא לך דוגמה, איך אפשר היה לתת לחוק הזה באמת שיניים. לו, למשל, היית אומר, שבתאריך מסוים בתוך שנת התקציב בוחנים את התקציב מחדש, ואם שיעור הגירעון עובר את האחוז שהחוק קובע, באופן אוטומטי across the board, לגבי כל הסעיפים, יורד ומופחת התקציב בכך וכך אחוזים, כדי להגיע לרמה של הגירעון שקבעת — אז הייתי מבין שאתה רציני, שאנחנו רציניים, אבל כל עוד אתה משאיר את זה ברמה דקלרטיבית כזאת, אין לזה טעם. אנחנו מכירים את החוק שהוחק בארצות-הברית לפני שנים מספר, שנקרא על שם גראהם-רודמן. שני הסנטורים האלה העבירו את החוק הזה, ואם אתם זוכרים, לפני שנה הופחת גם הסיוע לישראל ב-10%. מדוע? משום שלפי החוק הגירעון היה צריך להגיע לרמה מסוימת; הוא לא הגיע, הגיליוטינה של אותו חוק ירדה עליו. אבל מה כתוב פה? כתובה פה איזו הצהרה יפה, מליצית מאוד, שבשנת 1992 לא יעלה הגירעון על 6.2%. ואם יעלה?

מה יקרה אז? האם מישור יגיש בג"ץ לבית-המשפט הגבוה לצדק? אפילו אני לא אגיש בג"ץ על הנושא הזה. ואני כבר גיליתי, אחרי שנתיים וחצי בכנסת הזאת, שאם אינני מתכוון שיצפצפו עלי ועל החוק, הדרך היחידה לאכוף על השרים ועל הממשלה דברים מסוימים של מינהל תקין וחוק היא ללכת לבג"ץ. וזאת ההזדמנות לצייץ, שבשנת 1991 זכיתי רק בשני בג"צים נגד שר השיכון: אחד, שחיובתי אותו להוציא מכורים; והשני, שמנעתי אותו מלתת לחבר הכנסת פלדמן

לכן, אני רוצה לומר דווקא בהקשר זה, שבו אנחנו עוסקים בחוק הפחתת הגירעון, הרי הממשלה הזאת למעשה —

יצחק נבון (העבודה):

שמעון שטרית (העבודה):

אדם מנוסה, שאני מעריך מאוד את דעתו, יעץ לי עצה וקיבלתי אותה — לחכות עד שהדברים יסתדרו בשולחן הנשיאות.

גדעון גדות (הליכוד):

סליחה, אנחנו בהתייעצות שקשורה ביכולת העבודה שלך. מותר לך להמשיך לדבר, אנחנו נקשיב לך, זה בסדר.

שמעון שטרית (העבודה):

יש לך חלוקת קשר? אני יודע שבחיל האוויר יש חלוקת קשר.

היור"ר ד' תיכון:

הוא עוד לא התחלף אתי.

שמעון שטרית (העבודה):

אני אמשך לדבר.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני תמה מאוד על הממשלה הזאת, שמציגה חוק שמזכיר לי בדיחה מעניינת מאוד מאוד מתקופת הפרסטריוקה. בתקופת הפרסטריוקה התוודעו הרוסים לחוק ההיצע והביקוש, והיתה ישיבת בוקר עם היועץ הפוליטי ועם היועץ המקצועי אצל המזכיר האזורי של המפלגה הקומוניסטית. היועץ הפוליטי דיווח למזכיר שהמחירים עולים. שאל המזכיר את היועץ המקצועי: מה הסיבה? למה המחירים עולים? ענה היועץ המקצועי: זה פשוט מאוד, יש חוק היצע וביקוש, הביקוש גדל כי ההיצע קטן. לפי מה זה קורה? אמר: יש חוק היצע וביקוש. אמר המזכיר ליועץ הפוליטי: תבטל את החוק של היצע וביקוש.

זה בדיוק מה שרוצה הממשלה הזאת לעשות. כאילו יש בכוחו של מחוקק לקבוע, שהגירעון לא יעלה על 6.2%. זה — בשנת 1992. אני מבין שהיום מוסכם, שהשיעור של הגירעון הנוכחי, של 9.7 — מגיע ל-6.7%. כבר היום, לפי הנייר הזה, החוברת הירוקה שמונחת לפנינו, מודים שהגירעון הוא 9.7. שהוא מהווה 6.7%. הנה אני קורא לכם מעמד 30 של חוברת התקציב. כתוב: הגירעון המקומי ללא מתן אשראי ירד ל-6.2%. הם כבר קבעו בחוק, ובחוק הזה הם חושבים שהם יכולים להפחית את הגירעון, כמו האמונה של אותו יועץ מקצועי של המזכיר של המפלגה הקומוניסטית במוסקבה, בבדיחה שסיפרתי, שחשב שאם הוא יבטל את חוק ההיצע והביקוש ירדו המחירים.

אני מציע להתייחס קצת ברצינות לנושאים האלה. זה לא המשא-ומתן על הייחודיים עם הרב רביץ, אפילו לא המשא-ומתן על הייחודיים עם הרב פלדמן, שהוא יושב-ראש ועדת הכספים ואמור לדעת קצת יותר בענייני כלכלה. זה עניין רציני מאוד. איך יתייחסו אלינו אותם אנשים, שכביכול בשבילם החוק הזה מחוקק? הם יגידו: רגע, אתם ברצינות אומרים שיש לכם כאן רק 6.2% גירעון? מנין כל ההוצאות הנוספות שיקרו?

דיברו בשבוע שעבר, או לפני שבועיים על כך שיבואו מיליון עולים מרוסיה. מיליון עולים מרוסיה, ואנחנו נישאר עם הגירעון הזה? שר האוצר נותן לרב פלדמן, והרב פלדמן כא

כלל ממשלה מנועה מלנקוט צעדים כאלה, בגלל הסיכון של איבוד פופולריות ואהדת הציבור, אף שמכחינה כלכלית המציאות מחייבת זאת. וזאת בדיוק המטרה של החוק הזה.

לכן החוק הזה חשוב מאוד בעיני. הוא ישמש מטרה חשובה ביותר, כדי לקדם את המשק ואת הכלכלה של המדינה לכיוון הנכון, ולאליץ את היושבים ליד ההגה לנווט את הספינה הכלכלית בכיוון הנכון, כפי שהאחריות הציבורית מחייבת, ולא לפי מה שהפופולריות הציבורית מפתה. וזה בדיוק מה שדרוש לנו.

משה שחל (העבודה):

חבר הכנסת פלדמן, אני מעריך אותך. תאמר לי, כל סכום שבעולם, האם זה שווה שתעמוד כאן ותגן על דבר שאתה לא מאמין בו?

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

חסלה לי, אני הקדמתי ואמרתי, הרעיון הזה מוצא חן בעיני מאוד, וזה בהחלט תואם את יסודות הכלכלה שלי.

משה שחל (העבודה):

אתה ראתה את התמונה, זה שווה לך? זה שווה לך?

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

אלה קונצפציות שקרובות ללבי. אני חייב לומר עוד משפט אחד.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת פלדמן, חבר הכנסת פלדמן, דקה אחת. אתן רשות לקריאת ביניים לחבר הכנסת שחל, לאחר מכן אתן לך דקה בדיוק לסיים את דבריך.

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

זה מה שאני צריך. לא יותר.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת שחל, בבקשה.

משה שחל (העבודה):

אני שאלתי את חבר הכנסת פלדמן: האם כדאי לך כל סכום שבעולם כדי לעמוד כאן ולהיות סניגור לדבר שאתה לא מאמין בו?

היו"ר ג' גדות:

תודה.

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

יפה. אספר לכם סיפור. חבל לי שחבר הכנסת חיים רמון איננו כאן. הוא הטיל ספק ודיבר בנימה סרקסטית. הוא שאל, האם אנחנו חושבים שהאמריקנים לא מבינים שזה לא שווה דבר. יש לי כשורה טובה בשבילו. נס שהאמריקנים מבינים יותר משהוא מבין. רק אתמול הייתי במגע עם האמריקנים, ואני יכול לומר לכם, שהם אוהבים מאוד את החוק הזה ומחכים מאוד שהחוק הזה יאושר גם במליאה.

קריאות:

— — —

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

לכן אני מבקש, אדוני היושב־ראש, שניגש להצבעה כדי לאשר את החוק הזה.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

חבר הכנסת פלדמן, רק יאשרו את החוק — הם יאשרו את הערכויות.

ולאחרים הקצבות ייחודיות מכספים שהיו בסעיפים של משרד השיכון. אגב, הם לא נכללו בחשבונות של הייחודיים, זה היה אקסטרה בנוסד קטן, 3 מיליונים, כך חשבו לקבל את זה. את זה השגתי משום שהשתמשתי בנג"ץ. אבל לעניין כזה, זה לא הגיוני.

לכן ההצעה שלי היא באמת לא להיות נלעג, לא להיות באיזה מישור בלתי סביר. בלתי הגיוני, ולהביא חוק שבמקום להביא תועלת הוא יטפח על פנינו.

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לחבר הכנסת שטרית. רשות התשובה ליושב־ראש ועדת הכספים, חבר הכנסת פלדמן. בבקשה.

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה, אני מוכרח לומר שאני כבר לא רגיל ללוקסוס כזה, לשקט ולשלווה פסטורלית כזאת באולם. אינני רגיל לזה, אינני יודע איך מתחילים לדבר בשקט כזה.

שמעון שטרית (העבודה):

אתה רוצה שאני אפר את הפסטורליות הזאת, או שאשמור עליה?

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

קצת מוסיקת רקע, משהו, שאוכל להתחיל.

היו"ר ג' גדות:

לדעתי, אפשר להתחיל בהצבעות.

שמעון שטרית (העבודה):

האם אתה מקבל את הצעתי למשוך את החוק?

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

לא, לא. אם כך, אתחיל מהצד הזה. את החוק בוודאי אינני מעלה על דעתי למשוך. להיפך, זה חוק מאוד מאוד חביב עלי. כי זה חוק אשר בהחלט תואם בקונצפציה שלו את יסודות הכלכלה שלמדתי מהסכתא שלי. כי מה משמעות החוק הזה? המשמעות של החוק היא, שאם במשך השנה יתברר שיש פער גדל והולך בין הגירעון המורשה לפי החוק לבין הגירעון בפועל, בין ההכנסות לבין ההוצאות, החוק הזה יחייב את הממשלה לנקוט צעדים אפילו לא-פופולריים, ולעשות אחת מן השתיים: או להגדיל את מקורות ההכנסה, או לצמצם את ההוצאות, אפילו תוך סיכון של איבוד הפופולריות, האהדה של הציבור. אלה בדיוק יסודות הכלכלה שאני קיבלתי מהסכתא שלי.

משה שחל (העבודה):

חבר הכנסת פלדמן, לא היתה לי הזכות להכיר את הסכתא שלך, אבל דבר אחד אני יכול להבטיח לך — שהיא ניהלה את העניינים הרבה יותר טוב ממה שקורה פה.

היו"ר ג' גדות:

האם אתה מתכוון לניהול הישיבה הזאת?

משה שחל (העבודה):

לא, חלילה.

שמעון שטרית (העבודה):

הוא מתכוון לניהול משק המדינה עליידי הממשלה הזאת.

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

החוק הזה מהווה חישוק, אשר יכריח וימריץ בהחלט את הממשלה לנקוט את הצעדים הנחוצים כדי שלא להגדיל את הגירעון אלא לצמצם אותו, בפרופורציה הנכונה, אף שבדרך

נמנעים — אין

התיקון של חבר הכנסת א' בורג לשם החוק
לא נתקבל.

היו"ר ג' גדות:

18 בעד, 37 נגד, אין נמנעים. ההסתייגות לא נתקבלה.

עכשיו עוברים להסתייגות של חברי הכנסת אורון, צבן
ופארס לשם החוק. אם לא יהיה שקט, אני אכריז על הפסקה
בהצבעה. חבר הכנסת איתן, חבר הכנסת מיכאל איתן, למי זה
מסייע עכשיו? אנא.

אנחנו מצביעים על ההסתייגות של חברי סיעת מפ"ם,
חברי הכנסת צבן, אורון ופארס, לשם החוק. מי בעדה? מי
נגדה? נא להצביע, הצבעה מס' 89.

ה צ ב ע

בעד התיקון של חברי הכנסת

ח' אורון, י' צבן וח' פארס

לשם החוק — 19

נגד — 36

נמנעים — אין

התיקון של חברי הכנסת ח' אורון, י' צבן
וח' פארס לשם החוק לא נתקבל.

היו"ר ג' גדות:

19 בעד, 36 נגד, ללא נמנעים. אני קובע שהסתייגות זו גם
היא לא נתקבלה.

אני מבקש מכולם לשמור על שקט. חבר הכנסת איתן,
אנא, אני לא אקיים את ההצבעות ברעש; אין שום סיבה בעולם
שזה יהיה.

אם כן, ההסתייגויות לשם החוק לא נתקבלו. מי בעד שם
החוק, כהצעת הוועדה? נא להצביע, הצבעה מס' 90.

ה צ ב ע

בעד שם החוק, כהצעת הוועדה — 35

נגד — 20

נמנעים — 1

שם החוק, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ג' גדות:

35 בעד, 20 נגד, נמנע אחד. אני קובע כי שם החוק נתקבל,
כהצעת הוועדה.

מכאן אנחנו עוברים להסתייגויות לסעיף 1. יש הסתייגות
של חברי הכנסת שטרית ושמאי. חבר הכנסת שמאי מבקש
להשמיט את שמו מן ההסתייגות הזאת, ועל כן זו הסתייגות של
חבר הכנסת שטרית בלבד. מי בעדה? מי נגדה? נא להצביע,
הצבעה מס' 91.

ה צ ב ע

היו"ר ג' גדות:

העירו את תשומת לבי לכך, שמאחר שחבר הכנסת שמאי
הוריד את שמו מן ההסתייגות, צריך חבר הכנסת שטרית
להודיע, שהוא מוכן להישאר לבד בהסתייגות. חבר הכנסת
שטרית, האם אתה מוכן להישאר לבד בהסתייגות?

אברהם בורג: (העבודה):

זה בטוח, הא כהא תליא.

משה שחל (העבודה):

במושכ לצים לא חשב.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

עברו חמש דקות, אפשר להצביע.

היו"ר ג' גדות:

ניגשים להצבעה. בבקשה. חברי הכנסת, אנחנו עוברים
להצביע בקריאה שנייה על חוק הפחתת הגירעון,
התשנ"ב—1991. ראשית נצביע על הסתייגויות. היו
הסתייגויות לשם החוק. הראשונה היא של חברי הכנסת חיים
רמון ואלי דיין. מי שהוא בעד ההסתייגות הזאת יצביע בעד; מי
שהוא נגדה — יצביע נגד. נא להצביע, הצבעה מס' 87.

ה צ ב ע

בעד התיקון של חברי הכנסת

ח' רמון וא' דיין לשם החוק — 15

נגד — 34

נמנעים — אין

התיקון של חברי הכנסת ח' רמון וא' דיין לשם
החוק לא נתקבל.

היו"ר ג' גדות:

15 בעד, 34 נגד, אין נמנעים. אני קובע שההסתייגות לא
נתקבלה.

חבר הכנסת צבן, רצית לשאול משהו?

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אבקש מהיושב-ראש שיפנה לשני הצדדים להפסיק לקרוא
קריאות קרב, "בעד", "נגד"; זה הופך להיות שוק.

היו"ר ג' גדות:

אני מקבל את קריאתך. אני מצטרף אליה ואני מסכים לה.
אני קורא לכל חברי הכנסת, שלא לקרוא "בעד" ו"נגד". אני
אבהיר כל הצבעה, זה יהיה ברור.

דן תיכון (הליכוד):

שאלה.

היו"ר ג' גדות:

בבקשה.

דן תיכון (הליכוד):

אני מבין שעדיין לא אישרו את התקציב, מדוע הפסיקו את
ההסקה בבניין הזה?

היו"ר ג' גדות:

אני אטפל בבניין ההסקה לאחר שנגמור את החוק הזה,
ברשותך. אני מודה לך.

ולהסתייגותו של חבר הכנסת בורג לשם החוק. מי בעדה?
מי נגדה? נא להצביע, הצבעה מס' 88.

ה צ ב ע

בעד התיקון של חבר הכנסת

א' בורג לשם החוק — 18

נגד — 37

היו"ר ג' גדות:
19 בעד, 39 נגד, ללא נמנעים. גם הסתייגות זו לא נתקבלה.

יש הצעה חלופית של חבר הכנסת רמון לסעיף 1. מי בעדה? מי נגדה? נא להצביע, הצבעה מס' 94.

ה צ כ ע

בעד התיקון לחלופין של חבר
הכנסת ח' רמון לסעיף 1 — 21
נגד — 39
נמנעים — אין
התיקון לחלופין של חבר הכנסת ח' רמון
לסעיף 1 לא נתקבל.

היו"ר ג' גדות:
21 בעד, 39 נגד, ללא נמנעים. אני קובע שהסתייגות זו גם היא לא נתקבלה.

לחברי סיעת מפ"ם יש הצעות — 1, 2, 3 ו-4 — לסעיף 1. ברשותכם, אני ממעיד להצבעה את כולן כאחת. מי בעד? מי נגד? נא להצביע, הצבעה מס' 95.

ה צ כ ע

בעד התיקון של חברי
סיעת מפ"ם לסעיף 1 — 21
נגד — 38
נמנעים — אין
התיקון של חברי סיעת מפ"ם לסעיף 1
לא נתקבל.

היו"ר ג' גדות:
21 בעד, 38 נגד, ללא נמנעים. אני קובע כי הסתייגויות אלה לא נתקבלו.

אם כן, חברי הכנסת, נצביע עכשיו על הצעת הוועדה לסעיף 1. נא להצביע, הצבעה מס' 96.

ה צ כ ע

בעד סעיף 1, כהצעת הוועדה — 38
נגד — 22
נמנעים — אין
סעיף 1, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ג' גדות:
38 בעד, 22 נגד, ללא נמנעים. אני קובע כי סעיף 1 נתקבל, כהצעת הוועדה.

אני שב ומודיע, כפי שהודע כבר קודם על-ידי יושב-ראש הבית, שסעיף 2 איננו, נמחק, ולכן לא מצביעים עליו.

על כן, חברים, מאחר שגמרנו את שלב הקריאה השנייה, אנחנו עוברים להצבעה בקריאה שלישית על הצעת חוק הפחתת הגירעון, התשנ"ב — 1991. מי בעדה? מי נגדה? נא להצביע, הצבעה מס' 97.

שמעון שטרית (העבודה):
אני מבקש הצבעה מחדש. אשמח להישאר לבר.

היו"ר ג' גדות:
יפה. הצבעה מחדש, נא להצביע על ההסתייגות של חבר הכנסת שטרית לסעיף 1.

קריאות:

— — —

היו"ר ג' גדות:
אני מבטל את ההצבעה. אנחנו נמחין. אני אמתין לחברי הכנסת רענן כהן, שמעון שטרית, חגי מירום. אני אמתין לחברי הכנסת כולם עד שיהיה שקט. נא להצביע על ההסתייגות של חבר הכנסת שטרית. חברי הכנסת, אנחנו מתכזבים פה בגדול.

אברהם בורג (העבודה):
אף אחד לא רואה.

היו"ר ג' גדות:
אין לכם משהו עם עצמכם? זו הצבעה מס' 92.

ה צ כ ע

בעד התיקון של חבר הכנסת
ש' שטרית לסעיף 1 — 19
נגד — 37
נמנעים — אין
התיקון של חבר הכנסת ש' שטרית לסעיף 1
לא נתקבל.

היו"ר ג' גדות:
19 בעד, 37 נגד, ללא נמנעים. אני קובע שההסתייגות לא נתקבלה.

שמעון שטרית (העבודה):

— — —

היו"ר ג' גדות:
חבר הכנסת שטרית, מותר לי לבקש ממך — — —

קריאה:

— — —

היו"ר ג' גדות:
עם כל הכבוד, אנחנו נמחין שנייה אחת עד שחבר הכנסת שטרית יתעשת ויאפשר לנו לנהל את הישיבה. תודה. אני קובע שההסתייגות של חבר הכנסת שטרית לסעיף 1 לא נתקבלה. אנחנו עוברים להצביע על ההסתייגות של חבר הכנסת רמון לסעיף 1. מי בעדה? מי נגדה? נא להצביע, הצבעה מס' 93.

ה צ כ ע

בעד התיקון של חבר הכנסת
ח' רמון לסעיף 1 — 19
נגד — 39
נמנעים — אין
התיקון של חבר הכנסת ח' רמון לסעיף 1
לא נתקבל.

ה צ כ ע		חוק הפחתת הגירעון, התשנ"ב — 1991, נתקבל.
בעד החוק	— 38	היו"ר ג' גדות:
נגד	— 22	38 בעד, 22 נגד, ללא נמנעים. אני קובע כי חוק זה נתקבל בקריאה שלישית.
נמנעים	— אין	

יט. הצעת חוק איסור השימוש בסמלי שואה ובסמלים נאציים, התשנ"ב — 1991*

(קריאה ראשונה)

היו"ר ג' גדות:	חיים רמון (העבודה):
אנו עובדים עכשיו להצעת חוק איסור השימוש בסמלי שואה ובסמלים נאציים, התשנ"ב — 1991, בקריאה ראשונה, של חברת הכנסת עדנה סולודר. חברת הכנסת סולודר, תעלה ותבוא.	אנחנו יורדים לוועדת הכספים, לפי בקשתך.
חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):	היו"ר ג' גדות:
אדוני היושב-ראש, אפשר לקבל תמונה על סדר הלילה?	תהיה דרך סוגה בשושנים.
חיים רמון (העבודה):	חיים רמון (העבודה):
— — —	אני רק חושש שנפגוש שם בשממה — — —
היו"ר ג' גדות:	היו"ר ג' גדות:
אני משוכנע שכולכם תרדו למטה בצהלה וברינה ותעשו את עבודתכם.	אני משוכנע שכולכם תרדו למטה בצהלה וברינה ותעשו את עבודתכם.
היו"ר ג' גדות:	חגי מירום (העבודה):
חבר הכנסת רמון, אנא, אני פונה אליך, אני מדבר אליך כמו שאני מדבר עם חברים אחרים בבית הזה. למען כבוד הבית הזה, אני קורא לכולם לרדת אל ועדת הכספים ולסיים את עבודת החקיקה.	לא תפגוש שממה. יש שם כאלה שהביאו שקי שינה והם שוכבים שם ומחכים, אולי אפשר יהיה לסחוט עוד קצת כסף.
חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):	היו"ר ג' גדות:
אבל אין ישיבה.	חבר הכנסת מירום, אני מבקש, בבקשה, חברת הכנסת עדנה סולודר.
רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):	עדנה סולודר (העבודה):
אין ישיבה, אדוני היושב-ראש, אין כלום.	אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הבוקר בשעה 08:00 הוזעקתי, ונאמר לי שהחוק שלי יעלה היום לדיון, על-מנת לסתום פרוצות שנבעו מאי-הבאת התקציב. הדבר היה כבר לפני שעות רבות. אני חייבת לומר, שבאינטרמצו הזה כתוך התקציב וכל מה שהוא מסמל, בוודאי לא הכי נוח לי להביא את החוק, אבל בכל זאת, משום שאני מרגישה שיש חשיבות לחוק, החלטתי להביא אותו.
היו"ר ג' גדות:	היו"ר ג' גדות:
חבר הכנסת אורון, הרי אתה קראת קריאת ביניים, אולי תאפשר לי לסיים את דברי? אתה קראת קריאת ביניים כאשר כבוד הכנסת לעיניך, ואני מחזק ידיך בקריאה זו ואומר: טוב לה לכנסת שתתעשת, שירדו החברים לוועדת הכספים לסיים את העבודה בצורה יעילה, נבונה ומהירה, ונקבל את הצעת חוק התקציב ואת התקציב עוד בטרם חצות, כדי שנוכל לקיים פעילות אמידה וטובה במדינת ישראל.	סליחה לדקה, חברת הכנסת סולודר. חבר הכנסת רן כהן, אנא. חברי הטובים, אנא, זה לא הוגן. חבר הכנסת הנגבי, אנא.
אברהם שוחט (העבודה):	עדנה סולודר (העבודה):
זו עצה?	כל אחד רגיש מאוד לשקט כאשר הוא מדבר, אבל כאשר השני מדבר — זה כבר דבר אחר.
אברהם בורג (העבודה):	יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):
תעמיד את זה להצבעה.	היום אין ההשראה הכי טובה לדיון בחוק הזה.
היו"ר ג' גדות:	עדנה סולודר (העבודה):
אני קורא לחברי הבית.	מה לעשות?
ועכשיו, לחוק שבגינו עומדת חברת הכנסת עדנה סולודר על הדוכן. רשות הדיבור נתונה לך.	היו"ר ג' גדות:
עדנה סולודר (העבודה):	חבר הכנסת צבן, כרגע הודיעה חברת הכנסת סולודר, שהיא שקלה את העניין והחליטה להעלות למרות הכול את הצעת החוק. זה חוק שלה, בואו נכבד את רצונה.
אפשר להשתיק את הציבור?	עדנה סולודר (העבודה):
היו"ר ג' גדות:	זה בסדר-היום, אני לא מורידה מסדר-היום.
חברי הכנסת. חבר הכנסת רמון, חברת סיעתך עומדת אצל הדוכן. אנא.	

* רשומות (הצעות חוק, חוב' 2096).

שבח וייס (העבודה):
איפה? באיזה מקום?

עדנה סולודר (העבודה):
אני אצטט לכם מ"מעריב לנוער" מ-7 באפריל 1991:
"השפוטים של היטלר".

שבח וייס (העבודה):
לא היתה לזה הוכחה.

עדנה סולודר (העבודה):
אני רוצה לקוות שזה לא נכון, אבל היה יותר מפרסום אחד בעניין, ומדובר פה גם על נערה בת 16 שמוסרת דברים כהווייתם. אבל אנחנו עדים לזה שמשתמשים בצלב הקרס כתליין, כעגיל, ולא חסרות דוגמאות.

היו"ר ג' גדות:
סליחה, גברתי, אני לא נוהג להתערב בנאומים של חברי הכנסת, אבל תרשי לי לשאול אותך, האם את הדברים האלה ראית פה בארץ?

עדנה סולודר (העבודה):
בבקשה, אדוני, מונח לפני העיתון "מעריב לנוער" עם עדות שלא הוכחה.

שבח וייס (העבודה):
זה הוכחה.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):
אם מישהו טוען שיש כאלה שעונדים תליונים, אף אחד לא יכול להכחיש את זה. מי יכחיש דבר כזה, מי שלא עונד?

עדנה סולודר (העבודה):
את זה אפשר גם לראות בעיניים, אבל זה לא העיקר. אמרתי שיש גם תופעות כאלה, אבל זה לא העיקר. אנחנו עדים יום יום לשימוש בסמלים האלה, לא מכבר השתמשו חברי כנסת בכך, עליידי השוואת המתנחלים — אני מוחה מכול וכול על מעשיהם, ובכל זאת יש הבדל בין "ליל הבדולח" לבין המעשים שנעשו בגדה. יש דברים שאנשים רגישים נפגעים מהם.

אנחנו קיימנו כאן דיון על המוסיקה של ואגנר. חברי הכנסת שהתנגדו להשמעתה אמרו, שכל עוד יש אנשים שנפגעים מהעניין, צריך להתחשב בהם.

אני רוצה להביא פניות מספר של נפגעי השואה, שהם הנפגעים והם הפונים למימוש של החוק הזה.

כותבת לי פאני אנגלהרד, שהיא נשבעה: אם אזכה בחירותי, אני נשבעת, אתם הקורבנות היו עדי, אנקום את נקמתכם המשוועת, אזעק ועקתכם עד סוף ימי. היא שואלת: האם תכשיל הכנסת את נדרי וחופש הביטוי יחנך את זעקתי?

היות שאנחנו חיים במשטר של חופש ביטוי, השאלה היא, האם אנחנו יכולים לאסור בחוק את חופש הביטוי? ובכל זאת, המועצה לסרטים ומחזות קבעה בשעתה באחת הפסיקות שלה, שאם יש אילו ביטויים הפוגעים פגיעה עמוקה מאוד בצופים, יש לאסור אותם.

כותבת לנה קיכלר בנושא הזה: "המושגים האלה הם ייחודיים, ולבנטיים רק לשואה הנאצית, שלא היה לה תקדים בהיסטוריה האנושית כולה. הם נהפכו לסמלים, לסימבול השואה, ואסור להשתמש בהם בוויכוחים אשר בין מפלגה אחת לשנייה, כשרוצים לנגח את הממשלה, את שיטותיה

החוק הזה עבר גלגולים רבים. ראשיתו, כפי שכבר אמרתי גם בקריאה הטרונית, בכנסת העשירית, כיוזמה של חברי הכנסת דאז דני רוזוליו ושבח וייס. בכנסת האחת-עשרה העלינו, חבר הכנסת דב שילנסקי ואנוכי, את הצעת החוק הזאת. אני שקלתי והנחתי את הצעת החוק הזאת גם בכנסת השתי-עשרה. הוא הועלה עליידי לדיון טרומי לאחר שהופיעו כאן, בכנסת, חברי הכנסת תמר גוטנסקי ומוחמד נפאע עם הטלאי הצהוב.

החוק עוסק באיסור השימוש בסמלים נאציים. מראשיתו מלווה אותו ויכוח נוקב, האם הנושא הזה הוא נושא לחינוך, ואנחנו מכירים בחוק — — —

היו"ר ג' גדות:
אני מבקש שיהיה שקט. חברת הכנסת דורון, אנא.

שרה דורון (הליכוד):
סליחה.

היו"ר ג' גדות:
חבר הכנסת מירום, חברת סיעתך מדברת.

עדנה סולודר (העבודה):
זה כנראה לא חשוב, אין כבוד בכנסת.

חגי מירום (העבודה):
רק זה היה חסר לי.

עדנה סולודר (העבודה):
לא רק לך, זה הנוג. מי שעומד פה הוא רגיש מאוד. כשהוא יושב על הספסלים, לא מעניין אותו שום דבר, הוא משוחח — — —

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אני דווקא נשארתי כאן רק בגלל החוק הזה.

עדנה סולודר (העבודה):
אני אומרת זאת לחברי סיעתי.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אם כך, זה בסדר, להם מותר לך להעיר.

עדנה סולודר (העבודה):
ובכן, את החוק הזה מלווה מראשיתו ויכוח, האם זה נושא חינוכי או נושא לחקיקה. אף שבחוזרים של משרד החינוך ובחוק נאמר, שיש ללמד ולהנחיל את לקחי השואה, אנחנו עדים במשך השנים לכך, שהעניין הזה לא רק שאינו חודר די הצורך לתודעה, אלא החינוך בלבד כנראה אין בו די.

הערבוב בין סמלים שהשתמשו בהם הנאצים, שסימלו את המשטר הנאצי, לבין אלמנטים שהפכו סמל של הנפגעים עליידי הנאצים קיים בחיי היום-יום. הדברים מגיעים עד לידי כך, שלא פעם אחת אנחנו מערבים גם בוויכוח הפוליטי שלנו בין הדברים האלה. אנחנו יכולים לקרוא לחיילי צה"ל "נאצים", ואת אלה שהם נלחמים בהם להשוות ליהודים נרדפי הנאצים. אני מדברת על עובדות.

הדברים מגיעים לידי זה, שילדים ונערים מתכנסים בפאבים, שותים בירה לצלילי מוסיקה נאצית, לצלילי נאומי של היטלר. שוב, אני מדברת על עובדות ועל דברים שנתפרסמו בעיתונים כעובדות.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):
איפה?

— הצעת חוק איסור השימוש בסמלי שואה ובסמלים נאציים: מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת —

באולם ולדון עלה נואם והשווה וקרא לנו, למשלחת היהודית, נאציית, ואמר שאנחנו גרועים מנאצים. אנחנו שומעים זאת לא פעם אחת ולא פעמיים.

אחד הנושאים בכנס האחרון של האיגוד הבין-פרלמנטרי היה רצח עם. מרבית המשתתפים בכנס לא הזכירו אפילו את השואה, אבל אלה שהזכירו את השואה קראו גם להריגת ערבים באינתיפאדה, או לאירוע הכאוב שהיה בראשון-לציון, שבו נהרגו פועלים ערבים — קראו לזה שואה וטענו, שאנחנו הנאצים היום העושים את השואה לערבים.

אם אנחנו לא נבחין בדברים האלה, איך נבוא לאנשים בעולם, שהם יבחינו בהבדל הזה? אנחנו יודעים שהיום השואה גם מוכחשת וגם מסולפת. רק היום התפרסם ב"מעריב" מאמר על ארצות-הברית בעניין הזה.

לכן הגיע הזמן לחוקק בעניין הזה את החוק שאומר שמסמל נאצי — ציור, צילום, סרטוט, פיסול וכיוצא בזה של צלב הקרס או של כל דבר אחר המצביע באופן ברור על שייכות לנאציזם: לבוש פסים נוסח לבוש אסירי מחנות הריכוז; טלאי צהוב בצורת מגן-דוד או בכל צורה אחרת שהגרמנים חייבו את היהודים לשאתו; העלבה, כינוי, פגיעה, שימוש, בין שהם נעשים בעל-פה, בין בכתב ובין בכל דרך אחרת — ייאסרו. וכן פגיעה והעלבה של אדם, קבוצת בני אדם, תאגיד, מוסד או גוף כלשהו בדרך של הבעת משאלה, תקווה או ציפייה להגשמת המטרות של הנאצים, או הבעת צער או מחאה על שלא הוגשמו במלואן — יהיו אסורים. ויש לעניין הזה גם סנקציות.

אם נענן את הדברים האלה בחוק, אני רוצה לקוות שהחניון, יחד עם החוק, בכל זאת ישרשו את התופעה הזאת מחיינו ויכחינו הבחנה ברורה בין מה שהיה בתקופת הנאצים, בתקופת השואה, הסמלים שביטאו הן את המשטר הנאצי והן את קורבנותיו, ולא יאפשרו את השימוש היומיומי בהם, שהוא שימוש פוגע וגם מטשטש את השואה. תודה.

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לחברת הכנסת עדנה סולודר.

ב. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

לקריאה שנייה ולקריאה שלישית — הצעת מס חוק שבח מקרקעין (פטור במכירת דירת מגורים) (הוראת שעה), התשנ"ב — 1991, שהחזירה ועדת הכספים. תודה.

היו"ר ג' גדות:

תודה.

כא. הצעת חוק איסור השימוש בסמלי שואה ובסמלים נאציים, התשנ"ב — 1991

(קריאה ראשונה)

הכנסת עדנה סולודר טעתה טעות חמורה בכך שהביאה עכשיו את החוק הזה לדיון.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
ב"עכשיו" אתה מתכוון "הערב"?

יאי צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

הערב. אני חושב שנושאו ועניינו של החוק הזה הם כאלה, שזאת אחת השעות הראויות פחות לקיים הדיון הזה. כל טעם הדיון במליאה, בייחוד בנושא כזה, הוא כאמת לשמוע מגוון של דעות והערות בשאלה שהיא מורכבת מאוד מאוד, שהרי

כלוחמה עם המחבלים הערבים, אשר שמו להם אותה מטרה שהגשימו הנאצים. זאת אומרת השמדת כל העם היהודי והרס מדינת ישראל. זה קטע ממכתב.

כותב יעקב זילברשטיין מארגון אסירי הנאצים לשעבר, שהנהלת ארגון אסירי הנאצים לשעבר מוחה על התופעה המתחזקת בארץ של שימוש בסמל השואה — הטלאי הצהוב — באירועים המתרחשים בתקופת האינתיפאדה. האם הטלאי הצהוב הוא כמו תג עובד זר? הרי הוא הוצמד ליהודים בתקופת השואה כדי למנוע את יציאתם מחוץ לחומות הגטו, ואילו תג עובד זר מאפשר לעונדים אותו להסתובב באופן חופשי כרחבי המדינה. וכן הלאה, אני יכולה לקרוא מעשרות מכתבים שאני מקבלת.

אבל כותב חיים גורי במאמר שהתפרסם זה לא כבר: "ימין ושמאל לקר בטירוף הזה להפוך את סמלי הנאצים לחלק מהמחלוקת הלאומית". יכול להיות שאנחנו עצמנו לא מרגישים עד כמה אנחנו משתמשים, אם בטלאי הצהוב בהפגנות, בהפגנות של עובדים, אם בכוחות פסים, גם כן בהפגנות, אם במלה "נאצי", וכן הלאה.

לכן הגענו למסקנה, אחרי שהחוק עבר בקריאה טרומית, להביא אותו בכל זאת לדיון בקריאה ראשונה, ואני מודה לוועדת החוקה, חוק ומשפט בראשותו של חבר הכנסת אוריאל לין, שאחרי דיונים ארוכים, ולפי דעתי דיונים שנכנסו בהחלט בעובי הקורה, עם חוות-דעת של המשפטנים שהיו עד לישיבה האחרונה, ובכל זאת קיבלו, בסופו של דבר, את ההצעה להביא זאת לקריאה ראשונה, משום שאנחנו רואים שהעניין הזה לא נפתר. וכפי שאנחנו מגינים על הדגל ועל הסמל, מותר לנו להגן — לא רק מותר, אני חושבת שצריך שנגן על סמלים שסימלו תקופה שאין לה אח ורע, מפני שאם אנחנו לא נשמר על הייחוד של התקופה הזאת, אין ספק שגם בעולם לא ישמרו עליו.

כאשר דיברתי בקריאה הטרומית על החוק הבאתי דוגמה, איך בכנס בין-לאומי כיום השואה, במשלחת פרלמנטרית שחברת הכנסת חייקה גרוסמן היתה חברה בה, היא עמדה

היו"ר ג' גדות:

חברי הכנסת, הודעה לסגנית מזכיר הכנסת.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הנוחה היום על שולחן הכנסת:

היו"ר ג' גדות:

חברי הכנסת, רשימת הדוברים מונחת לפני. אינני מגביל את הדוברים בזמן, אבל אומר שרשימת הנואמים סגורה, ומי שלא יהיה באולם כשאקרא בשמו יאבד את זכות הדיבור. ראשון הדוברים, חבר הכנסת אברהם שוחט — איננו באולם; השני — חבר הכנסת יאיר צבן, אחריו — חבר הכנסת חיים אורון, אחריו — חבר הכנסת אמנון רובינשטיין, ואחריו — חבר הכנסת אברהם פרוז.

יאי צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני חושב שחברת

זה הטעם בתהליך החקיקה שלנו ובהבאת חוק כזה לקריאה ראשונה לאחר שהוא נדון בוועדה לאחר הקריאה הטרונית.

בפתח דברי אומר, שכגודל רצוני ושאיפתי שהכוונה המונחת ביסוד החוק הזה תתגשם במציאות. כך גם מידת התנגדותי לכך שנחוקק את החוק הזה. אני חושב שהמטרה רצויה מאוד, והדרך של חוק היא בלתי-אפשרית. זה נושא שכולו כתחום החינוך והמאבק הציבורי, וכל ניסיון לחשוב שעליידי שימוש במנוף החוקי נוכל לפתור כאן את הבעיה ולהתמודד עמה לא יעלה יפה.

חברי הכנסת, אין ויכוח על כך שהוועדה הנאצית היא ייחודית ואין דומה לה. הבנליזציה של הנאציזם התחילה כבר בארץ הזאת בשנות ה-30. ואני לא רוצה לצטט כאן דברים של בן-גוריון מכאן ושל ז'בוטינסקי מכאן. אז זה היה פסול.

שבח וייס (העבודה):

בשנות ה-30 המצב היה בכל זאת אובייקטיבית חמור פחות, אבל מי שאמר "יהודי-נאצי" — — — זה היה בשנות ה-60.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

העניין חמור יותר, חבר הכנסת וייס, מפני שלומר על מיהו "אתה היטלריסט" כ-1933 או כ-1934 — זה דבר אחר לגמרי מלומר על מיהו "היטלריסט" ב-1963 או ב-1983. לכן הבנליזציה של הנאציזם אחרי השואה מתקשרת עם הבנליזציה של השואה עצמה, והיא פן אחר של תופעה שאנחנו קוראים לה הכחשת השואה. כל אלה מתקשרים עם תופעה של ייפוי הנאציזם וייפוי הפאשיזם, של מציאת כל מיני צדדים של זכות. לכן, כל מי שנותן יד לבנליזציה של הנאציזם, או לבנליזציה של השואה, או להכחשת השואה, או לייפוי הנאציזם או הפאשיזם, צריך להיות מוקצה מחמת כל מיאוס. כל השאלה היא, האם חוק יכול לענות על כך.

הרי יש אופנים שונים של בנליזציה של הנאציזם. בנליזציה של הנאציזם היא כאשר מפגינים במאה-שערים בשבת צועקים לשוטרים "נאצי", או כשלפעמים מפגינים או פועלים שובתים שכלאו את עצמם במפעל קוראים לשוטרים "נאצי". בנליזציה של הנאציזם היא כאשר מיהו מדמה דברים חמורים שנעשים בשטחים למעשי הנאציזם, אבל בנליזציה של השואה היא גם כאשר כל ארגון טרור ערבי מושווה מייד לנאציזם. רבותי, לו היו אש"ף והנאציזם אותו דבר, היה עם ישראל המאושר בעמים היום: המאושר בעמים, אילו זה היה כך. כי זה אומר שזה לא נורא כל כך.

איך אתה מתמודד עם זה בחוק? היה משפט בין חבר הכנסת העצני לפסל תומרקין בעניין הזה בדיוק. אתם יודעים שתומרקין שלח איגרת להעצני עם כתובת "קצט", והיתה חביעה והיה ערעור בבית-המשפט העליון. חקראו את פסק-הדין של בג"ץ בעניין הזה, שלושה שופטים מתפתלים שם. אלה שאלות קשות מאוד.

אני רוצה לדעת, לפי החוק הזה: ייבחר איזה ראש עיר ניאונאצי בגרמניה והוא יכוא הנה לביקור, ואני רוצה להפגין נגדו עם סמלי צלב הקרס עם 5 עליהם, אסור? ואפילו ביום השואה אסור לי ללכת במשלחת?

שבח וייס (העבודה):

אסור.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

ביום השואה אני עושה הפגנה, ואני רוצה שקבוצה תצטרע עם מדים של אסירי מתנות. אין לזה כיסוי בחוק.

עדנה סולודר (העבודה):

קודם כל, זו קריאה ראשונה.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

מה אני אומר לך? את תצטרכי כל כך הרבה סעיפים — מה מותר ומה אסור. רגע, זה חל על תיאטרונים?

עדנה סולודר (העבודה):

לא.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

מה לא? כתוב לאילו מטרות כן.

שבח וייס (העבודה):

כתוב שביטויי אמנותי מותר.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

כל ביטויי אמנותי? אני אראה לך ביטויי אמנותיים שאי-אפשר לתת להם גושפנקה בחוק. הרי אפשר לרוקן את כל החוק הזה מתוכנו עליידי מתן מסגרת אמנותית כביכול לכל מה שאני רוצה לעשות.

קריקטורה היא ביטוי אמנותי, חברת הכנסת סולודר?

עדנה סולודר (העבודה):

בהחלט אמנותי.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

כל מה שאני רוצה לומר אני יכול לומר בקריקטורה. שיר אינו ביטוי אמנותי? אני יכול לכתוב מאמר נתעב ולתת לו לכוש של מקאמה.

צריך להשקיע הרבה מחשבה. אם יש תופעות, אפילו הן בשוליים, של נערים שכנראה מתוך — אם יש דבר כזה — רצון של מרד, של מתאה נגד הסביבה, רוצים להרגיז, דווקא לקומם, והולכים עם עגיל של צלב הקרס, זה דבר מפליץ, אבל צריך לחנך, צריך מאבק ציבורי. לא נוכל לעשות זאת בחוק.

חברי הכנסת, לא עוזר, אנחנו עדיין שבוים כאן, לצערי, בתרבות פוליטית, שהשימוש הבנלי בסמלים האלה, במלים המסמלות אותם, הוא חלק מהחיים הפוליטיים שלנו.

חבר הכנסת מיכאל איתן, אתה מפרע לשר המשפטים להקשיב ולהזהרות עם דברי.

שר המשפטים ד' מרידור:

אני הפדתי.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אני בטוח שהוא מזדהה עם דברי, כי אני מזדהה עם הדברים שהוא. אמר כאן בקריאה הטרונית.

מיכאל איתן (הליכוד):

ואני מזדהה עם שניכם.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

תודה רבה. כמצב מאושר כזה אני אפסיק את דברי.

היו"ר ג' גדות:

תודה רבה. רשות הדיבור לחבר הכנסת חיים אורון — אינו נוכח. חבר הכנסת אמנון רובינשטיין — אינו נוכח. חבר הכנסת אברהם פורז — אינו נוכח. חבר הכנסת חגי מירום, בבקשה. הרשימה אחריו: חברי הכנסת מיכה גולדמן, אברהם בורג, צ'רלי ביטון, נאוה ארד, מרדכי וירשובסקי, שבח וייס, דוד צוקר ומיכאל ברוזר.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני שותף להתלבטויות שהעלה כאן חבר הכנסת יאיר צבן לגבי היכולת לעשות שימוש נכון ויעיל בהצעת החוק הזאת המובאת לפנינו. מטעמים קולגיאליים אני לא אצביע נגדה, אבל אני מוכרח להגיד, שאינני יכול להצטרף בלב שלם להצעת החוק הזאת.

כללית אני חושב, שכל הנושא של שימוש בסמלי שואה — וזה סמלי שואה, לא רק סמלים נאציים אלא גם סמלי שואה על-פי החוק — הוא נושא עדין מאוד, בעייתי מאוד, אישי מאוד, ואני חושב שהחקיקה המוצעת כאן פרובלמטית מאוד בכל הקשור לחירות התרבות והביטוי הפנימי, האישי, של האנשים.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

שכחתי לומר, אפילו שם החוק בעייתי; אפילו ההסמכה של סמלים בשם אחד.

חגי מירום (העבודה):

כן. חבר הכנסת צבן, אני, בדומה לך, חושב שגם אילו היה שם החוק "חוק איסור השימוש בסמלים נאציים", גם אז אינני בטוח, מטעמים שפירטת כאן — כי לעתים המחאה חשובה, בעלת עוצמה, יש בה יכולת להביע את מה שהוא זוויתי, את מה שהוא בדיוק ההיפך ממה שאתה רוצה, בדרך של מחאה.

אני גם חושב, שכאשר ניגש לעשות שימוש בחקיקה הזאת המוצעת כאן, אנחנו נכניס את המערכת העונשית והנזיקית לפרובלמטיקה אדירה. תסתכלו ותראו, חברים, חברת הכנסת סולודר, על-פי הצעתך כאן יש פה שני עניינים על-פי סעיף 5: תהיה פה עוולה פלילית וגם עוולה נזיקית. זאת אומרת, נצטרך להיכנס לזה גם מההיבט של המשפט האזרחי וגם מההיבט של המשפט הפלילי, ואני חושב שזה בעייתי מאוד.

מטעמים השמורים עמי לא אומר כאן את אשר אני מתכוון לומר מחר בבוקר בכנסת, כי הגשתי הצעה מיוחדת לסדר, המתייחסת לביטויים איומים שנכתבו השבוע בעיתון "משפחה", היוצא מטעם עיתון של אחת הקבוצות החרדיות בישראל. אני גם שלחתי מכתב לשר המשפטים, דברי שטנה וזוועה, לא אומר אותם כאן. פניתי ליושב-ראש הכנסת לאפשר לי להתייחס לכך מחר במסגרת הצעה מיוחדת לסדר.

יש ענישה בחוק הפלילי הקיים לשימוש במזיד, בפוגע, במעליב, כאשר עושים שימוש בחומרים שקשורים לשואה ולנאצים; במזיד, במתכוון, בידעין ומתוך כוונה לפגוע.

הייתי באמת אומר שיש לי בעיה. לא הייתי רוצה, חלילה, לפגוע ביוזמה שאני יודע שהיא יוזמה חיובית של חברת הכנסת עדנה סולודר. מה הבעיה? הבעיה היא, שכאשר הכנסת מסיימת את הפרק של הקריאה הראשונה, היא למעשה מביעה את רצונה לחוקק. זו בעיה גדולה. אני הייתי מציע כאן לחברתי, חברת הכנסת עדנה סולודר, לשקול אולי אפשרות שלא להעמיד את החוק הזה להצבעה היום; לחשוב ולשקול אולי עוד הפעם, לאחר שנשמע פה חברים נוספים ונשמע בסוף גם את חברת הכנסת עדנה סולודר, על-פי זכותה; לנסות שלא להעמיד את הכנסת בפני הצורך להצביע היום ולשקול את העניין עוד הפעם, שיקול נוסף. אני מבין את המחשבה שלה, אבל קשה לי מאוד לראות שצריך את הכלי הזה היום, כאשר יש כלים משפטיים קיימים למניעת פגיעה. תודה רבה.

היו"ר ג' גדות:

תודה גם לך. חבר הכנסת מיכה גולדמן — אינו נוכח. חבר הכנסת אברהם בורג — אינו נוכח. חבר הכנסת צירלי ביטון

— אינו נוכח. חברת הכנסת נאוה ארד — אינה נוכחת. חבר הכנסת מרדכי וירשובסקי — רשות הדיבור לך, ואחריו — לחבר הכנסת שבח וייס.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה להזדהות עם מה שאמרו שניים מקדומי — חבר הכנסת יאיר צבן על העיתוי הלא-מתאים היום להעלאת החוק; ואני רוצה גם להתייחס למה שהוזכר בקצרה חבר הכנסת חגי מירום.

זה אולי צחוק הגורל, שכאשר נמצא על סדר-היום החוק הזה שהעלתה חברת הכנסת עדנה סולודר ביוזמתה, אנחנו מוצאים קטע בעיתון "משפחה", אני אקרא רק קטע אחד, חבר הכנסת חגי מירום יביא אותו מחר כל-כולו. אני מצטער על שאני גונב לו כאילו את ההצגה, אבל זה חלק מהנאום שלי.

השבועון החרדי "משפחה" קרא השבוע בכותרת גדולה "לחרוש את הקיבוצים", וכן קרא "לחוקק חוק מיוחד לעשיית דין בקיבוצניקים ובעוזריהם", "לשפוט את חברי הקיבוצים בבתי-דין נוסח נירנברג ולשלוח אותם לחינוך מחדש". יש קטעים נוספים ברמת נוראות ודומה לזאת. וזאת לא כנליזציה, חבר הכנסת יאיר צבן, זו שנאה תהומית של אדם לאדם בתוך עם אחד.

אני כבר פניתי ליועץ המשפטי לממשלה, כי, לדעתי, לעניין הזה יש סעיפים ברורים בחוק הפלילי.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

נכון.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אני תמכתי בוועדת החוקה, חוק ומשפט בהכאת החוק לקריאה ראשונה, ואני הייתי מודע לבעיה שהוזכר חבר הכנסת חגי מירום, שאם זה בא לקריאה ראשונה והכנסת מעבירה — היא כאילו כבר הכיעה את רצונה לחוקק. למה בכל זאת אני תמכתי? — אם כי בגרסה מתוקנת יותר, כי החוק המקורי היה מפורט הרבה יותר.

אני אמרתי, אני לא הייתי רוצה שנושא רגיש כל כך, מורכב כל כך, ייורד כל כך לשורשם של חיינו ומהותנו כיהודים בעולם, ייגמר בוועדת החוקה, חוק ומשפט ברוב מקרי של ארבעה-חמישה חברים, אם כי זה רוב גדול יותר ממה שיש פה היום. אני אמרתי, שהמליאה צריכה לתת את דעתה. לכן הסכמתי שהחוק יבוא לקריאה ראשונה.

אני מסכים, עם זה, לכל הטעמים שהוזכר חבר הכנסת יאיר צבן, למה קשה מאוד להפעיל חוק כזה. אומר דבר נוסף, אמרתי אותו גם בוועדת החוקה, גם לחברת הכנסת עדנה סולודר ולאחת מהנציגות של ארגון נפגעי הנאצים: אני חרד לא רק מהקשים שיש בחוק הזה, אלא מאיזו סיטואציה שתיווצר. יגידו: יש חוק פלילי, ואז יוצר החינוכי, הצד ההסברתי. הצד של החדרת אימת הנאצים בעבר וסכנתה בעתיד ובהווה יהיו מכניים יותר, פחות מחריבי המציאות. אם אומרים דבר כזה וכו', זאת עבירה פלילית. יכתבו לפרקליטות ושם יגידו: יש ראיות, אין ראיות. הדבר הזה יהיה בנלי מבחינתו שלו.

אדוני היושב-ראש, אני מודה עם החוק הזה מבחינה עניינית, מבחינה אידיאולוגית ומבחינה רוחנית, עם כל מה שנאמר בו. אין לי כל ספק, שמבחינות אלה הוא ישרת את המטרה שתבחר הכנסת עדנה סולודר רצתה להשיג. אך אני חרד מאוד שלא יהיה כך. מספר המשפטים שיוגשו יהיה קטן.

לו אני במקומך, הייתי מונע עכשיו את ההצבעה. אולי לאחר דברי שלי גם חבר הכנסת שבח וייס יעדיף שלא לדבר; ואז גם השר יחליט אם הוא רוצה לדבר. אני לא מכיר את דקדוקי העניות של סעיפי החוק כעניין הזה. אפילו נצטרך להביא את יושב־ראש הוועדה שיבקש את משיכת החוק הזה אל הוועדה, גם זה אפשרי. הכול אפשרי — מבעוד זמן. דבר אחד אסור שייעשה, אסור שנצביע נגד החוק הזה היום. זאת הטענה היחידה שלי.

בבקשה, חברת הכנסת עדנה סולודר.

עדנה סולודר (העבודה):

אני מבקשת לשאול שאלה.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

בייחוד כשהתוצאות עלולות להיות שלוש נגד אחד.

היו"ר ג' גדות:

לא, אשר לתוצאה — אנחנו רגילים גם שחוקים חשובים מאוד עוברים כך. בבקשה.

עדנה סולודר (העבודה):

קודם כול, הלכתי לשאול את חבר הכנסת וירשובסקי, האם מותר לי לנקוט את הפרוצדורה שאתה הצעת. לכן, כיוונתי לדעת גדולים.

היו"ר ג' גדות:

בהחלט.

עדנה סולודר (העבודה):

הרי כל העניין — — —

היו"ר ג' גדות:

מותר לך לבקש לעכב את ההצבעה.

עדנה סולודר (העבודה):

כל העניין של ההבאה לקריאה ראשונה הוא באמת כדי לשמוע את עמדת החברים. אשר לזה שהבאתי את הצעת החוק בשעת לילה — זה מפני שבכל הפעמים נתנו לי להעלות זאת בשעת לילה, ולעולם אין מספר גדול יותר של חברים. זאת אני אומרת לחבר הכנסת צבן. עם זאת, הייתי רוצה מאוד לשמוע דיוקא את עמדתו של חבר הכנסת וייס ואת עמדתך, אם אתם מתכוונים לדבר, עוד לפני שאנחנו חוזרים עם הדיון הזה לוועדה. את עמדת השר שמעתי כבר פעמים מספר, ואני יודעת אותה.

היו"ר ג' גדות:

את מבקשת לשמוע את עמדת חבר הכנסת שבח וייס. בבקשה. את עמדתי, לצערי, לא תוכלי לשמוע. את הרמזים לעמדתי השמעתי. אני מנוע. חבר הכנסת וייס, בבקשה. נדמה לי שהדברים ברורים מאליהם.

שבח וייס (העבודה):

אדוני היושב־ראש, לא אוכל להשתתף בדיוני הוועדה, כי אינני חבר באותה ועדה. על־כן אני רוצה להשמיע כאן כמה הערות לקראת הדיון בוועדה, אם תרשה לי. אני מבין שהצעתך היא, שהעניין יובא אחר־כך לכנסת להצבעה ולא לדיון מחודש.

היו"ר ג' גדות:

לא, לא, הרי אין משמעות לעניין זה. אני מוכן אפילו לסגת מההחלטה הקודמת שלי. הרי לא זה מה שחשוב.

שבח וייס (העבודה):

לא, זה חשוב.

אלה שיוגשו על בסיס סעיפי החוק כפי שמוצע, מטבע הדברים יגרדו עונש קל, או אפילו זיכוי, מפני שיהיה ויכוח, אם כי אנחנו מדברים על הוראה של החוק הפלילי.

אני בכל זאת חושב, שאם יפעילו את החוק הפלילי, את ההוראות כעניין הסתה, כעניין המרדה, אפשר יהיה להשיג תוצאות טובות יותר.

אלה הן המחשבות שלי. אני נמצא פה בדילמה. מצד אחד, אם אנחנו נוריד את החוק מסדר היום, אנחנו אולי גם נוריד את הנושא מסדר־היום, ואני לא הייתי שהוא ירד מסדר־היום. מצד שני, אני באמת חושש לתוצאה של העברת החוק לוועדה ויצירת חקיקה כתוצאה מהדינמיקה שהיא יוצרת.

אני באמת הייתי מציע לחברת הכנסת עדנה סולודר שלא להביא את החוק הזה היום להצבעה, מפני שלדעתי זה גם לא יהיה מכובד ולא נאה אם על הלוח יופיע, שבחוק הזה הצביעו ארכע או חמישה חברי כנסת כנגד אפס. זה לא מכובד ולא רצוני. אלא, לא לגמור היום את הדיון; לבקש מהיושב־ראש להגיד שהרשימה איננה סגורה; להמשיך את הדיון בהזדמנות אחרת, כשהיה רעננים יותר, נהיה במספר גדול יותר, כשעה מוקדמת יותר, כאשר הראשים יהיו פנויים. לאחר דיון ממצה במליאה נחליט מה לעשות עם החוק הזה.

אני חושב שיהיה קל לשכנע את היושב־ראש, שאף שהוא הודיע שהוא מתח קו ומי שאיננו לא ידבר, אפשר יהיה בהזדמנות אחרת להמשיך. הנושא הזה רגיש מכדי שנעביר אותו כך, כדרך אגב, לוועדה, או, כנגד זה, נוריד אותו היום.

אני מציע שיהיה המשך דיון כאשר יהיה קהל חברי הכנסת מכובד מבחינת מספר, גדול הרבה יותר מאשר היום. לפי הרשימה הבכתי, שאנשים רבים נרשמו ורצו לדבר, אבל אילוץ הזמן והמקום הביאו אותם לכך שהם ויתרו. אני מציע שלא לגמור היום את הדיון ולהמשיך בפעם אחרת.

רעיונות אני עם החוק ועם המציעה. עניינית, כמשפטן וכאדם שעוסק בנושא הזה, לא כמו חלק מהחברים שיושבים כאן, שעושים עבודת קודש בדבר הזה, אבל אני מכיר את הנושא וקורא בו הרבה — לא הייתי רוצה שנגמור אותו מתוך דחף ונסיים כזה את מלאכתנו. בכך לא נתרום לפתרון הבעיה.

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לחבר הכנסת וירשובסקי. רשות הדיבור לחבר הכנסת שבח וייס.

שבח וייס (העבודה):

אדוני היושב־ראש, מה החלטתך?

היו"ר ג' גדות:

בטרם יעלה השר להשיב אני אומר לך מה דעתי. אם שואלים לדעתי, הייתי אומר את הדברים הבאים. חברת הכנסת סולודר, הדבר שמפחיד אותי הוא שתתקיים כאן הצבעה במליאה ויצביעו נגד החוק שלך. זה הדבר החמור ביותר שיכול לקרות.

כולם פה דואגים לנושא וגם מתייחסים באהדה רבה אלייך, כחברת כנסת שהעלתה את העניין. חברים העלו כאן את ההצעה, שאת פשוט תבקשי שלא להצביע על החוק היום. אני, ברשותך, הייתי מציע לך לעשות דבר אחר, שלא כמו חבר כנסת וירשובסקי. הרי החוק הזה דורש טיפול רציני כל כך, שזה לא יכול להיעשות במליאת הכנסת. זה חייב לעבור חזרה לוועדה לטיפול אמיתי.

התפרצות משתמש בכיטוי. הוא מאבד את עשתונותו, ואז סיט הסיוטים שלו מופיע כריאקציה.

אני באמת רוצה להתנצל. לא אומר את שמו של אותו עיתונאי, אבל אני רוצה להתנצל בפניו כאן. יש לי אתו חשבון קשה, אבל הפרזתי באותו ביטוי בין חברים, לא בכתב.

שנית, חברת הכנסת עדנה סולודר, יש אין-סוף ביטויים שלא נכנסים ולא יכולים להיכנס לחוק הזה. למשל, יש אנשים שלגבי דידם ואגנר הוא סמל נאצי, ולו מפאת העובדה שהאנטישמי, הגזען הנבזי והנכל הזה אומץ עלידי היטלר, ואת הנגינות שלו ניגנו כפתיחת הוועידות הפאשיסטיות, גם בנירנברג. האם יש סמל נורא יותר מזה, בתחום הצליל? ואני שומע שבתיאטרון שלי, בתיאטרון חיפה, מישוה עושה התחכמות ומכניס עכשיו את "טריסטאן ואיזולדה" להצגה. אני חושב שהוא עלה טרמפ על השערוריה של דני בארנבוים, על השוכל הזה שהוא השאיר לנו כאן ואחר-כך נסע.

יש קריקטורות בארץ — חבר הכנסת צבן, אני אומר זאת במסגרת השיחה הזאת — שלי הן מזכירות את ה"שטירמר", וה"שטירמר" מזכיר לי את שטרייכר. יש תופעה של קריקטורות כאלה בארץ, שבהן מצוירים יהודים כיהודונים עם אף ארוך, עם הזקן מעוות. אני אומר זאת על אותה עוצמה של שנאה שהופיעה בכתב הפלסטר המתועב הזה, כעצם הכמרינאצי של החבורה הנלווה והמטורפת הזאת; משפטי ירנברג, לחרוש את הקיבוצים.

האם נוכל להתמודד עם זה באמצעות חוק? — כן, באמצעות החוק הפלילי הקיים. צריך להתמודד עם זה במלוא החומרה ובמלוא התקיפות, כשזה מופיע בעיתון ואנחנו יודעים שלעיתון יש עורך, יש מחשבה שנייה ויש מגיה. זה תהליך שה *mens rea*, הכוונה הפלילית כאן מובהקת. זה לא עידנא דריתחא.

אחר-כך יש שימושים נוראים, כמו, למשל, יש אנשים, גם בבית הזה לפעמים, שכל אימת שמדברים על מחנות המעצר של צה"ל, במקום להגיד "אנצאר", "אנצאר-2" וכל מיני שמות כאלה, הם יגידו "מחנות ריכוז". מחנה ריכוז, אחרי הגולאגים, ובעיקר אחרי מחנות הריכוז של ימי האופל הנאצי — המשמעות היא נוראה, הנוראה שבנוראות. במקום לומר שצה"ל השתמש בגז דרמטי או ברימוני עשן, הם יגידו שצה"ל השתמש בגז. הם מבקשים לעורר בדיוק את האסוציאציה הנאצית. זה נורא יותר משימוש, נאמר, בכגדי העבדות, בגדי הפסים האלה, כתונת הפסים הזאת של בית-העבדים הנאצי. נורא יותר, כן, גז, אנחנו חונקים אנשים בגז, זה מה שמתכוונים לומר.

התופעה הזאת היא תופעה מורכבת כל כך, שאני באמת חושב שהרעיון שהעלה יושב-ראש הישיבה, שהעניין יידון פעם נוספת בוועדה, הוא רעיון טוב.

אדוני היושב-ראש, יש כאן בעיה פרוצדורלית שאתה תצטרך להתגבר עליה, איך עושים דיון נוסף?

היו"ר ג' גדות:

הבעיה פתורה. נתתי לך להמשיך ולדבר כל זמן שלא פתרתי את הבעיה. כזה הרגע פתרתי אותה.

שבח וייס (העבודה):

יכול להיות שאוכל לבוא עוד לישיבה אחת או שתיים של הוועדה. בדרך כלל יש לי ישיבות אחרות באותו זמן.

אגב, גם התופעה של כחש השואה, שכל פעם אנחנו מעלים אותה כאן, צריך להכניסה לפרופורציות הנכונות, מול

היו"ר ג' גדות:

מה שחשוב הוא שהצעת החוק תחזור לוועדה.

שבח וייס (העבודה):

אוקיי. לכן אני כן אדבר, ברשותך.

היו"ר ג' גדות:

בבקשה.

קריאה:

היו"ר ג' גדות:

בין השאר, אדוני מונע אותנו משתיית כוס הקפה יחד עם יתר חברינו. אבל כצוק העתים אנחנו נישאר עבדים לרמוקרטיה ונשרת אותה עד תום.

שבח וייס (העבודה):

אני מודה לך. פשוט לא אוכל להיות בדיוני הוועדה. כמובן, אם תהיה היום הצבעה — אצביע בעד החוק הזה. בכלל אני להעלות על הדעת, שאם תהיה הצבעה יצביעו נגד חוק כזה. אני לא צריך להוסיף ולהכביר דברים על המשמעות הציבורית של הצבעה נגד החוק הזה.

חברת הכנסת עדנה סולודר הזכירה, שבעבר הרחק הייתי בין היזמים של חוק דומה, יחד עם חבר הכנסת דני רוזוליו, והעובדה שאינני שותף לחוק הזה הפעם איננה מקרית, כי באמת יש לי לבטים. אולי הזמן עשה גם את שלו, ואני רוצה לומר משהו על הלבטים שלי. חלק מהלבטים האלה הביאו לכיטוי חבר הכנסת צבן, חבר הכנסת וירשובסקי, חבר הכנסת חגי מירום, ואני אומר עוד משהו בעניין זה.

קודם כול, אני רוצה לומר משהו על עידנא דריתחא. אני קורא את החוק הזה, ולו הוא היה בספר החוקים, אני חושב שאחד מחברי הכנסת שהיה מובא לדין — זה הייתי אני, אדוני היושב-ראש. אני רוצה באותה הזדמנות לומר משהו אישי. היה מקרה אחד, או שניים, שבו מישוהו, דווקא מאנשי התקשורת, כליך הרגיו אותי, כליך ירד לחיי, שאני בשיחת חברים השתמשתי בכיטוי שהוא אסור על-פי אותו חוק. אני, כמובן, מצטער. אני רוצה שהבעת הצער שלי תיכנס לפרוטוקול הכנסת. אבל אני לא בטוח שבאותה שנייה היתה לי שליטה על עצמי. חלק גדול מאוד מן הביטויים מן הסוג הזה הם ברגעים של איבוד שליטה, לא מכוונים, בעידנא דריתחא, לא מתוכננים, לא מתחכמים, כמו למשל "יהודי-נאצים". אני מקבל לא אחת שיחות טלפון מניצולי שואה, חברת הכנסת עדנה סולודר, המתארים מצב עגום שבו הם שרויים, והם אומרים: מתנהגים אלינו כמו הנאצים. הם נותנים לזה לפעמים ביטוי בכתב.

אני הייתי רוצה לומר משהו בזכות העידנא דריתחא: כמובן, מתוך ידיעה שברוב המקרים מי שאכן עושה זאת גם מתנצל ומבקש סליחה. אני אוכל להביא כל אדם כזה לדין. מילא, אותי לא יהיה אפשר להביא לדין כי יש לי חסינות, ואני יודע, אולי אבקש להשתמש בה.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

בתנאי שהעידנא דריתחא לא נמשך עידן ועידנים.

שבח וייס (העבודה):

בסדר, אבל יש כאן בעיה אמיתית. זאת אומרת, כל אחד חי עם הסיוט שלו, ודווקא לגבי חלק מניצולי השואה סיט הסיוטים הוא העניין הזה. מישוהו דורס אותו, מציק לו, מתאכזר לו, רודף אותו, לפחות על-פי תחושתו, והוא ברגע מסוים של

— הצעת חוק איסור השימוש בסמלי שואה ובסמלים נאציים;
דברי היושב-ראש על הירצחו של דורון שורשן, זיכרונו לברכה —

יש לסמוך את ידיו, שנעשה כמיטב יכולתו לסייע בידי חברת הכנסת עדנה סולודר, שוועדת החוקה, חוק ומשפט, שטיפלה בהצעת החוק הזאת, תיאור, מתוך רצון כן, טוב, ותוך שיתוף פעולה, בעיקר בשל חשיבותו של החוק, לשוב ולהידרש ולדון בו, כדי להביא מתחת ידיך שלך, חברת הכנסת עדנה סולודר, הצעת חוק טובה יותר, מתוקנת יותר ומכובדת יותר, הצעת חוק שהיא על דעת כל באי הבית.

אם כן, כל מה שאת צריכה לעשות הוא לומר לי בזה הרגע אם את מבקשת להשיב, ואז את מתחילה תהליך שאין לו סוף, או שאת מבקשת לדחות את הדיון.

עדנה סולודר (העבודה):
אני מקבלת את הצעתך.

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לך, חברת הכנסת עדנה סולודר. אני בטוח שהגבת כפי שכל יושבי אולם המליאה חשבו בזה הרגע שתעשי, מתוך כבוד לך ומתוך כבוד לעניין עצמו.

חברי הכנסת, תם הנושא. אני מודה לכולם על המעורבות ועל העדינות שבהן טיפלו בעניין.

חברי הכנסת, אני מודיע שנושא זה ירד מסדר-היום.

מאחר שחבר הכנסת אמנון רובינשטיין איננו נוכח, ואין מי שיביא את הצעת חוקי-יסוד: חופש העיסוק, ממילא נושא זה איננו על הפרק.

בטרם אכריז על הפסקה, אני רוצה לומר משפט קטנטן. כנסת זו היא כנסת ישראל והיא ריבון המדינה הזאת, על כל עדותיה. בעוד 35 דקות בדיוק תכלה שנה אזרחית ותחל שנה אזרחית אחרת. אני מאמין שאני עושה נכון, אם בשמכם שלכם ובשמי נבחר אנחנו, מהבית הזה, את כל העדות הנוצריות במדינת ישראל וברחבי העולם כולו כשנה אזרחית טובה יותר, מוצלחת יותר, שנת שלום וביטחון. הרבה שפע — איך נאמר? לכן ערב, לכן נצרת ובני: שפע עושר ואושר. היה מותר לי לצטט, כמדומני, את ראש בית"ר, זאב ז'בוטינסקי, שראה את הדברים הרחק שם, בהיסטוריה. אני מבין אתכם בכרבה הזאת — מי ייתן ותהיה על כל העדות הנוצריות כמו גם על העולם כולו.

בזה אני מכריז על הפסקה. חידוש הדיונים עם הצלצול.

(הישיבה נפסקה בשעה 23:27 ונחתרשה למחרת בשעה 21:33)

כב. דברי היושב-ראש על הירצחו של דורון שורשן, זיכרונו לברכה

ביום-יום, בשקלא-וטריא, ופעמים שלא בכבוד, והמאבק המזוין נמשך בכל עוזו.

היום מצינים אנו שלושים למותו של צבי קליין, והנה היד המרצחת פגעה גם בדורון.

בשבוע הבא עומד להיפתח סיבוב נוסף של שיחות השלום, ושוב בא הרצח ומהווה תזכורת לשליחינו שם ולכל העולם, עם מי מבקשים אנו לנהל את שיחות השלום ומה המחיר שאנו משלמים.

חברי הכנסת, השלג הנופל על הארץ לא יכסה על דמו של דורון שורשן. הבה נהיה כולנו דווקא ביום זה ראויים לקורבן הגדול.

אורה נמיר (העבודה):

— — —

התופעה של זיכרון השואה, מצד החיאטרון והקולנוע באירופה. בגרמניה עצמה היא עדיין שולית לגמרי, הנושא הזה לא מרפה מהם. דווקא באירופה יש לאנשים יותר תחושה של שבר הציביליזציה ושבר הרציונליזם, שבאו לביטוי בנאציזם, הם מתמודדים עם העניין הזה היום התמודדות רחבה הרבה יותר מאשר אי-פעם; כמובן, מול התנועות הנאציות שקיימות שם.

בבוא היום, כאשר יבוא החוק להצבעה, אחמך בחוק הזה. יש כאן בעיה עמוקה. דווקא אנחנו, שמתעניינים בנושא הנורא הזה, ואת, חברת הכנסת עדנה סולודר, כמובן, בתוך הקברוצה הזאת, ואני חושב שהבית כולו, בדרך כלל, צריכים לנהוג כאן בזהירות יוצאת דופן, כדי שחלילה לא נמער, אף שכונתנו כאן טוהרה וקדושה.

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לחבר הכנסת שבח וייס. חברת הכנסת עדנה סולודר, מאחר שחברי הכנסת דוד צוקר ומיכאל בריזהר אינם, תם סדר המתיינים. אני מפנה אתכם לסעיף 124 של תקנון הכנסת, האומר כלהלן: "א) הוועדה הנוגעת בדבר רשאית לחדש דיוניה בהצעת החוק גם לאחר שהונחה על שולחן הכנסת וכל עוד לא התחילה הקריאה השנייה. (ב) החליטה הוועדה לעשות כן, יודיע יושב-ראש הכנסת על כך בכנסת, והקריאה השנייה תידחה עד שהצעת החוק תוחזר ותונח על שולחן הכנסת".

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

נדמה לי שמדובר במצב, שבו הקריאה הראשונה הסתיימה אבל לא החלה עדיין הקריאה השנייה.

היו"ר ג' גדות:

מקובל עלי מה שאתה אומר. אין דבר קרוב יותר למקרה הנוכחי מעניין זה, שתקנון הכנסת נדרש לו. הוא מקל אפילו במקרה שעניין כבר עבר קריאה ראשונה; במקרה זה — על אחת כמה וכמה. מרגע שחברת הכנסת עדנה סולודר תבקש למנוע את ההצבעה בשלב זה, ממילא אנחנו נמצאים במצב של לקונה, שבה הריון בחוק לא הסתיים, לא הצביעו נגדו, והיא עדיין יכולה לפנות אל הוועדה ולבקש ממנה לחדש את הדיונים בכל מקרה. בלי צורך להיזקק ולהידרש לסעיף כזה או אחר של התקנון.

אולי ניתן להסתמך רק על דברים אלה, גם בלי סעיף 124.

היו"ר ג' גדות:

חברי הכנסת, אני מתכבד לחדש את ישיבת הכנסת.

קריאות:

ביזיון.

אברהם בורג (העבודה):

ביזיון. למה חיינו כל כך הרבה?

היו"ר ג' גדות:

חברי הכנסת, בעוד אנו מכונסים כאן במשכן הכנסת ועוסקים בענייני דיומא, הגיעה אלינו הבשורה על הירצחו של דורון שורשן מכפר-דרום.

הירצחו של דורון, השם ייקום דמו, מחזיר אותנו, חברי הבית, לפרופורציית הנכונות של החיים. אנו עוסקים כאן

פנחס גולדשטיין (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):

יעקב צור (העבודה):
תתביישו לכם.

היו"ר ג' גדות:

חברי הכנסת, אתם מבקשים שאני אכריז על הפסקה?
אליהו בן-מנחם (העבודה):
אנחנו כבר 24 שעות בהפסקה.

חיים בר-לב (העבודה):
אתה מפחיד את הברווזים.

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת מיעארי, שמעתי את זעקותיך. חברת הכנסת נמיר, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה.
פנחס גולדשטיין (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):
מה את צועקת על כל דבר — — —

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת בן-מנחם, חבר הכנסת גולדשטיין, אנא סייע בידי. אני מבקש מכולם, חבר הכנסת גולדשטיין, אנא.

היו"ר ג' גדות:

חברת הכנסת אורה נמיר.

אורה נמיר (העבודה):
כן, אדוני.

היו"ר ג' גדות:

אני מבקש ממך לנהוג על-פי מה שמחבקש, ובכבוד.

אריה אליאב (העבודה):
אבל איפה הכבוד שלכם?

חיים בר-לב (העבודה):
איפה הכבוד שלכם?

אורה נמיר (העבודה):

היו"ר ג' גדות:

חברי הכנסת, נא לא להתפרע. גם הצרחות יילך, חברת הכנסת נמיר, לא יפריעו לי לנהל את הישיבה, ובכבוד.

חיים רמון (העבודה):

כבוד לא יהיה. הכול יהיה, חוץ מכבוד.

אורה נמיר (העבודה):

כג. הצעות לסדר

היו"ר ג' גדות:

חברי הכנסת, הוגשו היום ליושב-ראש הכנסת כמה הצעות לסדר בכתב לפני תחילת הישיבה. ברשותכם, דומה שאנהג לפי הסדר הנאות אם אתן לאלה שביקשו בכתובים הצעה לסדר, להביא אותן בפני המליאה.

ראשון בעלי הזכות להעלות הצעה לסדר הוא חבר הכנסת חגי מירום, בבקשה.

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):

אדוני היושב-ראש, אולי אתה מוכן לתת הסבר לחברי הכנסת, מדוע הכנסת לא התכנסה במשך כל כך הרבה שעות?

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת מירום, אני מבקש ממך ומחברי כנסת אחרים שביקשו להעלות הצעות לסדר לקרוא ממש מן הכתב, כדי שהדבר הזה ייעשה על-פי התקנון. אני מודה לך, זכות הדיבור נתונה לך.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בעיתון החרדי "משפחה" אשר התפרסם השבוע הזה, במסגרת כתבה על הקיבוצים, העיתון קורא לחרוש את הקיבוצים, לחוקק חוק מיוחד לעשיית דין בקיבוצניקים ובעוזריהם, לשפוט חברי קיבוצים בכתב-ידן נוסח נירנברג ולשלוח אותם לחינוך מחדש.

העיתון מוסיף ומציג כי, ואני מצטט: "ניתן יהיה להשאיר שניים-שלושה קיבוצים כמוצג מוזיאוני, מזכרת עיון מאחד הפשעים הגדולים ביותר בתולדות עם ישראל, כמו שימור מחנה אושוויץ או מיידאנק, פשע בסדר-גודל שכזה חייב להיות משומר לדיראון עולם".

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מעולם — — —

היו"ר ג' גדות:

סליחה לרגע, חבר הכנסת מירום, אני לא ארשה רעש ביציע. בבקשה.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מעולם לא נישאו דברי שטן גדולים מאלה כלפי הקיבוצים. המשווה את הקיבוצים ועוזריהם לנאצים ולעוזריהם, מן הראוי שישב מאחורי סורג ובריח.

פניתי למפכ"ל המשטרה בתלונה כנגד העיתון, שהעורך שלו הוא א' ארצי-צוקרמן, וביקשתי — — —

אליקים העצני (התחיה):

מה זה שייך — — —

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת העצני, הסכת ושמע, אני מבקש כאן שקט. עומדת בפני הצעה לסדר שלך, ואני מודיע לך שאם לא יהיה שקט, אני אמנע ממך את ההצעה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

כל הפוסל — במומו פוסל, חבר הכנסת מירום, אתם דיברתם על "ליל הברדלח", וגם זאת לא הייתם צריכים לעשות. מי שכתב כך בעיתון צריך לשבת בבית-הסוהר, אבל גם חבר הכנסת מירום צריך להתנצל.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת לנדאו, אנא.

בבקשה, חבר הכנסת מירום.

אברהם בורג (העבודה):

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת בורג, אני מבקש ממך. האם אתה רוצה שאני אמנע הצעות נוספות לסדר?

אברהם בורג (העבודה):
לא, חלילה.

היו"ר ג' גדות:

אז אנא ממך. אני מבקש סיוע של כולכם. הרי מי כמוני מבין את ההתפרצות. אני עמדתי נכון לשרת אתכם במשך שתי יממות, ותאפשרו לי לאחר המאמץ הזה לנהל את הישיבה בהשקט ובבטחה. זה הוגן?

חברי הכנסת, אנא, אני מבקש. אני מבקש מאוד. זה לא מוסיף כבוד. חבר הכנסת רמון, אנא. חבר הכנסת ריבלין, אנא.

חבר הכנסת חגי מירום, בבקשה.

חגי מירום (העבודה):

פניתי למפק"ל המשטרה בתלונה נגד העיתון, עורכו וכותב הכתבה, וביקשתי להעמידם לדין, אך מן הראוי שכנסת ישראל והציבור בישראל ידעו ויוקעו דברי בלע וזוועה מעין אלה. עורך העיתון א' ארצי-צוקרמן. המנהל ברונקה אברמסון, בעל הבית יודקה פלא. תודה רבה.

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לחבר הכנסת מירום.

חבר הכנסת מירום, אני אתייחס לכל ההצעות לסדר בתום השמעת ההצעות. ההצעה לסדר הבאה היא של חבר הכנסת יצחק לוי — אינו נוכח.

ההצעה לסדר הבאה היא של חבר הכנסת אליקים העצני. בבקשה.

אלי דיין (העבודה):
כמה קיבלתם?

היו"ר ג' גדות:
חבר הכנסת דיין.

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):

אליקים העצני (התחיה):
לראש של איינשטיין יש טענות לגבי הראש שלי. טוב שיש בינינו איינשטיין. אני לא ידעתי.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת העצני, עוד מלה מיותרת ואני מונע ממך את רשות הדיבור. אתה חייב לקרוא מן הכתב. בבקשה.

אליקים העצני (התחיה):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, מדוע נפל דורון שורשן, השם ייקום דמו? — מפני שממשלת ישראל הסכימה למשחק הכפול של ה"פתח", ולחזיתות החבלניות מותר "לדבר שלום" בווינגטון ולרצוח בארץ-ישראל. ואילו צה"ל וממשלת ישראל כבולים באזיקי "השלום". כך נופלים בנינו קורבן על מזבח מולך השלום.

דורון שורשן, זיכרונו לברכה, נפל מפני שצבא-הגנה לישראל באזיקים, ועד היום הזה עומדים לדין קצינים על "הפשע" של ירי, אפילו על רעולי פנים. דורון שורשן נפל ביום

ה"פתח", והוא נרצח על-ידי אנשי ה"פתח" או מרעיהם בארגון הגג אש"ף, שבו הם יושבים יחד ונושאים באחריות משותפת ויושבים מולנו ככאלה בווינגטון.

השיחות בווינגטון הן עם כולם, ואנחנו ממשיכים בשיחות הללו. הדרישה המינימלית צריכה לצאת מכאן ויוצאת מכאן לממשלת ישראל להפסיק את המשחק הנלווה הזה. או שייפסקו מייד כל מעשי איבה שלהם — ועד אז שלא לנסוע לווינגטון ולא לשבת שם על הדם.

תמר גוז'נסקי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
— — — התנחלויות.

אליקים העצני (התחיה):

עוד נדבר על ההתנחלויות. שבע התנחלויות. 70 התנחלויות.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת העצני, חבר הכנסת העצני.

מיכה גולדמן (העבודה):

הוא לא קורא מן הנייר, אדוני היושב-ראש.

עמנואל זיסמן (העבודה):

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת זיסמן, אתה בוודאי תעיד עלי שדין האחד כדין השני, ואין משוא-פנים. עוד סטייה של חצי מלה מן הכתוב, אני סוגר את המיקרופון.

רענן כהן (העבודה):

מה כל ההצגה הזאת עכשיו? אדוני היושב-ראש, אני רוצה לדעת.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת רענן כהן, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה.

רענן כהן (העבודה):

אתה יכול לקרוא אותי לסדר, אבל זאת הצגה.

היו"ר ג' גדות:

אני קורא אותך לסדר בפעם השנייה.

רענן כהן (העבודה):

אתה יכול גם להוציא אותי מכאן אם אתה רוצה.

היו"ר ג' גדות:

עוד מלה ואני אוציא אותך.

רענן כהן (העבודה):

אתה יכול לעשות מה שאתה רוצה.

היו"ר ג' גדות:

אני פשוט אוציא אותך.

בבקשה, חבר הכנסת העצני.

אליקים העצני (התחיה):

ואם ממשלת ישראל אינה רוצה או אינה מסוגלת להפסיק מייד את השיחות הללו, כדי שלא לשבת שם על הדם, שתשחק את המשחק שלהם, תילחם כאן את המלחמה כפי שהם נלחמים, ותתייחס אל פורעי האינתיפאדה, מהאבן ועד הבקבוק, כמלחמה, וחיללי צה"ל יקבלו הוראה לפתוח באש בכל מעשה איבה, מריקת אבן ואילך, להגן על חיינו, שזאת חובתה הראשונה והאלמנטרית של כל ממשלה.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת העצמי, תודה רבה, אני מודה לך. אנא שב.

תמר גח'נסקי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אליקים העצמי (התחיה):
לא מוצא חן בעינייך?

תמר גח'נסקי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
לא, לא מוצא חן בעיני.

אליקים העצמי (התחיה):
אז תיסעי למוסקבה. גם ממוסקבה זרקו אותך.

תמר גח'נסקי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אליקים העצמי (התחיה):
את שותפה לרוצחים.

היו"ר ג' גדות:

רשות הדיבור לחבר הכנסת יאיר צבן. בבקשה.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כפתח דברי אני רוצה להביע רגשי זעם, כאב ואבל — — —

היו"ר ג' גדות:
אני מבקש שתפסיק.

חבר הכנסת דראושה, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה.

חבר הכנסת צבן, בבקשה.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):
כפתח דברי אני רוצה להביע רגשי זעם, כאב ואבל על רציחתו של דורון שורשן, זיכרונו לברכה, ולהשתתף בצערם הכבד ובאבלם של בני משפחתו.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אתמול פנה יושב-ראש הכנסת לראשי כל סיעות הבית ותבע מהם להציג לכנסת באמצעות מוכירה את ההסכמים שהסכימו ביניהם, אם היו כאלה, שנועדו להסדיר את הצבעת סיעותיהם בעד חוק התקציב. עד לרגע זה לא נודע על כך שמי מאלה מילא אחר דרישתו.

כולי עלמא יודעין לא רק שיש הסכמים כאלה, אלא פרטים מהותיים ומדהימים מתוכם, אם כי לא יודעים את ההסכמים כולם. בינתיים נוספו על אלה הסכמים שערורייתיים חדשים, שנועדו להבטיח הצבעה נגד החוק לבחירה ישירה של ראש הממשלה.

אי-פרסום ההסכמים, תוכנם של ההסכמים, נסיבות כריחתם, הניהול הבלתי תקין של עבודת הכנסת ושל עבודת ועדת הכספים, כל אלה מהווים פגיעה חמורה ביותר ביסודות הדמוקרטיה וערעור מסוכן של אושיות הכנסת.

יושב-ראש הכנסת נדרש למלא בקפדנות אחר התקנון ואחר הוראות בג"ץ. אל תקיים הצבעה על התקציב לפני פרסום ההסכמים. זהו יום עצוב ומסוכן. אני קורא ליושב-ראש הכנסת למלא בקפדנות את תפקידו, כמוגדר בחוק-יסוד: הכנסת ובחקנון הכנסת, כדי למנוע הידרדרות נוספת, שסופה מי ישרונה.

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לחבר הכנסת צבן. רשות הדיבור לחבר הכנסת דוד צוקר, בבקשה.

חבר הכנסת גרופר.

פסח גרופר (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):
אני? אולי כבודו טעה.

היו"ר ג' גדות:
לא טעיתי.

פסח גרופר (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):
ואם אתה טועה, אל תכעס עלי. נכנסתי רק ברגע זה ולא דיברתי כלל.

היו"ר ג' גדות:
כשנכנסת, דיברת.

פסח גרופר (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):
אם קשה, אל תוציא עלי.

היו"ר ג' גדות:

קשה לי. וכשנכנסת דיברת, וחשוב שיהיה פה שקט.

חבר הכנסת צוקר, בבקשה.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, גם אני מבקש, כקודמי, לצרף את תנחומי, תנחומי כולנו, למשפחתו של קורבן-השווא שנפל היום.

אמש הורה יושב-ראש הכנסת, בהמשך לחוות דעתו — — —

עוזי לנדאו (הליכוד):

— — — זה קורבן-שווא? זה רצח.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת לנדאו, אנא. אתה מאמין שתשנה את דעתו. אני מבקש ממך. שים לב מה קורה כאן. זו ישיבה מתוחה כבר מתחילתה. קשה לנהל אותה. האנשים פה רותחים. תאפשר לי לנהל את הישיבה.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
מה הסיבה?

עדנה סולודר (העבודה):
בצדק הם רותחים.

היו"ר ג' גדות:

תודה רבה, חבר הכנסת אורון. במקום לסייע לי להתקדם בישיבה, ראה מה קורה.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
לישיבה הזו אין סדר-יום.

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):
זו ישיבה חינוכית.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת מיעארי, אתה רוצה שאקרא אותך לסדר? מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):
קרא.

היו"ר ג' גדות:

אז אני קורא אותך בפעם הראשונה לסדר. מה תרויח מזה? הפרעת לי. נו, אז מה?

בבקשה, חבר הכנסת צוקר.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אמש הורה יושב-ראש הכנסת, בהמשך לחוות דעתו של היועץ המשפטי לממשלה, ובהתאם לחוק-יסוד: הממשלה, סעיף 13ב, על הנחת כל ההסכמים שנחתמו בין סיעות מסיעות הכנסת על שולחנו של הבית.

עד עתה לא הונח כל הסכם, ולא נמסר לחברי הבית כל הסכם שנחתם בין סיעות קואליציוניות שונות לבין שר האוצר, או שר אחר בממשלה. על-פי כל פרשנות, הסכם כולל גם הבנה בעל-פה, סיכום דברים, וכל הבנה אחרת בין הצדדים.

איי-אפשר, אדוני היושב-ראש, להמשיך את הדיון במליאה על חוק התקציב ללא מילוי הוראת יושב-ראש הבית. יומיים עשתה הקואליציה כולה במשאים-ומתנים, ואיש לא יאמין אם יאמר לבית הזה, שהיומיים הללו לא הולידו הסכמים. אם לא היו קיימים הבנות, סיכומי דברים והסכמים, לא היתה הקואליציה ממשיכה את הדיון בחוק התקציב.

יש לאפשר לבית הזה לקיים דיון על סמך כל המידע על כל ההסכמים, על כל הפרטים שבהם. אין המדובר בכסף פרטי או ברכושו של מאן-דהו. מדובר בכספי ציבור וברכוש הכלל.

די ביוניות וחבלות ספגה הדמוקרטיה הזו ביומיים האחרונים. גם לחוט השדרה של הדמוקרטיה יש גבול מעמס, שמעבר לו היא עלולה, חלילה, לכרוע ולקרס.

אני חוזר ומבקש מיושב-ראש הבית ומיושב-ראש הישיבה לתבוע את ההסכמים הללו ולעמוד על מילוי הוראתו של היושב-ראש מאתמול.

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):

אולי תספר לנו כמה כסף נתן ה"שופר-סל"?

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת צ'רלי ביטון, אנא.

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):

תספר כמה. שיספר מי מימן את הנסיעה שלו לחוץ-לארץ

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת ביטון, אתה רוצה את זכות הדיבור? אתן לך אם תשב בשקט.

חבר הכנסת יצחק לוי, בבקשה.

יצחק לוי (המפלגה הדתית הלאומית):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת — — —

היו"ר ג' גדות:

סליחה, חבר הכנסת יצחק לוי.

חבר הכנסת ביטון, חבר הכנסת שחל, אני רואה את כולם, האמינו לי. היו נא סבלנים, ואני מבטיח — — —

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):

חבר הכנסת אורון, אתם פחדתם ודאגתם לעזר שלכם. לא רציתם לחקור איך הוא נסע, מאיפה הוא קיבל את הכסף. אתם הפרעתם. לא רציתם לחקור. גם הוא קיבל כסף. שיגיד כמה כסף קיבל, בשביל מה קיבל את הכסף. אתם מדברים על ייחודיים — — —

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת ביטון, חבר הכנסת ביטון, לנו יש הסכם,

נכון? כשאני קורא לך, אתה מפסיק לדבר. מהרגע הזה ההסכם תקף?

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):
הפסקתי.

היו"ר ג' גדות:

אתה תעמוד בו? יפה.

אני רוצה להשיב לכמה חברי כנסת. אני רואה את כולם. תאפשרו לי להגיע בכבוד לכל מי שרוצה לדבר, בסדר? חבר הכנסת שחל — — —

רענן כהן (העבודה):

למה אתה חותר?

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת רענן כהן, אני קורא אותך לסדר בפעם — — —

רענן כהן (העבודה):

— — —

היו"ר ג' גדות:

אתה רוצה שאני אוציא אותך?

רענן כהן (העבודה):

תוציא אותי.

היו"ר ג' גדות:

אני מבקש ממך לצאת.

רענן כהן (העבודה):

בבקשה.

היו"ר ג' גדות:

רשות הדיבור לחבר הכנסת יצחק לוי. בבקשה.

יצחק לוי (המפלגה הדתית הלאומית):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, הנני מבקש להעלות — — —

קריאות:

— — —

היו"ר ג' גדות:

חברי הכנסת, אני עומד להודיע על הפסקה. חבר הכנסת רענן כהן, חבר הכנסת אלי דיין, חבר הכנסת ברוזר, אנא, אני פונה אל כולכם. יש רשימה של כמה וכמה חברי המערך שביקשו את רשות הדיבור להצעה לסדר — — —

אלי דיין (העבודה):

העבודה.

היו"ר ג' גדות:

סליחה, העבודה. הם ביקשו את רשות הדיבור להצעה לסדר אחרי שנפתחה הישיבה. הודעתי בראשית הישיבה, שאתן רשות דיבור לאלה שהגישו ליושב-ראש הבית הצעה כתובה. אני רואה מה קורה כאן. מתוך דברי הרי כרוך לכם, שאתן גם לאנשים נוספים לדבר. במידת התפוזות המתקבלת על הדעת מבחינת ההגיונות שבין המפלגות. אני רק מבקש מכם, כדי שנוכל להגיע לזה, תשבו כולכם בשקט. נשמע איש את רעהו בשקט, ונגיע לכלל דיבור. הרי לא יעלה על הדעת, שכל מה שאני עושה כאן זה לשבת במשך שעות ארוכות ולעשות סדר כמו בגן-ילדים. זה לא עולה על הדעת.

יעקב צור (העבודה):

— — —

הי"ר ג' גדות:

לא, אני מבקש ממך, חבר הכנסת צור, לא יהיו הצעות לסדר, ולא יהיו שאלות לסדר, חוץ מאשר בסדר.

יעקב צור (העבודה):

אני מבקש לדעת מה סדר־היום של הישיבה הזאת.

הי"ר ג' גדות:

אתם רוצים שאמנע את רשות הדיבור מחברי הכנסת שביקשו לדבר, למשל מחבר הכנסת פרס?

יעקב צור (העבודה):

מה סדר־היום של הישיבה? מה אתם משגעים אותו? מהבוקר אתם משגעים אותו.

הי"ר ג' גדות:

חבר הכנסת צור, אני קורא אותך לסדר.

מיכאל בריזהר (העבודה):

מותר לנו לדעת מה הוא סדר־היום.

הי"ר ג' גדות:

הרי זה לא יעזור לכם.

מיכאל בריזהר (העבודה):

תגיד לנו מה הוא סדר־היום.

הי"ר ג' גדות:

אשיב לך מבעוד זמן.

יעקב צור (העבודה):

תגיד לנו כשביל מה קראת אותו עכשיו.

הי"ר ג' גדות:

חבר הכנסת צור, אני קורא אותך לסדר בפעם השנייה.

חיים בר־לב (העבודה):

הוא שואל שאלה, שהיושב־ראש צריך להשיב עליה.

הי"ר ג' גדות:

אני מודיע לך, שאם אצטרך להוציא שלושה מחברי העבודה, אזי במקום לעשות זאת אני אודיע על הפסקה, ונצא לדרכנו.

עדנה סולודר (העבודה):

מומן לא היתה לנו הפסקה.

קריאות:

— — —

אליהו בן־מנחם (העבודה):

או שתודיע מה הוא סדר־היום.

מיכאל בריזהר (העבודה):

מה סדר־היום? כשביל מה כונסנו? אנחנו לא ילדים.

הי"ר ג' גדות:

רשות הדיבור לחבר הכנסת יצחק לוי.

יצחק לוי (המפלגה הדתית הלאומית):

אדוני היושב־ראש, רבותי חברי הכנסת, הנני מבקש להעלות הצעה לסדר בדבר הרצח הנתעב של מתיישב יהודי, תושב כפר־דרום ברצועת־עזה. הרצח המזועזע הזה מחזיר את הכנסת, השקועה יומיים תמימים במשאים־ומתנים אין־סופיים

בעניין התקציב, למציאות הקשה של התנכלות רוצחים ופושעים לאזרחים ישראלים.

קיימת הסלמה מסוכנת בשימוש בנשק חם בכבישי יש"ע. התרענו על כך בעבר ואני שוב מתריע על הידרדרות מצב הביטחון בדרכי יש"ע, ופונה לראש הממשלה ולשר הביטחון לנקוט צעדים נמרצים וקשים המחויבים מן המצב כדי להפסיק את השימוש בנשק חם ובכל אלימות שהיא ולהחזיר את הביטחון בכל רחבי ארץ־ישראל. מן הראוי שהכנסת תביע דעתה בנושא כאוב זה.

הכרתי אישית את הנרצח, דורון שורשן, השם ייקום דמו, ואני שולח מכאן את תנחומי למשפחה ולמתיישבי כפר־דרום. חזקו ואמצו. נמשיך, בעזרת השם, ליישב את הארץ. הקדוש־ברוך־הוא ינחמכם בבניין הארץ.

הי"ר ג' גדות:

תודה. אני מבקש בשלב זה להשיב על שתי ההצעות לסדר האחרונות. אני אתן לכולם רשות דיבור, אני מבטיח.

בעקבות פניית יושב־ראש הכנסת לסיעות הבית בדבר הסכמים שנעשו בין סיעות והנוגעים לחוק התקציב, הנני מודיע שנתקבלו לעת עתה שלוש תשובות של סיעות, והחומר שהוצע יונח עלידי מזכיר הכנסת על שולחן הכנסת בעת הדיון על התקציב. זו תשובתי על שתי ההצעות האחרונות.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):

מתי יהיה הדיון על התקציב?

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושב־ראש, היועץ המשפטי אומר — — —

הי"ר ג' גדות:

חבר הכנסת כהן, אחת משתיים: או שתאפשרו לי לתת באופן מסודר רשות דיבור לכולם, ואז כולם יגיעו לכלל דיבור — אני לא יכול לתת לשיעורין.

חיים רמון (העבודה):

תיתן לכולם.

יעקב צור (העבודה):

— — —

הי"ר ג' גדות:

חבר הכנסת צור, אני קורא אותך לסדר בפעם השנייה.

רשות הדיבור לחבר הכנסת שמעון פרס, בבקשה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

למה הוא לא קורא מהכתב?

שמעון פרס (העבודה):

אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה, לא בכל יום אני נוטל את רשות הדיבור. בכלל, עד עכשיו עשו רק מה שמותר?

הי"ר ג' גדות:

חבר הכנסת פרס — — —

אורה נמיר (העבודה):

תתכיישו לכם.

הי"ר ג' גדות:

חברת הכנסת נמיר, אני קורא אותך לסדר בפעם השנייה.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני היושב־ראש, למה חבר הכנסת פרס לא קורא מן הכתב?

למיקרופון הזה כדי להגן יחד עם כולם על ערך יסודי, שאפשר למדינה הזאת להתקיים כמדינה חופשית, כמדינת חוק, כמדינה אשר הכספים שייכים לאזרחיה ולא למפלגה, כמדינה אשר לא מחלקים את כספיה במרתף הבית הזה אלא באולם של הבית הזה.

ואותנו שומרים במזנון כבר יומיים-שלושה ימים בלי לשאול אותנו, בלי להתייחס אלינו. זה ביזיון שלא היה כמוהו. אני פונה ליושב-ראש להצטרף להגנה על כבוד הבית הזה, על כבוד הדמוקרטיה במדינת ישראל ועל כבוד החוק שלה.

היו"ר ג' גדות:
אני מודה לחבר הכנסת פרס.

חברי הכנסת, אנא. אני מבקש מכם, ממש מתחנן, למען השם. אני רוצה לומר שני משפטים בשקט. כרגע ביקש חבר הכנסת פרס שושמור על כבוד הבית. אני מצטרף לקריאה הזאת. בואו נחליט כולנו ביחד שנסיים את הסבב הזה של ההצעות לסדר. הרי יכולתי, לפי התקנון, שלא לתת לאיש לדבר.

למען השם, תנו לי לסיים משפט. חבר הכנסת צור. יכולתי לתת רק לאלה שהגישו בכתב. אתם רואים שאני יוצא מתוך המסגרת הנוקשה ומנסה לתת אפשרות לחברים להתבטא אחרי השעות הארוכות האלה של ציפייה והמתנה. בואו נעשה את זה באופן מכובד, למען השם.

אני מצטרף לקריאתך, חבר הכנסת פרס, אבל בוא נקרא לכל החברים לעשות את זה בסדר.

חבר הכנסת עוזי לנדאו, רשות הדיבור נתונה לך.

חיים רמון (העבודה):

חבר הכנסת לנדאו ינהג לפי התקנון ולא ידבר בעל-פה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, רבים הם חברי הכנסת שיכולים היו להטיף מוסר בבית על טוהר מידות, על דמוקרטיה. לא חבר הכנסת פרס הוא האיש שראוי לעשות זאת. מי שהוביל ויום את התרגיל שחבר הכנסת רבין קרא לו "התרגיל המריח", לא יכול לעמוד כאן הערב ולומר את הדברים האלה.

קריאות:
— — —

היו"ר ג' גדות:

המתן, חבר הכנסת עוזי לנדאו, יירגעו הרוחות. חבר הכנסת בורג, למען השם. תראו מה קורה: אחד אומר משפט, וכולם צועקים. מה קורה כאן? אתם רוצים שאפסיק את ההצעות לסדר?

שמעון שטרית (העבודה):

כן.

קריאות:

כן.

היו"ר ג' גדות:

אני אפסיק את ההצעות לסדר.

עוזי לנדאו (הליכוד):

בוודאי, דמוקרטיה נוסח מפלגת העבודה.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת מצא, אני מבקש שכולם, כל באי הבית הזה, על כל הסיעות — — —

עמיר פרץ (העבודה):

הוא זוכר הכול בעל-פה.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת פרץ, אתה מוכן לסייע לחבר הכנסת פרס לקרוא את הנאום שלו בשקט?

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, עוד לא קיבלתי תשובה על דבר האפליה.

היו"ר ג' גדות:

אתה תקבל תשובה על דבר האפליה, שאני מודה בה. בבקשה, חבר הכנסת פרס.

שמעון פרס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כל הבית מאוחד — — —

עוזי לנדאו (הליכוד):

למה הוא לא קורא מן הכתב?

חיים רמון (העבודה):

שחוק כבר, זה מה שמפריע לך?

שמעון פרס (העבודה):

כל הבית מאוחד כאבל וכצער על הירצחו של דורון שורשן, וזיכרונו לברכה. אני חושב שכל הבית מאוחד בהחלטה נחושה להילחם נגד פיגועים קשים כאלה. תמיד עשינו את זה, וכך יהיה גם בעתיד.

אני רק רוצה לציין שהבית הזה מאוחד לא רק במלחמה נגד טרור, לא רק במלחמה על קיום החיים שלנו, אלא גם בכך ששום יום של מלחמה נגד טרור, שום יום של מלחמה על נפשנו לא דחה יום אחד של חופש או יום אחד של דמוקרטיה.

אני מציין בצער, שהיום הוא היום הראשון בתולדות מדינת ישראל שהחוק נדרס באופן שרירותי. אנחנו נשארו ללא תקציע. אני גם פונה לכל חברי הבית: אל תנצלו הזדמנות כזאת, שכולנו נצטער עליה. מוכרחים לשמור על כבוד הבית הזה, מוכרחים לשמור על כבוד החוק.

זה שאתה מעיר לי שאינני מדבר מהכתובים, הלוא יש כאן מצב חמור מעין כמוהו. ראש ממשלה איננו מעל לפרלמנט, והכסף הוא של כולנו, לא רק של הליכוד. במרתפים מחלקים את כספי העם בלי רשות.

עוזי לנדאו (הליכוד):

הוא צריך לקרוא מהכתב.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת פרס, חבר הכנסת פרס, רק דקה אחת, רק שנייה אחת.

חבר הכנסת לנדאו, אתה ביקשת ממני את זכות הדיבור. אם לא תפסיק עכשיו את קריאות הביניים, אני מודיע לך שלא רק שלא תקבל את זכות הדיבור, אני אוציא אותך החוצה.

שמעון פרס (העבודה):

פעם ראשונה ב־31 שנות הייתי חבר כנסת שאני ניגש

הכנסת חגי מירום. השבועון "משפחה" לא מייצג איש מהציבור החרדי שאני מכיר. הוא אינו מייצג שום מפלגה חרדית אחת שאני מכיר, או גוף חרדי אחר. אני וכן חברי מתנגדים לכל מלה שצוטטה מהעיתון הנ"ל. אבל אני גם מוחה על דבריו של חבר הכנסת חגי מירום במליאת הכנסת. הדברים המושמעים כאן כאילו משקפים את דעתו של הציבור החרדי. על דברים אלה להיות מושמעים במסגרות אחרות, אבל לא פה, במליאת הכנסת. אני מוחה על ניצול הבמה הזאת, כאשר המטרה היחידה לניצול הבמה הזאת היא בדרך כלל, כאילו יש ציבור אשר יש למחות נגדו.

העיתון הוא עיתון קיקיוני, מסחרי, של אנשים פרטיים, ואין מקום להשמיץ את המפלגות או את הציבור החרדי על הדברים שנאמרו שם. תודה רבה.

אני מבקש רק להודיע, שהמפלגה שלי הניחה על שולחנו של מזכיר הכנסת לפני ימים מספר את ההסכם אשר נחתם בין כל המפלגות החרדיות והרתיות לפני שבועות מספר. זה ההסכם היחיד הידוע לי.

הי"ר ג' גדות:

תודה. רשות הדיבור לחבר הכנסת משה שחל. בבקשה.

משה שחל (העבודה):

אדוני היושב־ראש, לעתים אני כולי מזועזע מחוסר הנכונות, מחוסר הרצון ואפילו חוסר הניסיון המינימלי של חברי הבית בזמן האחרון, לעיין בתקנון, לפעול על־פיו ולהתייחס אליו.

הצעה לסדר מוגשת על־פי התקנון מאולם המליאה. היא איננה צריכה להיות בכתב. היא צריכה להיות מוגשת ליושב־ראש בבקשה בכתב. תוכנה איננו חייב להיקרא מהכתב.

אני פונה ליושב־ראש ואומר לו בצער ובכאב רב, שזה יומיים קורה בכנסת דבר שאני, אחרי כל־כך הרבה שנים בכנסת, לא זכור לי שעברנו אותו. הישיבה שבה אנחנו נמצאים היום איננה ישיבה על־פי סדר־יום. לא ברור אם היא המשך של הישיבה מיום שלישי; לא ברור מה קרה לישיבה מיום רביעי; אין לה סדר־יום. כיוון אותנו כמשך יומיים, שעה אחר שעה, כאשר לא מצאו לנוכח אפילו לזמן את חברי הכנסת שיבואו לאולם המליאה כדי להודיע להם על השינויים שנכתבו על הלוח והודעו לחברי הבית. לא היה כדבר הזה.

אני רוצה לומר לכם, שהבג"ץ הראשון שדן בסוגיה דומה לזו היה הבג"ץ של חבר הכנסת יוסי שריד נגד יושב־ראש הכנסת על עניין פטול לעומת מה שקורה היום, על שינוי מועד ישיבה של יום רביעי משעה 11:00 לשעה 17:00.

עד הרגע הזה אין סדר־יום. איש לא יודע מה קורה. אנחנו מתערכנים על־ידי כלי התקשורת. מה שנעשה כאן איננו רק שאלה של שלטון, הוא ביזוי הבית כולו. הציבור מסתכל עלינו ואומר: אני לא רוצה אתכם בכלל. אלה הדברים שנשמעים.

אם ירשה לי היושב־ראש, אני רוצה להזכיר דבר אחד לחלק הזה של הבית. נאמר על־ידי ד'בוטינסקי: "אולם על ההדר הבית־ידי להיות שאיפת יום יום של כל אחד ואחד מאתנו. כל צעד מצעדינו, כל תנועת יד, כל הגה קל, כל פעולה ואפילו כל רעיון, עלינו לבצע בתמידות ובעקשנות מבחינת ההדר". אני להדר הזה שראינו ביומיים האלה, ואל תבואו ותלעגו. אם הדבר הזה יימשך, הבית הזה ייהרס, על כל מה שיש בו.

הי"ר ג' גדות:

אני אהיה הוגן. זה לא הוגן מצדכם: מונחות בפני בקשות. אתן רשות במשורה כדי לעשות צדק עם הסיעות השונות בבית. אני אומר לכם: אעשה זאת במשורה. אבל אתם תשתפו אתי פעולה. אנא, תנו לכל אחד לדבר, לסיים את דבריו ולהמשיך הלאה. יש עוד ארבעה שביקשו רשות להצעות לסדר, מלבד חבר הכנסת, לנדאו.

בבקשה, חבר הכנסת לנדאו.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אני מבקש לומר שוב, שרבים מחברי הכנסת יכולים היו להעיר הערב על בעיות בדמוקרטיה, במוסר, בסחיטה. חבר הכנסת פרס הוא האחרון שיכול היה לומר את הדברים האלה. זכור לבית הזה לפני שנה־חצי התרגיל שחבר הכנסת רבין קרא לו "התרגיל המריח", אשר חבר הכנסת פרס עמד בראשו ואשר הביא לרחובות מאות אלפים שצעקו לבית כולו ולחבריו את המלה: נמאסם.

חבר הכנסת פרס, זה רשום לזכותך.

אדוני היושב־ראש, שמעתי בצער את הדברים שאמר חבר הכנסת מירום. אני מסכים כי הכתוב בעיתון על הקיבוצים, כפי שהוא ציטט, הוא באמת נורא. יש למצות את מלוא חומר הדין עם כותבי המאמר הזה. אבל עם זאת, ראוי להזכיר לחבר הכנסת מירום את תרומתו השלילית בתחום השוואת יהודים לנאצים. לפני כשבוע השווה את מעשי המתיישבים ביהודה, כשומרון ובעזה, היוצאים להגן על עצמם מידי פורעים. לפורעי "ליל הבדולח" הנאצי.

חבר הכנסת מירום, כל הפוסל — במומו פוסל. יתנצל נא חבר הכנסת מירום לפני שיבוא להטיף מוסר. המוכן הוא? תודה רבה.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

הי"ר ג' גדות:

תודה לך, חבר הכנסת לנדאו. רשות הדיבור לחבר הכנסת אברהם רבין. בבקשה.

אברהם רבין (דגל התורה):

אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה — — —

חיים רמון (העבודה):

הי"ר ג' גדות:

הרי לאורך כל הדרך, כשהיינו מסכמים עניין, שמרנו שנינו על הסיכום עד הסוף.

חיים רמון (העבודה):

ארבעה — — —

הי"ר ג' גדות:

שמרנו את הסיכום עד הסוף. וראה מה עושים.

חיים רמון (העבודה):

הי"ר ג' גדות:

אמת, נכון. אז מותר לי לבקש ממך שתבקש מחברך שיחדלו.

אברהם רבין (דגל התורה):

אדוני היושב־ראש, אבקש להגיב על דבריו של חבר

יהושע מצא (הליכוד):

זו הדוגמה, אדוני היושבי־ראש. זה מזכיר לנו את ימי מפא"י האפלים, כאשר שלטו בארץ הזאת ורמסו כל חלקה דמוקרטית, רמסו אזרחים, ופה אנחנו רואים את ניסיון הפוטש בתוך הכנסת.

אליהו בן־מנחם (העבודה):
אתה דיקטטור קטן.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני היושבי־ראש, אכן נחוץ ודרוש שיופע בפנינו במצח נחושה מנהיג האופוזיציה, חבר הכנסת פרס, אשר רק לפני שנה־חצי השפיל את הכנסת הזאת, השפלה שלא היתה מעודה. במצח נחושה הוא מדבר על השפלה היום ואתמול. מעולם לא היתה השפלה, חברת הכנסת נמיר, כמו אז, כאשר בחתרנות, חתרנות בסמכות הממשלה, הביא לפירוק ממשלת אחדות לאומית.

תמר גוז'נסקי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אליהו בן־מנחם (העבודה):

יש גבול לשטויות שלו. לחבר הכנסת פרס לא נתנו לדבר, והם מדברים מה שהם רוצים.

אברהם בורג (העבודה):

חבר הכנסת פרח, מה אתה חושב על זה? אתה מחנך.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת מצא, המתן עד שיהיה שקט באולם.

מעניין, כשהעלו אנשים הצעות לסדר, החל בחבר הכנסת חגי מירום וכן הלאה וכן הלאה, הוא לא שאל, איש לא שאל, דבר ראשון ביקשו להציע הצעות לסדר. נתתי הצעות לסדר והבטחתי שבתום ההצעות לסדר אני אתייחס לעניין. עם כל הכבוד, כל אחד מושך ודוחף. אני אאפשר לכולם לדבר, ובשקט, כמיטב יכולתי. אני פשוט אגן על כולם, כמו שהגנתי על חבר הכנסת פרס, כמו שהגנתי על חבר הכנסת חגי מירום, כך מתפקידי להגן — —

יעקב צור (העבודה):

זו לא הצעה, זו השתלחות.

היו"ר ג' גדות:

— — כן מתפקידי להגן על כל חבר כנסת אחר. אני מבקש, חברי הכנסת.

אליהו בן־מנחם (העבודה):

תגיד לו שישב. הוא מדבר שטויות.

ראובן ריבלין (הליכוד):

סדר־היום, חשיבותו של הפיליבסטר.

אליהו בן־מנחם (העבודה):

חבר הכנסת מצא, אתה מבזה את עצמך. הגיע הזמן שתשב.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת מצא, נמתין עד שיהיה שקט. חבר הכנסת מצא, בבקשה.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני היושבי־ראש, ראש האופוזיציה עזב את האולם ברגע זה. כנראה הריח של אותו תרגיל מסריח עדיין רודף אותו

לכן, אדוני היושבי־ראש, אני שואל אותך שאלה: מהו סדר־היום? על מה אנחנו דנים? הזמנת אותנו לכאן, אני רוצה להבין מה העמיד יושבי־ראש הכנסת כנושא על סדר־היום, שהדבר הזה ייאמר. אני מציע שלא יבואו ויגידו — ישיבה ביום חמישי, כאשר ביום שלישי לא היתה ישיבה, ביום רביעי לא היתה ישיבה. תשלחו את האנשים הביתה, ומי שצריך להחליט, יחליט לעשות את הדבר היחיד מבחינת ההדר: ילך ויחפטר.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת שחל, לא הבנתי. אתה נוקט עניין משפטי. מה זאת אומרת "יום שלישי, יום רביעי, יום חמישי"?

תמר גוז'נסקי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

היו"ר ג' גדות:

חברת הכנסת גוז'נסקי, אני מודה לך על ההסבר.

משה שחל (העבודה):

סעיף 31 בתקנון קובע: "יושבי־ראש הכנסת יקבע את סדר־היום השבועי לישיבות הכנסת על־פי האמור להלן בסעיפים 32 ו־33 והוראות התקנון לעניין סדרי הדיון בנושאים השונים וסדרי עדיפותם, ויודיע עליו לחברי הכנסת לא יאוחר מיום ו' שלפני אותו שבוע". קיבלנו סדר־יום; אנחנו לא קיימנו את סדר־היום של יום שלישי, היו הפסקות. עשו תרגיל של פתיחת ישיבה וסגירתה כדי שיהיה המשך, כביכול, המשכיות לתקציב, כדי שלא ייווצר מצב שבו אין תקציב. ואין תקציב היום. הישיבה של יום רביעי כלל לא נפתחה. אנחנו כל הזמן קיבלנו הודעות על הלוח בחוץ. איש לא טרח לזמן את חברי הבית.

אני רוצה לומר לך, אין איש רוצה ללכת לבג"ץ, כי גם לזה יש מחיר. אבל מה שקורה בימים האלה, מעט כבוד. חייבים להחליט החלטה, שיהיה אומץ לב. יושבי־ראש הכנסת איננו פקיד של הממשלה. הוא חייב לבוא. אין לו סדר־יום, הוא חייב לפתוח את הישיבה, לסגור אותה, ולהודיע בצורה ברורה וחד־משמעית לממשלה. כשהיא תגמור, היא תבוא ותתייצב כאן. אין לה מה להביא, שיפסיקו לשגע את כל הבית, ויציגו את זה קבל עם ועדה. כל עם ישראל רואה. על זה אני מדבר. אין שום סדר מינימלי, שהיה נהוג במשך שנים בבית הזה.

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לחבר הכנסת שחל. רשות הדיבור לחבר הכנסת יהושע מצא.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני היושבי־ראש, כנסת נכבדה, הערב הזה אנחנו רואים לנגד עינינו את הסכנה הממשית לדמוקרטיה, כאן, ממול, בספסלי מפלגת העבודה ותנועת העבודה.

קריאות:

— — —

יהושע מצא (הליכוד):

הו, זו הדוגמה. זו הדוגמה.

אליהו בן־מנחם (העבודה):

אתה חוזר להיות מזכיר סניף מוסררה. אתה מתנהג כאיש קטן.

תמר גוז'נסקי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

— — —

היו"ר ג' גדות:
חברי הכנסת, אני מודיע על הפסקה. אודיע לכם בעוד
מועד על חידוש הישיבה.

(הישיבה נפסקה בשעה 22:01 ונתחדשה בשעה 23:17).

היו"ר ג' גדות:
חברי הכנסת, אני מתכבד לחדש את הישיבה.
ראשית, אני רוצה להעיר הערה קצרה: עם כל הכבוד, אני
מבקש מחברי הכנסת, מה שנעשה כאן, אני חושב, לא מהווה
שום סימן היכר של יחס רציני כלפי עצמנו.

ואני אומר: אני גם מצר על כך, שנאלצו להפסיק את דבריו
של חבר הכנסת באמצע. אני מתכוון לחבר הכנסת יהושע מצא.

קריאות:
או, או.

היו"ר ג' גדות:
עם כל הכבוד, תחדשו את קריאות הביניים. הרי הן
מיותרות לחלוטין.

חברי הכנסת, אני רוצה להודיע שתי הודעות כלהלן:
חברי הכנסת, הכנסת תתכנס לישיבה, על-פי החלטתו של
יושב-ראש הבית, בהסתמכו על החלטת ועדת הכנסת,
שהסמיכה אותו לכנס את הבית מחר לישיבה, ויושב-ראש
הבית החליט לכנס את הישיבה מחר, יום חמישי בשבוע,
בשעה 10:00.

חברי הכנסת, מחר ניפגש כאן.

קריאות:
מה סדר-היום?

היו"ר ג' גדות:
סדר-היום נדון בוועדת הכנסת גם הוא.
אני מודיע שהישיבה נעולה. לילה טוב.

גם כאן באולם. לא אני הגדרתי את הפלת ממשלת האחדות
בשם הזה. הגדיר זאת חברו לספסל — רבין.

אליהו בן-מנחם (העבודה):
את זה כבר אמרו. תמשיך הלאה.

יהושע מצא (הליכוד):
אדוני היושב-ראש, אני לא מסוגל להמשיך. אני אעמוד
כאן עד שחבר הכנסת בן-מנחם יאפשר לי לדבר. אני לא מוכן
להמשיך.

היו"ר ג' גדות:
אני בהחלט מקבל את האיום שלך. חבר הכנסת בן-מנחם,
אנא. חברי הכנסת, אנא.

אליהו בן-מנחם (העבודה):
תושב אותו, הוא סתם מתייבש שם. אלה לא הצעות
לסדר.

היו"ר ג' גדות:
חבר הכנסת בן-מנחם, הרי אתה מאריך את הזמן.
חבר הכנסת מצא, בכבדשה.

יהושע מצא (הליכוד):
בחתרונות שלו באותם ימים הספיק אפילו חבר הכנסת פרס
לזמן, בניסיון להרכיב ממשלה — — —

אליהו בן-מנחם (העבודה):
למה אתם לא באים עם תקציב לכאן? אם אתם ממשלה,
תבואו עם תקציב.

יהושע מצא (הליכוד):
פרחח, אולי תשב.

אליהו בן-מנחם (העבודה):
אתה סופר-פרחח.

יהושע מצא (הליכוד):
אולי תשב, פרחח.

הישיבה ננעלה בשעה 23:20.